

CLOBUS

Per Christian Jersild

VETERINARUL

Roman în cincizeci şi trei de tablouri

În româneşte de

TEODOR /MN/ISIU şi –

ELENk FLORBA

EDITURA UNIVERS

Bucureşti

COPERTA COLECŢIEI DE ION STATE
Grafica: Anna-Maria Orban. Ilustraţia: Mircea Dumitrescu

DJURDOKTORN

Albert Bonniers Forlag, Stockholm, 1973

ISBN 973 – 34 – 0042 – 4

INTRODUCERE

1 – INSTITUTUL MEDICO-CHIRURGIGAL Alfred Nobel, sau prescurtat, IMCAN, este cea mai mare instituţie de învăţământ din Scandinavia pentru pregătirea doctorilor şi cercetătorilor în domeniul medicinei. Iniţial a fost o anexă a uneia dintre cele mai vechi academii militare din Europa, Şcoala de Război de la Kariberg. Ca utrmare a pierderii Finlandei, în 1809, aparatul de asistenţă medicală al armatei suedeze căpătase proporţii considerabile pentru acele vremuri, ceea ce a dus la înfiinţarea, în 1810, sub patronajul regelui Carol al XIII-lea, a unei şcoli speciale de chirurgie pentru felceri. Academia de felceri a fost amplasată la Stockholm, una dintre puţinele capitale europene fără o universitate.

În 1901, acest aşezământ de medicină a devenit civil şi a fost asimilat facultăţilor de medicină. Nu fără să se întâmpine, totuşi, rezistenţă din partea universităţilor din

Uppsala şi Lund, motiv pentru care maiestatea sa regală a considerat de cuviinţă să aprobe solicitarea insistentă a Institutului, de a lua numele de Institutul Medico-Chirurgical Alfred Nobel. În acest mod Institutul îşi ataşa numele lui Alfred Nobel – o noţiune care, pe plan internaţional, valora la fel de multe carate cât şi numele lui Carl von Linné sau al lui Emmanuel Swedenborg.

De atunci încoace în fiecare an la 10 decembrie colegiul profesoral al Institutului decernează premiul Nobel pentru fiziologie şi medicină, fapt care constituie în sine baza de granit a poziţiei Suediei de mare putere în domeniul medicinei.

Situaţia economică a IMCAN a fost întotdeauna precară. La capitolul venituri se pot contabiliza subvenţiile pentru învăţământ şi cercetare din resursele sărăcăcioase ale statului. Există şi anumite resurse sigure sub forma celor aproape o sută de clădiri de instituţii şi a unui număr de posturi administrative plătite. Dar IMCAN n-ar fi capabil să supravieţuiască fără mari subvenţii din conturi particulare. De aceea se înconjoară de un cerc de oameni, de afaceri filantropi, o serie de rude bogate în faţa cărora să se încline, cu care să se consulte în tête-à-tête şi cărora uneori, în situaţii extrem de dificile, să le acorde vreun titlu onorific de doctor.

Cu ani în urmă, rudele se ijumeau mătuşa Alice şi unchiul Axei Wenner-Gren, unchiul George Eastman, verişoara Astra, cu produse farmaceutice şi mătuşa prin căsătorie Folksam, societate de asigurări. În ultimii ani, rudele au căpătat o infuzie de sânge tânăr şi proaspăt de la companiile Europharm, Medinvent Internat şi Dow-know-How.

În anii ’40, IMCAN a fost mutat din centrul Stockholmului în zona de cimitire, triaje, parcuri şi facultăţi, un teritoriu al nimănui, între municipiul Stockholm şi suburbii. Pe un teren de un kilometru pătrat instituţiile sale numeroase şi anexele aferente lor sunt răspândite printre dâmburi bolovănoase mari şi rotunde, sfărâmate pe alocuri, şi pini răzleţi, care au uitat să mai

dispară după ce pădurile au fost obligate să se retragă în inima ţinutului Uppland.

Punctul central al IMCAN îl constituie un patrulater încadrat de clădiri. În partea de nord este administraţia, la est, vestita bibliotecă, la sud Asociaţia studenţilor, iar la vest, restaurantul-cantină. În mijlocul patrulaterului acoperit cu gazon se află un bazin cu apă de o jumătate de metru adâncime; bazinul, cu golfuleţe şi peninsule neregulate şi rotunjite, are forma unei leucocite sau a unui ou prăjit. În mijlocul lui, chiar în inima leucocitei, se ridică o sculptură înaltă, metalică. Este un mobil cu multe tije verticale, ca nişte antene. Pe fiecare tijă sunt montate mai multe giruete, care se rotesc în bătaia vântului. Giruetele seamănă cu nişte aeroplane în profil: au vârful ascuţit, fuselajul zvelt şi o coadă ca de rechin. Sunt confecţionate din argint placat cu plastic rezistent la intemperii. Pe fiecare aripioară este înscriseâte un nume celebru, precum N. Finsen, I. Pavlov, R. Koch, S. Ramón y Cajal, A. Gullstrand, W. Einthoven, Ch. Sherrington, E.A. Doisy şi U.v. Euler. Din ultima vreme se pot recunoaşte cercetători de seamă ca B.F. Skinner, Anna Griebe, Richard Studsman, P. Klevsjin, J.J. Bandura şi Rollo Ray jr.

Mobilul este un cadou primit din partea Fundaţiei Nobel cu ocazia celei de-a 75-a aniversări a IMCAN. Numărul giruetelor se apropie astăzi de cifra 250. Mai tot timpul zilei ele se mişcă în voia vântului, gravitaţiei, frecării sau după-cum li se năzare. La fiecare oră fixă însă prin mobil se difuzează un câmp magnetic, astfel încât toate giruetele se aliniază şi indică aceeaşi direcţie. Când ceasul bate ora douăsprezece, toate săgeţile sunt orientate spre nord, la ora trei spre est şi la ora şase alcătuiesc un front comun, ca o companie de lăncieri în direcţia Asociaţiei studenţilor, spre sud. În felul acesta mobilul realizează sinteza dintre individuala anarhie universitară şi sistemul de mobilizare a tuturor energiilor: giruete, operă de artă, ceas şi busolă.

2

CEASUL NOBEL bate acum ora zece seara. Ca şi

cum cineva, departe, în partea de vestnord-vest, ar sufla într-un fluier, perceptibil numai de câini, toate giruetele îşi îndreaptă boturile de ogari în direcţia cifrei 22.

În apa încălzită a bazinului din jurul mobilului înoată caraşi aurii, ornamentali. Aceşti crapi leneşi îmbrăcaţi în paiete şi lamé, sunt singurele animale în captivitate din Institut ţinute în viaţă numai pentru înfăţişarea lor.

Astfel, Institutul dispune de o menajerie cu multe mii de cobai, pitpalaci, şobolani, nutrii, iepuri, găini, broaşte, maimuţe, capre, porumbei, rechini, şoareci, porci şi insecte, pentru a enumera doar câteva. Toate se află acolo, cu excepţia crapilor îmbrăcaţi în haine de sărbătoare, pentru a fi la dispoziţia ştiinţei cu supliciile lor, cu viscerele, secreţiile, moleculele, hormonii, fetuşii, celulele şi înrudirea, mai mult sau mai puţin evidentă, cu omul.

Pe măsura mecanizării agriculturii suedeze numărul cailor şi al vacilor s-a diminuat încontinuu; în schimb, ţara a fost invadată de o armată, tot mai numeroasă, de diferite specii de animale mai mici. În anii ’50, în Suedia se sacrificau anual câteva sute de mii de animale pentru experienţe, în licee, colegii, institute de învăţământ superior şi spitale. În 1970 numărul lor atinsese cifra de un milion. Astăzi consumul variază în jurul a 2, 8 milioane. Dar cifrele nu spun prea mult şi cu cât sunt mai mari, cu atât spun mai puţin. Diferenţa între 150 şi 200 de accidente mortale de circulaţie într-o lună este evident semnificativă. Dar dacă în al doilea război mondial şi-au pierdut viaţa 19, 7 sau 20, 1 milioane de cetăţeni sovietici, atunci diferenţa respectivă se înscrie între limitele erorilor posibile.

Este seara, târziu, în ziua de 13 decembrie. Peluza dreptunghiulară din jurul orologiului

Nobel este jalonată de torţe fixate în cutii de metalî Flăcările fumegă în bătaia vântului, iar stratul superficial de zăpadă din jurul recipientelor arzânde se topeşte în cercuri negre de apă. Restaurantul şi Casa studenţilor sunt puternic luminate. Un covor vechi, roşu a fost aşternut pe scările Casei studenţilor, prelungindu-se, prin zloată, până

la bazinul cu crapi aurii şi ceasul Nobel. Cele 243 de giruete de argint ale ceasului se învârt leneş sub impulsul fumului emanat de torţe şi al aburului care se ridică din bazinul încălzit.

Potrivit unei vechi tradiţii, în fiecare an, laureaţii premiului Nobel, desemnaţi de Institut, iau parte la serbarea studenţească a Sfintei Lucia. După cea de-a 75 a aniversare a Institutului şi construirea ceasului Nobel, tradiţia a luat proporţii. Cu puţin înainte de miezul nopţii, laureaţii premiului, împreună cu familiile şi alţi membri ai suitei, ies din Casa studenţijor şi traversează peluza până la bazin.

În mod cu totul neobişnuit în anul acesta a fost desemnat un singur laureat, care urmează să încaseze suma de 965.000 coroane suedeze. Se numeşte Wang şi profesează în SUA. E fără familie. Străbate cu paşi mărunţi covorul roşu, la braţ cu Miss Lucia, aleasa studenţilor. După doctorul Wang vine rectorul Institutului.] n urma rectorului, păşesc câţiva din laureaţii din ultimii ani. Apoi, un student înalt purtând stindardul studenţesc. Folosindu-se de un pistol de gravat, Wang îşi imprimă autograful pe aripioara noii giruete care va fi imediat montată pe mobil. Mai întâi îşi scrie numele cu litere latine. Miss Lucia tremură în bătaia vântului tăios. Apoi Wang îşi înscrie numele şi cu caractere chinezeşti. Motiv pentru care este răsplătit cu aplauze spontane.

Un montor, încălţat cu cizme înalte de păscuit, intră în bazin şi înşurubează strâns girueta de argint cu numele lui Wang pe una din tije. Girueta începe imediat să se învârtă ca o elice. Nu aplaudă nimeni, toţi îşi ţin răsuflarea. Rectorul se uită la ceas. Exact în momentul când afişajul de la ceasul lui marchează trecerea de la ziua de 13 la 14 decembrie, toate săgeţile mobilului se opresc îndreptate spre nord. Doctorul Wang chicoteşte încântat şi bate din palme. A dat uitării anii lungi şi grei petrecuţi în laboratorul de la subsol. În schimb, are senzaţia că şi-a realizat parcă mg-ea sa operă chiar în această noapte, prin înscrierea izbutită a autografului pe o tăbliţă de metal.

3

DUPĂ CE PROCESIUNEA se întoarce în clădire cu Miss Lucia, vânătă de frig, la doi metri în faţă, trei persoane părăsesc banchetul şi o pornesc cu paşi mărunţi prin întuneric, fiecare în altă direcţie.

Docentul Björn Johansson merge cu umerii ridicaţi, de parcă s-ar apăra de frig îndreptându-se, pe aleea care coboară, spre Departamentul de Fiziologie. Clădirea este cufundată în întuneric în afară de două ferestre de la etajul doi, prin care se revarsă o lumină rece, violacee. Când ajunge la uşa de la intrare apasă cu degetul mare de la mâna dreaptă pe un ochi mic de lângă mânerul uşii. Ochiul citeşte amprenta digitală a lui Johansson. Acesta o recunoaşte şi dispozitivul ermetic se deschide cu un clic. Urcă scările în grabă. A întârziat.

Sus, la etajul doi, îşi aruncă peste smoking un halat alb şi îşi pune ochelarii negri de protecţie. Traversează primul laborator, închide uşa după el şi aşteaptă, în ecluză, cele zece secunde prescrise, apoi împinge cea de-a doua uşă şi pătrunde în laboratorul puternic luminat.

Încăperea este înţesată cu casete mari din sticlă, interconectate, alcătuind un labirint ameţitor, pe mai multe planuri perpendiculare, în interiorul labirintului de sticlă puzderie de ace de oţel şi beculeţe diferit colorate. Pe fundul de placaj al cutiilor de sticlă sunt aplicate benzi colorate care şerpuiesc ca nişte marcaje pe o pistă de alergări prin întreg sistemul labirintului: o bandă roşie, una neagră, una verde, alta galbenă şi altaalbastră. În diferite locuri din labirintul de sticlă se află cinci porumbei. Misiunea lor este de a se deplasa prin labirint cu ajutorul marcajelor colorate. Dar nu fără a fi tulburaţi în această activitate. Din când în când se aprinde câte un bec colorat care schimbă culoarea benzii. În această situaţie porumbeii sunt supuşi la stres. Prin impulsuri senzoriale scurt-circuitate porumbeii sunt împinşi tot mai adânc în interiorul labirintului; acele de metal îi împiedică să revină de unde au pornit.

Din trei în trei ore se colectează excrementele, care

se strâng într-un săculeţ în formă de balon, legat în jurul cozii. Ele sunt ulterior analizate pentru a se determina concentraţia hormonilor de stres. În acest mod este posibil să se măsoare „obiectiv” solicitările la care au fost supuşi porumbeii în diferite puncte din interiorul labirintului.

Somnoros, Johansson schimbă mecanic săculeţii porumbeilor, ca o mamă nedormită care înlocuieşte scutecele pruncului. Îi leagă cu noduri la capete, le ataşează câte o bandă roşie, neagră, verde sau albastră ca să-i diferenţieze şi apoi îi pune în congelator. În seara asta a întârziat cu *zece* minute, dar nu consemnează nimic în graficul laboratorului. Când se apropie de cutia de sticlă cu porumbelul galben observă că acesta zace pe o parte, cu ghiarele chircite spre piept, înţepenite.

Fără să facă nicio mişcare, stă şi se uită fix la pasărea moartă. Apoi începe să lăcrimeze tăcut, în spatele ochelarilor fumurii. I se întâmplă pentru a patra oară. Acum e obligat să reia experienţele de la zero fi să dreseze un alt porumbel. Durează două săptămâni sau, în cel mai bun caz, zece zile. Dacă mai mor şi alţi porumbei nu mai ajung banii prevăzuţi în buget pentru realizarea experienţelor.

Cea de-a doua persoană care a părăsit festivitatea, la miezul nopţii, este o femeie. Se numeşte Birgitta Wennström şi este asistentă universitară la Departamentul de Biomecanică. Mantoul îi atârnă lejer pe umerf. Îşi ridică rochia lungă şi calcă cu paşi mărunţi şi repezi, picioarele încălţate cu pantofi auriţi încearcă să evite băltoacele. Pătrunde în clădire printr-o uşă din spate, care se deschide cu o cheie obişnuită.

Bii gitta Wennström coboară la subsol. Are douăzeci şi trei de ani şi îi e puţin cam frică în august a avut loc o spargere; căutau alcool. Părăsise festivitatea pentru că profesorul coordonator îi dăduse dispoziţii să urmărească o experienţă pe cord. Într-o cămăruţă încălzită şi umedă de la subsol se află un incubator cu calotă, din plexiglas. În el se găseşte un stativ iar de stativ este fixată o inimă de iepure care pulsează, cu câte un plămân atârnând de o

parte şi de alta. Inima e de mărimea unei nuci şi zvâcneşte energic, pompând o soluţie salină incoloră în loc de sânge. Ici şi colo lichidul picură prin suturi într-un vas rotund aşezat pe fundul incubatorului. Lângă incubator este plasat un aparat radioscopic. şi un electrocardiograf.

Experienţi; wse desfăşoară în felul următor: când inima Date, i se modifică forma, ce se poate înregistra pe peliculă; în acest caz, pelicula se expune la raze röntgen. Filmul care rezultă se poate transcrie într-o diagramă EKG prin intermediul unui mic calculator de acelaşi gen cu cel folosit de mai multe decenii la avioanele de luptă. Scopul este efectuarea electrocardiogramei concomitent cu radiografierea pacientului. Se evită, astfel, utilizarea unor electrozi incomozi şi se reduce mult durata realiz/arii unei electrocardiograme. De altfel, în câţiva ani, cu ajutorul altor raze *t* decât cele röntgen, s-ar putea efectua „electrocardiograme de la distanţă”. Într-o asemenea situaţie ar fi suficient ca pacientul să se găsească la câteva sute de metri de aparatul EKG.

Un preparat cardio-pulmonar de iepure, corect pregătit, trebuie să continue să funcţioneze independent cel puţin 48 de ore. Cel de faţă are abia şase ore. Birgitta Wennström se aşază mai bine pe banca de lângă osciloscop, îşi scoate pantofii, îşi freacă unul de altul picioarele înroşite de frig şi îşi aprinde o ţigară. Nu pică de somn, dar genele false îi menţin pleoapele încordate. Deodată observă că inima din incubator a încetat să mai bată. Sare de pe bancă şi se apropie tiptil, desculţă. Inima atârnă inertă de stativ ca o picătură mare, strălucitoare. Desface rapid clema carejnchide alimentarea cu adrenalină. Adrenalina se varsă direct în ventricolul stârjg. Inima zvâcneşte ca şi cum ar încerca să se scuture de ceva, dar e numai un tremur anemic. Birgitte mai dă drumul la o doză de adrenalină. Acum însă, inima atârnăflască şi inertă, fără nici cel mai mic semn de viaţă.

Înjură în surdină dar apăsat: *porcăria naibii*... Există instrucţiuni precise pentru asemenea situaţii. În camera alăturată sunt vreo duzină de iepuri. Chiar dacă nu e

treabă prea uşoară, e în stare să se descurce singură şi să extragă inima şi plămânii unui iepure. îmbracă un halat cu nasturii la spate şi începe să facă pregătirile: planşeta pentru operaţie cu bride pentru fixarea iepurelui, scalpele, foarfeci, pense, ace, portace, comprese, copci şi ustensile pentru anestezie. Înainte de a-şi pune mănuşile, deschide una din cuşti şi apucă strâns două urechi de iepure. Exemplarul pe care-l scoate are blană neagră cu pete albe. Stă atârnat şi complet nemişcat. Din poziţia asta, urinează într-un jet subţire, care se scurge pe coapsa ei.

Se uită la animal, se maimuţăreşte strâmbându-şi nasul şi gura, face bot de iepure. Iepurele nu mai ştie ce e cu el. Pupilele mari şi negre par că nu o văd. Se apleacă şi – da drumul animalului înapoi în ladă.

— *Porcăria dracului...* rosteşte ea din nou, închide aparatele şi-şi agaţă halatul în cui.

Nu ştie exact ce represalii o aşteaptă. Dar oricum o să fie scandal. O să dea de dracu' mai mult ca sigur pentru că n-a făcut ceea ce, pe bună dreptate, profesorul se aşteaptă să facă un elev bun şi un colaborator ambiţios. Ga şi cum ar fi dezertat. Şi asta e cu atât mai grav, cu cât există deja prea mulţi studenţi la institut. Îşi dă seama de acest lucru şi se înveseleşte de-a binelea. Apoi îşi croieşte drum prin zloată fluierând, cu poalele rochiei ridicate.

Cea de-a treia persoană care se sustrage festivităţii se numeşte Hasse Rubenick; n-a avut o zi bună astăzi. Se îmbătase încă de la prânzul festiv. Şi Hasse era de părere că, o dată, ce ai început, trebuie să continui. A luat câteva păhărele de whisky, să uite de după amiaza care se contura ca foarte cenuşie. Apoi un martini sec şi mare înainte de masă. Şi o tărie la heringi, cu nişte bere, să se mai subţieze. Vinul roşu era inclus în preţul supeului de Sf. Lucia, la fel ca şi vinul fiert cu condimente, pentru a nu mai aminti de punchul de la cafea, comandă suplimentară. La dans s-a pus masa cu whisky şi alte băuturi în foaier şi acolo Hasse a mai tras un lichior Drambuie, două romuri şi o coca-cola. Înainte de a veni momentul să iasă afară, în zăpadă, şi să-l aplaude pe doctorul Wang, Hasse îşi luă

paltonul de la garderobă pentru încă o duşcă la nevoie, din rezerva la purtător. Acum, beat pe trei sferturi şi mahmur, Hasse se află la Farmacologie, încercând să se destăinuie unui b ea gle roşcat, cu pieptpl alb, pre numele lui Doctor honoris causa.

Când a părăsit petrecerea la miezul nopţii Hasse n-a pornit-o la fel de drept şi hotărât ca Björn Johansson şi Birgitta Wennström. Mai întâi s-a abătut pe la Anatomie, unde lucrase un timp ca asistent extrabugetar şi, cam pe dibuite, şi-a pus amprenta degetului mare pe celula electronică a dispozitivului ermetic. Amprenta lui fusese însă radiată de mult din memoria aparatului.

Atunci, mişcând larg din braţe, se îndreptă spre Facultatea de Medicină Legală unde fusese angajat temporar în locul altcuiva, ca portar, într-o vară. Nici prin gând nu-i trece să se întoarcă la Casa studenţilor şi la balul Luciei. E o tânără acolo, care chiar înainte de unsprezece şi jumătate îi spusese *să se ducă în*... Din buzunarul de la piept scoate biletul de intrare la supeul de la miezul nopţii şi fără prea multă tragere de inimă îl ţine în faţa telefonului de la intrare. îl aruncă apoi în bătaia vântului. Bucăţica de hârtie dispare imediat după colţul clădirii, învârtindu-se în aer.

Hans Kristian Rubenick, de treizeci şi trei de ani şi licenţiat în medicină, se hotărăşte să mai facă o a treia încercare, de data asta la Farmacologie. Acolo n-a fost angajat niciodată, dar a dat, în schimb, examen de trei ori. Se aşază în genunchi în faţa uşii duble de sticlă şi, cu buzele la vreo jumătate de centimetru de închizătoare, dă drumul încet aburilor săi de alcool, punând apoi rapid degetul mare pe ochiul electronic. Dispozitivul se deschide cu un clic alarmat.

Ajuns în coridorul de la primul etaj încearcă să-şi aducă aminte cum sunt dispuse încăperile. Ştia că laboratorul pentru cursuri era situat, înainte, la stânga dar că fusese mutat într-o clădire centrală. În momentul în care pune mâna pe clanţa uşii ce dădea, odinioară, în laboratorul pentru cursuri, începe să latre şi să mârâie un

câine. O potaie! îşi zice el. Chiar, de ce să n-ai o potaie?

Intră şi aprinde lumina. Într-un coş, pe podea, e un beagle care dă din coadă. Hasse se apleacă şi-l mângâie pe spate.

— *Da, da*... băiat cuminte, *da-da*... îi zice el şi-l lasă să-l lingă pe faţă; e plăcut, de-a dreptul nemaipomenit. Minunat.

Câinele ăsta nu e un câine oarecare. Are mai bine de unsprezece ani, a fost botezat Doctor hotioris causa şi este prezentat cu mândrie vizitatorilor autohtoni şi străini, inclusiv licenţiaţilor în medicină. Pe sucurile sale gastrice şi-au susţinut doctoratul nu mai puţin de şaptesprezece medici. Doctor honoris causa este o personalitate nu numai la Farmacologie şi la IMCAN; de ziua sa de naştere, la 13 ianuarie, câinele primeşte ilustrate cu felicitări din ţară şi străinătate, din Lagos, Princetown şi New Delhi. E de bon ton ea cel care şi-a luat titlul de doctor la Farmacologie să trimită o felicitare scrisă răsfăţatei mascote a facultăţii.

Dar nici chiar Doctor honoris causa nu este ţinut în viaţă ca răsplată pentru servicii devotate sau de plăcere. În momentul în care câinele se ridică Hasse observă tuburile de cauciuc implantate, care-i atârnă sub abdomen. Fiecare tub este închis cu o clemă. Când câinele dă din coadă tuburile fâlfâie ca nişte cozi suplimentare. Dar, spre deosebire de coada obişnuită cele din cauciuc atârnă trist, deprimant.

— Noi doi, zice Hasse, scărpinând câinele sub bot, unde blana s-a ros, ciuruită de injecţii. Am putea face multe împreună…

Dar fundul e mai greu, îi strică echilibrul, îl trage pe spate şi, împotriva voinţei sale, Hasse se aşază pe podea. Câinele iese din coş şi se aşază lângă el. Acum stau amândoi, pleoştiţi şi se holbează la coşul gol. Hasse îşi pqne cu grijă braţul pe spinarea lui Doctor h. c.

— Pricepi – îi zice el – pricepi… M-am maturizat ceva mai târziu, asta e. Adică unii au

0 altă traiectorie în viaţă decât alţii. Aşa cum unii pomi

cresc mai încet. *Stejar!* exclamă el mândru şi se loveşte puternic cu pumnul în piept.

Îşi întoarce faţa spre câine care, atent, îşi îndreaptă botul ascuţit direct spre nasul lui Hasse. Câinele are gura întredeschisă; limba

1 se bălăbăne în ritmul respiraţiei.

Hasse simte că stă pe ceva gloduros, care îl jenează. Se pipăie la buzunarul de la spate şi scoate o bucată presată şi fărâmiţată de pain-riche. Rupe o bucăţică şi o bagă în gură. Se apucă să mestece pâinea uscată şi se uită iar la coşul câinelui ca şi cum cineva i l-ar fi aşezat în faţă fără ca el să fi observat. Sunt beat, reflectează el, frecându-se pe frunte cu coltucul zgrunţuros de pâine.

Câinele începe să scheaune uşor fremătâend pe labele din faţă. Hasse îl cuprinde din nou cu braţul pe prietenul său patruped.

— Ţi-e foame? îl întreabă el îndreptând bucata de pâine spre nasul câinelui.

Dar câinele nu vrea să înhaţe pâinea şi-şi întoarce botul într-o parte ca şi când i s-ar fi oferit ceva urât mirositor.

— Ai vrea nişte ciolane, bineînţeles… recunoaşte Hasse. Oase. Bune, suculente, gustoase… Cu *măduvă.* Să te lingi pe bot!

Se linge abundent pe buze şi încearcă să scoată limba, la concurenţă cu Doctor honoris causa. Câinele însă se scoală, se bagă sub fereastră şi se culcă după un scaun. Scheaună jalnic. şi râcâie cu ghearele pe parchetul uzat.

— Treci în coş… îi zice Hasse; apoi îşi dă seama că asemenea patrupede trebuie tratate cu o anumită fermitate. Se ridică clătinându-se şi arată spre coş: La loc!

Dar dinspre locul unde se află câinele, undeva sub pervaz, ascuns vederii lui Hasse, se aude un sunet ciudat. Ca un plâns cu sughiţuri.

— Auzi, Doctore – zise Hasse. Într-o zi, o să vezi, ai să te pomeneşti cu o felicitare de ziua ta de naştere, cu ştampila oficiului poştal din Sundbyberg. Să ştii că-i de la *mins!*

Se lasă jos, în patru labe, şi se uită sub pervaz. Doctor honoris causa s-a ridicat pe jumătate. Picioarele i «s-au îndoit, abia-l mai ţin. Vomită. Are spasme prelungi care pornesc din abdomen spre piept. Tuburile de sub abdomen se umplu şi se înting în ritmul convulsiilor.

Puţin câte1 puţin, ca un tub de neon care se aprinde treptat, în creierul aburit al lui Hasse se desluşeşte un gând. Câinele moare, de mina mea, sub ochii mei! În momentul în care câinele este trezit în toiul nopţii şi i se oferă ceva de mâncare toate sucurile gastrice şi enzimele săpt excitate şi încep să secrete în stomacul lui. Dar animalul de faţă nu mai păstrează nimic din anatomia lui firească. Prin intervenţii ingenioase, tractele digestive normale i-au fost amputate, derivate, cuplate în paralel sau obturate. Câinele a fost practic transformat într-o vacă de lapte care este stimulată de vederea hranei şi poate astfel să fie mulsă de sucurile şi secreţiile ei gastrice cu ajutorul, ugerelor de cauciuc.

Hasse se întinde pe burtă şi încearcă să ajungă până la câine, dar acesta, tot retrăgându-se, se refugiază în spaţiul dintre calorifer şi peretele transversal al nişei de sub fereastră. Hans Rubenick bâjbâie după clemele tuburilor. Reuşeşte să apuce animalul de un picior, apoi de coadă. Câinele îi vomită pe manşetă.

Se ridică în capul oaselor ca ars. Ce idiot sunt! se gândeşte el. Un dobitoc nenorocit şi un imbecil! Gândeşte-te ce se întâmplă dacă-i smulg vreun tub – toate maţele îi ies afară!

Se ridică în picioare „bagă coltucul de painriche în buzunarul de la spate şi încearcă să adune câteva resturi căzute pe podea. Se îndreaptă apoi spre uşă şi stinge lumina. Înainte de a ieşi, spune scuzându-se:

— Rămâne aşa cum ţi-am promis... Ţine minte: cu ştampila din Sundbyberg 4.

Când Hans Kristian Rubenick se reîntoarce la Casa studenţilor nu se mai aude nicio muzică. Aproape toate torţele s-au stins şi au început să înţepenească în pământ. Tresare când, pe neaşteptate, ceasul Nobel bate ora două

şi toate giruetele îi întorc spatele.

4

AU TRECUT CÂTEVA ZILE de la aniversarea Sf. Lucia, sărbătoarea luminii. Este vineri după-amiază şi Consiliul profesoral s-a întrunit în sala de şedinţe a Institutului, cu mult prea neîncăpătoare pentru întreaga asistenţă. Ca urmare, nu toţi profesorii încap la masa ovală, acoperită cu postav verde, ca de biliard. Imediat lângă masă stau rectorul, preşedintele Comitetului pentru probleme de muncă, care în viaţa civilă este tehnician veterinar, reprezentanţi ai uniunilor sindicale (ŞACO) şi ai salariaţilor cu studii superioare (LO – TCO), delegatul Asociaţiei studenţilor, precum şi aproximativ douăzeci şi cinci de cadre didactice din cercul restrâns de profesori ai Institutului.

În acesta intră reprezentanţi ai disciplinelor ştiinţifice de bază din Institutut, cum ar fi chimia medicală, biomecanica, biologia tumorilor, fiziologia moleculară, radiohistologia şi-l alte subiecte înrudite. Cercul restrâns este acela care dispune de cele mai bune relaţii la Ministerul învăţământului, la fundaţii, la UNESCO şi, practic, decide decernarea premiului Nobelân medicină şi fiziologie. De altfel, nu este deloc întâmplător faptul că premiul revine foarte rar vreunui reprezentant al domeniilor clinice mai „difuze”.

Pe scaune suplimentare, dispuse într-un cerc mai larg în spatele celor aşezaţi imediat lângă masă stau amestecaţi profesori nou-numiţi şi profesori în domenii mai „speciale”, ca de pildă medicina internă, chirurgia, ginecologia şi radiologia. Potrivit opiniei declarate a rectorului această plasare a lor, la mică distanţă de masă, nu trebuie considerată ca o formă de discriminare; pe de altă parte, nu se poate, totuşi, nega că preşedintele întâmpină o oarecare dificultate în a-i vedea şi înscrie la cuvânt pe cei din conglomeratul celui de-al doilea cerc.

Cel de-al treilea cerc îl formează profesorii decedaţi, care au fost conservaţi, imortalizaţi pe pânze, lăcuiţi, puşi în ramă şi agăţaţi pe perete. Portretele sunt expuse pe mai

multe nivele, şi la fel de numeroase ca pe pereţii popotei unui regiment respecteabil cu ofiţeri de elită.

Mai există şi un al patrulea cerc: cei de pe pervazul ferestrelor. Acolo stau lectorii, conferenţiarii, profesorii netitularizaţi, precum şi reprezentanţii catedrelor cel mai slab cotate ca de pildă psihiatria infantilă sau higiena muncii.

Avem de-a face cu o adunare obosită. În timpul toamnei ordinea de zi cu problemele curente, obişnuite, a trebuit să fie lăsată de-o parte în favoarea numeroaselor manevre legate de lansarea candidaţilor la premiul Nobel. Cu acest prilej membrii cercului restrâns intră în dispută, se manipulează reciproc, încheie alianţe subite, se dezbină, se eschivează sau nu participă la vot, fac aluzie la eventuale sancţiuni sau lasă să se întrevadă favoruri concrete. Acest joc este urmărit de cercurile exterioare, de public. De publicul care ar dori nespus să participe şi să-şi încerce norocul la masa verde de joc dar care nu dispune de jetoanele corespunzătoare. În încheierea întrunirilor de acest gen rectorul împarte tuturor celor prezenţi, nişte casetuţe cu medalioane. Să fii prezent la o întrunire Nobel este la fel de important ca şi câştigarea campionatului naţional pe echipe la orientare turistică sau a campionatului districtual pe echipe la tir cu ţinte de argilă.

Dar aceasta este însă o întrunire care se desfăşoară sub semnul oboselii. Trebuie titularizate posturi neinteresante, făcute publice posturile libere, să se răspundă la adrese şi scrisori, să se raţionalizeze curăţenia şi să se răspundă la plângerea adresată autorităţilor cetăţeneştiprin care un fost angajat reclamă că gândurile i-au fost înregistrate şi se află în prezent în arhiva de date pe calculator a bibliotecii Nobel.

Participanţii la şedinţă stau cu genunchii încărcaţi de mape, broşuri, cataloage, dizertaţii, studii şi alte hârţoage pe care nimeni, cu excepţia eventuală a celui care le prezintă, nu le-a citit dar despre care. toţi, în ordinea democratică, urmează să-şi spună opinia, o opinie personală şi avizată, profesională.

La ultimul punct de pe ordinea de zi sunt alte probleme. Una dintre ele, anunţată în prealabil, se intitulează *Ce e de făcut în domeniul medicinei veterinare?* Este o chestiune care a revenit pe agenda şedinţelor de mai multe ori în ultimii cincisprezece ani. Totul a început cu un atac din partea unor tineri „radicali” de la Facultatea de medicină* veterinară din Uppsala, care, fără argumente prea solide, au afirmat public că o mulţime de studii care provin de la Institutul médico-chirurgical Alfred Nobel ar trebui invalidate. Afirmaţia era motivată destul de imprecis prin faptul că multe experienţe pe animale erau efectuate de cercetători care nu aveau nici măcar habar despre comportarea animalelor, fie în stare normală sau patologică, sănătoase sau în condiţii de boală. Doctorii de la IMCAN erau acuzaţi că privesc animalele ca pe nişte eprubete sau hârtii de turnesol, iţii material experimental neutru, fără fiziologie proprie, psihologie sau patologie intrinsecă.

Un atac atât de nesăbuit fireşte că nu putea fi întâmpinat decât cu o totală tăcere din partea unui consiliu profesoral deplin solidar. Ceea ce s-a întâmplat, de fapt – dar nu fără eforturile solomonice ale rectorului, care a fost obligat să-i calmeze pe câţiva colegi mai colerici – colegi care voiau să se revanşeze imediat, să aplice represalii ş.a; nu oficial, desigur, ci prin alte canale la Consiliul Naţional al Cercetării sau la fundaţii. Sau, pentru a cita un biochimist de calibrul Institutului Nobel: „Să-i învăţăm minte pe nemernicii ăia de doctori de şobolani! Să nu mai vadă nici măcar un bănuţ subsidii de acum înainte”.

După puţină vreme, aceeaşi temă a apărut în foarte prestigioasă revistă *Science.* Articolul informa, de asemenea, că două dintre cele mai reputate institute americane de cercetare, Clinica Mayo şi Universitatea Standford, angajaseră veterinari specializaţi anume pentru 3 se ocupa atent de întreţinerea sănătăţii, şi a formei animalelor destinate experienţelor. Numărul respectiv al revistei *Science* a fost citit cu o anumită mirare suspicioasă şi apoi pus deoparte.

Patru ani mai târziu, revizorii financiari ai IMCAN cerură în mod neaşteptat date cu privire la „consumul de anirpale de experienţă în cadrul institutului, defalcat în consumul de animale pentru experienţe propriu-zise şi consumul în alte scopuri, ca de exemplu, pierderile”. A fost prezentat un raport, bine pieptănat, în care „consumurile involuntare” erau puse, în principal, pe seama deficienţelor preexistente la animalele livrate. În acea perioadă, Institutul se aproviziona încă cu cantităţi mari de pisici, iepuri şi câini de la mici producători particulari şi fermieri din branşă.

Persoana care tocmai în această după-amiază adusese în discuţie chestiunea medico-veterirlară nu era niciun scandalagiu cu state vechi în materie şi niciun fitecine, ci profesorul de farmacologie, care urma să se pensioneze curând. De la locul său, din primul cerc, acesta anunţase:

— Doctor honoris causa a murit ieri.

Un murmur străbate auditoriul, un murmur de surpriză şi compasiune, iar ici şi colo, în rândul celor mai tineri de pe pervazul ferestrelor, se aude câte un chicotit înfundat.

— Desigur că această întâmplare izolată, continuă profesorul de farmacologie, nu este decât un exemplu. Nu dovedeşte absolut nimic. Dar, doamnelor şi domnilor, să-l considerăm ca un avertisment că *problema există.*

— Poate că a sosit timpul să facem ceva în privinţa asta, spune rectorul. În timpul ultimei mele vizite la Haberstein în San Diego mi s-a pus direct această întrebare: *Cină* are de gând IMCAN să înfiinţeze s-o catedră autonomă de *medicină veterinară preventivă?*

— O catedră? Să mă pupe-n... răbufneşte profesorul de chirurgie toracică.

— Societatea de asigurare Folksam nu e chiar Fundaţia Ford, adaugă profesorul de cromatografie.

— Dar nu’ putem trece totuşi cu vederea faptul că Institutul înregistrează pierderi financiare considerabile din cauză că animalele pentru experienţă la noi nu se

bucură de o îngrijire competentă, remarcă profesorul de biomecanică.

— Vrei să insinuezi că furnizăm rezultate experimentale eronate! constată profesorul de anatomie, cu o asemenea violenţă incit rectorul începe să bâjbâie după ciocanul de preşedinte al şedinţei, un femur placat cu aur de pe vremea epocii barbare a felcerilor de campanie.

— Nu, replică profesorul de biomecanică. Deocamdată mă refer *numai* la daunele materiale…

— Deocamdată?! Ce vrei să spui eu „deocamdată”? întreabă intrigat colericul anatomist. Data viitoare o să propui să ne revizuim toate studiile Institutului?

Întrebarea rămâne atârnată undeva în aer, iar după câteva morrente se destramă într-un nor de tăcere care se aşterne lent, ca un fum de ţigară, peste masa acoperită cu postav verde.

— Permiteţi-mi să fac o propunere concretă, reia apoi rectorul. Vreau să propun Colegiului profesoral să instituie un grup de lucru alcătuit din studenţi absolvenţi, cu grad de asistenţi, care să analizeze mai îndeaproape această problemă.

— Protestez în numele Asociaţiei, studenţilor! vociferează reprezentantul studenţilor. Resping orice variantă care implică folosirea studenţilor absolvenţi la activităţi neplătite cu caracter neştiinţific şi care nu are nicio valoare în ridicarea calificării noastre profesionale!

Rectorul oftează şi răsuceşte ciocanul-femur de preşedinte pe care este înscrisă dedicaţia personală a regelui Oscar I: „Corpului de felceri suedezi din partea Protectorului său regal”.

— Nu avem, după cum ştiţi, niciun ban… spune rectorul şi priveşte sumbru spre auditoriu.

Şeful administraţiei, al cărui titlu este director, ridică cu oarecare stânjeneală degetul arătător, îngălbenit de nicotină.

— Da? spune rectorul uitându-se în acelaşi timp la ceas.

— Propun să folosim suma alocată de stat pentru

FEOFM, spune directorul.

— FEOFM? întreabă rectorul.

— OFM înseamnă Oficiul Forţelor de Muncă şi FE pentru Femei. Dacă e să ne referim la principiul de bază: OFM plăteşte salariul dacă Institutul oferă loc de muncă unei şomere cu studii, superioare care în ultimul an de angajare a atins vârsta de 49 de ani. Fondurile se acordă pe câte douăsprezece luni odată.

— Putem, deci, trasa sarcina Direcţiei administrative să analizeze posibilitatea de a aduce aici, pe gratis, o femeie-veterinar? întreabă rectorul şi îşi aruncă privirea peste auditoriul cufundat într-o tăcere deplină şi oarecum sceptic.

Nu răspunde nimeni, ceea ce se traduce prin consimţământul celor prezenţi.

DIZERTAŢIE

1

E UNA DIN ZILELE obişnuite ale săptămânii, cu puţin înainte de Crăciun. Ceasul nu e încă opt. Evy Beck coboară din autobuzul rapid la staţia de lângă intrarea Institutului Nobel. Cerul e purpuriu şi peluzele din jurul clădirilor sunt negre ca asfaltul ud. O ceaţă densă atârnă în aer şi învăluie într-un nimb hieratic felinarele de pe străzi.

Evy Beck are 52 de ani şi este doctor veterinar. A luat-o de jos şi a urmat calea cea lungă: la început asistentă d-iaborator, apoi tehnician şi la 44 de ani veternar. Nu a avut niciodată un post permanent de medic veterinar care să-i permită să promoveze în mod organizat, cum prevăd reglementările. În schimb, a reuşit să se descurce mai departe prin alocaţiile de stat pentru cercetare, supliniri în posturi vacante, diverse alte ocupaţii şi în ultimele şaisprezece luni pe baza ajutorului de şomaj.

Evy Beck şi-a găsit singură şi o poreclă, „Coeficienta”. În scrisorile adresate unor persoane apropiate se semnează „Coeficienta”. Azi dimineaţă, când veioza automată s-a aprins la ora 6 şi-a scuturat scăfârlia şi

s-a îndemnat singură:

— Hai, sus cu tine, „Coeficiento”. Babetele trebuie să aibă grijă să-şi facă timp şi pentru aranjatul părului când merg în oraş să-şi caute de lucru!

Aproape toată viaţa, de când e femeie matură, a fost încadrată în diverşi coeficienţi: de recalificare, de instruire, de dispensă. Şi când a primit telefon la sfârşitul săptămânii trecute şi i s-a spus să se prezinte la Institutul Nobel pentru un interviu n-a mai întrebat dacă „e vorba de un serviciu obişnuit?” pentru că şi de data aceasta era vorba, desigur, de un coeficient. Ieri sosise o scrisoare în care se confirma că de fapt coeficientul se numeşte FEOFM, unul dintre instrumentele selective ale Oficiului Forţelor de Muncă care viza angajarea femeilor peste 49 de ani în câmpul muncii.

Urcă aleea luggă şi înclinată care duce la centrul administrev al Institutului. Rămâne pironită locului, uimită în faţa unui mobil cu sclipiri argintii care pare să fie o încercare a metalurgiei de a realiza un pom de iarnă peren. Ceasul se face opt şi toate podoabele pomului de iarnă se răsucesc dintr-odată în aceeaşi direcţie.

Evy Beck ocoleşte de câteva ori peluza în mijlocul căreia se află bazinul cu peştişori aurii. Ca de obicei a sosit prea devreme. Nu înainte de ora opt şi un sfert trebuie să se întâlnească cu directorul Horrlin pentru o convorbire în vederea angajării. În geanta ei grea are diplomele, foaia matricolă, studiile publicate, teza de doctorat şi patru fotografii de curând făcute. La ce-i sunt necesare fotografiile nu ştie încă. Le-a luat pentru orice eventualitate, să fie sigură.

La ora 8 şi 10 intră în clădirea administraţiei. Uşa exterioară din sticlă nu este încuiată, dar pe cea din interior nu mai poate s-o deschidă. În spaţiul dintre cele două uşi atârnă un micrbfon agăţat în tavan. Pe microfon este scris: *Vă rugăm să spuneţi numele şi pe cine căutaţi.* Evy Beck se apropie de microfon şi spune:

— Sunt Evy Beck şi îl caut pe directorul Horrlin.

— Nu înţeleg, răspunde microfonul cu voce sintetică,

puţin nazală.

— Era exact la ce se aşteptase. În intimitatea ei a obosit să tot audă telefoanele astea de la intrare care scrâşnesc „nu înţeleg, nu înţeleg…” De fapt, greşeala e că ea are vocea destul de groasă pentru o femeie. Când îşi pronunţă prenumele „Evy” acesta este înţeles ca feminin, dar în acelaşi timp este pronunţat cu o voce care la fonogram poate fi interpretat masculin. Într-o asemenea situaţie, computerul e obligat să spună „Nu înţeleg”. Femininul şi masculinul nu pot exista în paralel.

Îşi strânge puţin pielea gâtului cu degetul arătător şi cel mare, în dreptul laringelui şi ciripeşte în falset, piţigăindu-se:

— Sunt Evy Beck şi îl caut pe directorul Horrlin.

— Intră şi orientează-te după săgeata verde, rosteşte rapid microfonul, încât abia reuşeşte să termine toată propoziţia.

În plafon începe să clipească o săgeată verde. Evy urmează direcţia indicată de săgeată şi intră într-un coridor pe partea dreaptă. Săgeata o însoţeşte şi aleargă pe tavan de-a curmezişul în faţa ei, ca steaua care-i călăuzea pe cei trei magi. La un moment dat săgeata se opreşte. Nu mai clipeşte, ci se fixează într-o lumină roşie, continuă. Evy Beck a ajuns în faţa unei uşi pe care scrie 56 03 14 – 0356 Dir. S. Horrlin. Se aprinde o lampă fixată în tocul transversal al uşii pe care scrie „Intră”.

Încăperea este goală. O cameră mică cu un birou, un dulap în perete cu biblioraft uri agăţate vertical, un scaun pentru vizitatori şi un cărucior din rhetal pe care se găsesc un dictafon, un telefon cu calculator, o plită de gătit şi un monitor tv. Îşi scoate mantoul şi-l pune peste căruciorul metalic, după care se aşază pe scaunul pentru vizitatori cu servieta pe genunchi”.

După o aşteptare de aproape zece minute îşi face apariţia un bărbat înalt, subţire, cu părul roşcovan. Are treizeci şi ceva de ani. Îi dă mina fără s-o privească în ochi. Respiraţia îi miroase a cafea.

— Bun venit la noi, îi spune el şi se prăvăleşte pe

spate în scaunul său de la birou; e priveşte, apoi, drept în faţă, dar fără s-o vadă. Ochii i se încrucişează puţin, ca atunci când miroşi o floare sau te uiţi la o agrafă de hârtie îndoită.

Evy Beck bâjbâie la cataramele servietei în timp ce directorul Horrlin se uită cu interes la servieta ei.

— Da, mi-am adus şi hârtiile, spune ea într-o doară.

— Hârtiile? întrebă el intrigat şi obrajii i se încordează.

— Da, copii după acte, adeverinţe…

— Uită-te la biroul meu, îi spune directorul desfăcându-şi braţele peste tăblia goală a biroului. N-am nicio hârtie!

Evy Beck se apleacă uşor în faţă şi se uită politicos pe biroul gol. Suprafaţa acestuia este mată, de culoare verde închis şi pare turnată din cauciuc masiv. Nu e absolut nimic pe el: niciun creion, niciun bloc notes, nicio aprafă.

În buzunarul de la piept directorul Horrlin are o cutie mică neagră din plastic, de mărimea şi forma unui pachet de ţigări. O scoate şi o snriiină de bărbie. Cutiuţa are pe partea superioară un grătar fin de metal strălucitor ca la un aparat electric de ras.

— Vreţi. să-mi daţi actul de identitate? întreabă el şi întinde mâna liberă peste biroul gol.

Evy Beck îi dă legitimaţia confecţionată din material rigid pe care sunt imprimate o serie de date personale şi directorul Horrlin o introduce cu rapiditate într-o deschizătură la baza aparatului; nu e un aparat de ras ci un microion. Suflă de câteva ori în el, ca şi când ar încerca o trompetă, şi spune:

— Bună PAI! Prezintă datele profesionale pe ecran.

Sub mantoul lui Evy Beck – pe care-l aşezase pe căruciorul de metal – încep să se audă bâzâituri şi pocnituri. Jenată, îşi trage mantoul spre ea. Ecranul de câţiv. a centimetri al căruciorului s-a luminat. La început apare numărul ei de identitate, ca persoană, cu litere albe; numărul apare pe ecran de la coadă la cap. Apoi apare o

imagine tremurândă care se dă peste cap de mai multe ori până se opreşte. Timp de câteva' secunde se uită amândoi la o telefotografie înfăţişând-o pe Evy Beck, în urmă cu cinci ani.

Priveşte ţfntă ecranul, fascinată. Auzise că multe institute erau conectate direct cu un calculator central de date, dar nu văzuse cum funcţionează în realitate.

După fotografie urmează grupa ei de sânge şi un sumar cu date despre starea sănătăţii, apoi greutatea şi înălţimea: 89, 6 kg şi, respectiv, 174 cm. Datele privind starea sănătăţii se încheie cu o caracterizare a tipului somatic: atletic. Directorul îşi drege vocea puţin jenat.

Apoi urmează, într-o succesiune rapidă, anii de şcoală, rezultatele la învăţătură, activitatea practică, studiile superioare şi datele din cartea de muncă. Titlul tezei de doctorat este prezentat pe ecran în limba engleză. Apoi dispozitivul pare că s-a împotmolit pentru că începe să clipească intermitent ca un tub de neon defect: Nu e docenţă, nu e docenţă, nu e docenţă.

— Mulţumesc PAI! spune Horrlin. la microfon.

Se întorc din nou unul spre altul şi, ca şi înainte, privirea lui Horrlin pare că alunecă undeva, pierdută printre obiectele neînsufleţite, deşi se uită drept la ea.

— Corespund? întreabă ea; oricât ar fi de ridicol întrebarea o pune cu acelaşi timbru de soprană, exact cum a procedat când a vorbit la telefonul de la intrare. Se ruşinează şi-şi drege glasul.

— Sigur, sigur, răspunde el şi continuă s-o fixeze cu ochii lui cenuşii, fără profunzime.

— Atunci înseamnă că mă angajaţi? întrebă ea.

Directorul Horrlin apucă din nou microfonul şi şi-l duce lângă bărbie, ca pe un aparat de ras:

— Evy Beck, cheie de acces tip C.

O plăcuţă mată din sticlă se aprinde lângă plita de gătit de pe cărucioruI de metal. Horrlin ridică degetul mare de la mâna dreaptă şi îi arată, cu un gest pedagogic exagerat, cum să-şi pună şi ea degetul mare pe plăcuţa din sticlă luminată. Ea o face ezitând puţin, ca şi cum i-ar fi

frică să nu se frigă. Sticla însă e rece şi se stinge imediat.

— Acum aveţi acces la toate intrările marcate cu litera C mare, spune directorul. Nu faceţi altceva decât să apăsaţi cu degetul mare pe ochiul electronic al închizătorii.

Înainte de a-şi ascunde degetul înapoi în spatele servietei, se uită la el în grabă, de parcă ar fi dobândit. subit o semnificaţie nouă şi magică. E un deget scurt şi lat care abia aduce cu un deget de femeie.

Nu e nevoie de prea multă artă pentru a capta privirea directorului; ochii. lui seamănă cu doi butoni plaţi de manşetă. Evy se uită direct spre ei şi întreabă:

— Despre ce fel de muncă e vorba?

Pentru prima oară directorul pare uşor încurcat – ca şi cum ea ar fi încercat să spună o glumă şi uitase poanta.

— Eu mă ocup numai de discuţia pentru angajare, spune el după o clipă cu o urmă de scuză în glas.

— Aa-haa, zice Evy Beck.

Directorul Horrlin pare neliniştit pe neaşteptate şi rătăceşte cu mâna pe birou după o agrafă Pe care n-o găseşte.

— Să nu mă înţelegeţi greşit, reia el emfatic. Veţi primi instrucţiuni, noţiuni introductive, prezentări, informaţii, veţi face vizite. Avem o politică de cadre foarte progresistă aici la IMCAN!

Se răsuceşte cu scaunul rotativ ca şi cum ar fi căutat materialele în dulapul cu bibliorafturi din spatele său. Se pare că nu a găsit ce căuta şi se roteşte din nou revenind cu faţa la birou.

— Sarcina mea se rezumă *numai* la convorbirea privind angajarea, îi explică el.

După trei minute, Evy stă din nou şi se uită ţintă la mobilul argintiu din faţa clădirii administraţiei. Am primit de lucru, reflectează ea dând uşor din cap de parcă nu i-ar veni să creadă. Apoi priveşte în jos, se uită la servieta ei grea: Începi să te comporţi ca o mătuşă bătrână şi aiurită, „Coeficiento”! auzi, să-ţi iei la tine fotografii de paşaport când cauţi de lucru.

2

A DOUA. ZI, la ora trei şi jumătate după amiază, Evy Beck e din nou în acelaşi loc. Stă şi se uită la giruetele mobilului care se mişcă leneş, cu vârfurile îndreptate aiurea sub jetul de lumină ăl reflectoarelor. La câţiva metri deasupra mobilului conurile de lumină ale reflectoarelor se frâng brusc în întunericul de decembrie care s-a aşternut ca o pâslă enormă şi densă peste întreaga zonă.

Şi-a luat din nou servieta cu ea. Acum a pus-o jos, între glezne; servieta o împiedică să se urnească din loc. Simte o nelinişte în corp dar servieta, aidoma unui bloc de ciment legat de picioare, o ţine pironită ca o frână. La 15, 30 are fixată o întâlnire cu Grupul de lucru al Comisiei pentru problemele de muncă şi nu vrea să ajungă înainte – să nu lase impresia că e nerăbdătoare.

Ceasul de la mână arată 15, 33, însă îl pune întotdeauna puţin înainte – să fie mai sigură.

Ridică ochii spre mobil şi aşteaptă ca acesta să bată. Îşi simte picioarele zvâcnind şi îşi vâră vârfurile pantofilor sub servietă.

Ceasul ei a ajuns deja la 15, 35 şi mobilul nu dă niciun semn de viaţă. Atunci îşi dă seama că acesta nu marchează şi jumătăţile de oră: inima i se ridică până în gât şi o loveşte la baza craniului, poc! E pe punctul de a se prăbuşi peste servietă. Îşi recapătă, însă, echilibrul şi o porneşte aproape în goană spre Lindgarden. Acesta este numele unui conac vechi cu acoperişul ţuguiat şi cu olane vopsite în alb. Până în anul 1913 mai era fermă.

Lingarden este sediul propriu al Comisiei pentru problemele de muncă şi singura clădire din lemn de pe teritoriul ocupat de IMCAN. Trece în grabă pe lângă colţul bibliotecii şi printre tufele de liliac care înconjoară hardughia strâmbă, dărăpănată şi şubredă. Uşa de la intrare e deschisă şi Evy intră cu sufletul la gură în vestibul. Pe dinafară clădirea pare gata să se prăbuşească la proxima furtună din toamnă, dar în interior a fost restaurată cu ingeniozitate. Pereţii vestibulului sunt îmbrăcaţi într-un tapet rigid care imită pânza de sac, dând impresia unei construcţii durabile, de susţinere a întregii

clădiri.

Îşi smulge mantoul şi şalul de pe ea şi păşeşte în camera din stânga. Înăuntru, într-o sală spaţioasă se află trei bărbaţi aşezaţi la o masă lungă, care ocupă aproape toată încăperea. Se ridică toţi trei, şi-i dau mâna, prezentându-se:

— Şef de serviciu Hakan Rosenquist, boşul administraţiei. Bună ziua!

— Tehnician veterinar Edvin Karlsson, preşedintele Comisiei pentru probleme de muncă. Bun venit!

— Hakvin Hansen, reprezentantul studenţilor. Bună!

— Bună, răspunde şi că cam cu jumătate de gură prăbuşindu-se pe un scaun puţin mai departe de ceilalţi.

— Cei trei bărbaţi stau cu mâinile încrucişate pe masă. Toţi trei zâmbesc.

— Această casă se numeşte Lindgarden, spune preşedintele Comisiei, dând din cap încurajator. Aici eşti, oricând. binevenită. Această este casa *noastră,* a angajaţilor.

Evv Beck se gândeşte la iuţeală dacă în institut mai există şi alte persoane decât „angajaţi”. dar nu pronunţă întrebarea.

— Aşaaa… rosteşte şeful serviciului. Ne pare bine că aţi putut veni ca să spun aşa.

Zâmbeşte din nou şi Evy are senzaţia că dacă cei trei nu încetează să tot zâmbească o să i se pună un cârcel la colţurile gurii, din lipsă de antrenament.

— Noi trei constituim, deci. Grupul de lucru al Comisiei pentru probleme de muncă din Institut. Noi facem angajările, aici, la IMCAN.

— Da, dar eu intru în cadrul coeficientului creat prin alocaţia de stat FEOFM, intervine speriată Evy Beck ca nu cumva să se strecoare sub o etichetă falsă de marfă.

— E o chestiune de pură contabilitate, menţionează şeful de serviciu. Toţi facem parte dintr-un coeficient pe baza câte unei alocaţii de stat.

— Atunci e în regulă, nu? întreabă ea. Înseamnă că totul e în ordine şi voi lucra aici?!

— Sigur că da, răspunde şeful de serviciu uitându-se zâmbind la camarazii săi. Acum eşti, bineînţeles, de-a noastră! subliniază el, clipindu-i cu subînţeles.

Uşurată, se aşază mai comod pe scaun şi-şi apasă cu energie servieta de burtă; burta pe care încearcă încontinuu să şi-o împingă înapoi. Cu mâinile, cu o carte, cu servieta sau încheindu-şi cât mai strâns mantoul. Burta asta compactă şi voluminoasă care a arătat, de fapt, mereu la fel de când l-a născut pe Erik. Chipul lui Erik îi apare în faţa ochilor, cu obrazul lui neted şi măsliniu, cu ochii albaştri, mari şi candizi, şi cu o despicătură adâncă în bărbia-i lată. Erik – băiete, reflectează ea, uite că mămica a găsit, în sfârşit, de lucru…

Tresare, când îl vede pe Harvin Hansen, în picioare, în spatele ei. Acesta îi pune o hârtie imprimată în faţă, pe masă. Hârtia e împodobită cu emblema Institutului, o cunună de lauri cu medalionul lui Alfred Nobel în centru. Capul lui Nobel este înfipt în tija cu şarpele încolăcit a lui Esculap – ca într-o ţeapă. Evy citeşte ce scrie pe hârtie:

Program de introducere în muncă pentru Evy Inga-Britt Beck, doctor în medicină veterinară

Ziua I – Recomandări generale. Primire la rector. Vizitarea Institutului.

Ziua a II-a – Instruire cu consilierul şef în probleme de protecţia muncii. Vizită la bibliotecarul şef.

Ziua a III-a – Expozeu cu privire la avantajele sociale. Prânz pentru noii angajaţi. Reglementări referitoare la probleme de securitate.

Ziua a IV-a – Film: istoria Institutului.

Evy pune hârtia la loc pe masă:

— Şi când o să încep munca propriu-zis? întreabă ea.

— Să munceşti propriu-zis?! se miră şeful de serviciu, încetând, în sfârşit, să mai zâmbească.

Tehnicianul veterinar Karlsson zâmbeşte de astă dată numai cu un colţ de gură şi se suceşte nervos pe scaun. Intervine, însă, Hakvin Hansen:

— Să fii introdusă în muncă *face parte* din munca ta aici. Primele două săptămâni constituie o *pregătire* atent

concepută. Un lucru care îţi va folosi de multe ori în viitor.

— Aha, exclamă ea, profund ruşinată. Preşedintele Comitetului îşi drege glasul şi rosteşte:

— Ne-am luptat mulţi ani pentru asta, să avem o metodă judicioasă de introducere în muncă.

— Ei, nu e cazul să insistăm cu explicaţiile, spune şeful de serviciu. Ne-am luptat? De fapt, noi, administraţia şi personalul, ne-am luptat *împreună* să obţinem banii necesari de la Direcţia învăţământului superior.

— Ştiţi, vă rog să mă credeţi, dar nu prea sunt obişnuită să mă angajez, încearcă Evy Beck să se explice.

Toţi trei rid dezaprobator, după care şeful de serviciu Rosenquist încearcă să se uite pe furiş la ceas; ridică puţin mâneca hainei ca pentru a îndepărta un fir de păr.

— *Aşacia,* spune Hakvin Hansen lipindu-şi palmele una de alta şi sprijinindu-şi nările în vârfurile degetelor mijlocii. Ai vreo întreg bare?!

— Cred că o să găseşti răspuns la toate eventualele tale întrebări după ce vei parcurge programul de introducere, îi explică Karlsson.

Evy Beck se uită la cei trei bărbaţi. I-au dat în mod clar să înţeleagă că întâlnirea s-a terminat dar ea îndrăzneşte să-i mai reţină măcar un minut:

— Poate că sunt puţin mai proastă, spune ea, dar n-am prea înţeles, totuşi, exact în ce constă munca mea.

Şeful de serviciu se uită acum la ceas fără să se mai ferească şi le aruncă apoi o privire rapidă celorlalţi doi.

— O întrebare bună, spune e. l, pipăindu-şi bărbia să vadă dacă e rasă cum trebuie. O întrebare bună.

Edvin Karlsson şi Hakvin Hansen se uită acum în jos, privindu-şi genunchii, ca şi cum ar fi adânc absorbiţi în citirea unui material important, care trebuie parcurs imediat chiar în cursul respectivei şedinţe.

— Poate că întrebarea a fost pusă prea devreme, spune ea, pregătită să bată în retragere.

— Trebuie să se facă o delimitare între *introducere* şi *instructaj,* intervine Rosenquist pe un ton prietenos dar pedagogic. Până acum am vorbit de introducere, adică de o

orientare generală în legătură cu condiţiile tale de muncă. În ceea ce priveşte instructajul, ei bine, acesta este tocmai ce urmează să faci în mod practic…

— Da, şi? întreabă Evy Beck.

— Şi asta nu e treaba Grupului de lucru. *Noi* nu suntem specialişti şi, ca atare, *noi* nu putem să ne amestecăm într-o serie de aspecte medico-veterinare care constituie sarcinile tale specifice de muncă”.

— Aspecte medico-veterinare?

— Păi, sigur, fir-ar al dracului, spune şeful de serviciu batjocoritor. Cred că asta pricepi şi tu, destul de bine, că dacă au adus una ca tine aici nu poate fi vorba, pentru Dumnezeu, decât de *animale.*

INFORMARE PENTRU CALCULATORUL CENTRAL SISTEM PAI

CARACTER CONFIDENŢIAL

OBSERVATOR DIRECTOR ADMINISTR S. HORRLIN INST NOBEL

CUVÂNT CHEIE EVY INGA-BRITT BECK FEOFM ANALIZA MUNCII I

RAPORT VERBAL B A AVUT INTERVIUL PENTRU ANGAJARE INTRODUCEREA S-A DOVEDIT UTILA POSIBIL SA FIE CAM PREA AMBIŢIOASĂ INTENŢIA DE A LAŞA PE B SĂ-ŞI FORMEZE SINGURA O OPINIE REFERITOARE LA SARCINILE DE MUNCA SE ANTICIPEAZĂ DIFICULTĂŢI NE REŢINEM DE LA UN PRONOSTIC DIN CAUZA TIMPULUI SCURT DE ANGAJARE EVALUARE 1 – 5 COMPETENTĂ 4 ADAPTABILITATE 3 SOLIDARITATE 4 *

MOTIVAŢIE 5 FĂRĂ CHELTUIELI

E DUMINICA, 19 decembrie. Evy Beck îi face o vizită tatălui ei la spitalul Roslagstull. îl găseşte stând într-un scaun pe rotile cu obrazul lipit de rezemătoarea capului. Nu se uită direct la ea; îi aruncă numai ocheade piezişe, din profil. Capul, pleşuv, e numai piele şi os iar nasul, lung şi ascuţit. E aşa de lung încât cu mare greutate buza de sus îi acoperă dinţii. Când vorbeşte o face numai din colţul gurii.

— Serviciu, ai? se miră el. Şi ce dracu' de serviciu??

Se bucură că-i aude vocea piţigăiată, agresivă. Tata a început să se întremeze. Nu mai e nici atât de gălbejit.

Şade în cărucior şi bodogăneşte şi-şi freacă bărbia de pernuţa rezemătoarei, cu ochii aţintiţi spre fereastră. Dă din cap a încuviinţare, înţelept, ca şi când ar vorbi despre fiica lui, Evy, de fapt cu altcineva, o persoană invizibilă dar reală, care stă pe pervazul ferestrei.

— Serviciu, auzi?? Cică ar fi găsit de lucru?? rosteşte el cu profundă suspiciune.

Evy observă că urechile i s-au alungit iar lobii îi atârnă ca nişte tetine fleşcăite de ceară. Urechile prelungi şi înguste, care au început să i se ducă înspre spate „sunt un indiciu sigur de bătrâneţe la bărbaţi. În fond, tata a împli. nit de curând 79 de ani. Nodurile degetelor sale învineţite i se profilează ca zimţii coroanei unei roţi dinţate. Stă şi-şi împreunează no

durile degetelor mişcându-le ritmic, unul într-altul când în sus, când în jos.

— Tăticule... i se adresează ea cu precauţie fără să îndrăznească însă să-l mângâie uşor pe mâini. Tăticule, să ştii că arăţi mai bine, crede-mă.

— Vorbeşti prostii! şuieră el, străpungând-o cu unul din ochii lui mici şi negri; nici de data asta nu-şi întoarce faţa către ea. Dimpotrivă, se propteşte cu şoldul şi mai puternic în cărucior ca şi cum ar prefera să-i întoarcă spatele fiicei sale.

— Ai putea, eventual, să primeşti o învoire pentru zilele de Crăciun? întreabă ea.

Nu-i răspunde. În schimb îi clipeşte cu subînţeles simpatizantului său invizibil de pe pervaz. Îi clipeşte cu şiretenie ca pentru a-i confirma o conspiraţie, cu totul evidentă în momentul acela, care vizează să-l azvârle afară din spital.

Evy aşază cu grijă, fără să facă zgomot, punga cu struguri pe planşeta de citit fixată la scaun. Ştie că el n-o să manifeste niciun interes pentru struguri atâta timp cât

ea e încă acolo. Dar sora i-a povestit că îndată ce iese pe uşă bătrânul îi înfulecă pe toţi şi scuipă sâmburi prin cameră:

— Auzi, ce fel de muncă utilă societăţii ar putea să facă ea… ea care e veterinar?! întreabă el în direcţia pervazului ferestrei.

— Ştii tu prea bine, tăticule, răspunde ea calmă. Ţi-am explicat de o mie de ori că ve

terinarii controlează hrana, fac probe de laborator cu bacterii şi depistează purtătorii de epidemii la animale… *

— De o mie de ori? întreabă el. Cum poţi fi atât de sigură că a fost *exact* de o mie de ori?

— De *multe* ori, se corectează ea.

— Deci cineva, nu spunem cine, n-ar mai fi în stare să înţeleagă, nu? Şi ar trebui să i se explice de o mie de ori?!

— Nu de o mie de ori. Însă uneori nu numai o singură dată. Doar ştii că nu mă pricep să explic. s

— Deplorabil, remarcă el cu îngăduinţa superioară a cuiva care a acordat un calificativ cu mult prea mare.

Sûrâde şi speră că el n-o s-o observe. Tăticul ei cel bătrân e aproape ca în zilele lui bune. Nu mai e balotul mut şi gălbejit pe care l-a văzut zăcând mereu în pat în ultimele lunn chiar şi licărirea din ochi i-a revenit. Nu una tocmai răutăcioasă, ci ardoarea intensă a celui în mod cronic persecutat.

— Să dădăceşti animale de casă, cam asta ai putea tu să faci, spune el.

— E vorba de un serviciu la Institutul Medico-Chirurgical Alfred Nobel.

— Institutul Médico-Chirurgical Alfred Nobel – repetă el semnificativ, ridicându-şi mâna învineţită spre camaradul său invizibil dinspre fereastră. Ha-ha, exclamă el apoi biruit şi constată că fiica lui e irecuperabilă.

Dar ea ştie că bătrânul a devenit acum curios – ochiul îi mijeşte neliniştit în orbită.

— Aşa-numitul premiu Nobel, spune el. Acolo unde lacheii capitalismului se şterg la fund, unul pe altul, cu

bancnote de o mie de coroane.

— Nu pot fi realizate progrese în medicină dacă cineva nu are grijă ca animalele pentru experienţă să trăiască în condiţii igienice, declară ea.

— Şi asta o să faci tu? Să mături rahatul şobolanilor şi să cureţi cuştile?!

— De fapt nici nu ştiu încă. Adică, în mod practic.

— Auzi, nu ştie? spune el şi zâmbeşte din nou spre fereastră. Fata mea se duce şi acceptă un serviciu fără măcar să ştie ce o să facă acolo. Mare eşti Doamne!

Se aude un ciocănit la uşă.

— Da, intră! răcneşte bătrânul cu o vigoare nebănuită, fără să-şi întoarcă faţa de la fereastră.

E Erik. Erik Beck, fiul lui Evy şi nepotul lui Rodion Beck.

— Bună, Evy. Bună, bunicule, salută el, îndreptându-se spre ei.

Erik e într-adevăr un tânăr distins. Costum perfect din stofă de păr de cămilă, tuns scurt. Cravata cu yn luciu discret. Manşetele cămăşii depăşesc exact cu cinci centimetri mânecile sacoului. La butonul din dreapta are un cesulgţ cu lentilă convexă, de lupă. Erik Beck are douăzeci şi şapte de ani şi este doctor în tehnologie. Un metru şi optzeci centimetri înălţime, tuns scurt, bine ras, îngrijit şi cu o inflexiune plăcută în voce. Evy Beck îşi iubeşte fiul şi totuşi se întreabă: cum am putut *eu,* o broască umflată, să nasc o fiinţă atât de perfectă? Cu bunicul se produce o metamorfoză rapidă. Se întoarce, se lasă mai jos în scaun şi-şi întinde braţele afectuos spre Erik. Obrazul rigid, de moşneag, i s-a destins acum. Ochii îi radiază. Colţurile gurii i s-au ridicat la loc de o parte şi de alta a nasului ascuţit şi coroiat.

— Băiete! strigă el. Vino-ncoa’, băiete!

Erik se apleacă politicos spre bunicul său care-l bate energic pe umerii puţin vătuiţi ai sacoului.

— Arăţi bine, îi spune Erik.

— Ei aş! i-o întoarce bătrânul dezaprobator. Încă n-am răposat.

Erik se întoarce spre mama sa şi o bate uşor pe obraz cu palma, grăbit şi distrat. E gestul pe care o persoană mai în vârstă îl face, gândindu-se la altceva, faţă de-cineva mai tânăr şi cu mai puţină experienţă.

— Ştii, Erik, îi spune ea cu mândrie. Am găsit de lucru.

— Felicitări, Evy, îi spune el, întinzându-i mâna.

I-o ia şi i-o ţine strâns, cu ambele mâini; înfăţişarea lui îi e a trăină, vocea îi e şi ea străină, maturitatea lui, de asemenea, străină. Trebuie să mai fi rămas ceva – poate senzaţia pielii?

Erik tuşeşte slab căutând un motiv să-şi retragă mina şi s-o folosească în alt scop, să şi-o ducă la gură.

— Mă bucur, spune el. Realmente mă bucur că alocaţia FEOFM este folosită în mod inteligent.

Nimeni nu articulase vreun cuvânt despre alocaţia FEOFM. Dar ea ştie că Erik nu poate fi păcălit. Erik ştie totul. Erik nu mai are iluzii. Pe Erik nu-l mai uimeşte nimic. Erik, care e doctor în tehnologie şi docent în tehnica finanţelor la Institutul Regal de Tehnologie Economică.

— Inteligent? se miră bătrânul. De unde ştii că ea o să facă ceva inteligent?!

Erik se duce lângă cărucior şi-şi aşază mâna, încă bronzată din concediu, pe ţeasta rece a bătrânului. Muşchii încordaţi ai feţei acestuia se destind instantaneu.

— Cum merge ficatul, bunicule? întreabă Erik. L-ai încercat deja?

— Nu. Medicul şef a spus că avea un defect de fabricaţie. Aşa că l-au trimis înapoi.

Rodion Beck începe să-şi suflece cămaşa de spital, cu mult prea largă pentru el. Apare o burtă zbârcâtă şi cafenie, cu un buric proeminent. Din dreapta stomacului, de sub coaste, ies două tuburi înfăşurate, la bază, în tifon. Tubul din dreapta este marcat cu o săgeată roşie, groasă, cu vârful îndreptat spre interior. Cel din stânga are o săgeată albastră îndreptată spre exterior.

— Mă mănâncă, spune bătrânul, apucând tuburile eu mâinile

— Tăticule drag, nu mai pune mina acolo… îi spune Evy.

Erik nu spune nimic. În schimb, îi mângâie bătrânului ţeasta cu dosul palmei. Bătrânul dă drumul la tuburi şi braţele îi alunecă peste burtă, de o parte şi de alta a corpului. Rămâne cufundat în scaunul lui pe rotile, cu picioarele răşchirate şi cu ochii întredeschişi.

— Sper că nu te grăbeşti, Erik? întreabă Evy.

Lui Rodion Beck i se împăienjenesc imediat ochii de negura suspiciunii.

— Sigur că se grăbeşte! Erik nu-şi poate irosi timpul ca oricare altul.

— Astăzi, chiar şi *eu* mă grăbesc, spune Evy, începând să se ridice de pe scaun.

— *Tu*!? întreabă tatăl ei şi cască, lăsând să i se vadă limba lucioasă şi sfrijită de moşneag – dar se redresează şi nu pierde şansa ce i se oferă: *Noi* nu te reţinem! În niciun caz când ţi se întâmplă şi ţie să te grăbeşti puţin, o dată!

Evy se îndreaptă spre cărucior şi se apleacă spre obrazul tatălui ei. Se opreşte însă la timp. Se opreşte înainte ca pe acesta să-l apuce un acces de mânie la gândul că ea pune la cale un complot cu scopul expres de a-l ataca cu un sărut pe obraz. În schimb bate uşor cu mâna pe braţul căruciorului.

— Ai grijă de tine, tăticule, îi spune ea.

Erik se înclină cu repeziciune spre mama sa şi. Îi atinge, iute, abia perceptibil, obrajii cu nasul.

— Sănătate, îi spune el. Şi mult noroc la serviciu!

Iese din camera de spital cu mirosul loţiunii de bărbierit a lui Erik în nări: lămâie, apă sărată şi un iz de piele? înainte de a închide uşa se întoarce şi le face cu mâna. Erik îi răspunde cu acelaşi gest, îngăduitor. Tata însă nu mai are ochi pentru eg. E preocupat să-l tragă pe Erik de mâneca hainei şi să-l aşeze alături de el, în cărucior.

4

SUNT LIBERA, zdrăngăne Evy Beck la maşina de scris, folosind numai degetele arătătoare. *O mătuşă între*

două vârste fără obligaţii, fără pasiuni sau ambiţii... Sănătoasă, urâtă, grasă, liberă şi dornică de muncă.

E în apartamentul ei de două camere, într-un imobil construit cu douăzeci de ani în urmă, de pe strada Roslag. Afară, pe balcon, se înalţă un brad de Crăciun, artificial, învelit într-o pungă de plastic. Pentru eventualitatea în care tata, în ciuda aşteptărilor, va accepta să ceară învoire de la spital sau Erik nu va pleca în Florida, în vacanţa de sărbători, cum face de obicei.

— Liberă?? rosteşte ea cu voce tare şi x-ează imediat ceea ce scrisese.

În schimb ţăcăne la maşină: *La ce se aşteaptă cei de la IMCAN de la mine?* Lasă degetele să-i alunece uşor peste taste producând un sunet ca şi când ar trece cu ele peste un xilofon. Lângă maşina de scris se află o sticlă cu vin alb, de Porto. Îşi umple un pahar pe jumătate şi începe să soarbă puţin câte puţin.

Există un obiectiv precizat? scrie ea, după aceea, în timp ce dulceaţa vinului îi dispare treptat din gură. *Sau poate că am fost angajată pentru a i se închide gura cuiva?* X-ează peste *pentru a i se închide gura cuiva* şi scrie în loc *din motive tactice?* Mai ia o înghiţitură de vin şi formulează: *Ce resurse o să mi se pună la dispoziţie?*

— Ce proastă eşti! îşi spune ea, cu jumătate de gură; să te întrebi de resurse când nu ştii obiectivul.

Dar dacă situaţia e de aşa natură încât va trebui să te întinzi cât te ţine plapuma, reflectează ea. Aduni ceva fonduri la început şi abia apoi vezi pentru ce le foloseşti cu maximum de eficienţă?! înlătură acest gând şi formulează ferm: *Să faci presiuni asupra lor ca să afli exact ce vor!!!* Asupra cui să facă presiuni? se întrebă ea resemnată.

În stânga maşinii de scris are un teanc de reviste de specialitate împrumutate de da biblioteca Facultăţii de medicină veterinară: *Gazeta veterinarilor, Acta Mammalia, Revista suedeză de medicină veterinară, Science* şi *Gazeta vertebratelor.* Le numără şi le pune la loc.

Ştiecă dacă ar începe să le răsfoiască s-ar sufoca în

momentul în care ar năpădi-o cel puţin 10.000 de probleme şi întrebări şi i-ar solicita avid atenţia ca ciocurile căscate ale unor pui de păsări, hămesite de foame.

Numărul de probleme-întrebări imaginabile este nelimitat, scrie ea la maşină. Întrucât nu m-au angajat la vreo secţie anume, continuă ea să se gândească, înseamnă că mi se va încredinţa o sarcină mai generală, care se referă la o arie mai largă a IMCAN. S-ar putea să fie vorba, de exemplu, de animale mici ca purtătoare de epidemii, sau cum să se elimine riscul alergiilor la cei ce vin în contact cu animalele folosite la experienţe. Sau, poate, de selecţionarea animalelor nou se –, site, în vederea experienţelor ulterioare. Sau chiar de stabilirea unui criteriu standard privind greutatea şi dimensiunea acestora. Sau poate e vorba de reproducere – cum să se obţină, în cel mai scurt timp, treizeci de generaţii” de şobolani prin încrucişări selective.

Mai soarbe puţin vin şi scrie în continuare: *Întâi o privire generală, de ansamblu, apoi stabilirea priorităţilor.* I se pare că sună ca o formulare. de şcoală primară. Ridică arătătorul cu intenţia de a o şterge cu x-uri… dar nu! E vorba, totuşi, de o chestiune de abecedar. De acele chestiuni, evidente şi logice, pe care, de regulă, toţi le trec cu vederea, în graba altor probleme. O mulţime de neajunsuri apar nu pentru că au fost scăpate aspectele subtile, ci pentru că au fost neglijate cele evidente.

— Coeficiento, îşi zise ea şi cască fără să se controleze. Hai, e timpul s-o iei din loc şi să te duci să te culci. Înainte de a deveni complet insuportabilă.

Bea şi restul de vin, stinge lampa de pe birou şi-şi duce paharul la maşina de spălat vase. Intră, apoi, în baie, face pipi, se spală pe dinţi, se duce în dormitor, dezbracă, potriveşte veioza să se aprindă automat la şase şi jumătate, se urcă în pat. Îşi pune o pernă sub cap şi pe cealaltă o ia în braţe.

Chiar în clipa aceea sună telefonul. O fi tata! se gândeşte ea, în primul morrient, şi smulge receptorul.

— Doctor Beck? întreabă o voce bărbătească cu însufleţire.

— Da, Evy Beck la telefon.

— Sunt Mats Sundell! Sper că nu v-am trezit?

— Oh, nu, deloc, răspunse ea.

— Se întâmplă să fiu profesor de medicină marină. Avem aici o maimuţă recalcitrantă.

— La institutul Nobel?

— Cum?! întreabă el încurcat ca şi cum ea l-ar fi întrebat dacă telefonează de la grădina zoologică.

— Înţeleg că profesorul are dificultăţi cu o maimuţă, spune ea.

— Exact. Numele dumneavoastră e menţionat în buletinul „Noutăţi la Institut”. Scrie că aţi început să vă ocupaţi de probleme medicoveterinare la noi…

— Nu chiar, afirmă ea. Chestiunea e abia în fază de proiect.

— Oh, fir-ar să fie, exclamă el dezamăgit.

— Ce simptome prezintă animalul? întreabă ea. A mâncat, pacientul, astăzi?

— A băut* apă?

— Oh, sigur că da. Refuză, însă, să intre în bazin.

Începe să se lămurească cum stau lucrurile: medicină marină, bazin, o maimuţă care n-are chef să… refuză.

— Şi trebuie să intre? întrebă ea. Trebuie să intre în bazin, chiar acum?

— Bineînţeles, bătu-o-ar Dumnezeu, doar de asta e aici. De la prânz am tot făcut pregătiri.

Evy se uită la ceasul fixat în centrul discului telefonului: e ora 1, 13 noaptea.

— Medicină marină, aţi spus? Profesorul Mats Sundell? mai întreabă ea. Trebuie să vin la faţa locului.

Profesorul închide telefonul instantaneu, ca în filmele americane. Nici „mulţumesc”, „la revedere” sau „Splendid”.

5

DUPĂ DOUĂZECI DE MINUTE, Evy achită taxiul care a adus-o în faţa Institutului de medicină aviatică şi

marină. Urcă treptele de la intrare, îşi scutură zăpada de pe cizme şi pune degetul mare-pe dispozitivul electronic de la uşă. Nicio reacţie. Dispozitivul este marcat cu un C strălucitor.

— Ei, să fie al dracului, exclamă ea şi se uită prin jur după o sonerie; nu există niciuna. Îşi şterge degetul mare cu batista şi îl mai aplică o dată. Tot fără rezultat. Face câţiva paşi înapoi până la lumina felinarului de pe stradă. Îşi cercetează amănunţit degetul dar acesta arată ca de obicei… Deodată îşi dă seama de greşeală: degetul stâng! Dacă eşti stângaci aplici degetul mare de la mâna stângă. Dispozitivul este programat, însă, pentru degetul mare de la mâna dreaptă.

Deschide uşa şi intră în foaier. Ar fi putut şi ei să trimită pe cineva s-o întâmpine şi s-o conducă. Se duce la avizier şi începe să-l citească: profesor, secretara profesorului, laboratorul profesorului, centrala electrică, delfinariul… *Bazinul de submersiune*.

Se întoarce şi o porneşte în direcţia indicată de săgeată, spre bazin.

Merge de-a lungul unor coridoare lungi, pustii şi bine lustruite. Urcă apoi câteva trepte, pătrunde în alt coridor, coboară alte trepte. Labirintul acesta de coridoare trebuie să fie rezultatul unor construcţii, mai mult sau mai puţin sistematice care s-au adăugat succesiv, în timp. O ia la stânga după un colţ şi se trezeşte în ecluza care precede un cort mare din plastic, gonflabil. Cum trece de uşa batantă o izbeşte un aer greu, umed şi cu miros de clor.

Ajunsă în cortul enorm, Evy Beck se simte ca profetul în abdomenul balenei… Pereţii abdomenului au culoarea verzuie a hainelor militare şi pulsează uşor în ritmul respiraţiei ventilatoarelor. În mijlocul cortului se află un bazin rotund, acoperit. împrejurul bazinului sunt fixate scări şi cabluri. Alături de bazin e o mică construcţie din blindaj de tanc, care seamănă cu un iglu. Lângă ele sunt două scaune 4 regizor. Într-unul stă un bărbat în halat alb iar în celălalt un cimpanzeu în costum de scafandru, care mănâncă banane.

— Bine aţi venit, îi spune bărbatul întinzându-i o mână moale, fără să se ridice.

Se duce spre el şi-i strânge mâna.

— Evy Beck, se recomandă ea.

Profesorul Sundell are aproximativ aceeaşi vârstă ca ea. Un bărbat cu părul ondulat; poartă ochelari cromatici cu rame aurite, ceas de aur şi două inele de aur pe mâna stângă.

Cimpanzeul începe să scheaune şi-şi întinde braţul drept înaifite, un braţ neobişnuit de lung, cu care o trage de mantou.

— Jocke vrea şi el să vă salute, spune profesorul Sundell.

Ia mâna aspră a lui Jocke şi deschide gura să se prezinte, dar se abţine.

— Jocke, lasă doamna să stea pe scaun, îi spune Sundell.

Maimuţa se duce la profesor, i se aşază pe genunchi şi se uită nemulţumită la Evy care i-a luat scaunul.

După părerea ei, cimpanzeul are aproape trei ani. E echipat într-un costum de scafandru de culoare neagră, confecţionat din cauciuc gros. La picioare are labe lungi şi negre, pentru înot, de care trage şi încearcă să şi le scoată. În jurul gâtului îi atârnă ochelarii de scafandru şi un tub negru extensibil. Ceea ce îi atrage atenţia în mod deosebit este scalpul maimuţei. În mijlocul craniului, care ca aspect şi ţesut seamănă cu o nucă de cocos nedecorticată, are înfipt un dop de plastic alb. Dopul are forma unui cub înalt de cinci centimetri.

Evy Beck se apleacă spre cimpanzeu şi se uită în dop. Acesta este perforat de o mulţime de găuri rotunde, ovale şi hexagonale. În găuri licăresc contacte de alamă. Îşi dă seama imediat despre ce este vorba: creierul cimpanzeului este împânzit cu electrozi de argint subţiri ca un fir de păr. Prin dop se poate transmite un curent electric slab la diferiţii centri ai creierului. Maimuţa miroase a cauciuc şi profesorul foloseşte aceeaşi loţiune de bărbierit ca Erik, lămâie, apă sărată şi piele.

— Cred că e vorba de o problemă psihică, spune Sundell, în timp ce-l scarpină pe Jocke sub bărbie.

— R Psihică? întrebă ea. Credeam că psihicul lui e controlat.

— Maimuţele sunt nişte diavoli împieliţaţi. Poţi să le înfigi o mulţime de sârme în cap şi tot le mai rămâne o părticică de îndărătnicie tăinuită pe undeva, pe sub vreun os.

— Şi ce-aş putea să fac în privinţa asta?

— Păi, eşti *veterinar,* doar.

— Şi ce-mi pretinzi? Să vin până aici în toiul nopţii, să mă uit în gâtul cimpanzeului şi să-i pun un diagnostic?

ei

— Iartă-mă, spune el. Te rog să mă ierţi.

Cer imposibilul.

Profesorul Sundell arată demoralizat şi extenuat, ca şi cum ochelarii auriţi, ceasul de aur şi inelele nu mai au nicio putere asupra lui.

— Nu. mă prea pricep la cimpanzei, spune ea. Dar aş putea găsi pe cineva în Stockholm care s-a ocupat de maimuţe. Mâine dimineaţă. Ar mai fi şi posibilitatea ca Jocke să fie internat la Facultatea veterinară din Uppsala şi ţinut sub observaţie.

— Ştii, îmi pare rău că te-am rugat să vii până aici, în toiul nopţii.

Îşi aşază mâna pe mâneca mantoului ei. O mână mică, cu unghii frumoase, pătrate. Ar fi putut să fie mâna unui tânăr dacă venele n-ar fi fost atât de pronunţate şi sinuoase, ca rădăcinile unui copac.

— S-ar putea, totuşi, ca principala problemă să nu fie Jocke. Încearcă ea.

Nu-i răspunde. Îşi scoate ochelarii şi-şi masează ochii obosiţi. Jocke îi înşfacă imediat şi-i pune pe nas şi începe să se holbeze iscoditor la Evy Beck.

— Du-te şi te joacă! îi spune Sundell.

Cimpanzeul se dă jos din braţele Aui cu ochelarii încă la ochi. O ia din loc în grabă, săltând pe nodurile labelor, spre scăriţele bazinului. Îşi smulge labele de înot şi le

loveşte una de alta, parcă ar aplauda, ca un leu de mare. Se caţără apoi pe cel mai apropiat cablu, sare pe acoperişul bazinului şi dispare.

— Nu, nu Jocke e problema, continuă Sundell, privind-o neputincios cu nişte ochi cenuşii, vizi. Eu nu sunt în apele mele. Şi când Jocke simte că sunt prost dispus, devine neliniştit. Nu mai are încredere în mine. Refuză să… Ultima oară când am divorţat aveam un delfin care n-a mai vrut să-şi îndeplinească rolul. Sunt nişte creaturi al naibii de sensibile.

Efectul vinului greu de Porto a dispărut aproape de tot. Evy Beck se simte complet trează.

— Ştii, cumva, ce are în vedere Institutul în legătură cu activitatea asta veterinară? întrebă ea.

— Nu, nu ştiu. N-am participat la şedinţa colegiului profesoral. Nu prea mai am chef să apar pe acolo, în ultima vreme. Probabil că i-a venit cuiva vreo idee.

— Dar tu, ce crezi?

Nu-i răspunde. În schimb stă şi priveşte cu ochii larg deschişi, încercând parcă să şi-i scoată din orbite, după ce înainte şi-i frecase până îi băgase în fundul capului.

— Din păcate, spune el, am fost frustraţi de raţiunea propriu-zisă a muncii noastre. Lucrez de treizeci de ani cu submarine şi cum să fie scoşi oamenii din ele… şi, pe neaşteptate, Parlamentul hotărăşte să se renunţe la submarine. Ai senzaţia că ţi-a ieşit tot aerul, din tine. Şi nu numai atât: se anulează şi. subvenţiile. Nu mai valorează nici cât negru sub unghie. În scurt timp o să fii bucuros dacă colegii te mai salută…

Se ridică cu impetuozitate şi începe să numere pe degete, unul după altul: Am ridicat din temelii această instituţie. Am condus unsprezece doctorate. Am ţinut patru cursuri permanente de fiziologie. Şi acum?! Numai idioţii mai vin la institutul ăsta. Am cincizeci şi trei de ani. N-am chef să fiu de pe acum dat la o parte şi aruncat la lada de gunoi! Sau să ţin prelegeri despre istoria medicinei ca alţi profesori sclerozaţi sau doctori senili.

Evy Beck rămâne cu el până la trei şi jumătate

dimineaţa. Dar în timp ce profesorul Sundell îşi descărca inima, Jocke pe de altă parte, tăcut şi tenace, deşurubase complet sistemei complicat de reglare automată a presiunii bazinului de submersiune.

6

PE MEDICUL ŞEF de la spitalul Roslagstull îl întâlnise numai o dată înainte, când aflase că tatii trebuia să i se scoată ficatul.

— Sunteţi veterinar, doar, doamnă Beck, spune medicul şef curăţindu-şi unghiile cu cuţitul de deschis scrisorile.

— Care e situaţia reală cu tatăl meu? întreabă ea.

— Puteţi să constataţi şi singură. Vioi ca Lucifer.

Se simte puţin ofensată pentru tatăl ei. Tata e răutăcios, e adevărat, dar nu-i place s-o audă de la alţii.

— Aşa că acum poate să meargă acasă, spune medicul şef, lovindu-şi uşor fruntea cu mânerul cuţitului.

— Acasă?

— Nu mai poate rămâne să ocupe un loc – aici. Îndată ce reglăm aparatul poate să se descurce bine şi acasă.

— Nu are un cămin al lui, spune ea. N-a mai avut o locuinţă stabilă de când a murit mama. A tot călătorit şi a ţinut conferinţe.

A stat la hotel sau la simpatizanţi.

— Ce fel de conferinţe? întreabă medicul şef.

— Tata a activat politic toată viaţa.

Medicul şei se scarpină la ceafă cu cuţitul şi are aerul unui om prost dispus.

— Am considerat ca de la sine înţeles că doamna Beck îl va îngriji pe tatăl ei după ieşirea din spital. Altfel, l-am fi înscris pe lista de aşteptare pentru a fi trimis la un sanatoriu. Acum n-are nici măcar un loc pe lista de aşteptare.

— Şi el ce preferă? A spus ceva?

— Păi… nu l-a întrebat nimeni direct şi preciş. Dar când ai o fată, care locuieşte singură, dispune de un apartament cu două camere, are pregătire medicală şi e deplin sănătoasă…

— Şi dacă aş fi fost *jiul* lui?

Medicul şef nu răspunde. Aşteaptă calm ca întrebarea să se evaporeze de la sine ca şi cum ar fi fost alcătuită din rotocoale de fum.

— Tata n-o să fie niciodată de acord cu soluţia asta! spune ea.

— Să dea, spune medicul şef. Ba da, doamnă Beck.

— Am un serviciu de care trebuie să mă ocup, îi spune ea şi se uită fix la cuţitul pentru scrisori, încercând să-l determine pe medic să-l lase din mână; acesta îl introdusese în butoniera cea mai de sus a halatului şi-l făcea să oscileze ca o balanţă pentru scrisori.

Medicul şei se întinde după teancul de fişe ale pacienţilor. Cuţitul alunecă din butonieră şi se rostogoleşte zăngănind pe podea, ÎI lasă acolo şi începe să cerceteze fişa de la computer.

— În fişa pacientului scrie că nu aveţi un serviciu permanent. Evidenţa populaţiei nu greşeşte, de regulă.

— La întâi decembrie nu aveam niciun serviciu. Acum am.

Medicul şef scoate un creion gros de grafit, dintr-un etui special, pe care-l ţine în buzunarul de la piept şi face câteva însemnări scurte în fişă.

— Acum suntem cu datele la zi, spune el, după care întreabă ridicând din sprâncene: Dar încă singură?

— Da, încă singură, răspunde Evy Beck.

Medicul şef îşi suge buza de sus în timp ce împătureşte fişa. Apoi ia un creion obişnuit şi începe să deseneze şi să explice pedagogic:

— Un ficat mecanic funcţionează la fel ca un rinichi artificial; el curăţă sângele de acele substanţe ţie care în mod normal le reţine un ficat sănătos. Pacientul trebuie. conectat la el numai noaptea. În cursul zilei se poate descurca fără el.

— Ce se întâmplă în privinţa funcţiei ficatului ca depozitar al zahărului? Şi al sângelui?

— Ei *da,* doamna Beck e veterinar, doar…

Continuă să deseneze, fără să ridice nici creionul nici

privirea de pe hârtie. Desenează pe un plic mare cu antetul ASTRA CAPODOPERE ALE RENAŞTERII, SERIA A III-A.

— Se poate descurca şi fără rezervorul de sânge. Iar zahărul din sânge se stabilizează, de regulă, după câteva luni. Desigur că rezerve de energie nu are. Nu trebuie să urce scările, de pildă. O să primească drageuri care înlocuiesc bila.

— Trebuie supravegheat? întreabă ea.

— Deci, doamna Beck este pregătită să-l – ia acasă?

Oftează resemnată:

— Nimeni n-a reuşit vreodată să-l facă pe Rodion Beck să stea într-un loc unde n-a vrut şi el.

— Ah, înţeleg, spune medicul şef.

— Presupun că va trebui să urmeze şi un regim alimentar special?

— Exact, doamnă Beck, va primi de la mine şi o carte de bucate anume destinată celor bolnavi de ficat.

Medicul şef scoate o broşură din sertarul bi – roului şi i-o aruncă în faţă. Cartea se numeşte: *Şeful bucătar de la Geigy îi invită la masă pe bolnavii de ficat.* Evy ia cartea şi simte că nu mai rezistă; l-a luat în braţe pe bucătarul şef ele la Geigy.

— Stabilim, deci, externarea pentru poimâine, spune medicul şef. Vă trimitem acasă un tehnician de la firma „Aga” să instaleze aparatul Auto-Hepar. Prizele trebuie împământâţe. Şi vă mai trebuie un filtru la aparatul de televizor, contră paraziţilor.

— Nu am televizor, spune Evy. Vorbiţi dumneavoastră cu tata?

— Nu puteţi s-o faceţi dumneavoastră? întreabă el, cu aerul unuiom copleşit de responsabilităţi.

— Nu, pentru că se înfurie.

— Să vorbesc cu asistenta socială sau cu instructorul de gimnastică să a pregătească, deci, pe domnul Beck, spune doctorul şef. E cineva acasă în cursul dimineţii să-i deschidă tehnicianului?

— Nu, nu e nimeni acasă dimineaţa, răspunde ea, reţinându-şi iritarea.

— Cu serviciu stabil şi singură, spune el dând din cap.

— Şi ce perspective sunt? întreabă ea.

Se uiţi îndelung la ea ca şi cum ar vrea să-şi dea seama cât poate să reziste:

— E o întrebare nelalocul ei, în cazul dumneavoastră. *Ca veterinar.*

— O mai duce o. jumătate de an? Sau până la Crăciun?

Medicul şef nu-i răspunde ci se apucă din nou să-şi sugă buza, ridică mâinile în sus, într-un gest care vorbeşte de la sine, şi le lasă apoi să cadă pe rezemătoarea scaunului.

7

POVEŞTILE AU RĂDĂCINI ADÏNCI. Există o veche şi larg răspândită tradiţie cum că o dată pe an, în timpul nopţii, animalele capătă darul vorbirii. Visul lui Evy este desigur în culori:

Târziu, în noaptea de ajun, temperatura coboară brusc cu câteva grade, iar ploaia şi zloata din zilele precedente se transformă într-un nor tăcut de pene plutitoare. Zăpada cade legănându-se peste Institutul Medico-Chirurgieal Alfred Nobel, se aşterne pe acoperişuri, vătuieşte tufele şi pomii şi se depune în straturi groase pe balustrade şi pervazurile ferestrelor.

În grajdul din spatele Departamentului de imunologie caii pentru seruri stau în picioare şi lovesc paiele cu copitele, în timp ce maimuţele rhésus şi cynomolgus moţăie în boxele viţeilor, încolăcite una într-alta. La miezul nopţii temperatura scade şi mai mult şi ninsoarea se opreşte; când perdeaua de zăpadă se retrage, îşi face apariţia un cer purpuriu şi senin. Steaua de Crăciun îşi ocupă locul chiar deasupra grajdului.

Iepurii de la Chimie încep să semnalizeze – din urechi ca semafoarele. Sunt iepuri de diferite rase: uriaşul belgian, albul neozeelandez, berbecul francez, pestriţul englez, angora, argintiul francez, albastrul vienez şi multe altele. Îşi transmit semnale de la unul la altul aidoma unor

marinari nerăbdători şi iscusiţi.

— Noapte paşnică, noapte sfântă, e mesajul. Să ne strângem în grajd!

Delfinii de la Institutul de medicină aviatică şi marină se învârt în acvariul lor. Chiţăie şi comunică între ei ca nişte radioamatori neastâmpăraţi:

— Adam către Balder, Adam către Balder: Un copil s-a născut în noaptea asta. Veniţi!

La Farmacologie este multă înghesuială; în nicio altă instituţie nu lucrează atâtea animale. Încă din anii ’60 cuşca pentru pisici devenise neîncăpătoare, încât au fost mutate îndărătul clădirii în trei vagoane de circ dezafectate. Culorile vesele de pe pereţii vagoanelor se coşcoviseră de multă vreme dar în noaptea: aceasta îngheţul readuce la lumină vechile modele – cristalele de gheaţă se fixează ca pilitura de fier şi plămădesc constelaţii, flori de gheaţă şi stele căzătoare, umbre rotitoare şi valuri înspumate.

Pisicile încep să toarcă şi să fredoneze contopindu-se rapid într-un cor unduitor de negri din delta fluviului Mississippi.

— Oh Lord Jesus! Oh Lord Jesus… Oh My Holy Lord!

Câinii din clădirea principală a Departamentului de farmacologie dau semne de nelinişte din cauza concertului pisicilor. Un baset cu două capete începe să latre ca un motor în doi timpi prost reglat. Dar tocmai atunci se ridică în toată măreţia sa preşedintele parlamentului canin, un Saint Bernard splendid. Preşedintele poartă sub gât un butoiaş care îi aspiră saliva printr-un furtun de plastic introdus direct în canalul salivar. Cu o voce spartă de bas câinele imens îi spune basetului cu două capete:

— În noaptea asta toate animalele se înfrăţesc, în noaptea asta nu se mai face nicio deosebire între pisică şi câine, între lup şi oaie!

E ca şi cum bagheta vrăjită a lui Walt Disney s-ar fi învârtit precum – suflarea unui spiriduş printre instituţiile IMCAN. Oile din subsolul de la Anatomie. sunt trezite, pidfetănate şi aliniate în şiruri pentru a merge cu pasul lor

mărunt şi poticnit la troaca din grajdulcailor de ser.

Ghidrinii din acvariile Fiziologiei constată subit că de sub burtă le-au crescut picioare: mici şi roşii, tubulare, ca labele de raţă. Fluturându-şi branhiile încep să se caţere alene pe pereţii de sticlă.

Şobolanii îmbibaţi în gudorn de la secţia de biologia tumorilor se trezsşc echipaţi cu scufii, pantaloni scurţi şi cizme verzi de lac. Se ridică pe picioarele dinapoi – se apucă toţi de mâini şi se desfăşoară într-un şir lung dansând ca nişte Moş Crăciuni decupaţi din hârtie.

Bagheta vrăjită a lui Disney planează ca o libelulă scânteietoare peste mobilul Nobel şi peste peştii din bazinul cu apă încălzită. Capetele indolente ale acestora se înviorează, buzele li se îngroaşă şi li se răsfrâng, peste ochi le cresc franjuri lungi, ondulate, iar pupilele li se dilată cât nişte hublouri. Femelele îşi flutură cochet coada şi-şi încrucişează cu pudoare aripioarele din faţă peşte piept, aidoma unor mici sirene caline.

Porumbeii de la Laboratorul de cercetări în domeniul stresului se opresc brusc din ciugulitul panourilor cu instrumente care clipesc, îşi apleacă gâturile delicate, se înfoaie în pene şi gânguresc:

— Pace, pace vouă!

Veselia clocoteşte printre zecile, de mii de creaturi şobolani, albi, hamsteri aurii din Siria, copoi, babuini, şoareci – NMPT, maimuţe verzi guenon, şopârle, maimuţe miniaturale saguin. Se strâng în şiruri, grupuri şi turme pentru a sparge uşile, porţile şi zăvoarele, ca să meargă în cortegiu la grajdul cu steaua sclipitoare de pe acoperiş.

Dar în fiecare încăpere cu animale, în orice pod, subsol sau lădiţă cu şoareci există microfoane şi aparate de supraveghere vizuală. Toate firele prin care se transmit semnale converg la o staţie centrală de supraveghere unde un singur paznic de noapte doarme cu capul pe braţe. Alarmă! Paznicul – unul dintre cei fără experienţă, căci este dOar noaptea de Crăciun – întinde somnoros mâna şi ridică receptorul automat al staţiei de comandă:

— Faza întâi: raţii. suplimentare! Faza întâi: raţii suplimentare! hârâie o voce în receptor.

— Mulţumesc, spune paznicul de noapte în receptor, tocmai pentru că nu are experienţă.

Aşa că apasă pe butonul care declanşează aprovizionarea cu raţii suplimentare şi în toate Puştile, lăzile, ţarcurile şi – acvariile alimentatoarele automate varsă valuri de boabe de orez, seminţe de cânepă, boabe de soya, larve uscate, Grix, biscuiţi pentru câini, raci vii şi furaje concentrate. Toate animalele, mănâncă, râgâie şi moţăie în noaptea sfântă. Mobilul Nobel bate ora unu noaptea şi giruetele de argint strălulesc în noaptea rece ca gheaţa. După aceasta se aşterne o linişte deplină.

Evy Beck se trezeşte lac de transpiraţie. Apoi o cuprinde o mulţumire profundă că totul n-a fost decât un vis.

, 8

E DEVREME, în dimineaţa celei de-a treia zi de Crăciun. Evy Beck intră tiptil în camera de zi unde se află masivul pat de spital al tatălui ei. În patul enorm şi înalt tata arată ca un pitic scofâlcit; este un pat care se poate ridica şi coborî, rabata sau înclina în orice poziţie imaginabilă. Capul lui mic, zace cufundat în perna umflată, ca un buric pe o burtă grasă. Sforăie slab în ritmul ficatului artificial aşezat pe noptieră. Respiraţia lui vlăguită acoperă însă aproape complet zgomotul aparatului introdus într-o cutie eficient izolată fonic. Păcatul nu e mai mare decât o obişnuită maşină de scris electrică. Ticăie şi zumzăie slab în cutia lui; aproximativ la fiecare patru secunde se aude aspiraţia pompei.

Evy apasă pe butonul de oprire. Două tuburi negre, extensibile, duc sub plapuma bătrânului. Mai întâi desprinde tuburile din prizele ficatului, marcând „intrarea” şi „ieşirea”. Apoi ridică plapuma cu multă precauţie şi le deconectează de bătrân. Potriveşte aşternutul la loc şi-şi atârnă tuburile pe umăr. Scote apoi sertăraşul cu cenuşă din spatele ficatului artificial. Reziduurile produse de ficat s-au încălzit şi s-au strâns ca o pulbere cenuşie într-o

pungă, de hârtie autoadezivă. Pune o pungă nouă şi împinge sertarul la loc.

Se duce în bucătărie, bagă tuburile în maşina de spălat vase şi aruncă punga în incinerator. Punga nu e bine închisă şi miroase. Un miros care-i aduce aminte de păr pârlit.

Se aşază la masa din bucătărie şi scrie: *Tăticule drag...* rupe însă hârtia şi scrie din nou: *Rodion, mâncarea ta fără proteine e în cuptorul cu microunde. Nu e nevoie decât să apeşi pe butonul verde (Cuptorul e potrivit). Mă întorc la ora cinci. Dacă e ceva, poţi să telefonezi la 9801.000. La revedere, Evy. P.S. Nu uita tabletele pentru bilă.*

După un sfert de oră e în faţa intrării Institutului Nobel. Aceasta îi aminteşte de intrarea unui cimitir – cu ziduri de o parte şi de alta, pe care sunt înscrise cu litere de aüf numele mecenaţilor: Fundaţia Andersson, Fondul Wallenberg, Trustul IKEA, Fundaţia Erlander pentru Artă şi Ştiinţă, Produsele farmaceutice Draco, Catedra Volvo, Fondul Până roşie...

De unde s-o apuc? se gândeşte ea, pune degetul pe dispozitivul electronic şi intră în incinta Institutului. E angajată de mai bine de o săptămână dar nu i s-a repartizat încă un birou în care să lucreze. După Anul Nou, i s-a spus, după Anul Nou o să încercăm serios să vă găsim un spaţiu de muncă. Presupun că va fi un birou împreună cu altcineva, dar oricum o cameră cu telefon. Încercase să obţină provizoriu un dulap de haine pentru studenţi; dar n-a fost posibil nici măcar atât. S-a gândit la un moment dat că ar putea sta la Lindgarden – casa angajaţilor – dar şi asta s-a dovedit imposibil: tehnicianul veterinar Karlsson i-a comunicat că sub niciun motiv Comisia pentru probleme de muncă nu poate pune la dispoziţie localul pentru sarcini de muncă *propriu-zise care nu implică şi procedura consultărilor.*

Are totuşi servieta cu ea. În geanta încăpătoare are creion, hârtie, sandvişuri şi un sul de hârtie de toaletă, să nu fie obligată să apeleze la cineva. Astăzi – Ziua a Şaptea

– nu are nimic deosebit în programul de introducere în muncă, ci numai: Timp pentru studiu individual. Probabil că îşi va depăşi atribuţiile, dar se hotărăşte să se ducă să viziteze locuiile unde erau ţinute animalele. Fiind şi vacanţa de Crăciun îşi făcuse socoteala că va putea să lucreze în linişte, fără să o tulbure nimeni.

Încercase să găsească un sistem „funcţional” în acest sens, dar nu reuşise să ajungă la ceva mai bun decât să ia instituţiile la rând, în ordine alfabetică. Nu o satisface. Ar fi mai raţional să înceapă cu marii consumatori, cu acele instituţii care dispun de cele mai multe animale pentru experienţe. Dar nu are acces la vreun material statistic. E de presupus că există unul la biroul de achiziţii, hj să acum acolo e închis.

Facultatea de anatomie este situată într-una din clădirile vechi. O construcţie roşie, din cărămidă, cu trei etaje, năpădită de viţă, care în această perioadă a anului arată ca o reţea de fire de sârmă ruginite împânzite peste toată faţada. Clădirea a fost refăcută şi extinsă în mai multe etape. Numai – partea din faţă cu intrarea şi sala de cursuri a rămas ca în 1941.

Intra în clădire şi ca „ta scara care duce la subsol. Coridoarele şi scările sunt slab luminate. IMCAN consumă cantităţi mari de curent şi raţia de electricitate trebuie folosită în primul rând pentru alte lucruri decât la iluminatul unor coridoare pustii. Ajunge într-o încăpere circulară, cu cupolă, ca un observator astronomic. Sunt peste cincisprezece metri până la tavan şi ea stă pe un balcon îngust care înconjoară peretele. Se uită în jos şi vede un cerc mare segmentat de panouri de ghips ca nişte felii de tort, aidoma curţii unei închisori. În fiecare secţiune se află un birou de dimensiuni minime şi un scaun. Întregul sistem este acoperit cu plexiglas pentru ca lumina să ajungă în camere de la acoperişul de sticlă al cupolei. Îşi dă seama că e află de fapt în ceea ce, cu multe decenii în urmă, trebuie să fi fost un amfiteatru de anatomie.

Intră într-un oficiu care pare o toaletă; în schimb dă

de un lift. Aplică, experimentată, degetul mare de la mâna dreaptă pe dispozitivul electronic al liftului şi uşile se deschid prin alunecare. Intră în lift şi apasă pe butonul marcat cu cifra 3S.

La nivelul inferior al subsolului nu mai e penurie de lumină. Tuburile fluorescente străbat plafonul ca două piste paralele. Aici e frig – când respiră scoate aburi ca un automobil care porneşte cu motorul rece. Îşi ridică gulerul mantoului şi, tremurând, îşi strânge puternic servieta de corp.

Coridorul în care se află are pereţii din ciment brut. Urmele scândurilor nerinduite în care s-a turnat cimentul parcă dau viaţă pereţilor. Inspiră aerul rece. Nu miroase a paie, urină de şobolani sau excremente de iepure. Temperatura scăzută e încă un argument că aici nu sunt boxe cu animale. Ca să se convingă deplin, merge încă puţin pe coridor şi trece printr-o uşă joasă care seamănă cu o trapă. Într-un perete etanş de sub puntea unei nave mari.

Dincolo de uşa joasă coridorul se lărgeşte dând într-o încăpere spaţioasă cu tavanul boltit din rocă masivă de un cenuşiu strălucitor. Suprafaţa camerei este ocupată de stelaje înalte de oţel aşezate foarte aproape între ele. În puţinele intervale dintre ele zăreşte nişte şine înguste în podeaua Nde ciment. Fiecare are câte o roată mare fixată la capăt. Mai văzuse genul ăsta de stelaje mobile de arhivă în adăpostul din subsolul Arhivelor Naţionale. Dar adăpostul de faţă se deosebeşte cu mult de cazematele Arhivelor Naţionale: deasupra podelei de beton pluteşte o pâclă albă care-i ajunge până la genunchi. Când o străbate, îndreptându-se spre rafturi, pâcla se leagănă într-o mişcare lentă.

Îşi aruncă privirea într-un spaţiu îngust dintre două stelaje. Pâcla se revarsă de-a dreptul din rafturi, care par a fi construite din nişte grătare de ţevi îngheţate. Pe rafturi sunt aşezate pachete mari dreptunghiulare învelite în staniol. Aceasta nu mai e bibliotecă, ci morgăcongelator.

Pe raftul cel mai apropiat este agăţată o tăbliţă pe

care scrie: *A – D, Bărbaţi născuţi între anii 1900 – 1909.* Mai face vreo douăzeci de metri la dreapta şi citeşte: *Y – Z. Femei născute întreaizii 197*0 – Sunt douăzeci şi patru de stelaje în adăpost. Câţi or fi în rafturi: 500? 700?

Evy Beck se întoarce înapoi la lift, orientându-se ¡după tuburile fluorescente din tavan. Nu se simte deosebit de înspăimântată. Ştie foarte bine unde a fost. Cadavrele congelate din adăpost aparţin donatorilor care prin testament şi-au lăsat corpul pentru a fi folosit în scopuri ştiinţifice. Obiceiul de a-ţi dona corpul pentru scopuri ştiinţifice a început ca un capriciu la modă în California în urmă cu circa cincisprezece ani. Acum s-a răspâindit în toată lumea vestică. Dar IMCAN nu este prea încântat. Sălile de disecţie au fost reamenajate în birouri încă de la sfârşitul anilor ’60, când specializarea în anatomie s-a redus. Practic nu se mai face simţită o nevoie reală de toate aceste corpuri care nu corespund criteriilor cerute pentru efectuarea de transplanturi. Dacă legislaţia nu va fi schimbată, facultatea va fi obligată curând să închirieze spaţii de depozitarela congelatorul altei instituţii.

S-a săturat de subsol şi urcă înapoi la fostul amfiteatru de anatomie. Dacă mergi pe lângă perete ajungi la coridorul care duce la laboratoarele de cercetare. Toate camerele sunt goale. Husele de plastic înnegrite de vreme acoperă microscoapele şi stativele cu eprubete. Uşile de sticlă ale dulapurilor de depozitare a utilajelor sunt deschise pentru aerisire, iar în chiuvete zac împrăştiate eprubete folosite, lamele şi mojare cufundate în acid picric de culoare portocalie.

Când Evy Beck a terminat să-şi arunce privirile prin laboratoare şi revine pe coridor, zăreşte o făptură îmbrăcată în alb care se îndreaptă spre ea din partea opusă. Este o femeie gravidă cu pântecul atât de voluminos, încât nasturii halatului alb abia se mai ţin în butoniere. Faţa îi este pătată ca după un bronz care dispare rapid. Femeia îşi ţine mâinile în jurul pântecelui. Inelul de logodnă şi verigheta nu-i mai încap pe inelar, astfel că a fost obligată să le înghesuie pe degetul mic.

— Mă bucur că întâlnesc un om pe aici, i se adresează Evy Beck. Sărbători fericite.

Femeia arată obosită şi îşi îndreaptă o şuviţă din părul blond care-i căzuse pe frunte.

— Bună ziua, îi răspunde ea.

— Căutam locurile unde sunt ţinute animalele, îi spune Evy Beck.

Femeia dă din cap, afirmativ, cu gura deschisă. 7

— M-am dus întâi la subsol. Dar e clar că m-am înşelat.

— Puteţi să mergeţi cu mine. Tocmai mă duceam sus, în podul cu animale.

— Eşti asistentă aici, la laborator? întreabă Evy Beck.

Femeia încuviinţează din nou, îşi ridică părul de pe frunte şi se urneşte din loc anevoios, ostenită, târându-şi sandalele cu talpă de lemn. În timp ce se urcă cu ascensorul în pod, Evy Beck observă că gâtul neobişnuit de alb al asistentei este umflat în jurul laringelui.

— Când e sorocul? întreabă Evy Beck veselă.

Asistenta o priveşte fix ca şi cum n-ar fi priceput exact despre ce era vorba. Ochii îi sunt puţin bulbucaţi. Apoi spune:

— Trebuia să fie cu două zile înainte de Crăciun.

— Şi de ce nu l-au provocat?

— Oh, nu. Mi-au făcut o injecţie să-l mai ţin până după Crăciun. Nu mai e altcineva să dea de mâncare la animale. E rândul meu, conform programării.

Când ajung la pod ies din ascensor. Aici aerul este uscat şi fierbinte. Miroase ca la circ. Evy Beck îşi scoate hârtie şi creion şi pune servieta deoparte. Intră amândouă într-o cameră ticsită, având în tavan o lucarnă din sticlă întărită cu sârmă. De jur-împrejur, pe pereţi, sunt numai rafturi. Pe ele sunt aşezate cuşti mici de şobolani confecţionate din sârmă de oţel. Şobolanii – cu pete albe şi negre – istau nemişcaţi cu boturile vârâte în rumeguş. Cozile lor, ca nişte râme, le sunt încolăcite în rotocoale şi cercuri. Deasupra fiecărei cuşti este plasată o sticluţă din care şobolanii pot suge apă. Drept hrană solidă primesc

biscuiţi uscaţi ca de graham însăilaţi pe sârmă. După ce le dă de mâncare, asistenta pulverizează clorofilă peste rafturi cu un spray.

— Nu avem timp să schimbăm cuştile decât o dată pe săptămână.

Evy Beck notează. Apoi trec prin alte şase încăperi identice cu cuşti de şobolani. Câte un şobolan a mai murit şi este scos afară de coadă. Evy Beck vrea să ştie câţi şobolani sunt în toată facultatea, dar asistenta nu are idee. Cad de acord că sunt „aproximativ 2000”. Asistenta bănuieşte că ar mai putea fi câte o cuşcă-două împrăştiate prin laboratoare.

Când să intre în prima încăpere cu cobai, Evy Beck observă pe uşorul uşii o bucată de hârtie pe care scrie cu litere de tipar cu cariocă de culoare roşie: ATENŢIE! PERICOL DE CONTAMINARE.

— Cine a scris asta? întreabă ea.

— Şeful meu, docentul Nagy.

— Ştii ce boală e?

Asistenta scutură din cap că nu.

— Ne-a spus că trebuie să purtăm mănuşi de cauciuc când intrăm aici.

Ia o pereche de mănuşi de cauciuc dintr-un cârlig prins în uşă.

— A fost o fată care s-a îmbolnăvit de un fel de pneumonie ciudată, spune ea. Vor face cu siguranţă o anchetă.

Se uită la Evy Beck şi se înseninează la faţă.

— Eşti cumva de la Comisia pentru protecţia muncii?

— Nu, nu sunt. Dar pot să iau legătura cu ei.

După ce au parcurs podul cu animale, în carnetul lui Evy era notat: Circa 2000 şoareci, probabil şoareci japonezi dansatori. Mus Vagneri. 60 şobolani negri. 200 şobolani albi. 500 cobai. 3 iepuri. 2 porci. 36 lilieci.

Până la patru şi jumătate reuşeşte să mai viziteze încă două din cele 108 instituţii ale IMCAN. Când să ia autobuzul rapid spre casă află că e întrerupt; un autobuz derapase pe o porţiune cu gheaţă şi rămăsese blocat de-a

curmezişul benzii de circulaţie pentru autobuze care şerpuieşte ca un apeduct, descriind un cerc larg în direcţia Roslagstull-ului. Aşa că trebuie să meargă pe jos.

Când ajunge în faţa intrării, cu sufletul la gură, se uită la ceas: e 17, 13. Nu mai are niciun rost să se grăbească, şi aşa nu mai putea să fie acasă înainte de cinci cum îi scrisese tatălui ei. Şi tata reclamă multă punctualitate.

Se strecoară pe tăcute în apartament, îşi scoate pantofii pe rând şi se îndreaptă în ciorapi spre camera de zi. Uşa e încuiată. Apasă clanţa. Tata s-a încuiat pe dinăuntru.

În bucătărie dă peste o bucată de hârtie care zace pe jos. Tata are obiceiul să-şi plaseze comunicările în aşa fel încât să te împiedici de ele. *Erik a telejonat şi vrea cupoane de benzină,* scrie pe bilet. Fără nicio semnătură.

INFORMARE PENTRU CALCULATORUL CENTRAL SISTEM PAI

CARACTER CONFIDENŢIAL

OBSERVATOR DIRECTOR ADMINISTRAT S HOR-RLIN INST NOBEL

CUVÂNT CHEIE EVY INGA-BRITT BECK FEOFM CONTINUARE ANALIZA MUNCII 2 RAPORT VERBAL B TERMINAT INFORMARE INTRE CRĂCIUN ANUL NOU VIZITAT FACULTATE ANATOMIE NENECESAR RESPECTA ORE SERVICIU UN NUMĂR DE ORE SUPLIMENTARE 168 ACCES PASAJE MARCATE ELECTRONIC C POSIBILE DIFICULTĂŢI DE NATURĂ SOCIALA ARE GRIJĂ DE TATA BĂTRÂN CU DIALIZĂ PERMANENTĂ ACASĂ N-AU APĂRUT ABSENŢE EXISTĂ RISCUL DE AMBIŢIE EXAGERATĂ ÎN REST OK PRONOSTIC OK EVALUARE 1 – 5 COMPETENŢA 4 ADAPTABILITATE 4 SOLIDARITATE 4 MOTIVAŢIE 5 FĂRĂ CHELTUIELI

TATA STĂ LA MASA din bucătărie şi face pasienţe. Evy încearcă să coasă nasturi la cojocul de blană – o îndeletnicire aproape zadarnică. Când au căzut nasturii vechi au sfâşiat bucăţi mari de piele, cât o monedă. Cum să

repari o gaură în piele. Oftează şi îşi pipăie burta ca un butoi. Îşi cumpără întotdeauna îmbrăcămintea cu un număr mai mic, fără vreun – motiv plauzibil.

Pe neaşteptate, tata îşi împinge scaunul înapoi, ridică din sprâncene şi o săgetează dispreţuitor cu o privire piezişă.

— Nu, tăticule, îl asigură ea. N-am şterpelit nicio carte!

Impasibil, se leagănă chibzuind profetic pe scaun, ca şi cum n-ar fi auzit cele spuse, mai aşteptând încă o mărturisire completă. Se uită din nou la el încercând să pară inocentă. Nu-i merge. Încă de mică – învăţase că atunci când tata o privea astfel trebuia să pară vinovată. Cu mulţi ani în urmă, când el avea păr şi faţa îi exprima forţă, aproape că semăna cu Stalin – fără mustaţă.

Cojocul îi alunecă din mâini. Se apleacă să-l ridice. La picioarele ei zace asul de care scânteind ca un rubin furat. Apucă cartea de joc şi o pune pe masă.

— Era pe jos, îi spune ea.

Tata se uită cu interes la cojocul de blană. să descopere din ce mânecă a scos ea cartea, din dreapta sau din stânga?

— Am întrebat eu de Vieo carte? spune el după aceea.

— Cred că trebuie să duc cojocul la un blănar, spune ea, fără nici cea mai mică speranţă că o atât de puerilă încercare de a-i abate atenţia vii avea. succes.

Tata nu se sinchiseşte să mai repete întrebarea „Am întrebat eu de vreo carte?” E absolut inutil. Oricum, întrebarea răsună în toată bucătăria, scrisă cu volute de neon de un verde aprins care trec peste masă, peste chiuvetă, maşina de gătit, uşile bufetului şi se încheie cu un semn de întrebare, înalt de un metru, pe fereastră.

El urmăreşte însă cu totul altceva – dar ce? întrebarea nevinovată „Am întrebat eu de vreo carte?” a fost pusă cu bună ştiinţă. Mai mult ca sigur că a stat toată seara şi a aşteptat prilejul potrivit s-o plaseze. O întrebare nevinovată, la început, ca apoi să urmeze un interogatoriu

minuţios pus la cale. Un interogatoriu care să conţină în cea mai mare parte omisiuni şi capcane. Tata are tehnica unui psi. hanalist: stă în expectativă, acţioneazjă subtil, îl înviorează pe pacient cu câte o ironie uşoară, până când acesta nu se mai poate stăpâni, devine limbut şi debitează tot ce-a acumulat în el: interpretări de vise, închipuiri, sentimente de vinovăţie şi confesiuni dintre cele mai negre.

— Vrei puţin ceai? întreabă ea; dacă te comporţi normal, complet relaxat şi-i zdrobeşti planurile cu banalităţile cele mai fireşti, existăşansa infimă ca el să obosească.

— De ce nu? răspunde el pozitiv.

Se duce la maşina de gătit. A-um e pericol. Când tata e cu adevărat în formă, ia în calcul de la început şi încercările obişnuite de a i se abate atenţia prin banalităţi. E evident însă că nu are de gând să se grăbească.

Capacul de la ceainic îi scapă cu zgomot în chiuvetă. O trece un fior prin tot corpul de parcă s-ar fi lovit la ambele coate deodată. Îi vine să urle atât de tare încât să se prăbuşească toată vesela dinf dulapuri, tacâmurile să se ridice în picioare, iar geamurile triple de la bucătărie să se facă ţăndări.

— Tăticule scump, se tânguie ea biruită. Ce *vrei?!*

— Să beau ceai, spune el şi pune asul de care sus de tot, pe rândul al patrulea, completând pasienţa.

În următoarele minute, niciunul nu scoate o vorbă. Evy toarnă ceaiul, se aşază, soarbe din băutura caldă şi încearcă să se gândească la ceva plăcut, la Erik. Erik, care îi dăduse să se înţeleagă că, mai mult ca sigur, va fi numit profesor în primăvară, când îi telefonase ea să-i spună că-i trimisese cupoanele de benzină prin poştă.

Ceasul de mână al tatălui ei zumzăie pe neaşteptate; e zece. Se uită la el, nici nu s-a atins de ceai.

— Tăticule… îi spune, ea cu blândeţe. E timpul să te duci să te culci.

— Nu, răspunde el pe un ton neutru.

Începe să bănuiască ce se pune la cale; cele nouă

nopţi pe care le petrecuse la ea decurse seră de minime – în privinţa culcatului la ora zece. E o chestiune strictă ca tata să se culce exact la ora asta. În caz contrar ficatul artificial nu mai are timp să-l dezintoxice în cursul nopţii. Dacă e neglijent şi nu respectă programul, poate să facă o nouă comă hepatică.

— Tăticule drag… dacă e să ne ţinem de program, fii bun şi du-te la culcare. Putem să mai stăm de vorbă şi după ce. te-ai suit în pat.

— Şi pe ce chestie – să „mă las eu conectat la blestemata aia de uzină de purificare? zice el tăios.

Schema e clară: de data asta, tata a ales ficatul artificial pentru ca în jurul lui să-şi construiască drama persecuţiilor la care este supus. Cine conspiră pentru a-l suprima astă seară: Firma „Aga”? Spitalul Roslagstull? Sau societatea care livrează curentul electric?

— Tăticule scump… îi spune ea; îi pare atât de rău de el, nemărginit de mult – cu energia, inteligenţa şi fantezia pe care este obligat să le investească în această manie a persecuţiei ar fi putut să ajungă, în alte condiţii, poet sau inventator.

— Dracu' ştie cine se conectează, la cine? întreabă tata; dar întrebarea nu e pentru Evy. Când se ambalează toate întrebările sale sunt retorice. Îi ies din gură, se ridică spre tavan, fac un viraj de aterizare şi i se» strecoară cu abilitate înapoi în creier, prin urechi.

— Pentru ca blestematele alea de aparate să funcţioneze au nevoie de oameni potriviţi.

Şi ăia de acolo să stea ca nişte paraziţi pe spinarea lor. Bătrâni şi slabi, de preferinţă. Crezi că nu ştiu de ce mi-au făcut două găuri în burtă? întreabă el, făcând o digresiune fortuită şi adresându-i întrebarea direct.

— Dragule. Ai fi fost mort deja…

— Mort?

— Iartă-mă că sunt atât de brutală: dar tu nu mai ai ficatul tău propriu.

Tata dă din cap, încuviinţând şi se strâmbă o vreme absorbit în întregime de monologul său interior.

— Animale de experienţă, rosteşte el apoi sarcastic, lăsând afirmaţia să se rotească la început liber în aer – pentru ca după aceea s-o dirijeze cu privirea încât aceasta să explodeze chiar în faţa lui Evy, ca o rachetă teleghidată.

— Vrei să pretinzi că am vreo implicaţie în chestia asta?! întreabă ea furioasă.

— Sigur că da, altfel de ce té-ai sensibiliza atât?

Renunţă, agaţă cojocul în vestibul şi se duce în camera de zi unde începe să-i pregătească patul pentru culcare. Controlează înclinaţia patului: tuburile care-i intră în burtă trebuie să steg/ în poziţie orizontală sub nivelul inimii pentru a nu se perturba aspiraţia şi presiunea în circuitul venos al sângelui.

Când se întoarce în bucătărie, îl găseşte pe tata cu cămaşa ridicată mai sus de burtă examinând cu scârbă cioturile tuburilor.

— Tăticule, îl imploră ea. Mâine dimineaţă trebuie să mă scol devreme şi să mă duc la serviciu!

— Şi eu? Să zac toată noaptea şi să mă las supt de vampirul ăsta de tinichea!

Evy se aşază şi-şi masează fruntea în sus şi-n. jos, cu vârful degetelor, netezindu-şi ridurile.

— Dacă nu poţi fi îngrijit corespunzător acasă, va trebui să mergi înapoi la spital, îi spune ea.

— Perfect. Telefonează după un taxi.

— Mâine, tată, îi spune ea, închizând ochii. Îi telefonez medicului şef mâine. dimineaţă.

Tata se înseninează la faţă, îşi lasă cămaşa în jos şi şi-o bagă în pantaloni.

— Un om minunat, medicul şef. Instruit, eficient. îl stimez!

— Sigur că da, acceptă ea fără entuziasm. Promiţi că te duci să te culci, dacă vorbesc mâine cu el?

Neaşteptat de docil, tata se ridică şi se duce în baie. Ea se aşază pe patul imens şi aşteaptă. cu tuburile în mână, repetându-şi în gând indicaţiile stricte din broşura cu instrucţiuni: „Nu Uita să conectezi mai întâi tubul de evacuare la pacient şi după aceea la aparatul Auto-Hepar,

la priza intrare”.

Tata iese din baie cu pantalonii pe vine. Se aşază pe pat şi aşteaptă să fie dezbrăcat. Ea pune tuburile deoparte şi-şi suflă în mâini să le încălzească – tata se enervează serios da. că-l atinge cu mâinile reci.

Îi scoate cu grijă cămaşa, pantalonii, ciorapii şi mai evul. Ca de obicei vrea să-şi tragă maioul cât mai jos, peste părţile intime, când îi scoate indispensabilii. Sunt lucruri pe care o fiică nu trebuie să le vadă.

Când tata este în aşternut, cu plapuma trasă până la nas şi cuplat la ficatul artificial îşi scoate brusc mâna de sub plapumă şi o apucă strâns de braţ.

— Ştii, nu-mi mai pasă că eşti o mamă nemăritată! îi spune el cu înflăcărare şi capul lui gălbejit şi mic, ca de vultur, radiază a împăcare din străfundul pernei.

10

ASTĂZI O SA *AFLE.* Primele şase ore ale zilei de lucru şi le-a petrecut la Institutul Nobel încercând să depisteze un telefon, că să şi-l instaleze în camera de care dispune provizoriu dimineţile. Administraţia şi-a dat acordul, dar când i-a predat intendentului cererea tip, aprobată de administraţie, răspunsul a fost următorul: îndată ce vom primi un aparat. În sala de mese află că nimeni care mai are uzul raţiunii nu se mulţumeşte cu un asemenea răspuns. Cine are nevoie de telefon o porneşte singur la vânătoare după el. Un telefon nefolosit, într-o cameră goală, e o pradă neaşteptată. Dar după şase ore de căutări nu găsise încă vreun telefon abandonat. La IMCAN, cum iese cineva din birou, îşi scoate aparatul din priză şi-l închide în sertar.

Dar astăzi, oricum, o să *afle.* Din foaierul Centrului Wenner-Gren se urcă în lift, se orientează spre microfonul acestuia şi rosteşte cu glas piţigăiat, după ce s-a apăsat cu degetele pe gât:

— Sunt Evy Beck şi am o întâlnire la ora trei la D.I.S.C.P.

— Very good, ma’am! răspunde ascensorul într-o americană lăbărţată, închizând lent uşile duble şi începând

să se târască spre înălţimile zgârie-norului. Se opreşte cu o zgâlţâitură la ultimul etaj, anunţând în cea mai pură suedeză oficială:

— Direcţia învăţământului superior – Comisia pentru programe, poftiţi!

A mai fost pe aici cu mulţi ani în urmă. Dar atunci la ultimul etaj era o sală de recepţii. Acum mai bine de douăzeci de ani sărbătorise diploma de tehnician-laborant în sala de banchete a Centrului Venner-Gren, împreună cu încă treizeci şi unu de colegi de clasă. Privirea îi rătăceşte peste zidurile murdare şi deteriorate – clădirile se uzează la fel de repede ca automobilele.

Îşi lasă mantoul la garderobă şi urcă scara în spirală care duce la mansardă. Prin ferestrele imense vede oraşul de sus, deşi o serie de geamuri au fost înlocuite cu panouri de placaj. Peroanele luminate ale staţiilor de autobuze rapide de la sol seamănă cu poduri lungi şi înguste.

După cinci minute se află într-o încăpere mică, întunecoasă, chiar în centrul corpului dă

dârâi. În cameră sunt patru scaune. Pe ele stau Evy Beck, directorul de programe Ulfsson, de la DISCP, Seth Stal, profesor de medicină administrativă şi tehnicianul veterinar Edvin Karlsson, reprezentantul celor fără studii superioare de la Institutul Nobel.

Profesorul Stal face o schiţă în tuş pe ruloul de celofan al proiectorului de deasupra capului său şi explică:

— Fiecare activitate se numeşte *program.* Nu se poate iniţia un program dacă nu există un raport cu privire la *obiectivul* urmărit. În funcţie de obiectiv se aprobă *bugetul* până la prima *analiză.* La un program de asemenea natură analiza nu trebuie fixată mai târziu de cel mult douăsprezece luni. Când se face analiza se compară realizările cu obiectivul fixat iniţial şi obţinem astfel *eficienţa.* Nimic mai – simplu.

Evy Beck notează febril; e dificil deoarece lumina din tavan e într-atât de redusă, încât trebuie să bâjbâie.

— Nu e nevoie să notaţi, Dr. Beck, îi spune directorul de programe cu bunăvoinţă. Totul se găseşte în manualul

DISCP.

— De fapt, eram tocmai pe punctul de a mă întreba dacă munca mea are vreo legătură jeu toate astea, spune ea circumspectă.

Ulfsson şi Stal surâd cu bunăvoinţă.

— Instrumentele administrative sunt tot atât de importante ca uneltele tradiţionale, spune Stal. Ce s-ar face tâmplarul fără rindea?

— Nu trebuie, doctore, decât să vă familiarizaţi cu aceste noţiuni: P, O, B, A, R şi E şi nu veţi greşi niciodată.

— Reţineţi numai că există + E şi – E, adaugă Stal. Cu – toate că – E înseamnă, desigur, că obiectivul nu a fost atins. Şi nu ne aşteptăm să se întâmple aşa ceva. În cazul de faţă.

Evy Beck răsuflă mai uşurată; parcă nu e chiar atât de complicat. Şi poate că şi o mătuşă între două vârste ca ea să fie în stare să-i dea de capăt: P, O, B, A, R şi E. Închide ochii şi încă – arcă să alcătuiască un cuvânt cu literele respective să-l memoreze mai uşor: POBARE, PEBARO, ROBAPE…

— Găsiţi răspunsuri la toate întrebările în manualul acesta, spune directorul de programe şi-i pune pe genunchi o mapă groasă cu pagini detaşabile.

— Avem însă zece minute la dispoziţie pentru întrebări orale, spune Stal amabil.

Evy Beck se uită cu coada ochiului la Edvin Karlsson. Având multă experienţă la activul său, acesta doarme şi respiră slab, cu un ochi întredeschis dar stins. Se simte ca bătută-n cap. Rar i s-a întâmplat să poată formula o întrebare inteligentă numai după o scurtă iniţiere. Mintea ei e înceată, are nevoie să rumege…

— Înţeleg că voi primi conţinutul propriu-zis al obiectivului de la altcineva, spunea ea cu precauţie, ca o tatonare.

— Corect, confirmă directorul de programe. Noi va punem la dispoziţie numai *cadrul general.*

— De la cine? întreabă ea.

— Poftim??

— De la cine voi afla obiectivul activităţii mele?

— De la părţile interesate, bineînţeles, răspunde profesorul Stal. Obiectivele nu trebuie formulate la întâmplare.

— Exact! spune şi tehnicianul veterinar Karlsson, care s-a trezit degrabă auzind formula-semnal „părţile interesate”.

— Şi care sunt părţile interesate în acest caz?

— Dacă ne-am pronunţa în această privinţă ar însemna să vă dirijăm programul, spune Ulfsson.

Mai puţin îngrijorat în privinţa statutului său neutral, profesorul Stal îi spune:

— Părţile interesate sunt, de exemplu, directorii administrativi ai unităţilor IMCAN, cercetătorii extrabugetari şi serviciul de contabilitate al Institutului Nobel.

— Şi cu animalele cum rămâne? întreabă ea.

Cei trei bărbaţi au amuţit; doar ventilatorul proiectorului mai încearcă să ţină piept tăcerii care s-a aşternut. Se roteşte continuu, măcinând întruna. Un miros înţepător de praf ars se răspândeşte în cămăruţa întunecată şi ticsită. Edvin Karlsson închide un ochi şi pe celălalt îl reduce la nivelul luminilor de poziţie. Stânjeneala atinge limita suportabilului... în momentul în care Stal începe brusc să râdă în hohote!

Directorul de programe Ulfsson i se alătură numaidecât, ca un corist întârziat. Evdin Karlsson clipeşte de câteva ori din ochiul întredeschis – apoi îi strânge puternic pe amândoi şi izbucneşte în hohote de râs cu atâta forţă încât’s ăliva îi ţâşneşte din gură ca un jet de arteziană.

Evy Beck nu înţelege de ce le-a venit să râdă. Ea nu rostise, cuvântul „animalele” ca să facă o glumă. Şi cu atât mai puţin ca să fie penibilă. De fapt, nu se gândise niciun moment că animalele ar trebui considerate „părţi interesate”. Din cele două duzini de întrebări posibile, asta i-a venit pe buze. Cine ştie puţine lucruri foloseşte cu precădere metoda excluderii.

Simte nevoia apăsătoare de a elimina o serie de „părţi interesate” mai mult sau mai puţin posibile, încercând pur şi simplu să rezolve ecuaţia. Sunt deja suficient de multe necunoscute: BAREPO, REPOBA, POREBA…

După ce domnii au râs pe săturate, atât Ulfsson cât şi Karlsson simt nevoia să-şi bage cămăşile în pantaloni. Stimulat, Stal revine la banda de celofan:

— Dacă ar fi să emit o ipoteză, o schiţă de program ar putea arăta cam aşa: Obiectivul ar fi reducerea cheltuielilor în general, eventual diminuarea numărului speciilor de animale, ceea ce ar facilita forme mai unitare de întreţinere, eradicarea celor mai frecvente boli la animale, recomandări, poate, privind modul în care cele mai costisitoare animale de experienţă – de exemplu maimuţele – să fie folosite la mai multe tipuri de experienţe. O maimuţă fără creierul mare ar putea foarte bine fi utilizată la experienţe demonstrative cu substanţe nocive pentru ficat.). Ei bine, da, de ce nu ne-am gândi la o*Zoo tecă?!*

— Cum aţi spus? întreabă Evy Beck care îşi ia notiţe cu râvnă.

— Da, e o idee care mi-a venit acum, pe moment… O zootecă centrală ar funcţiona ca o bibliotecă. împrumuţi animale şi le restitui după efectuarea experienţei. Există azi în medicină o concepţie păcătoasă referitoare la întrebuinţarea unică şi nerepetabilă a animalelor de experienţă!

„Zootecă???” scrie Evy Beck în blocnotesul ei.

— Seth, Seth…! spune directorul de programe dojenitor.

— Da, da, sigur, spune Stal. Mă entuziasmez mult prea uşor. Şi e periculos când te ocupi cu probleme administrative de rutină.

Directorul de programe strigă „Lumina” spre întrerupătorul de pe perete şi lampa din tavan se aprinde. Domnii se ridică. Râsul persistă şi mocneşte în spatele buzelor închise ale lui Edvin Karlsson.

— Mai am o singură întrebare, se roagă Evy.

— Ei? spune profesorul Stal, care abia acum descoperă că i-a ieşit cămaşa din pantaloni de atâta râs. *i*

— Se pare că angajaţii fac uneori alergii sau se contaminează de la animale.

— Cine nu şi-a văzut de treabă şi a trăncănit aşa ceva?! întreabă Karlsson neaşteptat de pornit.

— Ah, nu, nimeni anume. Dar asemenea aspecte intră în obiectivul muncii mele?

— Ascultă fetiţo, îi spune Karlsson privind-o cu asprime. Vreau să-ţi dau un sfat al naibii de înţelept: Nu-ţi băga nasul în problemele de care se ocupă Comisia pentru protecţia muncii.

11

EVY BECK nu îndrăzneşte să se ducă acasă. I-a promis tatălui ei că-i va telefona medicului şef de la spitalul Roslagstull. Dar în goana ei febrilă după un aparat de telefon propriu uitase cu desăvârşire că trebuie să-l sune. Deşi ar fi fost o situaţie şi mai proastă dacă s-ar fi dus acasă şi i-ar fi spus tatii că medicul şef refuzase categoric să-l reinterneze.

O ia pe potecile îngheţate, presărate cu rumeguş, din jurul parcului Bellevue şi mai departe spre fosta Şcoală veterinară. Micul golf Brunn este acoperit de gheaţă. Dar din cauza capriciilor iernii, şi a schimbărilor rapide de temperatură gheaţa nu mai e netedă: brazde de zăpadă cenuşie tasate de vânt şerpuiesc printre ochiuri de apă de culoarea tuşului; pe alocuri gheaţa s-a spart iar sloiurile au alunecat unul sub altul. Ici şi colo movilele de gheaţă sunt împodobite cu tufe de ienupăr sau crengi de brad ca nişte copci de peşte părăsite. Mai departe în mijlocul unei porţiuni zgrunţuroase de gheaţă stă înfipt un băţ de schi cu o mănuşă roşie în vârf.

Evy Beck e obişnuită să fie singură. Dar ea n-a căutat niciodată singurătatea. A fost obligată să se adapteze; aşa cum te obişnuieşti pe nesimţite cu clima neospitalieră a Suediei. Frigul parcă nu mai pişcă atât de puternic şi-ţi închipui că ţi se face pielea ca de găină din cauza

senzaţiilor de plăcere.

Uneori îi e teamă că o să vorbească singură, când sunt şi alte persoane în preajmă şi o aud. Când e absolut singură, nu e nicio problemă dacă rosteşte câteva propoziţii cu glas tare. E şi o modalitate de a controla dacă mai ai voce – aproape ca o chemare de probă la telefonul roşu. Visase de câteva ori că a căzut în mare şi încerca să strige după ajutor, dar articulaţiile minuscule ale laringelui erau ruginite din lipsă de antrenament.

În unele zile era obsedată de câte o fiinţă de Erik, de tata, de cineva care scrisese vreo carte ce o impresionase. Cel mai frecvent de Hans-Olof. Când l-a întâlnit prima oară, cu douăzeci şi nouă de ani în urmă, Hans-Olof Rehnman era veterinar stagiar la Institutul naţional de medicină veterinară. Ea era asistentă de laborator. O fetişcană durdulie, dar simpatică, de douăzeci şi patru de ani. O fetişcană care descoperise că, dacă râzi mult, oamenii nu mai observă cum arăţi… când se întâmpla să fii destul de urâtă. Că aveai gambele ca nişte popice şi sânii ca de matroană.

Râdea mult cu Hans-Olof Rehnman când rămâneau seara târziu şi făceau disecţii pe cocoşi de munte de la Polul Nord, aduşi cu avionul din regiunea Jămtland. El era căsătorit, însă ea nu avea conştiinţa, deosebit de încărcată că se culcau din când în când împreună. Era aproape o relaţie de camaraderie – ca între doi colegi de serviciu care ies în oraş să ia masa de prânz. Şi a rămas gravidă. Dar nici prin gând nu i-a trecut să-i spună ceva lui Hans-Olof. Cu atât mai mult, cu cât nu era un lucru trist, ci dimpotrivă. Nici înainte şi nici după aceea nu încercase o bucurie intimă mai mare decât atunci când aştepta să-l nască pe Erik.

Iubitul ei a emigrat în 1961 în Australia. Şi de atunci nu l-a mai văzut. Dar a rămas partenerul cel mai consecvent în dialogurile ei solitare. Dacă fac asta – ce-o să spună Hasse? E Hasse de părere că arăt ca o ţoapă bătrână cu rochia asta? Hasse e foarte vorbăreţ. În momentul de faţă e şi cu mult mai tânăr decât Evy „cam

între treizeci şi cinci şi patruzeci de ani. Cu trecerea anilor seamănă din ce în ce mai mult cu fiul lui, Erik. Dar în timp ce Erik a ajuns extrem de ocupat, Hasse îi acordă din ce în ce mai mult timp lui! Evy. E aproape mereu în preajmă, ca ascultător, sau comentator – şi, la intervale mai lungi, ca un iubit care abia şi-a luat «¿>orul, când se trezeşte dintr-un vis cu năduşeli, cu inima palpi

tând puternic şi cu cearşaful încolăcit în jurul picioarelor.

„Aş dori să poţi să stai de vorbă cu tata”, îi spfne ea.

„Ar fi şi timpul”, râde Hasse, „să mă duci târându-mă de mână acasă, după douăzeci şi şapte de ani!”

„Întotdeauna l-am considerat pe tata ca o personalitate puternică”, îi spune ea.

„Invulnerabil?”

„Exact. Cine trăieşte într-o lume proprie e, într-un fel, intangibil”.

„Dar acum eşti îngrijorată din cauza lui, nu? întreabă Hasse, atingându-i uşor obrazul cu nasul, ca un fulg de zăpadă.

„Nu mă tem că o să moară, nu asta e problema. Vreau să spun că mi-e clar că o să moară. Sunt pregătită pentru aşa ceva”.

„S-a scrântit cumva de-a binelea, în ultimul timp?”

„Nu ştiu. Mi-e frică însă că o să-şi piardă agerimea minţii. Că o să ajungă obtuz, confuz, ca o budincă”.

„Ce vrei să spui, Evy?”

„Dacă tata îşi pierde agerimea... Ei bine, ce-o să se întâmple cu mine? Suntem atât de apropiaţi. Cum e cuţitul cu piatra de ascuţit”.

Hasse dă grav din cap, în sens afirmativ. Hasse e băiat bun – îşi ţine gura dacă nu are nimic de spus. Mai degrabă tace decât să spună platitudini bine intenţionate. Şi când e vorba de tata nu e-uşor să dai sfaturi.

„Şi mai e şi serviciul ăsta al meu”, continuă ea. „Nu pot să-i dau de cap”.

„Nu mai fi atât de ambiţioasă, ce naiba”, îi spune

Hasse. „Evy, trebuie oare să te afirmi întotdeauna? La început asistentă de laborator, apoi tehniciană, pentru ca în cele din urmă să-ţi susţii teza de doctorat. *Eşti* capabilă”. „Eu văd lucrurile altfel”.

„Noi nu te vom iubi mai puţin dacă nu vei reuşi”.

„Care noi?”

„Eu. Erik. Chiar şi Rodion, deşi în felul lui ciudat”.

Se simte mai potolită. Uneori are nevoie să-l audă p? Hasse spunând că tata depinde de ea. Că tata e îngrozit că ar putea s-o piardă. Deşi are şaptezeci şi nouă de ani, tata se comportă ca un copil de doi ani. Ar simţi un gol enorm să nu mai fie muşcată de obraz sau să nu i se mai smulgă smocuri de păr.

„Iubire?” întreabă ea.

„E cuvântul nepotrivit?” întreabă Hasse. „Poate. îl simţi mai mult ca o posibilitate. Până acum, ca şi cum ai umbla cu cizme prea mari. Nu vreau să-l folosesc în mod inutil. Lucrurile cu adevărat deosebite le ţii ascunse cât mai mult timp posibil”.

Evy Beck a înconjurat golful şi a intrat pe teritoriul vechii Şcoli veterinare. Clădirile de cărămidă roşie sunt înghesuite iar arhitectura lor e eterogenă. Cele mai vechi au acoperişurile boltite şi ferestrele arcuite, faţada cu ornamente; sunt cu siguranţă de la sfârşitul secolului trecut. Pavilioanele cele mai noi, cu acoperişurile plate, au fost construite la începutul anilor ’70 şi sunt, cu alte cuvinte, nişte barăci din prefabricate. Urmaşe aici numai cursurile teoretice. Când se afundase mai serios în materie şcoala veterinară fusese deja mutată la Uppsala. Teza de doctorat şi-a pregătit-o la filiala facultăţii din localitatea Skara. Nu-şi mai aminteşte aproape nimic din primii doi ani de studii la Stoekholm, în afară de înstrăinarea faţă de ceilalţi studenţi, cu mult mai tineri decât ea. De fetele care veneau direct de la liceu şi aveau o singură preocupare: caii.

La ce-o fi folosită în prezent vechea şcoală? Totul pare zăvorât şi baricadat, nimeni n-a curăţat zăpada sau n-a dat cu nisip peste gheaţă. Îşi aminteşte că a citit în ziar

că şcoala e folosită ca un fel de magazie. Da, da, îşi aduce aminte bine! Toate vechile grajduri şi şoproanele pentru animale sunt înţesate cu automobile. Sunt depozitate aici peste 7.000 de maşini în aşteptarea unor vremuri mai bune. Cu speranţa într-o distribuire mai generoasă de carburanţi.

Când ajunge acasă, pe strada Roslag, e trecut de şapte. La bucătărie e lumina aprinsă. Pe masă zace o sticlă goală de vin, răsturnată.

— Tăticule?! strigă ea şi se năpusteşte în apartament.

Ceea ce pierduse din vedere în calculele ei era posibilitatea ca el să-şi facă singur vreun rău, fiind total împotriva firii sale să-şi pună capăt zilelor. Totuşi alcoolul şi vinul erau tot atât de periculoase pentru o persoană cu ficatul amputat ca leşia sau acidul clorhidric pentru un omndrmal.

— Tăticule drag!”

Cu pantofii uzi, Evy stă în picioare în camera de zi şi se uită fix la «tatăl ei. Acesta şi-a apropiat balansoarul de noptieră şi ţine în mână o sticlă de coniac. Pare că n-a observat-o încă. Absorbit de gânduri şi cu zâmbetul pe buze stă pe scaun şi toarnă coniac în ficatul artificial, acolo unde scrie „intrare”. Aparatul soarbe şi sfârâie.

În cele din urmă o observă şi faţa i se luminează:

— Mă gândeam că „Tinichea” are nevoie să tragă şi el o duşcă! spune el, ridicând sticla în semn de salut.

12

A TRECUT O LUNĂ ÎNTREAGĂ. Evy Beck a început să se instaleze. Are acum şi camera ei în subsolul Departamentului de farmacologie. A primit-o graţie unui câine renumit care se numea Doctor honoris causa. Când câinele a fost găsit mort într-o dimineaţă de decembrie, încovrigat între o bancă de laborator şi radiator, şeful instituţiei s-a hotărât să facă demersurile necesare pentru angajarea unui consultant în probleme de medipină veterinară la

Institutul Nobel. Şi-a dat, de asemenea., seama că ar fi mai practic ca persoana respectivă să aibă biroul în

propria sa instituţie.

În prima ei lună de serviciu, Evy Beck a reuşit să ajungă la p evaluare estimativă în privinţa numărului de animale de experienţă din IMCAN. N-a fost o treabă uşoară. A mers din instituţie în instituţie şi a numărat; apoi a încercat să găsească cifre cu care să-şi verifice propriile estimări: facturi, registre de casă, documente conţinând consumul de furaje, cantitatea de reziduuri de origine animală de la uzină centrală de tratare din IMCAN şi aşa mai departe.

Se iviseră multe complicaţii: Ce se înţelege, de exemplu, prin „instituţie”? Pe hârtie, Institutul Nobel se compune din 108 instituţii independente. Dar în realitate se constată că două-trei instituţii au dispărut cu desăvârşire – nu mai există decât ca articole de contabilitate a căror justificare contabilul şef încercase să i-o explice cu răbdare; speră ca în cele din urmă să se dovedească suficient de înzestrată să înţeleagă de ce sunt necesare două-trei. „instituţii fantomă” pentru ca finanţele IMCAN să aibă destulă „flexibilitate”.

Mai apoi dăduse peste clădiri sau părţi de clădiri care nu mai existau. Fuseseră diverse filiale şi sateliţi a căror legătură cu Institutul nu era câtuşi de puţin uşor de stabilit. În mod evident, unii profesori mai întreprinzători desfăşoară parţial sau în întregime activităţi particulare de cercetare în Institut. Aproape toate firmele farmaceutice mari posedă sau închiriază spaţii în eforturile lor de a stabili relaţii mai intime cu cercetătorii. Ea a întrebat, a citit şi a observat. În realitate, în domeniul cercetării are loc o întreagă urzeală de tranzacţii, un gen de economie primitivă de troc. Numele unui cercetător de nivelul Institutului Nobel se poate ipoteca pentru o subvenţie de cinci milioane de coroane. În acest mod, firma înscrie numele cercetătorului înregistrele ei contabile ca membru al „consiliului ştiinţific”. Şi cum banii gheaţă nu sunt practici, ipoteca se plăteşte cu aparatura unui laborator, un radio-microscop, un turneu de conferinţe în jurul lumii sau cu o unitate completă de cercetare, incluzând clădirea,

echipamentul, cheltuielile de întreţinere şi asistentele de laborator.

Totuşi, Evy Beck nu are nimic de-a face cu toate acestea. Ea încearcă să se menţină pe o poziţie de strictă neutralitate.

Dar, dacă vrei să calculezi numărul de animale de experienţă din Institutul Nobel, este normal să ştii ce animale sunt utilizate pentru IMCAN şi care pentru sectorul particular.

Ca primă măsură concretă, Evy a început să-şi alcătuiască o cartotecă. Pe fişe mici şi rigide de carton scrie de mână, cu litere de tipar, datele pe care le-a adunat. Are un sistem de aşezare a fişelor pe instituţii, altul pe specii, al treilea după tipul de experienţă şi al patrulea în funcţie de cele mai frecvente boli de animale. Când lucrează cu fişele ei încuie uşa odăiţei de la subsol. Nu vrea să fie sur prinsă de vreunul din numeroşii specialişti computerişti ai Institutului.

Şi odăiţa a încercat să şi-o facă mai agreabilă. Ferestruica-răsuflătoare e încadrată de ambele părţi de perdele de un galben-deschis care acoperă cimentul. De tavan atârnă nu numai lampa, ci şi două ghivece glazurate cu ferigi luxuriante. Pe pereţi a lipit desene de-ale lui Erik de când era mic: acuarele cu flori şi excremente de elefant, de la vârsta de patru ani procesiunea de Sf. Lucia, când avea şapte ani, cranii de morţi, de la nouă ani, nave cosmice, de la doisprezece ani, precum şi prima descoperire de talent la paisprezece ani – agrafa electrostatică de prins hârtia. Pe pereţii odăiţei Erik nu depăşeşte niciodată vârsta de paisprezece ani – desenele pe care le-a făcut mai târziu le-a păstrat el însuşi.

De fiecare dată când pleacă din cămăruţă, are grijă să încuie două lucruri în sertar: fişierul demodat şi aparatul de telefon pe care l-a cumpărat cu banii ei de la depozitul de materiale excedentare al Societăţii de telefoane.

În jurul datei de 1 februarie, Evy Beck agaţă pe partea interioară a uşii o schemă întocmită după un sistem

mai vechi, Perth. Nu se pricepe prea bine să facă scheme: liniile sunt tremurate şi simbolurile – pătrate, triunghiuri, romburi – sunt înclinate, cum a apucat fiecare. În josul colii a scris cele mai importante probleme, pe domenii:

Selecţia – Cum sunt selecţionate animalele de experienţă pentru Institutut? Sunt achiziţionate în funcţie de necesităţi, sau selecţia este controlată total de furnizori? De ce este aleasă o anumită specie pentru o anumită experienţă? câţi furnizori există? Cine face recepţia livrărilor? Cine verifică modul în – care furnizorii cresc animalele? în ce măsură diferitele instituţii ale IMCAN se autoaprovizionează, adică îşi reproduc singure animalele.

Adăpostirea – Se aplică anumite criterii? Cine livrează cuştile, lăzile, containerele? Există norme standard în privinţa curăţeniei? Ventilaţiei? Temperaturii? Se cunoaşte ceva cu privire la riscul „supraaglomerării”? Se ţine seama de condiţiile în care animalele trăiesc în natură? De schimbările nejustificate din mediul ambiant al animalelor?

Hrana – E hrana diferită în funcţie de specii? Se respectă regularitatea în nutriţie? Supraalimentare-subalimentare? Vitamine-minerâle? Compoziţia hranei în raport cu ciclurile naturale? Ce se întâmplă cu hrana care rămâne?

Condiţia fizică – Sunt animalele ţinute în stare de pasivitate? Ce posibilităţi de mişcare există? Hrană/Mişcare? Eventuale forme de stimulare? Cum este controlată condiţia fizică generală a animalelor înainte de experienţă?

Stă vreme îndelungată sprijinindu-se cu spatele de speteaza pupitrului, cu privirea pironită pe schemă. Încearcă să discearnă unele modele şi conexiuni, combinaţii şi simplificări. A mâzgălit de nenumărate ori coala mare de hârtie care acoperă aproape toată uşa: a scris din nou, a şters, iar a scris. Se pare că nu există o linie clară, directoare, ci numai o serie de drumuri identice şi o mulţime de fundături colaterale.

Din când în când se uită fix la globul luminos al lămpii. Când îşi mută privirea înapoi la schema ei o însoţesc globuri şi cercuri colorate, lumini galbene şi violete care se revarsă. În valuri peste coala de hârtie. Atunci îşi dă seama că adevăratele probleme nu au fost încă identificate, că aspectele esenţiale abia dacă pot fi bănuite şi că punctele colorate de lumină lunecă şi dispar mai repede când încearcă să le fixeze cu privirea.

Închide ochii şi e pe punctul de a-şi pierde orice speranţă; crede că e incompetentă şi fără Iniţiativă. Pe scurt, că e foarte înceată, departe de a străluci, puţin laşă şi poate că ceva cam naivă. Va avea nevoie, mai mult decât de orice altceva, de *răbdare.* Atunci se simte mai uşurată; dacă e vreo calitate pe care să fie obligată s-o cultive şi pe care să se bazeze atunci nu e vorba nici de genialitate nici de abilitate analitică, ci de aşteptare, încăpăţânare şi perseverenţă.

13

LA ÎNCEPUTUL LUI FEBRUARIE face o descoperire. Intră, din întâmplare, într-unul din laboratoarele de la Farmacologie, unde o serie de cobai sunt pe punctul de a fi spintecaţi după ce fuseseră omorâţi într-un borcan cu vată îmbibată în eter. Doi absolvenţi fixează cobaii pe planşete, le deschid abdomenul şi le scot intestinele şi conţinutul cutiei toracice.

Evy Beck cere un scalpel cu care face disecţii în plămânii câtorva cobai. Vrea să – verifice dacă nu cumva există unele puncte albe-gălbui în plămânii acestora; mici infiltraţii care să indice că animalele respective, extrem de sensibile la infecţii, s-au contaminat de tuberculoză. În schimb, descoperă altceva: fibroză pulmonară Davie. Plămânii sunt rigizi şi inflexibili, marginile tăieturilor sunt aţoase şi uscate. Disecă în total treizeci şi unu de cobai. Toţi au fibroză Davie, într-o formă mai mult sau mai puţin avansată.

Cobaii hrăniţi timp îndelungat cu furaje „prăfuite” contractează cu uşurinţă această boală pulmonară specială. Verifică cum au fost hrăniţi şi totul e foarte clar:

cu tărâţe de făină. Când tărâţele sunt vărsate din containerele automate se ridică un praf persistent. În cuştile deschise influenţa lui nu e prea mare, dar la Farmacologie cobaii sunt ţinuţi în cutii de plastic, mai uşor de întreţinut şi care protejează cobaii sensibili de frig şi curent.

Animalele contaminate de fibroză pulmonară Davie nu pot fi vindecate. Pe de altă parte, boala poate fi uşor prevenită dacă s-ar folosi furaje presate, care nu mai scot praf. Săptămâna următoare trece pe la toate instituţiile care, potrivit sistemului ei de fişe, deţin cobai.

Încearcă să stea de vorbă cu şefii instituţiilor sau cel puţin să le înmâneze un material multiplicat cu privire la fibroza pulmonară. Faptul că propune un remediu concret şi ieftin face să fie privită cu bunăvoinţă. Are senzaţia că nu mai e acceptată cu atâta încetineală. Începe să simtă că se apreciază că face ceva util.

Cea mai bună relaţie în rândul corpului medical a stabilit-o cu profesorul. Nils Rosen von Rosenstein, şeful Departamentului de farmacologie, în cadrul întrevederilor de sâmbătă. Personal „nu foloseşte niciodată decât prima parte a numelui, Nils Rosen. Numele l-a moştenit de la un strămoş, o renumită personalitate culturală şi medicală de la sfârşitul secolului al XVIII-lea. Evy Beck a remarcat că puţine profesii academice par a se transmite atât de frecvent din tată în fiu ca cea de medic.

În fiecare sâmbătă la ora opt bea cafeaua cu Nils Rosen în biroul acestuia. Profesorul farmacolog are şaizeci şi cinci de ani împliniţi şi face parte dintre acei tipi mai vârstnici care n-au înţeles niciodată de ce să nu se lucreze sâmbătă. În schimb, Evy Beck are nevoie de sâmbetele libere pentru curăţenie şi spălatul unei cantităţi mari de rufe ale tatălui ei. Dar nu se plânge, ci consideră că e un mare succes să poată dispune singură, o dimineaţă întreagă, de unul dintre cei mai influenţi profesori. Nils Rosen face parte, de asemenea, dintre potentaţii Institutului Nobel, din acea minoritate care stă în primul rând din jurul mesei verzi la întrunirile colegiului

profesoral.

III

Rosen este un bărbat de talie înaltă, viguros. Are faţa de un roşu intens, cu vinişoare albăstrii pe alocuri, o figură de bătrân agricultor. O coamă de păr alb îi împodobeşte capul ca o cunună de lauri de argint în jurul unei cupole lustruite de mahon. În ciuda vârstei relativ înaintate, ochii îi sunt complet albaştri iar în albul lor nu se vede niciun vas de sânge sau altă impuritate. Deşi are o statură impunătoare, se mişcă cu multă supleţe. Cu toată înfăţişarea sa proletară, vorbeşte cea mai distinsă suedeză cultă pe care a auzit-o Evy vreodată. Simte o profundă afinitate cu acest om, o siguranţă firească în compania lui.

Sâmbăta nu au loc activităţi organizate, nu se ţin prelegeri, seminare sau examene. Cu excepţia unuia sau a doi cercetători, nu e nimeni în toată instituţia. Nici chiar cineva care să aibă grijă de animale; de acestea se ocupă profesorul Rosén, personal.

După cafea, merg împreună să dea de mâncare animalelor.

— Sistemul acesta automat este o adevărată pacoste, spune Nils Rosén. Animalele nu au nevoie numai de hrană şi apă, ci să şi simtă că cineva se interesează de ele.

Evy îl însoţeşte şi-i dă o mână de ajutor. Se opresc mai îndelung la câini. Doctor honoris causa nu era singurul câine din instituţie. Mai sunt aproape oduzină de beagle, câini de vânătoare, un Saint Bernard, baseţi şi câteva corcituri. Cercetătorii de aici studiază îndeosebi probleme legate de sucurile şi enzimele gastrice. A fost pusă la punct o tehnică operatorie foarte avansată, iar câinii sunt minuţios îngrijiţi şi trăiesc de regulă la fel de mult ca cei din societate.

Pentru a li se asigura libertatea de mişcare, câinii sunt ţinuţi în cuşti mari pentru maimuţe, plasate în spatele clădirii. Vara, personalul îi mai scoate afară, de zgardă, când se duce cineva să aducă corespondenţa, se deplasează după vreo hârtie sau pur şi simplu face o scurtă pauză, în timpul prânzului şi se plimbă.

— Ai ceva de spus? o întreabă Rosen de fiecare dată când părăsesc rezervaţia.

Evy Beck nu are însă nicio remarcă de făcut. La nicio instituţie ştiinţifică nu a văzut câini atât de bine îngrijiţi.

Şi celelalte animale de la Farmacologie sunt bine întreţinute, dar nici unei alte specii nu i se acordă interesul de care se bucură câinii. Indiscutabil acesta e grupul social numărul unu. Din motive de spaţiu multe pisici sunt adăpostite în trei vagoane de circ. Dar situaţia e cu mult mai bună decât s-ar crede. Vagoanele au instalaţii de încălzire electrică, de apă şi canalizare. Când e foarte frig, ţevile de apă şi de evacuare pot îngheţa, desigur, dar aceasta se întâmplă extrem de rar. Vagoanele de circ constituie astfel mai mult o problemă de estetică decât de igienă.

Celelalte animale de la Farmacologie, iepurii, cobaii şi şoarecii, sunt adăpostite într-una din aripile clădirii. Şi aici domneşte ordinea şi condiţiile igienice sunt acceptabile.

— Stau cam înghesuite aici, a remarcat Evy de multe ori. Animalele suferă mai mult din cauza lipsei de spaţiu decât se crede.

— Dă-mi 300.000 de coroane! îi spune Rosen cu amărăciune.

Joacă un fel de scenetă în fiecare sâmbătă. Evy Beck bombăne despre înghesuială, dar Nils Rosen nu are bani să se extindă mai mult. Administraţia centrală e indiferentă, nereceptivă. La alte instituţii, de exemplu la bacteriologie, situaţia e şi mai proastă.

Dar în sâmbăta asta Ev. y Beck are o propunere concretă pe care o formulează când se reîntorc în biroul profesorului, după rondul la animale:

— Dacă s-ar putea reduce perioada de şedere a animalelor, s-ar diminua aglomeraţia care e acum, îi spune ea.

— Spune-mi şi cum, Evy?

— Animalele care ar urma să fie utilizate în câteva zile ar trebui separate de cele care sunt menţinute o

perioadă mult mai îndelungată. Ar trebui create două compartimente, unul pentru perioade scurte şi altul pentru perioade mai lungi.

— Dar vrem să le-ţinem şi la noi un timp: Ştii că animalele nu se simt bine când sunt transportate, spune Rosen.

Acesta este argumentul obişnuit. Însă Evy nu crede că atare aspect are un rol atât de important dacă microclimatul se menţine constant. Animalele mici au o percepţie limitată în privinţa macroclimatului.

— I-am putea determina pe furnizori să folosească cuştile de la Farmacologie, spune ea, pentru ca animalele să fie deja obişnuite cu ele, înainte de a sosi aici. Schimbarea cuştilor reprezintă o perturbare a mediului lor apropiat cu mult mai mare decât dacă sunt transportate dintr-o clădire în alta.

Nils Rosen dă din cap aprobator. Nu o contrazice niciodată. Ori înţelege imediat, ori, dacă nu, pune întrebări. Nimic nu trebuie să rămână nelămurit. Îi invidiază fineţea intelectuală. Singurul lucru pe care este tentată să-l critice sunt exagerările lui în privinţa îngrijirii câinilor. Câinii de la Farmacologie ar putea foarte bine să rentinţe la unele avantaje în favoarea animalelor mici. Dar Nils Rosen nu manifestă niciun interes personal pentru animalele mici şi asta i-a spus-o pe faţă.

— Animalele care stau mai mult timp aici ar trebui, în principiu, să aibă condiţii la fel de bune cu ale câinilor.

— Dacă ar fi posibil, da, aşa ar trebui, însă cu condiţia să reuşim să realizăm prima parte a propunerii tale. Să creăm o secţie cu o perioadă de rotaţie foarte scurtă.

— De la cine achiziţionaţi animalele? întreabă ea.

Se duce în biroul secretarei să aducă facturile. Una din măsurile luate de Rosen este că toţi cei ce întreprind cercetări pe animale să semneze un angajament special prin care să promită în mod solemn că nu vor efectua experienţe chinuitoare pentru animale. Niciun colaborator mai tânăr nu are voie să lucreze singur cu animalele fără

să fi făcut un stagiu pe lângă cei mai vârstnici. O altă cerinţă sine qua non pentru aceiaşi tineri colaboratori este să fi absolvit cursurile de administrare a anesteziilor locale şi generale. În situaţia în care experienţele dureroase nu pot fi evitate, acestea pot fi întreprinse numai cu acordul şefului instituţiei.

Se întoarce cu un teanc de facturi.

— Livrările mari trebuie efectuate prin administraţia centrală, spune el. Nu mai e ca în vremurile de demult, când îţi procurai pisici furate şi câini vagabonzi... Principalul furnizor de animale mici al IMCAN este firma Findus Pharm-Farm. O cunoşti?

Evy Beck îl cunoaşte bine pe acest furnizor care a acaparat mai bine de 80% din piaţa ţărilor nordice.

— Dacă nu ai nimic împotrivă, am să vorbesc cu agentul comercial al firmei, care răspunde de districtul Stockholm, îi spune ea.

I4

ERIK ARE AUTORIZAŢIE să circule cu maşina şi în centrul oraşului. Vine să o ia de la intrarea principală a Institutului. Erik este atât de descurcăreţ! îi telefonează şi o întreabă dacă pot lua prânzul împreună, dacă e nevoie s-o ducă cu maşina undeva sau dacă i-ar face plăcere să se uite Ta el când joacă squash. A trecut de mult timp vremea când venea s-o vadă şi stătea numai cu ea.

— Îţi mulţumesc pentru bonurile de benzină, îi spune el când se urcă în maşină. Ce face bunicul?

— Ai putea să treci să-l mai vezi, uneori, îi spune ea.

— Am fost puţin pe la el, joi.

— În cursul zilei?

Tata n-a scos o vorbă. E clar că preferă să-l vadă pe Erik în ascuns.

— V-aţi simţit bine împreună?

— Bineînţeles, spune Erik. Două ore am tot meşterit la ficatul lui artificial.

Nu-i place că tata umblă tot timpul şi scormoneşte în Auto-Hepar. Pe Erik însă poţi să te bazezi. Se pare că mecanismele îl iubesc pe Erik, după cum păsărelele îl

adorau pe Sf. Francisc.

— Şi despre ce aţi vorbit? întreabă ea invidioasă.

— De una, de alta. Bunicul ştie să asculte.

— Da, articulează ea, vrând de fapt să spună „nu".

Trec de Roslagstull şi o cotesc pe Valhallavägen. Erik conduce bine; vorbeşte, dar nu-şi ridică nicio clipă ochii de pe şosea.

— Constat cu surprindere că tu şi bunicul aveţi atât de multe puncte comune, îi spune ea. Vreau să spun că tocmai el, un vechi comunist îndârjit, şi…

— Şi? întreabă el rânjind.

— Şi tu, spune ea.

— Cum adică? întreabă Erik. Cu ce mă deosebesc eu de bunicul?

Îşi face reproşuri. Asemenea discuţii cu Erik nu se termină bine, de obicei. Nu-i face plăcere să fie ironizată de propriul ei fiu.

— Vrei să spui că eu nu cred în nimic? continuă el. Spre deosebire de bunicul?

Erik are calităţi care o şi sperie şi o şi atrag. Îi place că e lucid şi eficient. Şi e bine iarăşi că nu a fost niciodată neglijent. Dar e atât de *clinic.*

— Cu societatea e la fel ca şi cu celelalte sisteme administrative, îi spune Erik când trec pe lângă Stadion. Toate sistemele administrative pot fi dirijate, cu condiţia să ai acces la cheile potrivite, să ai instrumentele adecvate.

— Deci nu e decât o problemă pur tehnică?

— Socio-tehnică.

— I-ai spus şi bunicului chestia asta?

— Cum să nu! Avem opinii chiar foarte apropiate. Sigur că e furios pe mine că nu cred în lupta de clasă ca unic criteriu de explicare a fenomenelor. Dar, în rest, suntem complet de acord. Bunicul reprezintă marxismul *ştiinţific.*

— Şi tu…? întreabă ea uitându-se la el; cât de puţine ştim despre copiii noştri.

— Eu reprezint ştiinţa socio-tehnică.

— Şi nu e niciun risc ca sentimentele să explodeze? întreabă ea.

— Nu, când discutăm teorii sociologice. Şi nu pricep ce rost au sentimentele în contextul ăsta. Îndată ce se ajunge să se discute modul în care funcţionează societatea, se aşteaptă o explozie de sentimente. De ce?

— Politica a făcut întotdeauna ca sentimentele să se înfierbânte, spune ea.

— Exact. De aceea nu-mi place cuvântul politică. Să vorbim mai bine de tehnologie socială.

Au ajuns la celălalt capăt al lui Valhallavägen unde se află clădirea Radioului. Pe terenul alăturat se ridică noul zgârie-nori al Conferinţei sindicatelor.

— E turnul Kaknäs? întreabă Erik aplecându-se peste volan şi uitându-se în sus la turnul de televiziune din ciment cenuşiu, cu colţuri şi cu ferestre portocalii sus de tot. E adevărat că înainte vreme era un restaurant acolo sus?

— Sunt mulţi ani de atunci, îi spune ea. Ar fi drăguţ din partea ta dacă ai trece pe la noi într-o seară. Am putea sta şi noi de vorbă puţin – toţi trei.

Erik opreşte maşina «şi-i pune mâna înmănuşată pe genunchi.

— I-am spus lui Rodion că ar putea folosi un ton mai prietenos faţă de tine.

Îl priveşte uimită. Până acum Erik i se păruse complet orb la modul în care tatăl ei îşi descărca nervii.

— Şi ce-a spus? întrebă ea neliniştită.

— Că nu te pricepe.

— Mulţumesc şi la revedere, îi spune ea coborând.

— Ai grijă de tine, Evy! îi spune Erik cu gândurile pe jumătate aiurea şi cu receptorul telefonului mobil în drum spre ureche.

Evy Beck intră în holul turnului Kaknäs care seamănă cu un cavou sau cu intrarea mausoleului Lenin-Brejnev din Moscova pe care-l vizitase acum doi ani. Câştigase călătoria la jocul de Bingo organizat de Oficiul naţional de rambursare a impozitelor.

Chiar în holul de la intrare este o plăcuţă foarte discretă pe care scrie: Findus-Nestle International. Nu există niciun telefon la uşă. Întreprinderile prospere îşi permit luxul să folosească recepţionere în carne şi oase la intrare. Evy Beck se aşază într-unul din fotoliile adânci din foaier destinate vizitatorilor. Foaierul e în semiobscuritate, singura sursă de lumină constituind-o acvariile care înconjoară holul pe trei laturi. În acvarii nu înoată crapi aurii sau submarine cu periscoape, ci produsele proprii ale întreprinderii: cod arctic, ton şi heringi îngrăşaţi. Din penumbră îşi face brusc apariţia o recepţioneră, aşa cum apare o fotografie în baia de developare.

— Bine aţi venit, Dr. Beck, i se adresează ea, întinzându-i o tăviţă de argint de mărimea unei cărţi de joc; pe tăviţă se află un pahar de coniag cu suc de avocado.

Recepţioneră are o voce foarte slabă şi na. zală – vocea pe care Evy Beck îşi aminteşte că o aveau blondele – prostuţe din filmele anilor ’50. O încearcă puţin invidia. Trebuie să fie practic să ai o voce piţigăiată de la natură.

Şi trebuie că este plăcut şi fortifiant pentru încrederea în sine să scapi să te mai prefaci la telefoanele de la recepţie.

Îndată ce a terminat de băut sucul a şi apărut recepţionera cu tăviţa şi-i înşfacă paharul.

— Directorul Pedersen o poate primi acum pe doamna Dr. Beck, îi spune ea şi o conduce pe Evy Beck la lift.

Paharul gol şi tăviţa alte dispărut subit – cum s-o fi întâmplat? Pe Evy Beck o încearcă senzaţia bizară că se află la un congres de arta scamatoriei. Uşile din sticlă mată ale ascensorului se deschid în lături prin alunecare şi recepţionera o conduce de braţ înăuntru, în mijlocul cabinei se află un fotoliu pentru vizitatori, pe care Evy se aşază; recepţionera se aşază şi ea cu dezinvoltură pe braţul fotoliului. Cabina ascensorului este în întregime din sticlă. Pe dinafară este înconjurată de apă. Are senzaţia că înaintează – printr-un turn cu apă. După primele etaje, îşi fac apariţia câţiva delfini jucăuşi care înoată în spirală pe

lângă cabina în urcare.

Liftul se opreşte foarte lin. E pentru prima oară când merge cu un lift cu o amortizare hidraulică. Recepţionera o ia de mână şi, după ce parcurg un coridor scurt, ies pe terasa turnului Kaknäs, unde odinioară era restaurantul. Directorul Pedersen o aşteaptă în spatele unui pilon – îi iese brusc în faţă şi îi sărută mâna. Evy Beck se întoarce să-i mulţumească recepţionerei – dispăruse deja!

— Îmi face o deosebită plăcere, o salută directorul Pedersen; e danez după accent şi vorbeşte un gen de „scandinavă”.

Îşi retrage mâna dreaptă şi ca să fie mai sigură o bagă în buzunarul jachetei.

— Da, a telefonat profesorul Rosen von Rosenstein... spune directorul Pedersen conducând-o spre ferestrele imense din tavan până în podea de unite poate să privească Stockholmul care se desfăşoară acolo jos, în zloată şi rafalele vântului tăios.

Închide ochii şi încearcă să-şi închipuie că se află pe pământ, dar nu reuşeşte să-şi suprime fiorul din spate. Face câţiva paşi grăbiţi înapoi şi se ciocneşte tot de ceva din sticlă – încă un acvariu?

— E vorba de livrările pentru Departamentul de farmacologie, debitează ea la repezeală. Aţi putea să luaţi în considerare folosirea cuştilor noastre?

— Am avut întotdeauna cele mai bune relaţii cu Institutul Nobel, spune Pedersen. Suntem realmente foarte încântaţi că Institutul are acum un expert propriu în medicină veterinară. Veterinarii noştri au încercat să mai dea o mână de ajutor într-o problemă sau alta – când au reuşit să meargă acolo. Dar în perspectivă un institut de asemenea proporţii *trebuie* să aibă specialişti proprii. E foarte important.

Deschide ochii din nou şi se uită la directorul Pedersen pentru a nu mai fi obligată să mai privească în jos. A uitat cum arată!

E acelaşi bărbat? Ca şi fecepţionera, Pedei – sen îţi lasă impresia că e maleabil, fluid, proiectat într-o mişcare

lentă. Vârsta îi oscilează între treizeci şi cinci şi cincizeci de ani, înălţimea între 1, 70 şi 1, 85. Îşi scoate rapid mâna din buzunar şi şi-o duce la nas. Ba da, e *real*: mâna îi miroase puternic a lămâie, apă de mare şi piele.

— Toţi avem problemele noastre, într-o măsură mai mare sau mai mică, spune Pedersen şi zâmbeşte; când deschide gura se apleacă puţin în faţă încât dinţii sidefaţi se transformă în nişte reflectoare.

— Puteţi întrebuinţa, deci, cuştile de la Farmacologie? întreabă ea din nou, încercând să-l privească ţintă în ochi – dar aceştia îi alunecă în lături ca atunci când încerci să te uiţi direct la un fir de praf care ţi-a intrat în propriul ochi.

— Cuştile de la Farmacologie? întreabă într-o amestecătură de daneză cu suedeză, o limbă teribil de flexibilă şi elastică. E ca şi cum cineva ar fi trecut peste replicile lui cu apă şi glaspapir pentru a nivela toate literele şi a rămas un terci acustic păstos.

Pipăie cu mâinile acvariul de care se sprijină cu spatele. După care se uită peste umăr: nu e niciun acvariu ci o ladă de sticlă dreptunghiulară, cu un cobai împăiat în ea. Nu e un cobai obişnuit, blana e ceva mai deasă ca a unui purceluş şi e mare cât un iepure.

Directorul Pedersen trece pe lângă ea şi se opreşte lângă lada de sticlă.

— Acesta e răspunsul, Dr. Beck. Sunt noile noastre containere.

Se întoarce şi se holbează prosteşte la lada de sticlă luminata. Dintr-odată numai e sigură dacă cobaiul gigant din acvariu este într-adevăr împăiat sau e viu. Cobaiul o priveşte fix, fără să clipească, cum au obiceiul rozătoarele speriate.

— În această situaţie vechile noastre cuşti v-ar produce greutăţi, nu? întreabă ea.

— Dimpotrivă, ar fi raţional să folosim aceleaşi containere.

Ceea ce ar însemna să trecem la containerele *dumneavoastră?*

— În acest caz, Findus este gata să vă pună la dispoziţie noul nostru sistem de rafturi, adaptat în mod special pentru containere, spune Pedersen, punându-şi uşor palma uscată peste pumnul transpirat al lui Evy, care degajă aburi deasupra cutiei de sticlă.

— Pe gratis? întrebă ea.

Nu răspunde ¿bineînţeles”, ci se mulţumeşte să dea din cap uşor, afirmativ, în timp ce o bate de trei ori cu palma pe mână.

— Dar asta înseamnă, în acelaşi timp, că Farmacologia va fi obligată să cumpere pe viitor toate animalele de experienţă numai de la Findus, afirmă ea.

— Câtuşi de puţin, răspunde Pedersen. Am să vă fac o confidenţă. Firma de pisici Felix trece şi ea la aceleaşi containere.

Evy are o întrebare pe vârful limbii: Firma Findus a cumpărat şi firma Felix? Dar preferă să şi-o înghită. Oricum, n-ar fi potrivită în acel loc. Sau la fel de nepotrivită ca şi Evy însăşi, reflectează ea.

— Dr. Beck, spune Pedersen şi o priveşte grav; obrazul lui ca de cauciuc capătă pentru moment trăsăturile venerabile şi aspre ale portretului lui Abraham Lincoln cioplit în piatră. Să vă spun ceva, Dr. Beck, dumneavoastră care sunteţi o femeie inteligentă: de fapt este vorba de cu totul altceva decât de cuşti şi containere. Sântsm preocupaţi de problema centrală şi anume de modul în care va arăta în viitor tot sectorul animalelor de experienţă.

Directorul o conduce prin încăperea înconjurată de sticlă; ici şi colo, fără vreo simetrie evidentă, sunt expuse containere de sticlă aşezate pe socluri îmbrăcate cu pluş. Întregul aranjament este făcut cu multă artă. Iluminatul se realizează prin reflectoare ascunse plasate în diferite locuri şi chiar din interiorul acvariilor. Îţi dă o senzaţie de surdină şi soliditate, ca şi cum ai umbla pe vârfuri, în tăcere, să te uiţi la bijuteriile cordanei dintr-o vitrină de sticlă blindată.

Se opresc în faţa unui container de sticlă cu un

iepure împăiat. Ca şi cobaiul, acesta are blana foarte rară şi, practic, numai urechile lungi şi ciulite îl deosebesc de cobaiul gigant. Perpendicular faţă de containerul în care se află iepurele, se găseşte un alt animalla fel de mare şi cu aceeaşi blană de culoare albă-cenuşie. După urechile tare-i atârnă\ îţi dai seama că este un baset – Concomitent cu trecerea la containere, introducem şi o îmbunătăţire foarte importantă, spune Pedersen. Lansăm şi noul nostru sortiment de animale cu garanţie genetică.

Evy Beck se apleacă spre containerul în care se află iepurele şi se uită la unele detalii, într-un colţ zace o eprubetă sfărâmată – dă impresia de mare neîngrijire.

— Pare neglijent, boem, nu? întreabă directorul vesel. Credeţi, Dr. Beck, că eprubetă a ajuns acolo din întâmplare?!

Înţelege că nu poate fi vorba de o întâmplare, dar, pentru a-i face plăcere, răspunde:

— Da, aşa am crezut.

— Eprubetă e acolo pentru că animalul nu-şi părăseşte niciodată containerul.

— Niciodată?!

— Nu, niciodată. Din momentul în care este conceput şi până este consumat, animalul rămâne în *acelaşi* container steril. Acesta nu trebuie deschis *niciodată.*

— Şi cum i se dă mâncare sau apă?

— Hrana şi apa sintetică se depun de la început în container şi-i ajung toată viaţa.

— Şi excrementele?

Folosind stiloul său Parker de aur, directorul îi arată:

— Ele cad pe acest grătar unde sunt prelucrate în hrană şi apă sintetică.

— Oricum, nu pricep ce caută eprubetă aceea spartă în container, spune Evy Beck.

Directorul Pedersen ridică stiloul şi degetele în sus schiţând un gest pedagogic în aer.

— Acest iepure, de exemplu, provine dintr-un strămoş unic. De fapt, toţi iepurii noştri provin din acelaşi strămoş şi aceasta reprezintă *garanţia genetică.* Oul

nefecundat al strămoşului canin se introduce într-o eprubetă cu o picătură dintr-o substanţă care stimulează reproducerea. După aceea începe dezvoltarea embrionului şi containerul se sigilează. În eprubetă există tot ce-i trebuie unui fetus de iepure. Când s-a dezvoltat suficient, acesta sparge eprubetă şi iese în container. Iepurele creşte şi se dezvoltă astfel în condiţii strict sterile şi *fără să fie atins vreodată de mâna omului.*

— Numai atunci când este folosit la experienţe, spune Evy Beck.

— Exact, Dr. Beck. În plus, dacă este nevoie ca iepurele să fie anesteziat înainte de a fi scos din container, există condiţii excelente şi în acest scop.

Directorul Pedersen îi arată un întrerupător sigilat cu plumb, fixat în soclul containerului de sticlă, lângă care scrie „Halotane – I, II – III, IV”. Întrerupătorul poate fi răsucit în patru poziţii diferite în funcţie de concentraţia narcozei. Faza a IV-a înseamnă că iepurele e anesteziat mortal fără, să fi fost atins vreodată de mâna omului.

— Dar asta presupune că fiecare animal poate fi folosit numai o dată şi apoi este sacrificat.

— Nu este nicio problemă, afirmă Pedersen. Dacă e necesară repetarea experienţei se recurge la un alt iepure. Toţi sunt gemeni, proveniţi din acelaşi ou. Înţelegeţi acum în ce constă Garanţia Genetică Findus?

Se simte puţin rău. Probabil că din cauza ameţelii care mai persistă sau pentru că turnul Kaknäs, de 123 de metri, se clatină câţiva centimetri în bătaia puternică a vântului de februarie.

Directorul Pedersen îi prezintă restul colecţiei. Toate animalele au blana rară albinos şi aceeaşi greutate, însă semnele distinctive se menţin: urechi lungi, urechi clăpăuge, coadă lungă fără păr, coadă bearcă, coadă încovrigată, limba care atârnă, nas cârn, coarne drepte. Câteva animale au pene în locul blănii rare. Punctul culminant al expoziţiei îl constituie un cal miniatural perfect, un cal alb arab pur sânge.

Încearcă să se retragă în direcţia lifturilor. Dar, din

senin, directorul Pedersen a făcut să apară un stilou de aur şi o servietă diplomat plină cu broşuri şi materiale documentare. Îi înmânează ceremonios cadourile-reclamă, reţinându-i îndelung mina, ridicându-i-o şi coborând-o ca şi cum i-ar remite medalia premiului Nobel.

— Mulţumesc mulţumesc. Am să vorbesc cu profesorul Rosen, spune ea.

— Transmiteţi-i salutările mele, salutările mele, spune Pedersen.

Uşile ascensorului alunecă într-o parte şi alta parcă le-ar fi atins cineva cu o baghetă magică. În cabină recepţionera de la intrare stă pe braţul fotoliului şi zâmbeşte în semn de bun venit.

— Dr. Beck, îi spune Pedersen din uşa liftului. Firma Findus Pharm-Farm ar fi încântată dacă ar putea să vă considere în viitor ca achizitor-şef pentru *toate* instituţiile IMCAN. Aceasta ar facilita mult lucrurile.

— Nu am câtuşi de puţin asemenea atribuţii, îi răspunde ea cu severitate.

Directorul Pedersen zâmbeşte dezaprobator, parcă l-ar fi auzit în momentul acela pe comandantul şef al armatei afirmând cu falsă modestie că nu are nicio putere asupra armatei pe care o conduce. Apoi îi apucă mâna, pe care ea uitase din nou să şi-o ascundă la loc sigur, i-o duce la buze şi-i depune un sărut exact în centrul unghiei de la degetul mic – ceea ce, cu alte cuvinte, trebuie să însemne „parter”, pentru că liftul o duce instantaneu acolo.

15

DE CÂND SE ŞTIE, a detestat duminicile lungi şi leneşe. N-a putut niciodată să se destindă şi să se bucure de timpul ei liber. Ori era neliniştită că trebuie să se scoale şi să se ducă la serviciu luni dimineaţa, ori se simţea complet distrusă, ştiind că nu are de lucru şi nici la ce serviciu să se ducă la începutul săptămânii.

În perioadele îndelungi cât n-a avut de lucru, duminicile au fost tot interminabile, ca o gumă de mestecat pentru şapte zile.

În iarna asta, însă, i se întâmplă să-şi dorească o

duminică lungă, monotonă şi petrecută în singurătate. Duminicile sunt cele mai dificile. Ele îi dau posibilitatea tatălui ei să-şi pună la cale intrigile după toate regulile artei: la început să facă numai aluzii, apoi să se avânte cu maximă viteză pe o linie secundară pentru a-i abate atenţia, după care să întoarcă scena cu 90°, astfel încât tot ce s-a spus până atunci să capete un alt înţeles; în cele din urmă nu mai rămâne decât ca jocul să fie dezvoltat, intriga lui fiind la fel de insolubilă şi interminabilă ca şi călătoria lui Iisus pe muntele Golgota.

Dar, la începutul lui martie, remarcă surprinsă şi bucuroasă că tatăl ei nu-i mai acordă rolul principal în dramele lui paranoice. Continuă să fie unul din personaje, dar nu în centrul scenei, ca fecioara Maria. În schimb a fost mutată la marginea altarului ca Maria Magdalen sau ca Maria, soţia lui Cleopa.

Exact ca şi în alte dimineţi, duminica începe cu scularea la ora 6, 30. Tatăl ei trebuie decuplat de la ficatul artificial. La 7, 15 e obligatoriu să mănânce, ca nu cumva să i se deregleze metabolismul. Tuburile trebuie curăţate şi ficatul golit. Odată pe săptămână – duminica – mai e necesar ca aparatul să fie şi reglat. Timp de o oră se introduce în el sânge sintetic într-o anume compoziţie: în acest mod se poate vedea dacă aparatul funcţionează normal, dacă merge prea repede sau prea încet. Ficatul este ceasornicul organismului şi are un rol hotărâtor în menţinerea ritmului pe durata a douăzeci şi patru de ore.

Apoi urmează câteva ceasuri de relativă linişte, timp în care tatăl ei purică ziarul de duminică iar Evy se apucă de rufele pe care n-a reuşit să le spele sâmbătă. La ora 11 se transmite programul religios la radio, pe care tatăl ei trebuie să-l asculte întotdeauna. Fără slujba de dimineaţă nu poate să se monteze. Cum stă cu radioul pe genunchi, parcă e un acumulator vechi de automobil conectat direct şi pe neaşteptate la reţeaua de înaltă tensiune. Dacă serviciul religios este bun, îl ţine preocupat până spre seară. Dacă e prost, atunci Evy îi ia locul şi devine ţinta preocupărilor lui imediat după prânz.

În duminica asta Evy e în bucătărie şi pune cearşafurile în ordine, cu urechile ciulite spre camera tatălui ei. Când e prost dispus, pune radioul foarte încet şi ea abia dacă mai distinge psalmii. Dar astăzi este relativ binevoitor; spre sfârşitul slujbei pune aparatul chiar tare ceea ce o face să înceapă să creadă că s-ar putea să fie o duminică într-adevăr suportabilă.

Pe drept cuvânt. Imediat după ora 12, tatăl ei apare spumegând de furie în bucătărie:

— Blestematul ăsta de episcop, zbiară el. Să nu-ţi vină să crezi dar prostul de teolog a încălcat *patru* din argumentele cu privire la existenţa lui Dumnezeu într-o predică de 22 de minute şi 40 de secunde!

— Spune-mi şi mie, îl încurajează ea.

Tata ia un scaun de bucătărie, îl răsuceşte şi se aşază cu burta lipită de spetează. Cu o mână încearcă să înfigă scaunul cât mai adânc în podea, în timp ce pe cealaltă o trece pe deasupra capului cu două degete ridicate ca un cercetaş sau un papă indignat.

— La început blestematul calcă în străchini şi afirmă că nu are nicio importanţă dacă lumea a fost concepută sau nu după un plan prestabilit, pentru că Dumnezeu există oricum. Asta e o încălcare a argumentului *jizioteologic* cu privire la existenţa lui Dumnezeu. După care se afirmă cu toată candoarea din amvonul radioului să audă toată naţiunea suedeză: Domnul Dumnezeu nu e nici cauză nici efect, Domnul Dumnezeu este Tatăl Atotputernic din Cer… Argumentul *cosmologic,* o gafă cât el de mare. După trei minute şi jumătate o ia din nou: episcopul vorbeşte despre viaţa de apoi, despre eternitatea sufletului uman…

O priveşte întrebător, coborându-şi lent pumnul drept în palma deschisă a mâinii stângi, ca un licitator pe punctul de a adjudeca licitaţia.

— Spune tu tată, îl roagă Evy.

Îngăduitor, îi satisface dorinţa:

— Argumentul *antropologic* ne spune că sufletul uman e finit, în timp ce Fiinţa Creatoare e infinită!

Apoi, când să arunce al patrulea argument, se pare că şi-a pierdut firul. Se caută prin vestă, prin buzunarele pantalonilor… şi în cele din urmă scoate o bucată de hârtie pe care a avut-o băgată la verighetă. Ridică hârtia la un metru distanţă şi citeşte mijindu-şi ochii:

— Argumentul *ontologic.* Preotul a afirmat…

De data asta se pare că şi-a pierdut complet şirul; îşi închide ochii de argus şi începe să şi-i rotească scormonind în străfundurile creierului. Situaţia devine critică.

— Episcopul o să ţină slujbele de dimineaţă toată săptămâna viitoare, îi spune Evy.

— Ce spui?! izbucneşte tata deranjat uitându-se la ea pieziş.

— Am spus că acelaşi preot o să ţină slujba şi mâine dimineaţă.

Tata închide încet gura care-i rămăsese deschisă şi se înseninează la faţă:

— Atunci mai e unul care stă la pândă!

Pleacă din bucătărie şi se duce la el în cameră, ca să-şi noteze că trebuie să-şi aducă aminte să asculte programele religioase de dimineaţa.

Evy se apucă să pregătească masa de prânz: cartofi noi şi heringi în sos de mărar, pentru ea, pâine acidulată şi omletă – CIBA, pentru tatăl ei.

Interesul tatălui ei pentru creştinism nu e ceva nou. A fost întotdeauna un adversar înfocat al religiei; multe din ciclurile sale de conferinţe ţinute prin ţară aveau titluri ca: „Opinia lui Marx despre creştinism”, „Aşa-numitul socialism la primii creştini”, „Legea şi biserica ortodoxă” şi altele de acelaşi gen. Combătuse religia cu înverşunare. Când Evy era mică, tata îi purica manualele de istoria religiei şi creştinism. Cărţile le mai păstrează încă într-o ladă, în pod. Sunt cărţi în care fiecare a doua propoziţie a fost decupată, încât o pagină arată ca un pieptene de hârtie.

Acum nu mai îndrăzneşte să pună la îndoială interesul lui pentru religie. Dar înainte, când locuiau împreună, se întâmpla să-l roage să-i explice, să-i spună ce

crede despre marxiştii care erau credincioşi. Ei personal îi fusese întotdeauna greu să înţeleagă contradicţia. Marxismul îşi propune să construiască o societate mai bună pe pământ, în timp ce obiectivul creştinismului este ca omenirea să ajungă în cer. Creştinismul este periculos numai dacă sabotează o societate mai dreaptă. Altfel este un element complementar. Pe câtă vreme marxismul nu e nicidecum o religie.

Dar în imaginaţia tatălui ei creştinismul este încă totuna cu Sf. Sinod, cu Vaticanul sau cu militarismul clerului suedez din timpul războaielor finlandeze din anii ’40. Odată cu trecerea timpului s-a fixat din ce în ce mai mult pe „critica datelor” după propria-i expresie. Cu asiduitatea unui contabil adună inadvertenţele dintre Noul şi Vechiul Testament, caută citate din Iisus de natură să arunce o lumină îndoielnică asupra afirmaţiei „împărăţia mea nu e pe lumea asta” iar acum, în ultimii ani, depistează şi combate abaterile de la dovezile privind existenţa lui Dumnezeu. Argumentele formulate de părinţii bisericii şi filosofii creştini. Lui Evy îi convine că tatăl ei se lasă prins în mreje de ceva care nu duce la conflicte între ei. Dar totodată îi e milă de el.

După prânz e vremea ca tatăl ei să-şi facă plimbarea de duminică. De obicei parcurg câteva străzi în direcţia bisericii Sf. Ştefan unde tatăl ei se odihneşte puţin şi face aprecieri despre epigonii arhitecturii bisericeşti suedeze. Când e polei, ca azi, Evy vrea neapărat să-l ţină de braţ. Însă el se înfurie, vociferează şi agită bastonul. Evy trebuie să meargă la trei metri în faţă, în diagonală, „să ştie el de unde s-o ia”. Ea se preface că merge şi stă de vorbă cu „Hasse al ei” – îi e mai lesne să ţină pasul astfel. Dacă Hans Olof îi reţine atenţia, atunci nu se mai întoarce în mod inutil să vadă dacă tata merge după ea.

16

B. F. SCHINNER, bătrânul laureat al premiului Nobel, a avut o influenţă hotărâtoare asupra Departamentului de psihologie clinică. Şi e foarte firesc. Faptul că premiul Nobel în medicină şi fiziologie se

acordase unui profesor de *psihologie* de la Universitatea Harvard constituia o abatere senzaţională de la tradiţie. O tradiţie care timp de şaptezeci de ani rezervase premiul pentru medici sau, mai precis, pentru medicii „de eprubetă”.

Cercetările lui Skinner aveau două surse: Mama Rusia şi Tata America. Sursa maternă era reprezentată de gigantul Ivan Pavlov, cel cu câinii, care fusese profesor la Academia de medicină militară din Petersburg între anii 1890 – 1913. Pe linie paternă erau behavioriştii americani care stârniseră multă vâlvă în jurul anului 1930.

— Ideile lui B.F. Skinner sunt expuse pe larg în lucrarea sa *Walden Two,* a cărei teză principală stipulează că omenirea nu-şi poate permite luxul adoptării idealului liberal de libertate, venerat în mod tradiţional. Skinner consideră că între libertatea individuală şi posibilităţile societăţii de a supravieţui există o contradicţie ireconciliabilă. În schimb, ca singură alternativă posibilă, propune următoarele: proprietatea colectivă asupra pământului şi a clădirilor, egalitatea între bărbaţi şi femei, cultivarea artei, muzicii şi literaturii, încurajarea comportamentului constructiv, eliberarea de invidie, bârfă şi de idealul consacrat de libertate individuală.

Aceste teorii ar putea părea ca o supă subţire de roşii, ca o fiertură de mai multe zile, în zece litri de apă, cu puţină sare, oasele cu măduvă, coada şi ghearele din Manifestul Comunist. Dar scrierile lui B.F. Skinner nu se bazează pe valori şi idealuri ca Dreptate şi Frăţie – ci tratează, în schimb, „tehnologia behavioristă”.

Burrhus Frederick Skinner s-a născut în 1904. De mic a manifestat interes pentru tehnică şi îndrăgea foarte mult animalele. Îi plăcea de asemenea să meargă la circ, în 1922 9

Început să studieze engleza la Colegiul Hamilton din New York dar, în realitate, intenţiona să devină scriitor. Încă din anii de şcoală a citit, din întâmplare, articolele lui Bertrand Russel din „Dial” despre John B. Watson, părintele behaviorismului. De fapt, începând cu Watson,

psihologia s-a desprins de filosofie, devenind o ştiinţă materialistă, independentă, a cărei axiomă fundamentală este că atât oamenii, cât şi animalele sunt maşini. Desigur că în construcţia lor oamenii şi animalele sunt întrucâtva mai fragili şi mai flexibili, având roţi dinţate din cartilaje şi pistoane din oase, dar pot fi categorisiţi şi înţeleşi pe baza principiilor mecanicii. Psihologia watsoniană şi-a asumat sarcina de a demonstra ştiinţific că omul-maşină poate fi dirijat şi controlat în toate privinţele. Sau, cu alte cuvinte, dacă omul nu ar putea fi programat, atunci el nu era maşină, ceea ce echivala cu abandonarea întregii imagini ştiinţifico-naturiste a lumii.

În 1928 Skinner a renunţat la cariera de scriitor şi a început să studieze psihologia la Universitatea Harvard. În anii care au urmat i-a învăţat pe şobolani să trăiască spartan şi pe porumbei să facă „opturi”, să joace tenis de masă şi să danseze. În timpul celui de-al doilea război mondial a construit o rachetă – 1 numită „Pelican” – condusă de porumbei; ciugulind petele albe de pe un ecran de radar aceştia duceau racheta la ţintă. „Pelican”-ul n-a ajuns să fie niciodată folosit din cauză că gisternul complex de ghidare nu mai permitea decât înmagazinarea unei cantităţi neînsemnate de explozibil.

În anul 1945 s-a născut Deborah Skinner. Curând ea a devenit copilul cel mai cunoscut din SUA sub numele de „copilul din cutie”. Era o cutie din lemn, izolată, cu aer condiţionat şi cu ferestre de sticlă. În opinia lui Skinner una din problemele puse de creşterea copiilor mici era să li se asigure căldura necesară. Hainele nu reprezentau o rezolvare corespunzătoare, pentru că împiedicau libertatea de mişcare, puteau provoca încălzirea excesivă şi implicau riscul strangulării. Ca atare, Deborah a crescut goală, într-o cutie de lemn, încălzită la o temperatură plăcută. Skinner a observat că pruncul era extrem de sensibil la schimbările de temperatură. Mici oscilaţii calorice puteau fi folosite pentru a-l face pe copil să râdă – aproape ca atunci când era gâdilat sau mângâiat. În răstimp de şase luni a plâns numai de două ori. Mai <târziu, ca adult,

Deborah a avut numak cuvinte de laudă pentru cei doi ani şi jumătate petrecuţi în cutie. Într-un interviu acordat revistei „Time” ea afirma: „În realitate n-a fost o experienţă psihologică ci mai curând ceea ce am putea numi realizarea fericirii printr-o experienţă de sănătate. Consider că am fost un copil foarte fericit. Cei mai mulţi care critică sistemul cutiei nu înţeleg despre ce este vorba”.

Metodele lui Skinner au fost ulterior dezvoltate şi s-au dovedit importante în pedagogie, psihiatrie şi în tratarea deţinuţilor. Faptul că lui Skiner i s-a acordat în cele din urmă premiul Nobel, nu putea să nu aibă consecinţe şi asupra psihologiei medicale de la IMCAN – pentru că o distincţie de o asemenea amploare nu este un fenomen cu sens unic, ea influenţează deopotrivă şi pe cel care o dă, dar şi pe cel care o primeşte.

Departamentul de psihologie clinică a fost una din unităţile care au primit-o pe Evy Beck cu braţele deschise, aspectele medico-veterinare fiind deosebit de importante pentru o instituţie în care instrucţia şi dresajul constituiau premisa experienţei. Dacă un porumbel – care după 18 luni de antrenament a reuşit să cânte la flaut „Twinkle, twinkle little star” – moare, aceasta este o catastrofă de cu totul alte proporţii decât dacă un şobolan complet neînvăţat cade pe ciment şi îşi rupe coloana vertebrală.

Şeful Departamentului de psihologie clinică este profesorul delegat Bengt Orvarsson, un cercetătorrezervat şi foarte simpatic, cu relaţii importante în industrie şi armată în domeniul cercetărilor de condiţionare aplicată. Aceste relaţii înseamnă că Departamentul poate face, relativ uşor, rost de bani.

La mijlocul lui martie, profesorul farmaco-Îog Nils Rosen, protectorul lui Evy Beck, propune ca întâlnirile de sâmbăta să fie lărgite.

— Pe cine ai vrea tu, Evy, să mai chemăm?

Nehotărârea ei obişnuită nu-i provoacă greutăţi de data asta, pentru că răspunsul e uşor:

— În primul rând aş vrea să participe Bengt

Orvarsson. Este unul din „clienţii" mei cei mai buni. Şi pe deasupra ştie multe într-un domeniu în care eu mă pricep foarte puţin şi anume psihologia animalelor.

— Întru totul de acord, spune Nils Rosen. Ar mai fi cineva?

— Poate Mats Sundel de la Departamentul de medicină aviatică şi navală.

— Nu este puţin cam pe linie moartă?

— Ba da, dar asta înseamnă că are şi mult timp liber, spune ea.

— O să vorbesc cu el, spune Rosen.

— N-ar fi bine să stabilim chestiunea asta într-un fel în consiliul profesoral? întreabă ea. La urma urmelor, acolo se iau hotărârile asupra problemelor importante…

Nils Rosen se simte puţin pus în dificultate; îşi trece degetele prin coroana de păr alb şi se uită pe fereastră. Apoi îşi adună gândurile şi o priveşte drept în faţă cu ochii lui inteligenţi, de un albastru deschis.

— Nu putem da un statut oficial discuţiilor noastre restrânse de sâmbăta… Dacă în vreun fel ne-am *constitui* ar trebui să respectăm în cele mai mici amănunte principiul proporţionali tatii.

— Principiul proporţionalităţii?

— Nu avem voie să ne adunăm aici şi să alcătuim un grup de lucru. De îndată ce un grup e mai mare de două persoane, cade sub incidenţa principiului proporţionalităţii, spune

Nils Rosăn. Asta înseamnă că la doi specialişti trebuie să existe întotdeauna şi un nespecialist sau un reprezentant al personalului.

— Dar noi înşine facem parte din personal.

— Nu în înţelesul principiului proporţionalităţii. Când acţionăm pe baza cunoştinţelor noastre profesionale suntem *specialişti,* nu personal.

Îşi dă seama că întrebarea ei a fost prostească – e evident că şi Institutul Nobel aplică exact aceleaşi reguli care sunt de altfel în vigoare pretutindeni în societate.

— Ce am vorbit rămâne între noi, îi spune Rosen.

Dacă, de exemplu, Edvin Karlsson ar auzi de întâlnirile noastre de sâmbăta, ar putea să ne facă greutăţi.

Lui Evy Beck nu-i place să umble cu ascunzişuri – dar trebuie să găsească o modalitate să ajungă să-şi cunoască mai bine problemele de muncă. Nu poate să lase să-i scape şansa de al lucra cu trei şefi de instituţii binevoitori. Ar fi chiar o formă de trădare, dacă ar face-o.

COMUNICARE PENTRU CALCULATORUL CENTRAL PAI

CARACTER CONFIDENŢIAL

OBSERVATOR DIRECTOR S HORRLIN ADMINISTR INST NOBEL

CUVÂNT CHEIE EVY INGA-BRITT BECK FEOFM CONTINUARE ANALIZA MUNCII 3 RAPORT VERBAL B A EFECTUAT INSTRUCTAJUL LA COMISIA DE PROGRAM A DESCOPERIT BOALA DE ANIMALE FIBROZA DAVIES LA MAI MULTE INSTITUŢII IMCAN ECONOMISINDU-SE MINIMUM 12.000 COROANE LUCREAZĂ ÎN CONTINUARE ORE SUPLIMENTARE SE DESCURCA ÎN GENERAL A ÎNCEPUT COLABORARE STRÂNSĂ CU ROSEN DE LA FARMACOLOGIE ŞI FINDUS PHARMA PHARM POTRIVIT REFERENTULUI PE-DERESN I-A FĂCUT O IMPRESIE POZITIVA NU COMPLET LA CURENT DE NOTAT CA B ÎMPREUNĂ CU ROSEN SUNDELL ORVARRSON AU CONSTITUT UN GRUP DE LUCRU NEOFICIAL FĂRĂ SA TINA SEAMA DE PRINCIPIUL DIVIZIUNII MUNCII TOTUŞI NU LA INIŢIATIVA LUI B REF LA TATĂL EI VEZI DOSARELE DE LA SECURITATE NIMIC ACTUAL

PERSISTA O ANUMITĂ DOZĂ DE AMBIŢIE EXAGERATA PRONOSTIC OK EVALUARE 1 – 5 COMPETENTA 4 ADAPTABILITATE 4 SOLIDARITATE 3 MOTIVAŢIE 5 FĂRĂ CHELTUIELI

DIN TREI ÎN TREI LUNI, Auto-Heparul bătrânului trebuie trimis la fabrică pentru revizie. În acest timp tata trebuie internat la spitalul Roslagstull. Prima revizie are loc în ultimele zile ale lunii martie şi tata este primit la

spital, sâmbătă, duminică şi luni când laboratorul dispune de capacitate suplimentară pentru tratamente.

Evy Beck a aşteptat cu nerăbdare această vacanţă de trei zile. În a doua jumătate a lunii martie, tata a fost mai irascibil decât de obicei şi ea şi-a făcut multe griji în legătură cu el. Magnificele lui izbucniri agresive şi excesele de mania persecuţiei se transformaseră într-un scâncet obosit, o iritare şi o frământare ca a unui copil mic bolnav. Când au venit să-l ia cu salvarea, arăta atât de slăbit, că Evy a putut chiar să-l sărute pe obraz.

Sâmbătă s-a întâlnit, ca de obicei, cu profesorii Rosen, Sundell şi Orvarsson. Seara a făcut curăţenie generală. Abia duminică dimineaţă a putut să se apuce de un lucru pe care îl amânase de multă vreme: să citească legile şi reglementările curente referitoare la tratarea animalelor de experienţă.

În timpul studiilor la filiala din Skara a Şcolii de medicină veterinară, îşi însuşise desigur şi cursul obligatoriu de drept în materie dar de atunci trecuseră câţiva ani buni. Şi apoi textele de legi sunt memorate mecanic şi ră

mân cunoştinţe pasive, atâta timp cât nu eşti obligat să le aplici.

După ce s-a uitat prin cărţi timp de vreo cincisprezece minute a cuprins-o o spaimă cumplită: uitase aproape tot şi cei de la Institutul Nobel păreau a nu fi conştienţi de multe dintre prevederile legale.

Nu exista o lege unitară, „Legea cu privire la protecţia animalelor”, ci o mulţime de reglementări, hotărâri şi instrucţiuni încadrate la acest capitol. În plus, prevederile sunt din perioade foarte diferite – unele destul de vechi, din 1958, iar cele mai noi din anii ’70. Decizii recente în probleme mai actuale – ca de exemplu manipularea genetică – lipseau cu desăvârşire.

Aşezată la biroul ei, Evy încearcă să schiţeze o diagramă în tuş. Sus de tot scrie: *Legea pentru protecţia animalelor*; apoi trage o linie lungă verticală până la un

cerc în care scrie cu litere de tipar: *Instituţii cu animale de experienţă.* După aceea foaia se umple de săgeţi şi linii. *Şefii de instituţii au responsabilitatea principală* notează ea în cerc, cu litere mai mici. Dar şeful instituţiei trebuie să se consulte cu cineva – Evy desenează o săgeată lungă în diagonală până în colţul din dreapta sus al hârtiei şi scrie *Comisia pentru animalele de experienţă.* Comisia e formată dintr-un număr de specialişti. Cu un pix care scrie subţire, Evy le notează numele şi funcţiile: Oile Hojer, judecător la Curtea Supremă Administrativă (preşedinte) Magnus Ponsette, expert în problemele animalelor de experienţă de pe lângă Cancelaria Universităţii (secretar), profesorul Jan Yttergren, profesorul suplinitor Inge Larsson, medicul veterniar dr. Katarina Gren – Cederlund, capelanul şef Helge Vogelhielm, directorul Pierre Allansson, directorul Gorm Pederson, tehnicianul veterinar Edvin Karlsson. Supleanţi Milan Topinka, veterinar la animale de experienţă la SUA şi Roger Ellis, şeful sectorului cercetare de la firma Astra-Nestle.

Trage o săgeată groasă spre colţul din stânga şi scrie: *Autoritatea tutelară: Consiliul Sănătăţii.* Deodată observă că a uitat o instanţă importantă, *Comisia de control: revizorii parlamentului.* O notează înghesuit între „Legea pentru protecţia animalelor” şi „Consiliul Sănătăţii”. Cu mâna liberă desenează câteva triunghiuri, cu diferite denumiri, după cum urmează: Comitetul veterinar, Consiliul naţional de cercetări medicale, Comitetul de cooperare medicorp, Direcţia generală a agriculturii şi Ministerul Industriei.

Apoi face un lucru pe care-l regretă şi care distruge acurateţa şi claritatea ansamblului general al diagramei; controlează numele persoanelor care fac parte atât din Comisia animalelor de experienţă cât şi din celelalte consilii şi comisii. Le scrie şi constată că multe se repetă. Între numele care revin, trage linii subţiri, punctate, pentru că dacă Oile Hojer face parte din Comisia animalelor de experienţă, şi din Consiliul Institutului Naţional de

Medicină Veterinară, şi e, în acelaşi timp şi printre revizorii parlamentului, atunci înseamnă că există o anumită legătură, deşi nu-i e clar de ce natură este. Şi situaţia lui Oile Hojer nu e cea mai proastă. Şeful sectorului cercetare, Roger Ellis, îşi are numele străpuns de o cruce de patru linii perpendiculare, în timp ce directorul Pierre Allansson sfârşeşte prin a fi înconjurat de o diademă de raze liniare, precum ochiul Domnului de deasupra amvonului. Dar cel care deţine recordul e tehnicianul veterinar Edvin Karlsson, spre el convergând o mulţime de linii, ca şi cum n-ar fi o persoană ci un mare aeroport internaţional.

În faţa diagramei mai mult sau mai puţin complete, Evy încearcă un copleşitor sentiment de neputinţă. Se duce în bucătărie şi scoate din frigider o sticlă de vin. După ce a închis uşa frigiderului cu genunchiul rămânând cu mâna pe gâtul sticlei, simte că o mână străină o prinde de încheietură: e mâna lui Hans Oloi. „Da, Hasse”, spune ea „ai dreptate, e prea devreme”. Se uită la ceasul de bucătărie care arată două fără zece.

Când se întoarce la biroul ei, ia creionul cu tuş roşu şi scrie în diagonală peste diagramă ŞI UNDE E LOCUL MEU?

După-amiază. Se hotărăşte să scrie prevederile ce par a nu fi respectate în Institutul Nobel. Şi ea se simte complice şi se ruşinează. N-ar fi trebuit să vină la Institut fără să fi citit din nou prevederile legale. Dacă angajezi un specialist în medicină veterinară, ai tot dreptul să te aştepţi să cunoască bine normele juridice referitoare la domeniul ei de activitate. Angajezi?

Este evident că la Farmacologie se încalcă reglementarea cu privire la perioada de carantină. Potrivit acesteia, trebuie să treacă cel puţin şapte zile de la cumpărarea animalului până la experienţă. În plus, se mai încalcă şi obligaţia de tatuare: „Fiecare animal de experienţă trebuie, cât mai curând posibil şi dacă nu sunt motive contrarii, să fie tatuat într-un loc fără păr, cu un cod de identificare (literă sau un număr consecutiv)”. Ceea

ce o îngrijorează într-adevăr e obligaţia de a se întocmi câte o foaie de observaţie la achiziţionare şi apoi la efectuarea experienţei pentru *fiecare* animal. Şi se pare că nu există aşa ceva. Dar, pe de altă parte, Evy consideră că această obligaţie trebuie transferată la Secţia de prelucrare a informaţiilor din cadrul administraţiei. În banca de date a Institutului Nobel se află, înregistrate pe bandă magnetică sau în memoratoare cu helium ionizat, toate animalele cu greutate, lungime, vârsta şi afecţiunile lor potenţiale.

O bucură totuşi faptul că Institutul Nobel pare a se limita la furnizorii prevăzuţi de Consiliul Veterinar. Furnizorul principal este Findus-Pharm-Farm, dar lista include, de asemenea, şi firmele Itterby Kattfarm, Anticimexfarmen din Sollentuna, SAAB-Uddevalla, Felix, Astra-Ewos, Konsum Medi-Kennel şi Atelierele Unite ale Uzinelor de dinamită din Aker.

Există doar un semn de întrebare. Din zvonuri a auzit că unele instituţii din cadrul Institutului au început să crească animale pe care le vând altor institute, sub preţul pieţei, pentru a-şi îmbunătăţi situaţia financiară.

După cină, Evy încearcă să se destindă citind o carte. Cărţile de reportaj o întristează, la cele poliţiste nu este în stare să urmărească intriga – dar romane de dragoste poate să înghită cu toptanul.

Pentru această „mini-vacanţă”, a pus deoparte de multă vreme ceva deosebit, *Bel Ami* de Guy de Maupassant. Tocmai începuse să se identifice cu situaţia financiară precară a personajului principal, George Duroy, când sună telefonul.

— Bună seara, îl căutăm pe Dl. Rodion Beck, spune o voce de femeie cultivată.

— Nu e acasă, răspunde Evy.

— La ce număr poate fi găsit? întreabă femeia.

Evy nu ştie dacă trebuie să spună că e internat la Roslagtull. În fond, asta nu priveşte pe nimeni.

— Dar cine întreabă? spune ea.

— De la Biroul Central de Statistică, spune femeia.

— La ora asta? Şi duminica?

— Din păcate, trebuie să telefonăm când oamenii sunt acasă, spune femeia. Şi dorim foarte mult să luăm legătura cu Rodion Beck.

— Bine atunci. Sunt fiica lui.

— Sunteţi ruda lui cea mai apropiată?

— Da, sunt.

— În acest caz nu ne împiedică nimic să vă spunem care este motivul, spune femeia bucuroasă. îl caut pe dl. Beck pentru că asupra lui au căzut sorţii.

— Cum adică? întreabă Evy.

Dl. Beck face parte din grupul nostru de 10.000 de suedezi selecţionaţi la întâmplare, care printr-un sondaj de opinie vor hotărî soarta alegerilor parlamentare din acest an.

— Dl. Beck e bolnav, spune Evy.

— E bolnav mental?

— Nu chiar aşa. Are o boală de ficat.

— Dacă dl. Beck nu a fost declarat iresponsabil de un psihiatru autorizat, nu este niciun impediment.

— V-aş fi foarte recunoscătoare dacă dl. Beck ar fi lăsat în pace, spune Evy. E un om în vârstă…

— Nu există o limită superioară pentru vârsta de vot, spune femeia.

— Ar fi cel mai bine dacă aţi ancheta pe altcineva.

— Nu, asta în niciun caz. Nu ne permitem să manipulăm alegerile. Dacă dl. Beck nu ia parte la sondajul de opinie, atunci e considerat ca eliminat.

— Daaa. Dar v-aş fi în orice caz foarte recunoscătoare… O să fie atât de iritat!

— A vota este un drept, dar şi o *datorie,* spune femeia.

— Dacă-i aşa, cred că şi-a făcut suficient datoria.

Se lasă tăcere în receptor. Evy are senzaţia îngrozitoare că ar fi vorbit cu o secretară telefonică automată – dar vocea teatrală de femeie educată se aude din nou:

— Dl. Beck, în persoană, trebuie să refuze, în cazul

acesta nu este suficient refuzul rudelor.

— Vă implor să-l lăsaţi pe tatăl meu în pace.

— Deci ziceţi că e vorba de o boală de ficat şi nu mentală?

— L-au operat şi i-au scos ficatul

— Îmi pare rău… spune femeia. O să mai încercăm în altă zi. Dl. Beck trebuie să răspundă, *personal,* da sau nu, dacă e posibil. Bună seara!

După ce a pus receptorul jos, i-a pierit cheful de citit romane de dragoste. Vâră cartea deschisă sub perna fotoliului, să nu uite unde a rămas. Apoi se apleacă deasupra biroului şi rămâne aşa, privind multă vreme ţintă la mâzgăliturile ei ambiţioase. Cu o cariocă verde trage o linie dublă sub Evert Karlsson şi scrie: *tras la sorţi sau eliminat.*

18

LUNI DIMINEAŢA Evy Beck face ceva ce nu şi-a permis niciodată până acum: nu se duce la serviciu, în compensaţie pentru că muncise sâmbătă şi duminică.

Pentru personalul angajat permanent există un „program de compensaţie” cuprinzător şi minuţios, un sistem de recuperare a orelor efectuate suplimentar atât de greu aplicabil, încât fiecare instituţie are un salariat special în acest scop. Orice muncă suplimentară ce poate fi dovedită, se compensează cu timp liber. Dar pentru o oră de muncă suplimentară nu se obţine totuşi o oră liberă. În funcţie de momentul din timpul anului când se efectuează aceste ore suplimentare, ele se înmulţesc cu un coeficient de compensaţie. Astfel, dacă cineva munceşte în noaptea de Crăciun, orele suplimentare se* înmulţesc cu 5, 18, dar dacă sare peste masa de prânz într-o zi obişnuită, timpul respectiv se multiplică cu 0, 975.

Pentru cei angajaţi pe baza alocaţiei de stat FEOFM sau cei care aparţin sectorului aşa-numit „mai puţin productiv” există, evident, un sistem de compensaţie aparte. Acesta, însă nu poate fi aplicat, atâta timp cât Comitetului pentru încadrarea în muncă nu i se permite să ocupe toate posturile libere din Biroul de compensaţie.

ŞACO, Sindicatul personalului cu studii superioare, a blocat numirea unui şef de birou.

Evy Beck nu s-a gândit deloc la compensaţie. Dar în această dimineaţă de luni când îşi pregăteşte cafeaua îşi simte corpul greu, încântător de greu şi parcă ar pluti la câţiva centimetri de podea. „Hasse – băiete, murmură ea – Hasse, dragul meu – astăzi o să stăm în pat până la prânz!” Hans-Olaf n-are pld p obiecţie. Lui Evy i se pare că e grozav că Hasse poate rămâne acum, când este şi ea măcar odată fără părinţi.

Se gândeşte o clipă să scoată *Bel Ami* de sub perna fotoliului, dar îi e lene chiar să şi citească. Cafeaua apoasă de cicoare nu reuşeşte s-o învioreze câtuşi de puţin. Până la opt şi un sfert a adormit buştean. Imediat după ora unsprezece sună telefonul:

— Evy? Eşti bolnavă? întreabă Nils Rosen von Rosenstein la capătul celălalt al firului.

— Nuuu, nu. Tata vine azi acasă de la spital, răspunde ea puţin ameţită.

— Îmi pare rău că te deranjez, dar se pare că cei de la Fizică au probleme cu o epidemie. L-am întâlnit azi pe colegul Nilson-Roth la şedinţa de acordare a burselor. A pierdut vreo cincizeci de gerbile sâmbătă şi duminică.

— Au fugit?

— Nu, au murit.

— Problema cea mai grea cu gerbilele, sau şoarecii mongolezi de deşert, este că fug, răspândind uşor bolile de câte suferă.

— Evy, nu crezi că ai putea să vii? Nu cred că este o întâmplare. Gerbilele nu sunt animale scumpe, dar Nilson-Roth afirmă că până acum l-au costat deja opt mii de coroane.

La douăsprezece şi jumătate Evy se află în sala pentru animale mici de la Fizică şi se uită într-un sac de plastic negru, în care s-au strâns până acum peste 70 de gerbile moarte. Ceva e în neregulă. Vineri toate animalele erau sănătoase, nu păreau să aibă niciun sipip

m

tom deosebit. Dar devin brusc agitate, fac febră, se pleoştesc şi mor în câteva ore.

— Câţi oameni au intrat în încăperea asta, de joi până acum? întreabă ea.

— N-aş putea spune cu siguranţă, răspunde profesorul Nilson-Roth. Are cel puţin şaizeci şi cinci de ani, a fost bolnav de poliomielită şi foloseşte două bastoane negre, groase, cu cele mai mari capete de cauciuc pe care Evy le-a văzut vreodată.

— Dumneata şi cu mine. Şi mai e cineva care are grijă de animale.

— Gimlund.

— Din păcate, trebuie să vă propun să izolaţi camera, zice ea. Până când descoperim de ce mor animalele.

— O să le spun, răspunde profesorul şi o porneşte spre uşă; şoldurile i se leagănă aproape obscen şi parcă îşi înşurubează bastoanele în podea.

— Un moment, îi spune ea. Asta e valabil şi pentru noi.

El se întoarce greoi ca un vapor cu aburi.

— Eşti sigură că boala este contagioasă şi pentru oameni?!

— Ar putea fi, spune ea. Gimlund e la serviciu?

Îi face semn cu capul spre sistemul interfon şi Evy Beck se îndreaptă spre micul orificiu din perete, acoperit cu plasă metalică, îşi apasă gâtul cu mâna şi zice:

— Evy Beck îl caută pe tehnicianul veterinar Gimlund.

Interfonul hârâie şi pârâie. Apoi se aude ca un cadran vechi de telefon care se învârte. Durează mai mult de două minute, până să răspundă cel solicitat.

— Gimlund.

— Profesorul doreşte să vii imediat în sala cu animale mici, îi spune ea.

Nilson-Roth îşi înghesuie bustul voluminos într-un colţ şi îşi aşază bastoanele încrucişate în faţa picioarelor subdimensionate.

— Sper că ştii ce faci, îi spune el. Sper sincer că ştii

ce faci.

Evy se plimbă înainte şi-napoi printre cuştile de metal galvanizat. Slavă domnului că există cuşti moderne cu două rânduri de plasă din sârmă. *Dacă* ar avea într-adevăr dreptate… atunci ar fi o catastrofă în cazul în care rozătorii ăştia, mari specialişti în a evada, s-ar strecura afară.

Soseşte Gimlund. E un bărbat înalt, zvelt, în jur de douăzeci şi cinci de ani. Are capul ras, după ultima modă. Singurele podoabe capilare ale feţei sunt sprâncenele late şi favoriţii care-i atârnă ca ciorchini de struguri.

— Probabil că e o infecţie cu salmonelă, spune el şi începe să-şi suflece mânecile pentru a deschide o cuşcă în care zac moarte două gerbile.

— Stai! îi spune Evy. Nu atinge cuşca!

Încet şi dezarmat, Gimlund îşi lasă în jos mânecile halatului de laborator.

— Se pune problema izolării totale? întreabă el pe un ton, de parcă s-ar îndoi că Evy ar fi în toate minţile.

— Asta nu este o infecţie intestinală obişnuită, răspunde ea. Simptomele nu corespund.

— N-avem dreptul să dispunem o izolare totală, spune Gimlund. E treaba inspectoratului cu protecţia muncii.

— Ştiu. Cine e inspector cu protecţia muncii?

— Mecanicul, spune profesorul din colţul lui.

Gimlund se îndreaptă spre interfon.

— Mattias Gimlund îl caută pe mecanicul Yerganian.

— Vin imediat, spune Yerganian.

Gimlund face câţiva paşi şi i se postează chiar în faţă. Ea abia îi ajunge până la buzunarul de la piept în care are şase pixuri diferite.

— Şi-atunci ce boală au? întreabă el, privind-o de sus, de deasupra capului ei.

Evy nu vrea să răspundă. E foarte ferm convinsă că are dreptate, că gerbilele s-au molipsit de o boală virală periculoasă şi extrem de neobişnuită. Partea ridicolă este că nu-şi aduce aminte denumirea ei. Au trecut treisprezece

ani de când a dat examenul cu bolile rozătoarelor. Şi-aduce aminte pagina din curs, a reţinut până şi numărul ei: 2013. Pe pagina următoare, 2014, e o fotografie cu o maimuţă care se scarpină. Îşi aminteşte simptomele, timpul de incubaţie de 6 – 9 (25) zile, dar pentru nimic în lume nu-şi poate reaminti *numele* bolii.

— E probabil unul din viruşii ăceia rari, spune profesorul.

Ea observă că profesorul are un fel arhaic de a vorbi.

— Aveţi maimuţe aici în institut? îl întreabă ea pe profesor.

— Da, dar sunt condiţionate.

A le condiţiona înseamnă că maimuţele – de regulă aduse din stare de sălbăticie – au fost ţinute în carantină, pe parcursul căreia sunt sterilizate şi controlate sanitar.

În acelaşi moment aude dinspre coridor paşii răsunători ai unei persoane care poartă pantofi cu flecuri metalice.

— Nu intraţi! strigă ea de după colţ. Rămâneţi unde sunteţi!

— Despre ce este vorba? întreabă o voce răguşită, în dialectul din regiunea Ostgotaland.

— Am motive întemeiate să presupun că aici, în sala animalelor mici, a izbucnit o epidemie virală periculoasă pentru oameni, spune ea cu o voce de soprană, ca şi cum două degete invizibile i-ar apăsa corzile vocale.

— Aaaha, răspunde omul din Ostgotaland, de parcă Evy i-ar fi comunicat că s-a defectat un robinet şi curge.

— Sunt obligată să-ţi spun că în calitate de inspector cu protecţia muncii trebuie să închizi acest loc de muncă.

În coridorul cu pereţii îmbrăcaţi în faianţă se face linişte.

— Nu vrea să ne spună cum se numeşte boala... adaugă Gimlund repede, aplecându-se în afară spre coridor cu tot corpul lui lung.

— Ar trebui să se discute cu inspectorul principal de protecţie a muncii, Edvin Karlsson. spune Yerganian gânditor.

— Edvin Karlsson? Nu, el participă ca expert în cadrul noii catedre de cercetări în domeniul stresului, spune Nilson-Roth. Au şedinţă azi după-amiază.

— N-am putea să…

— Nu! zice Evy, aproape cuprinsă de panică; presiunea asupra gâtului a crescut. Trebuie să izolăm imediat şi să aflăm dacă a mai fost şi altcineva aici înăuntru.

Yerganian nu răspunde. Când liniştea devine prea stânjenitoare, Evy se furişează în prag şi se uită prudentă după colţ. La circa cinci metri mai încolo, un bărbat de vreo patruzeci şi cinci de ani, cu părul blond răvăşit, stă pe podea. Îşi imaginase că arată ca un armean. Yerganian ia o priză mete de tutun şi o priveşte prietenos.

— Bună, îi zice ea.

— Bună, îi răspunde cu buzele lui groase şi nările larg deschise. Apoi se uită din nou la pantofii lui cu flecuri metalice: dacă închizi zona cu animale pentru că este un loc de muncă periculos… dacă o faci şi se dovedeşte că a fest inutil, atunci îţi poţi pierde slujba…

Presiunea asupra gâtului se face simţită din nou; responsabilitatea este a ei – ea e cea care *ştie.* Dar Yerganian este cel care va lua hotărârea şi Yerganian va suporta consecinţele, dacă raportul stabileşte că ea a dat o alarmă falsă.

— Nu vreau să moară cineva… spune Evy Beck.

Yerganian dă uşor din cap, apoi îşi ridică privirea şi rânjeşte.

— Probabil că am zăngănit destul pe coridoarele astea. A sosit vremea să-mi schimb slujba şi să aibă grijă de mine subvenţia de stat pentru bărbaţi.

Ea îşi retrage capul, să n-o vadă că e pe punctul de a începe să plângă.

— Ia legătura la interfon, îi spune Yerganian de pe coridor. Vorbeşte cu şeful de secţie şi informează-l că am consimţit să se închidă zona cu animale mici de la Fizică drept loc de muncă periculos.

19

ESTE DUPĂ-AMIAZA TÂRZIU. În sala cu animale mici s-au adus trei fotolii. Evy Beck nu s-a aşezat în fotoliul ei. De mai bine de o oră e în picioare şi-şi freacă umărul drept de peretele pe care se află interfonul.

— Aveţi spitalul Roslagstull,» spune telefonista.

Evy îşi îndreaptă spatele şi-şi masează umărul amorţit.

— Sunt Evy Beck şi vreau să vorbesc eu medicul şef, spune ea.

Se face din nou tăcere. Urăşte tipul ăsta nou de telefon interior, la care nu ştii niciodată când eşti conectat sau nu. Dar este bucuroasă că nu se dă prioritate unei magazii, cum e zona pentru animale mici, în ceea ce priveşte telecomunicaţiile; dacă lăcaşul ăsta ar fi fost apreciat ca „problematic", atunci s-ar fi montat în perete, lângă interfon, un ecran de televiziune. Numai gândul la asta o face să-şi treacă degetele prin părul nespălat.

— Da? răspunde o voce familiară, chiar în ureche; calitatea sunetului este atât de perfectă, încât fără să vrea se uită peste umăr să vadă dacă nu cumva medicul şef e în spatele ei.

— Bună ziua, sunt Evy Beck, spune ea. Mă scuzaţi că vă deranjez, dar s-a întâmplat…

— Bună ziua doamnă Beck, îi spune medicul şef prietenos.

— Sunt îngrijorată de tata; aici, la serviciu, lucrurile s-au complicat puţin…

— Domnul Beck se simte bine, spune medicul şef cu un optimism profesional puţin cam obosit. Analizele de sânge sunt normale. Serul de potasiu crescuse puţin, dar l-am reglat. Starea generală, satisfăcătoare. Mai mult nu am ce să vă spun. Doamna Beck nu trebuie să-şi facă griji.

— Din păcate nu sunt acasă astă seară, să-l pot primi. V-aş fi foarte recunoscătoare dacă aţi mai putea să-l ţineţi câteva zile la spital.

— Raţiuni medicale pentru prelungirea spitalizării n-ar mai fi. Vreţi să invocaţi motive de natură socială?

— Orice-ar fi, dar nu pot pleca de la serviciu… N-am pe nimeni să aibă grijă de tata, dacă vine acasă.

Medicul şef nu răspunde. O fi închis? Dar Erik, se gândeşte ea. N-ar trebui să am reţineri să nu-l deranjez pe Erik. Măcar o dată să-i cer să mă ajute. E, evident, ocupat… dar dacă e vorba de bunicu' ar putea, eventual să… Se duce şi se aşază pe fotoliul rămas liber. La dreapta ei stă profesorul Nilson-Roth şi citeşte ziarul „Ştirile duminicale” de ieri, pe care cineva a avut amabilitatea să-l pună pe unul din fotolii. La stânga lui Evy stă tehnicianul veterinar Gimlund şi citeşte o carte de buzunar. Îl apucă de mână şi întoarce coperta cărţii. E *Bel Ami* de Maupassant.

Fără să aştepte întrebarea ei şi fără să ridice privirea de pe text, Gimlund îi spune:

— Sunt, de fapt, specialist în literatură.

Pe neaşteptate, din interfon se aude vocea medicului şef:

— Doamna Beck? rosteşte medicul şef, puţin şovăielnic, ca şi cum ar fi stat în pefete şi s-ar fi uitat pe furiş afară prin orificiul minuscul al microfonului.

— Sunt aici! răspunde ea şi se năpusteşte spre aparat.

— Da, doamnă Beck, din păcate cota de paturi ce ni s-a alocat pentru cazuri sociale este complet epuizată. Am verificat chiar acum la calculatorul Consiliului medical.

— Şi ce fac atunci? întreabă ea insistent. Cineva trebuie doar să aibă grijă de el?!

— După părerea mea, singura soluţie este ca domnul Beck să fie dus, în cazul acesta, la un spital de urgenţă.**

— Cui să mă adresez?

— Serviciului de intervenţii al poliţiei din Stockholm.

— Da, dar tata… vreau să 2 ic că tata, după cum ştiţi, e puţin cam special…

— Starea sănătăţii tatălui dumneavoastră e bună.

Renunţă să mai insiste. Dă să zică „Vă mulţumesc oricum” dar nu ştie dacă medicul şef o mai aude sau nu. Îşi lipeşte urechea de microfon să asculte dacă se mai distinge vreun zumzăit electronic. Dar deodată se aude un

scrâşnit puternic. Înspăimântată Evy se uită mai întâi ţintă la microfon, apoi îşi dă seama că sunetul vine de pe coridor. Scrâşnetul pătrunzător se apropie, crescând continuu în intensitate.

— Este autotransportorul, spune Gimlund sculându-se din fotoliu; îşi ridică halatul cenuşiu şi bagă cartea în buzunarul de la spate.

Evy îşi dă seama că Institutul Naţional de Medicină Veterinară a venit, în sfârşit, să preia sacul din plastic negru cu gerbile moarte. Acestora trebuie să li se facă disecţia pentru a se determina cauza morţii. Pesemne că nu se va şti nimic sigur înainte de a fi gata probele de virus. Cât timp vor dura – douăzeci şi patru de ore sau două săptămâni?

Gimlund stă la doi metri de sacul de plastic şi se uită la el cu dezgust:

— Cum să te molipseşti? întreabă el.

— Probabil numai prin contact direct, îi spune ea. Dă-mi mănuşile.

Îi dă mănuşile lungi pentru maimuţe pe care le are în buzunar. Ea şi le pune, inspiră adânc şi se îndreaptă spre sac. Nu are nicio sfoară cu care să-l lege, aşa că încearcă să facă un nod la capătul sacului. Îi e greu să-l apuce cum trebuie. Mai încearcă o dată. Simte că-i plesnesc plămânii de aerul pe care încă nu l-a respirat. Când presiunea devine de nesuportat îi dă drumul, în doze mici, ca un scafandru. În sfârşit! Se întoarce, gata să vomite, şi inspiră lacom.

— Administraţia vrea să vorbească cu Dr. Beck! se aude în interfon, ca şi cum ar fi stat şi ar fi aşteptat ca ea să se întoarcă cu spatele.

— Da? răspunde ea şi se îndreaptă spre perete, cu mănuşile pe mâini de o parte şi de alta a corpului, ca un pinguin.

— Tocmai am terminat de analizat microfilmele de la dispozitivul electronic de intrare la secţia de animale de la Fizică.

Cum de nu i-a trecut şi ei prin cap! Dispozitivele de la intrări nu sân-l numai imposibil de deschis pentru cei care nu au’ acces, dar au toate amprentele stocate în memoria lor electronică, putând apoi fi transferate pe microfilm.

— La ora 07.03.65” a fost înregistrată amprenta digitală a mecanicului Petter Yerganian…

— Nu se poate să fie el! spune Gimlund. N-are cexăut-aici.

— La 09.14.33 a fost înregistrat docentul Kihiman. La 09.23 10” tehnicianul veterinar Gimlund…

— Asta sunt eu, bineînţeles, spune Gimlund.

— La 10.10 36” o găsim înregistrată pe îngrijitoarea Hélène Bernadotte.

— E femeia de serviciu, spune profesorul Nilson-Roth.

— Trebuie s-o găsiţi imediat! spune Evy Beck. Poate prezenta pericol pentru cei cu care vine în contact.

Microfonul nu spune nici „am înţeles” nici „vom lua măsuri”, ci tace doar.

Evy şi Gimlund împing împreună sacul spre coridor. Nu-l ating cu mâinile ci numai cu picioarele. E o senzaţie îngrozitoare să loveşti cu piciorul într-un sac. cu animale moarte. După ce i-au dat un ultim şut şi acesta ajunge pe coridor, se pune în mişcare electrotransportorul şi apare o furcă mecanică învelită în plastic transparent. Dispozitivul de prindere apucă cu grijă sacul periculos şi îl ridică la câţiva centimetri deasupra podelei. Apoi electrotransportorul se retrage pe unde a venit.

Într-un colţ se află o tavă de metal cu clorură de var – Gimlund şi Evy se duc acolo şi calcă cu picioarele în praful de clorură de var ca doi sportivi care se plegitesc gentjru stabilirea unui nou record.

— Edvin Karlsson o caută pe Evy Beck – anunţă interfonul.

Se aştepta la asta; spiritele par să se fi trezit.

— Da, răspunde ea, luându-şi inima-n dinţi.

— Revenim la ora şase, spune interfonul.

Evy aşteaptă câteva minute, apoi rosteşte:

— Trebuie să găsesc pe cineva să aibă grijă de tatăl meu.

Gimlund nu răspunde; s-a cufundat iarăşi în lectura lui *Bel Arai.* Dar profesorul – care până atunci se ţinuse deoparte – se trezeşte brusc:

— Rodion Beck, spune el. Îmi amintesc de el. Ne-a zdruncinat opiniile înainte de a ne creşte tuleiele.

— Când s-a întâmplat? întreabă ea, deşi bănuieşte ce vrea să zică profesorul; dar i-ar face o mare plăcere să audă o vorbă] bună despre tatăl ei.

— Era desigur cu puţin înainte de a te naşte tu, îi spune el, în timpul războiului civil din Spania. Un grup de studenţi de aici iniţiaseră o colectă pentru cei ce simpatizau cu Franco. Mergeau şi cerşeau bani de la marile companii farmaceutice. Da, Franco era privit drept o garanţie ca roşii să – nu-şi creeze un avanpost în Europa de Vest. S-a organizat o întrunire la vechea Casă a studenţilor, un fel de manifestaţie pro Franco. Era primul meu semestru ca student la medicină. Atunci, a venit neanunţat Rodion Beck. Nu numai că a reuşit să intre dar a izbutit să ia şi cuvântul. N-am să uit niciodată cuvântarea lui. Rareori după aceea mi-a mai fost atât de ruşine în viaţă ca atunci.

Profesorul se uită în jos la bastoanele lui negre încrucişate şi spune:

— A stat în lagăr în timpul războiului, nu?

— Da, răspunde ea.

— Sigur că n-a fost prea plăcut să ai tatăl în închisoare? Ce putea să-i răspundă? Se duce în schimb la interfon.

— Sunt Evy Beck şi vreau să trimit o telegramă fulger. Dr. Erik Beck de la Institutul de Economie Tehnologică.

— Da, biroul de telegrame. E o telegramă în interes de serviciu?

— Nu, e personală, răspunde ea.

— Atunci trebuie mai întâi s-o plătiţi la biroul nostru, spune interfonul.

— Dar…

Îl aude din spate pe profesor ridicându-se. Puterele de cauciuc scrâşnesc pe pardoseala de gresie, în timp ce acesta se apropie de inteffon:

— E oficială, spune el.

— Cine contrasemnează?

— 210113 – 1357 Wilhelm Nilson-Roth.

— Dictaţi, spune biroul de telegrame.

— „Erik, trebuie să ai grijă de bunicul, care vine acasă de la spital astă seară, la ora opt. Semnat Evy”.

Orele care urmează se scurg în aşteptare. Nu se poate abţine să nu se tot pipăie între omoplaţi să vadă dacă nu a înţepenit, dacă n-o dor muşchii cefei, dacă nu are temperatură.

În momentul în care li se oferă de pe coridor bere şi sandvişuri aşezate pe o lopată mare, nu-i e foame, ci are doar o uşoară senzaţie de greaţă.

La şase şi un sfert, Edvin Karlsson îşi face, în sfârşit, timp să vorbească cu ea la interfon:

— Ei bine, domniţă, îi spune el, Edvin Karlsson la aparat.

Ascultătoare ca o şcolăriţă, se duce la microfon.

— Şi care este boală care o face pe domnişoara noastră să fie atât de impacientată?

— Este un virus, îi spune ea. Un virus foarte neobişnuit şi periculos.

— Şi cum se numeşte virusul?

— Numele are mai puţină importanţă. Aţi reuşit s-o găsiţi pe Hélène Bernadotte?

— Nu putem da alarmă generală pe afirmaţii neconcludente, îi spune patern Edvin Karlsson.

Se înfurie într-atât încât loveşte puternic – cu piciorul în podea.

— Ce s-a întâmplat? întreabă el. Ce-a fost asta?

— Nimic, răspunde ea. Deodată îşi aduce aminte de numele bolii. Vă rog insistent s-o găsiţi pe Hélène Bernadotte. Este suspectată de a fi purtătoarea *virusului Mavburg.*

— Aşa care va să zică, spune el puţin contrariat. Virusul Marburg, zici? Am să vorbesc cu Comisia pentru animale de experienţă din care, întâmplător, fac şi eu parte.

— Ştiu asta, răspunde ea.

Atunci, trebuie s-o informez pe domniţa noastră că poartă întreaga răspundere pentru cele întâmplate în faţa Comitetului de producţie. Mai bine v-aţi pregăti, tânără doamnă, să explicaţi amănunţit această întrerupere pripită a activităţii la Fizică.

20

E APROAPE DE MIEZUL NOPŢII. Gimlund tocmai l-a ajutat pe profesor să meargă la toaletă; acum dorm amândoi în fotoliile lor. Evy stă în scaunul ei aplecată înainte, cu picioarele depărtate şi numără dalele de gresie de pe podea. Cu toate că sunt aşezate cu regularitate matematică de fiecare dată îi iese un număr diferit de plăci. Le numără şi iar le numără. Şi un copil ar trebui să fie în stare să adune nişte plăci de gresie puse una lângă alta. Dar ei îi e imposibil – nu mai poate să distingă cu ochii un număr mare de pătrate albe identice.

Să-l sune pe bătrân? De cel puţin cincisprezece ori a fost pe punctul de a se ridica din fotoliu ca să telefoneze acasă. Dar de fiecare dată s-a aşezat la loc: am să-l chem pe tata când voi număra bine plăcile, îşi dă seama că e doar o criză de ambivalenţă, a vrea şi în

acelaşi timp a nu vrea. Nu-i place să o facă la întâmplare ci doreşte să aibă o bază raţională de decizie. Nu merge: ori tata e acasă dar nu răspunde. Ori nu răspunde pentru că nu este acasă. Sau răspunde – şi-atunci înseamnă că l-a trezit. Dacă telefonul sună, s-ar putea să sară din pat în grabă şi să uite că tuburile sunt legate de aparat. Şi Erik…

Se aude o voce necunoscută la interfon:

— Raport de la poliţia municipală: persoana căutată Hélène Bernadotte nu a fost încă găsită.

Evy încearcă să intre în contact cu Fans Olof, dar nu

reuşeşte! în schimb, apare Erik ca superego; Erik cel capabil, care s-a aşezat Pe acoperişul zonei cu animale şi se uită-n jos printr-o deschizătură din tavanul de plexiglas. Evy îşi udă degetul cu saliva, îşi netezeşte sprâncenele şi priveşte în sus:

— Bună, Erik!

— Bună, Evy!

Apoi nu ştie ce să mai spună – se uită fix în tavan şi încearcă să zâmbească. Erik îi răspunde şi el cu un zâmbet: îi zâmbeşte natural, fără să pară că face un efort. Apoi ridică o mână şi-i face semn cu două degete. Ea îşi drege vocea:

% – Mămica ta trebuie să înveţe să-şi asume responsabilitatea.

— Desigur Evy... dar ai fi putut să suni mai întâi la Institutul Naţional de Medicină Veterinară.

— Dar am făcut-o, Erik. Au spus însă că în ceea ce-i priveşte nu pot să ia o hotărâre înainte de a analiza gerbilele.

— Trebuia să fi întrebat pe *cineva. Cineva* în ţara asta trebuie să ştie mai mult decât tine despre boala provocată de virusul Marburg.

— Dar, Erik, nu puteam să-mi amintesc cum se *numeşte!*

Evy se uită intens la ferestruica din tavan să găsească un sprijin la Erik. Dar Erik nu mai are nimic de zis. Îi face un semn abia perceptibil – tot număi cu două degete. Apoi faţa lui frumoasă cu trăsături regulate se estompează trepfat. Pe măsură ce dispare zâmbeşte aproape fără să se observe: acelaşizâmbet politicos, milimetric, pe care-l arborase când avea cinci ani şi-i dăduse bani unui comisionar să facă pe moş Gerilă...

Sigur că ar fi putut să caute pe cineva, de exemplu de la Facultatea de medicină veterinară. Să sune şi să întrebe: simptomele sunt astea, nu-mi mai amintesc denumirea virusului dar numărul paginii de curs este 2013 iar fotografia înfăţişa o maimuţă. O maimuţă!! Se ridică brusc în picioare şi-l scutură pe Gimlund până îl trezeşte.

— Aha, e timpul să mergem la toaletă... spune Gimlund; apoi se dezmeticeşte, se uită la ea cu ostilitate şi-i spune cu dezgust: Da?”

— Ai zis mai devreme că sunt maimuţe aici, la Fizică.

Gimlund o priveşte acru, de parcă l-ar fi trezit să-i spună o banalitate evidentă, total neinteresantă cum că soarele apune la vest sau că Suedia este o ţară neutră.

— Cine are grijă de maimuţe? îl întreabă ea cu gravitate.

— Tehnicianul de mamifere Jan Noren.

— Trebuie să dau de el. Imediat!

— La ora asta? spune Gimlund, încercând să mimeze un căscat şi deschizând doar larg gura; dar nu-i merge. Arată ca şi cum ar vrea să atragă atenţia că are un dinte care-l doare.

După zece minute, Evy a reuşit să roage Telefoanele să fie sunat Noren. Acum stă şi aşteaptă lângă interfonul din perete şi se uită după Erik în tavan. Dar Erik nu se mai vede. În schimb zăreşte lumina lanternei paznicului de carantină de pe acoperiş, care se plimbă înainte şi înapoi ca să se încălzească.

— Oho-ohoo-ho!!! se aude ca un muget la interfon.

— Jan Noren?

Niciun răspuns. În schimb, o voce răguşită începe să cânte în falsetto „Toată mărea e-n furtună”.

— Îl caut pe Jan Noren, spune ea.

— Şi eu, răspunde o voce care se transformă imediat în chicoteală.

Tipul e beat, dar ea *are nevoie* de un răspuns.

— Fii amabil şi reculege-te, îl imploră Evy. Trebuie să ştiu cum se simt *maimuţele.*

— Aha... aha, spune vocea; apoi se pare că vorbitorul se întoarce spre camera în care se găseşte: să mă interesez...

Evy aude respiraţia grea care se transformă în gâfâit, apoi vocea se furişează în microfon şi spune cu – cea mai adâncă convingere:

— Se simt *minunat.*

— Mă refer la maimuţele de la Fizică, spune ea.

Mattias Gimlund a ajuns, în sfârşit, la concluzia că e vorba de ceva grav. Vine lângă ea şi spune:

— Janne! Sunt eu, Gimmis-Vino încoace şi ia şi tipa cu tine.

După un timp Gimlund reuşeşte să schimbe tonul conversaţiei, inserând cuvinte cheie cu greutate, în microfon: „carantină”, poliţia municipală”, „alarmă generală”, „epidemie”.

— Ce e cu maimuţele alea... spune Noren obosit şi fără interes.

— Sunt complet sănătoase? Aţi observat vreun cât de mic simptom în ultimele zile? întreabă Evy Beck.

— Se scarpină.

— Unde?!

— Păi, unde se scarpină de obicei maimuţele?

— E important: unde?

Din nou se aude un gâfâit ca şi cum vorbitorul ar încerca să iasă din propria beţie sau s-o aerisească.

— Da, la subraţ... Sickan şi Selma au eczemă la subraţ.

— Sunt doi babuini, îi explică Gimlund.

— Numai Sickan şi Selma? întreabă Evy. Niciuna din celelalte maimuţe?

— Nu mai avem alte maimuţe la Fizică, spune Gimlund. Cele mai multe au fost înlocuite cu porci.

Boala Marburg se consideră a fi cea mai frecventă la maimuţe. De unde vine, nu se ştie – are clar înaintea ochilor, întreaga pagină 2013. Începe cu erupţii pe piele, la subraţ. De regulă, moartea survine în patruzeci şi opt de ore. Se ia prin contact direct cu afirmale bolnave, sau indirect, prin urina sau saliva acestora. Contaminarea nu se produce de la distanţă. În afară de maimuţe, şoareci şi oameni. I s-a dat numele de la oraşul Marburg din Germania, unde o epidemie a făcut şapte victime omeneşti în jurul anului 1970.

La ora două noaptea încăperea cu maimuţe de la Fizică era în carantină, Jan Noren fusese dus la Spitalul de

boli contagioase şi Iâelen Bernadote găsită. Era internată de două zile la Spi. talul din Sud sub observaţie din cauza vitezei mari de sedimentare, temperaturii oscilante şi unei oboseli inexplicabile.

Evy Beek stă în fotoliu, frecându-şi ceafa – de spătar şi încercând să aţipească. Nu reuşeşte. O doare ceafa şi-şi simte corpul ţeapăn la încheieturi. ca după un antrenament. Strânge din ochi şi se uită la acoperiş după Erik: „Mămica a avut dreptate, Erik...” murmură ca Dar Erik nu este acolo. Ca de obicei, are altceva mai important de făcut.

Apoi, încearcă să-l cheme pe Hans-Olaf. E greu – şi în definitiv el este tocmai în Australia. Totuşi în cele din urmă apare ca o imagine neclară într-o apă tulbure.

— Hasse... îi spune ea. Hasse, nu poţi să vii, cel puţin de data asta...?

Dar figura lui Hasse dispare înainte ca ea să fi apucat să-i spună ceva. În schimb, îi apare un alt chip. O imagine aspră şi clară ca cristalul; e tata. Tata între treizeci şi patruzeci de ani, cu o pălărie ridicol de mare, cu panglică neagră şi boruri largi ridicate în sus. E îmbrăcat într-un balonzaide. În mână are o valiză de carton presat.

— Evy, îi spune bătrânul. O să fiu plecat o vreme. Ai grijă de mama.

— Nu, tată. Nu trebuie să te duci la închisoare. Ei greşesc; noi avem dreptate! E sigur Marburg...

Tata râde cu gura, dar nu şi cu ochii. Apoi îi întinde mâna şi o trage de codiţă.

— Sigur că avem dreptate, Evy, îi spune el. Dar n-ajută la nimic.

O locomotivă fluieră nervos... Se trezeşte şi se uită la ceas; e 5, 35. Apoi aude o voce în interfon. Probabil că vorbea de câtva timp. Era Edvin Karlsson:

— ... conform celor spuse de doctorii de la Spitalul din Sud, domniţă.

— Ce anume? strigă ea. C-e-au spus?

— Că nu există niciun motiv să fie suspectată boala Marburg. Este cât se poate de clar că femeia de serviciu

suferă de icter. De o hepatită absolut obişnuită, dacă domnişoara ştie despre ce e vorba. Cu altă* cuvinte aţi greşit!

Lui Evy Beck i se întâmplă ceva ce nu i s-a mai întâmplat de când avea unsprezece ani şi i-a venit prima dată ciclul – leşină.

21

ESTE VINEREA MARE şi a venit primăvara. Zăpada, la început gălbuie ca sulful, s-a strâns, topită de căldură, dar nămeţii seamănă cu aluatul de şofran. Erik vine să o ia cu maşina de la Spitalul de boli contagioase de pe Skeppsholmen. Pământul îngheţat se dezmorţeşte şi el şi puţinele maşini au trasat brazde cu modelele cauciucurilor în pietriş. Evy întreabă dacă n-ar putea să se plimbe cinci minute în soarele de primăvară înainte de a merge acasă, dar Erik e de părerg că trebuie să fie prudentă acum, după aproape două săptămâni de spital.

Evy nu se simte deloc obosită sau fără vlagă. Se simte puternică, optimistă şi bucuroasă. Nu-şi aminteşte să mai fi avut vreodată în viaţă o asemenea şansă „cu carul”. E ca – şi cum şi-ar fi depus, la bancă partea ei de noroc, ce i-a fost repartizată când s-a născut şi acum a primit-o înapoi, toată deodată, cu dobânda, la dobândă. O fi înţelept să iei totul înapoi, aşa deodată?! O umflă râs-ul numai când se gândeşte.

— Coeficienţi», îşi spune ea în şoaptă, înainte de a apuca să-şi ducă mâna la gură şi peste obrajii rotunjiţi de râs.

— Ce-ai spus Evy? o întreabă Erik.

— Ei bine, stau şi mă gândesc ce noroc teribil am avut, spune ea. Mai întâi am găsit de lucru şi nu un serviciu oarecare, ci chiar în domeniul meu de specialitate, un serviciu care se dovedeşte a.fi pe cât de independent, pe atât de interesant. Apoi cred că a izbucnit o epidemie Marburg… Erik, este un diagnostic *greu* de stabilit, spune ea şi se uită pe furiş la el, aşteptând să fie puţin lăudată.

Dar tocmai atunci Erik se concentrează să conducă automobilul lat pe mult prea îngustul pod Skeppsholmen.

— Cum aşa? întreabă el. Ce noroc?

— Se dă alarma. Şi stai acolo şi te îmbolnăveşti şi te gândeşti... ce-o să se întâmple cu tata când n-am să mai fiu. Şi sună Edvin Karlsson şi spune că nu e boală Marburg. Şi atunci leşini, te duc la spital, stai internată două săptămâni, te simţi destul de bine şi crezi că nu-i nimic deosebit, nimic de care să-ţi faci griji. Abia înainte de leşine, ţi se spune că „aţi avut viroză Marburg, dar acum v-aţi însănătoşit”.

— Există noroc şi noroc, spune Erik. Ai avut *dreptate.*

— Se poate. Dar, în orice caz, n-am mai trecut niciodată printr-un asemenea şir de împrejurări norocoase.

Evy stă şi se bucură de plimbarea cu maşina prin oraş. Străbat străzile comerciale din centru: Strada Bibliotecii, Strada Birger Jarl, Piaţa Sture, Strada Regală. De ani de zile n-a mai simţit dorinţa să se plimbe pe aici. Cât timp nu avusese o slujbă, i se părea că lumea se uită la ea de parcă ar fi avut vreo boală de piele. Dar acum nu mai are nicio urmă de jenă – dacă Erik n-ar fi atât de grăbit, ar coborî şi s-ar plimba cu plăcere câteva minute pe Strada Bibliotecii, în prezent proprietatea Companiei Nordice (NK), sau în Piaţa Sture, proprietatea companiei Domus, sau pe Strada Regală, cu toate magazinele de delicatese şi alimente care aparţin Consorţiului Agricol.

Erik conduce duduind la vale pe Strada Roslag. Sunt nevoiţi să ocolească cvartalul de două ori să dea de paznicul de la parcare – şi Erik să plătească o oră de staţionare în faţa intrării lui Evy. Până acum, Evy a alungat orice gând în legătură cu tata. Ştie că fusese bine îngrijit de o infirmieră în timp ce ea era la spital. Erik aranjase totul. Problema era acum dacă norocul avea să-i surâdă toată ziua, dacă nu cumva bătrânul zăcuse în continuu clocind vreo acuzaţie bine plănuită împotriva ei. Poate că stă acolo sus şi aşteaptă cu două şuruburi psihologice de un ţol sub pernă. Nu l-a văzut de optsprezece zile şi-i e teamă să nu se fi dezobişnuit să-şi ţină firea.

Când intră în bucătărie, îi întâmpină masa plină cu flori. Probabil că infirmiera le-a pus în apă. Aproape că-i

dau lacrimile când citeşte – cărţile de vizită: „Bine ai venit acasă, îţi urează băieţii de sâmbătă, Nils, Mats şi Bengt”.

„Mulţumiri pentru ajutorul nepreţuit! Wilhelm Nilson-Roth. Următoarea carte de vizită o pune în încurcătură. „Mulţumesc Evy Beck-Georges Duroy”. Acum înţelege. Georges Duroy este eroul din *Bel Anii* de Maupassant. Florile trebuie să fie de la tehnicianul veterinar şi specialistul în literatură, Mattias Gimlund, care în timpul lungilor ore de carantină, stătea şi citea *Bel Ami.* Ultimul şi cel mai mare aranjament floral este de la Gorm Pedersen, directorul firmei Findus Pharm-Farm.

Dar unde-i tata? Stă şi aşteaptă în baie sau e în pat prefăcându-se că doarme? Deschide cu grijă uşa camerei bătrânului. Într-adevăr, e în pat. Dar doarme uşor. De data asta nu se mai preface. Îşi dă seama imediat; tata a fost întotdeauna un actor prost.

— Erik? rosteşte ea în şoaptă, ca la teatru, din bucătărie. Probabil că te grăbeşti, bineînţeles?

Erik vine din nou. E surprinsă să-l vadă că şi-a scos paltonul.

— Pot să stau o clipă? întreabă el, aşezându-se la masa de bucătărie.

Ea mută toate florile pe poliţa chiuvetei şi pune de cafea.

— Ce fantastic de drăguţi sunt toţi oamenii, spune ea.

e – Cum adică? întreabă Erik neutru.

— Pentru că trimit flori, se-nţelege! Şi pentru că, au expediat telegrame la spital!

— Şi crezi că ai avut noroc, zice el, nu-i aşa?

— Da, realmente.

— Şi îţi imaginezi că oamenii te felicită pentru că sunt amabili?

— Sunt bucuroasă, Erik, spune ea.

— Motivul nu e că sunt amabili sau că ai noroc Evy, ci că *ai avut dreptate.*

Înţelege exact ce vrea să spună Erik, deşi îi displace gândul: dacă tot ce s-a întâmplat în ultimele două săptămâni ar fi fost exact la fel – cu excepţia că nu s-ar fi

adeverit să fie Marburg, atunci Coeficienta n-ar mai fi avut dreptate. Şi nu numai că n-ar fi avut dreptate dar s-ar fi făcut, de râs. Iar deosebirea dintre a avea şi a nu avea dreptate, în cazul de faţă, a fost o pură întâmplare. Ea ar fi fost tot atât de deşteaptă, de competentă, conştientă de responsabilităţile ei şi cu iniţiativă, chiar dacă n-ar fi fost Marburg. Dar, probabil, că Erik are dreptate: toţi i-ar fi întors spatele dacă *n-ar fi avut dreptate.* Şi ar fi fost complet normal – iar ea n-ar mai fi avut ce să spună.

— Te-am întristat? o întreabă Erik.

Ea dă din cap că nu şi încearcă să zâmbească.

— N-o să te maturizezi niciodată Evy?

Apoi Erik îi spune ceva care o face să se aşeze la masă fără să mai toarne cafeaua.

— Cred că ar trebui să renunţi la Institutul Nobel.

— Acum?! După tot ce s-a întâmplat?

— Data viitoare s-ar putea să nu te descurci la fel de bine Evy. Nu poţi conta pe asta.

Ea nu înţelege. În sfârşit, a ajuns la o bună bază de pornire – evident din pură întâmplare – şi acum are şansa să obţină rezultat «? concrete.

— Ştii că nu este un serviciu sigur, permanent, spune Erik.

— Eu sunt mulţumită să lucrez în continuare pe baza alocaţiei de stat pentru femei. Nu sunt fonduri pentru un post permanent.

— Dar nu-ţi dai seama că n-ai nicio influenţă?

Sigur, asta a înţeles şi ea. I-a fost clar de la bun început că este tolerată. Lucru care, pe de altă parte, este perfect explicabil. Dacă eşti angajat pe baza unei subvenţii de stat şi ţi se dă o slujbă care nu, este considerată absolut necesară de către şefii Institutului – atunci e de la sine înţeles că nu poţi avea influenţă.

— Ce-o să se întâmple când se termină subvenţia? întrebă Erik.

— Dacă am noroc, mai obţin o prelungire.

— Asta n-are nicio legătură cu norocul, Evy. Nu înţelegi că este o chestiune de buget şi de conjunctură.

Dacă situaţia va fi nefavorabilă când subvenţia pentru postul tău va fi rediscutată, nu te mai ajută norocul sau faptul că toţi oamenii sunt amabili.

Nu-i place modul lui Erik de a spune „amabili”, este o nuanţă de cinism în tonul lui, pe care ea o detestă. Când Erik avea douăzeci şi doi de ani şi era primul din anul lui la Institutul de Economie Tehnologică, se manifesta la fel de cinic. Dar mai târziu s-a maturizat, ridicându-se la nivelul inteligenţei lui, sau cel puţin aşa îi plăcea ei să creadă.

— Evy, îi spune el punându-şi mâna pe a ei. A fost bine că ai descoperit epidemia înainta de a se fi răspândit... Dar ai făcut ceva care de fapt îţi depăşea atribuţiile. Dacă salariaţii Institutului Nobel ar fi fost în pericol de a contracta virusul, era o /chestiune legată de condiţiile de muncă şi nu o problemă de medicină veterinară.

Îşi retrage mâna şi se uită mâhnită la Erik.

— Nu mă-a-nţelege greşit! îi spune Erik şi îi ia mâna înapoi. Ai avut o contribuţie valoroasă. Dar de fapt intra în competenţa Comisiei pentru protecţia muncii.

Înţelege ce vrea să spună Erik. Şi ar împărţi bucuroasă onorurile cu oricine ar dori să le aibă. Dar, practic, cele petrecute i-au dat putere de muncă ki posibilităţi sporite în activitatea ei.

— Te cunosc, Evy, îi spune el. Pentru tine îngrijirea animalelor este la fel de importantă ca şi protejarea oamenilor care lucrează cu ele.

— Da, Erik, aşa este.

— De aceea n-ai să poţi niciodată s-o scoţi la capăt cu slujba pe care o ai.

Şi ea se gândise la aspectul ăsta. Numai un idiot ar fi fost în stare să creadă că va fi uşor să-ţi impui opiniile referitoare la protecţia animalelor în Institutul Nobel. Şi în general să promovezi măsuri care nu sunt obligatorii prin lege, sau care într-un fel sau altul nu sunt profitabile, fie din punct de vedere cras financiar, fie din cel al progresului în domeniul cercetării.

— Dacă am bunăvoinţa oamenilor mai pot realiza

câte ceva, afirmă ea încrezătoare; cel puţin de data aceasta crede că dreptatea este de partea ei şi nu a lui Erik.

— Realizări marginale, spune Erik cu o notă de dispreţ. Îmi pare rău să ţi-o spun Evy… dar eşti demodată.

— Nu e deloc mâhnită – s-a simţit demodată şi exagerată încă din adolescenţă. Cu timpul sentimentul acesta i s-a transformat dintr-un handicap într-o siguranţă şi stabilitate interioară. În anumite momente s-a gândit cu recunoştinţă că nu s-ar fi adaptat niciodată la „societatea în continuă schimbare” fără această încetineală ţărănească.

— În orice caz, nu pot să mă retrag acum. De ce-aş alege să fiu şomeră în loc de a avea o slujbă nesigură?

— Te-aş putea, eventual, ajuta cu o subvenţie pentru cercetare.

— Nu, Erik. Poate că o să mă lovesc cu capul de pragul de sus. Dar m-aş dispreţui, dacă aş da bir cu fugiţii.

Erik se uită la ea câteva secunde, apoi se înseninează, întinde mina peste masă şi o strânge de umăr.

— Hai să uităm discuţia asta. Iar tu… ţine-te tare!

Evy îşi recapătă instantaneu buna dispoziţie. Erik a fost doar îngrijorat. E înţelept şi perspicace. El vede în perspectivă. Ei i-a fost întotdeauna greu să vadă lucrurile într-o perspectivă mai largă. Câteodată dădea vina pe faptul că e femeie. Evident că n-are dreptate, dar te simţi mai bine când gândeşti aşa, decât să fii nevoit să accepţi că eşti prost.

22

NICIODATĂ până atunci nu se simţise atât de bine la serviciu. Se pare că toată lumea de la Institutul Nobel ştie cine este. Mulţi o salutau spontan la cantină, în autobuz, la toaletă. În a patra zi după concediul medical primeşte un nou birou în „apartamentul de la mansardă” al administraţiei, după denumirea lui populară; deasupra vechii clădiri administrative datând din anii ’50, cu acoperişul plat, se construise un pavilion lung din lemn, sau o baracă, cum i se zicea înainte. „Mansarda” este un

loc de muncă care se bucură de popularitate. Fiecare cameră are o uşă proprie care dă direct afară, pe terasa acoperişului, unde sunt plante veşnic verzi.

Dar cel mai mare avantaj constă, probabil, în faptul că pavilionul nu este conectat la instalaţia de aer condiţionat a clădirii principale, frecvent defectă; cei care lucrează în mansardă beneficiază, în schimb, de un lux desuet aproape extravagant – au ferestre care se deschid.

Noul ei birou este format din două module, adică este dublu, de două ori câte şase metri pătraţi şi cu două ferestre. Aceasta constituie până în prezent cea mai concretă dovadă de preţuire din partea IMCAN. Ceea ce înseamnă de fapt că, dacă ar fi fost angajată permanent, ar fi avut o categorie de salarizare corespunzătoare unui şef de secţie.

Cei trei pereţi fără ferestre ai camerei sunt îmbrăcaţi în tablă vopsită cu lac alb. Dar nu din motive de protecţie contra incendiilor, ci pentru că pe tabla albă se putea scrie (pe cei trei pereţi), cu tuş de diferite culori. Văzuse birourile unor cercetători cu pereţii mâzgăliţi cu cifre, integrale şi simboluri, încăperi în care cercetătorul însuşi stătea ca un păianjen gânditor, circumscris propriului său sistem de coordonate tridimensionale.

Mobilierul este complet nou: un birou redus la strictul necesar, scaunul, „de meditaţie” şi măsuţa mobilă pentru instrumente. Aceasta este aidoma celei pe care o văzuse cu ocazia primei vizite la Institutul Nobel, când fusese intervievată de directorul Horrlin. Pe măsuţa multifuncţională cu rotile se găsesc telefonul, dictafonul, calculatorul electronic, un televizor cu diagonala de 23 cm şi un aparat electric de făcut cafea. Când intră în birou legănându-se, cu servieta plină, aproape să plesnească şi cu sulurile de scheme – PERTH la subraţ, este bucuroasă la început, dar o cuprinde apoi un sentiment de înstrăinare. Senzaţia de înstrăinare i se diminuează întrucâtva, după ce-şi aduce propriile ghivece cu flori. Pereţii o privesc însă provocator, ca şi cum te-ai uita la cineva în albul ochilor. În cele din urmă îşi ia inima în dinţi

şi scrie cu litere roşii uriaşe, de-a curmezişul celui mai mare perete: 1 MAI CU BUCURII!!!

O dor picioarele şi se aşază în scaunul „de gândire”. Acesta este construit ca un ca un de dentist. Prin intermediul a patru butoane fixate în rezemătoarea braţului, scaunul poate fi ridicat sau coborât, înclinat în faţă sau pe spate şi chiar făcut să se rotească. În ultimii ani s-a demonstrat ştiinţific un fapt pe care proprietarii parcurilor de distracţie îl ştiau de cinci sute de ani, şi anume că mulţi oameni sunt stimulaţi dacă „se dau în căluşei”. Dar ea nu îndrăzneşte să se învârtă cu scaunul. Nimeni din familia Beck nu suportă să se dea în căluşei. Nimeni? Ba Erik suportă. Erik, care este ofiţer de aviaţie în rezervă cu dreptul de a face lupinguri şi acrobaţie în aer.

I-ar fi plăcut să-i arate lui Erik noul ei birou. Dar nu se prea poate înainte de a veni vara. Boala bătrânului şi a ei însăşi l-au solicitat cu mult prea mult pe Erik în aprilie. Acum trebuie şi el să-şi vadă de-ale lui. În portofel are o fotografie a lui Erik. Scoate epidiascopul din sertar, îl ridică deasupra capului, aprinde proiectorul, îndreaptă pătratul luminos spre peretele alb şi introduce fotografia. Erik în mărime de doi metri pe doi, se uită cu un surâs de Mona Lisa la mamalui aşezată în scaunul „de gândire”.

După prânz trebuie să se prezinte ca martor în faţa Comitetului de producţie. Pleacă din cantina-restaurant, trece pe lângă imobilul Nobel – unde câţiva turişti aşteaptă ca orologiul să bată ora unu – o ia pe lângă colţul bibliotecii şi intră printriufele înalte de liliac din Lingârden. Se opreşte uimită şi se uită cu răsuflarea tăiată la un pitrgoi singuratic. O pasăre aici, chiar în centrul Stockholmului!

Portalul clădirii Lindgârden este împodobit cu drapele roşii şi steaguri suedeze în cinstea sărbătorii de 1 Mai, de a doua zi. Înăuntru, în hol, o aşteaptă „complicele” ei, mecanicul şi inspectorul pentru protecţia muncii, Peter Yerganian.

— Să fim nevoiţi să ne întâlnim *aici,* spune ea cu un sentiment de vinovăţie.

El încearcă să schiţeze un rânjet încurajator dar nu reuşeşte deoarece abia şi-a băgat o priză mare de tutun sub buza superioară.

Sunt imediat chemaţi în încăperea spaţioasă în care Comitetul de producţie s-a aşezat în capul mesei mari, ovale, de întruniri. Comitetul este compus din preşedintele Edvin Karlsson, şeful de serviciu Hâkan Rosenquist, ca reprezentant al administraţiei şi consilierul juridic al Institutului Nobel, Max Ehrendorffer.

Evy şi Yerganian rămân în picioare.

— Dar luaţi loc; ce naiba! le spune Rosenquist iritat, ca şi cum însuşi statul în picioare reprezenta o anume formă de protest.

După ce se aşeză, cei trei membri ai comitetului vin şije dau mâna. Apoi se aşază şi ei din nou, iar juristul tuşeşte, pentru a-l grăbi pe preşedinte să înceapă.

— Tovarăşi, spune Edvin Karlsson. Presupun că sunteţi pe deplin informaţi de ce v-am chemat aici.

— De fapt, eu nu sunt, zice Evy Beck.

— N-ai primit materialul xeroxat? o întreabă juristul.

Se simte foarte vinovată, materialul trebuie să fie într-unul din plicurile mari pe care nu reuşise încă să le deschidă.

— O premisă a acestei şedinţe este ca păr – ţi le să fi luat cunoştinţă de situaţia de fapt, zice acru juristul.

— Eu am citit materialul, spune, Yerganin. Iar Evy Beck este de fapt aici doar ca martor.

Cei trei membri ai comitetului se uită unul la altul, apoi Edvin Karlsson zice:

— Aşa e. Are cineva vreo obiecţie dacă continuăm?… Nu, nu are. Atunci rog juristul să prezinte situaţia.

Max Ehrendorffer parcă citeşte din aer şi nu de pe hârtia din faţa lui „în după-amiaza zilei de 29 martie, inspectorul cu protecţia muncii, Peter Yerganian, a fost chemat pentru a lua o decizie în privinţa eventualei închideri a unei încăperi de lucru contaminate din zona cu animale mici a Institutului de Fizică Medicală. Persoana care i-a cerut lui Yerganian să ia această decizie a fost

angajata temporară, Evy Beck. S-a invocat motivul că animalele din încăpere ar fi contractat virusul Marburg. În după-amiaza aceleiaşi zile, Yerganian a luat poziţie în problema închiderii. Conform instrucţiunilor speciale pentru inspectorii cu protecţia' muncii, Yerganian a decis ca spaţiul de lucru mai sus-amintit să fie *izolat.* Sunt părţile de acord cu aceste date?

Yerganian murmură un „da" gutural, în timp ce Edvin Karlsson se mulţumeşte să bată cu degetele în marginea mesei.

— Constatând că părţile sunt de acord. Comitetul de producţie l-a delegat pe subsemnatul să înainteze o propunere de sancţiuni, după cum urmează: în conformitate cu instrucţiunile speciale pentru inspectorii cu protecţia muncii, reprezentantul local cu protecţia muncii poartă întreaga răspundere – pentru măsurile de restrângere a producţiei pe care le adoptă. În cazul de faţă, inspectorul cu protecţia muncii a procedat la izolare *înainte* de a dispune de suficiente elemente de investigare. La solicitarea scrisă a acestui Comitet de producţie, Comisia Naţională pentru animale de experienţă a răspuns. că „investigarea suficientă" a situaţiei, în cazul de faţă, nu poate fi considerată îndeplinită, înainte de a se fi primit răspunsul Institutului de Stat Medico-Veterinar asupra cercetării virusologice.

Ca atare, în acest caz, inspectorul cu protecţia muncii nu s-a asigurat dacă există suficiente motive obiective de decizie înaintea izolării din 29 martie. / întrucât inspectorul cu protecţia muncii a nesocotit prevederile legii privind condiţiile de muncă, Institutul Nobel a avut de suferit o întrerupere de producţie totalizând 56 de ore; adică timpul care s-a scurs de la decizia de închidere până când cercetarea virologică a fost terminată. Costul întreruperii de producţie a fost calculat, conform tarifelor în vigoare stabilite în baza acordului între Uniunea Sindicatelor şi Asociaţia Patronilor la suma de 19.650 de coroane. Se solicită plata integrală a sumei.

Apoi ia cuvântul Edvin Karlsson; pare să fie într-o

stare de spirit neobişnuit de jovială.

— Daaa, tovarăşi, acum nu trebuie să luăm lucrurile prea în tragic. Există, din câte ştiu, nu, mai puţin de două circumstanţe atenuante. În primul rând, expertul medico-veterinar te-a îndemnat pe tine, Yerganian, să închizi sala cu animale... în al doilea rând, s-a dovedit ulterior că *ai avut dreptate.*

Evy Beck ridică mâna, aşa cum învăţase cândva în şcoala elementară: antebraţul stâng se aşază pe bancă, cotul drept se sprijină pe dosul palmei stângi, după care antebraţul drept se ţine vertical, cu palma întinsă şi degetele alăturate.

— Dar... a *fost* Marburg, zicei ea şi tot gâtul
i se înroşeşte.

Şeful de serviciu Rosenquist ia cuvântul:

— Întocmai, Evy. Ai procedat înţelept. Ne-ai făcut un serviciu *nepreţuit.*

— Totuşi... începe juristul, însă este întrerupt imediat de Edvin Karlsson.

— Vezi, Evy, ceea ce analizăm noi acum este situaţia din 29 martie... pe ce bază s-a luat decizia *atunci.*

— Vreţi să spuneţi că ar fi trebuit să lăsăm virusul Marburg să se răspândească aici în

Institut. Ultima epidemie cunoscută s-a soldat cu şapte victime omeneşti.

— Iygur că nu, Evy, spune Hâkan Rosenquist. Nu la asta se referă discuţia.

— Nu-i aşa că înţelegi despre ce este vorba? zice Evÿ, căutând sprijin la Yerganian.

— Păi, sunt inspector cu protecţia muncii de unsprezece ani.

— Ei bine, după cum ştiţi tovarăşi... zice Edvin Karlsson, azi e ajunul zilei de 1 Mai, aşa că ar fi bine dacă am realiza o înţelegere.

— Şi Yerganian să plătească 19.650 de coroane, spune Evy cu o indignare de care nu se credea în stare.

— Uşurel, uşurel... spune Rosenquist. N-am ajuns încă acolo.

— Îl rog acum pe jurist să citească propunerea de imputare redactată de Comitetul de producţie, spune Karlsson. Îmi exprim speranţa că părţile vor fi de acord cu ea.

— Propunere de imputare, citeşte Max Ehrendorffer, uit, induse în continuare în gol, deasupra hârtiilor pe care le are în faţă. Comitetul de producţie de la Institutul Medico-Chirurgical Alfred Nobel se abţine de la a pretinde recuperarea banilor de la inspectorul cu protecţia muncii, Peter Yerganian* Se propune în schimb ca suma de 19.650 coroane să fie plătită solidar de Comitetul pentru probleme de muncă şi Institutul Nobel. Peter Yerganian este pedesit cu suspendarea pe 18 luni din funcţia de inspector cu protecţia muncii şi din postul de mecanic. Pe timpul suspendării nu există niciun impediment ca Yerganian să fie retribuit din alocaţia specială pentru bărbaţi a Oficiului Forţelor de Muncă.

— Eu sunt mulţumit, spune Yerganian, după care ambele părţi îşi strâng mâna repede, iar Yerganian şi Evy Beck se duc la garderobă.

— Îmi pare al naibii de rău de ce ţi s-a întâmplat, zice Evy. Ar fi fost corect să-mi fi asumat eu răspunderea pentru închiderea sălii.

— Nu pot fi de acord cu tine, îi spune Yerganian. În cazul ăsta, ne-am fi reîntors, în principiu, la vremurile de odinioară, când patronul şi specialiştii puteau să conducă şi să decidăcum voiau în privinţa condiţiilor de muncă.

Evy se simte uluită şi prostită.

Când ajung pe scările clădirii, sub steagurile roşii şi cele albastru-galbene naţionale, ea îl întreabă:

— Şi cum o să te descurci acum? Timp de 18 luni.

— O să mă plătească din alocaţia pentru bărbaţi a Oficiului Forţelor de Muncă.

— Da, dar ce-o să faci, practic?

O priveşte puţin surprins.

— Păi, o să fac aceleaşi lucruri, bineînţeles, adică o să-mi „păstrez vechiul post. Singura diferenţă este că voi primi mai puţini bani. Am avut un noroc nemaipomenit. 18

luni pe alocaţia OFM este o pedeapsă foarte blândă.

STA TREAZA aproape toată noaptea înainte de ziua de 1 Mai. Tata s-a dus să se culce exact la opt şi jumătate, ca un copil ascultător, dar după aceea n-a putut să adoarmă. Foloseşte pentru prima dată selectorul Auto-Hepar-ului. Prin intermediul lui ficatul mecanic poate fi acţionat în aşa mod încât să nu descompună anumite substanţe. Apăsând pe tastele aparatului, introduce codul chimic care emite substanţele ce induc somnul în creierul mijlociu: într-un sfert de oră tata a adormit de la sine.

Sunt o mulţime de lucruri de făcut înainte ca soarele să răsară în ziua de 1 mai. Să coacă prăjitura de graham, să pregătească ştiuca cu marinată şi apoi să cureţe toate crenguţele de mesteacăn şi să le pună în apă. Freacă masa din bucătărie, o împinge lângă perete şi aşterne un şervet cu un model inspirat din Marea Grevă din anul 1909. Îngrămădeşte pe masă, una’ peste alta, farfuriile împreună cu paharele şi tacâmurile argintate. Marele medalion din alamă trebuie frecat până îşi revine la strălucirea lui naturală. Praful de curăţat se întăreşte şi înţepeneşte printre interstiţii, ca un chit portocaliu; nu reuşeşte să răzbată până la el şi să-l scoată cu cârpa şi e nevoită să sacrifice o periuţă de dinţi. E trecut de ora trei noaptea când în sfârşit se strecoară în vârful picioarelor în vestibul şi fixează medalionul pe uşa exterioară – moneda mare de alamă cu chipurile lui Marx şi regele Carl al XVI-lea Gustaf din profil.

În timp ce stă lângă chiuveta din baie, în cămaşă de noapte şi se uită ţintă, cu dezgust, la periuţa de dinţi irosită, o străfulgeră un gând: STEAGUL!” Unde naiba mai băgase anul trecut steegul înfăşurat pe băţ? Ia la rând toate debaralele, scotoceşte printre costumele bătrânului, care sunt acum cu cel puţin patru numere mai mari, scormoneşte printre grămezile de pantofi vechi şi patinele de hochei abandonate de Erik. Îi e atât de somn, încât atunci când să se urce pe scaunul de bucătărie, aproape că e pe punctul de a-şi pierde echilibrul – în ultimul moment

se apucă de hota de deasupra maşinii de gătit.

Dar nici în dulapul suspendat din bucătărie nu găseşte steagul înfăşurat sul. Intră tiptil în camera bătrânului – acesta doarme profund – şi se uită deznădăjduită la băţul de steag, lustruit cu baiţ, înfipt într-un vas de argilă dintr-un colţ al camerei, adunând praf pe el. Dintr-odată îşi aduce aminte! Steagul e în pod. După ziua de 1 Mai, de anul trecut, socotise că, în ceea ce o privea, n-o să mai existe vreo nouă aniversare. I se părea o prostie, să mai folosească asemenea obiecte decorative când era complet singură. Aceasta se petrecuse înainte ca tata să se îmbolnăvească şi când Erik tocmai declarase că cu siguranţă nu mai are de gând să aniverseze ziua de 1 Mai, ca protest împotriva comercializării evenimentului.

Îşi pune mantoul, ia cheile de la pod şi o porneşte pe scara friguroasă. Sus, în pod, descuie uşa din plasă de sârmă pentru găini de la boxa nr. 773. Steagul e în boxă, aplecat într-o parte, într-un colţ. Ia sulul lung de hârtie şi îl scutură de praf… când e pe punctul de a avea cel de-al doilea atac de inimă: uitase de cadoul pentru tata! Se prăbuşeşte pe o ladă cu cărţi cu steagul (făcut sul) între genunchi. Ce tâmpenie formidabilă! Se gândise practic săptămâni la rând ce cadou să-i cumpere tatălui ei pentru ziua de 1 Mai. Ar trebui să-i ia o şapcă bleumarin cum se poartă la manifestaţie. Sigur că nu se punea problema ca bătrânul să mai participe la vreo demonstraţie de 1 Mai; nici chiar să se ducă şi să privească depunerea coroanei de flori la Gărdet. Dar la inventarierea bunurilor după moartea mamei vechea beretă de 1 Mai a lui tata se rătăcise, şi ea îşi dăduse seama că bătrânul n-ar fi fost mai afectat dacă şi-ar fi pierdut, de pildă, verigheta.

E ora trei şi jumătate noaptea… Ar putea, foarte bine, să ia un taxi până la magazinul universal Ahlen şi să-i cumpere ceva, orice. Absentă, scormoneşte la întâmplare cu sulul de hârtie vechiturile împrăştiate prin pod, lăsându-l să cadă aproape pe fiecare obiect întâlnit în cale – plonc! se aude când tubul de hârtie se loveşte de un bust de plastic vechi, gol pe dinăuntru, al lui I. Stalin. În spatele

pungilor cu naftalină în care sunt hainele mamei ei dă peste o cutie de carton pentru pantofi cu fotografii. Şi sub cutie e ghiozdanul ei crăpat din anii ’40. Mucavaua se jerpelise şi se spălăcise de purtare, iar unul dintre colţarele de metal îi căzuse. O panglică roşie, făcută franjuri, e ieşită în afară. Ridică ghiozdanul şi se aşază pe lada cu cărţi. În ghiozdan păstrează scrisorile de la tatăl ei scrise între anii 1941 – 44. Scrisori pe care era prea mică să le înţeleagă.

În primele scrisori – niciuna nu menţionează localitatea de unde sunt trimise – tata îi scrie şi-i povesteşte cum este ca „recrut”. Abia în toamna anului 1942 scrisorile sunt mai concrete: tata scrie despre autorităţile lagărului, despre barăci, despre tăiatul lemnelor în pădure. Ultimele scrisori din 1944 sunt scrise fără să mai ţină seama de teama de cenzură: tata îşi varsă tot dispreţul turbat pe filogermani, pe speculanţi, pe transporturile de minereu de fier din şi prin Suedia şi faţă de „linguşirile pripite pentru bătrânul opresor al muncitorimii John Bull Churchill”.

Ia scrisorile cu ea în apartament, le aranjează după dată şi le împachetează într-o cutie goală de hârtie pentru maşina de scris; înveleşte cutia într-o hârtie grena care se foloseşte de 1 Mai, lipeşte o etichetă pe ea pe care scrie „Către tata de la Evy, la nouă ani”. Duce pachetul şi steagul în camera bătrânului. Fixează steagul roşu la băţ şi aşază pachetul în vasul de argilă împreună cu steagul. Înainte de a părăsi camera aranjează steagul în aşa fel ca faldurile să cadă vertical.

E aproape patru după-amiaza în ziua de 1 Mai. Ascultaseră cuvântarea de 1 Mai a regelui la Gârdet şi terminaseră masa, care pe deasupra mai, fusese şi copioasă. Tata se dusese la el în cameră să-şi facă somnul de după-amiază şi pentru o oră suplimentară de purificare cu aparatul Auto-Hepar. Se gândeşte că ar putea şi ea să iasă puţin să se plimbe şi să se uite la oraşul peste care s-au aşternut frunze de mesteacăn, la oamenii elegant îmbrăcaţi, dar e totuşi prea somnoroasă ca s-o facă. În

schimb, se serveşte cu câteva picături de vin dulce de Porto – nu mă dezic deloc, asta mă caracterizează, se gândeşte ea, nu există un somnifer mai bun decât un vin tare, dulceag.

În acel moment se aude soneria de la intrare. Erik! O străfulgeră un gând înainte de a-şi aduce aminte de ceea ce ştie deja: Erik are obiceiul în ultima vreme să se ducă în excursie în Gambia de 1 Mai. În faţa uşii e o fată trecută puţin de douăzeci de ani. E îmbrăcată într-o fustă şi o jachetă de culoare albastră. poartă o pălărie mică, albă, iar la reverul jachetei are prinsă o cocardă cu culorile galben, roşu şi albastru.

— Rodion Beck??

— E ocupat. Despre ce e vorba?

Fata are o geantă de umăr încăpătoare, încărcată ochi, de la care caută un sprijin, făcându-şi de lucru cu capacul.

— Despre votare! apoi adaugă ca să fie înţeleasă: Ştiţi azi e 1 Mai.

Evy Beck înţelege prea bine şi rosteşte pe un ton obosit:

— *Da.* Dar credeam că aţi înţeles din ce v-am spus că domnul Beck *nu* gste interesat.

— Oh, ba da, răspunde fata.

— Nu cu dumneavoastră am vorbit la telefon? Sau poate cu altcineva? Mi-aduc precis aminte că *am, făcut apel* la dumneavoastră să-l lăsaţi în pace pe tatăl meu.

— Da, dar Rodion Beck a răspuns la formularul cu întrebări trimis de noi printr-o carte poştală. El a fost de acord cu sondajul de opinie CSBIFO. Afară numai dacă nu i s-a întâmplat vreun necaz, să-şi rupă piciorul sau altceva?

— Domnul Beck nu poate primi pe nimeni înainte de ora cinci. Îşi face dializa hepatică.

— Aş putea să intru şi să-l aştept? întreabă fata.

Evy o lasă pe lucrătoarea electorală să intre în bucătărie. Când au întâmpinat rezistenţă la telefon cei de la Biroul Central de Statistică au trimis mai mult ca sigur ceva prin poştă. Şi întrucât tata nu a fost pus sub tutelă nu

are cum să împiedice un interviu politic.

— După ora cinci, deci? întreabă fata. O să aibă loc în timp util. Trebuie să reuşesc să telefonez rezultatul înainte de ora şase.

Evy ştie. În ziua de 1 Mai, lucrătorii electorali ai CSBIFO cutreieră şi iau interviuri celor 10.000 de persoane selecţionate. Rezultatele alegerilor sunt introduse în computer în aceeaşi seară şi prelucrate pentru a fi gata până la emisiunea de ştiri TV de la şapte şi jumătate. Apoi îşi fac apariţia liderii partidelor şi răspund la întrebări în legătură cu cifrele transmise în cadrul emisiunii.

— Cred că într-un fel se pare că era mai *just* pe vremea când *fiecare* se ducea să voteze, spuse Evy după ce se aşezară.

— Am auzit pe mai mulţi afirmând asta, răspunde fata sentenţios. Dar adevărul e că noua simplificare a sistemului electoral a dus la rezultate mai sigure, mai precise. Şi cu mult mai puţini oameni reuşesc să se sustragă de la vot. În trecut cea mai ridicată participare la vot era cu puţin peste 87%. La ultimele noastre sondaje de opinie neparticiparea a fost de 3, 8, 3, 3 şi, respectiv, 2, 9%. Obiectivul nostru, de astă dată, este de a ne plasa sub 2, 5%. Asta înseamnă o participare la vot de peste 97%.

— Da, sigur, este pur şi simplu emoţionat, spune Evy. Vreau să spun că statisticile sunt de partea dumneavoastră.

— Şi onestitatea este de partea noastră, înainte, toţi suedezii adulţi aveau, desigur, dreptul la vot. Dar era mai degrabă o formalitate, o înşelătorie. Oamenii se duceau la vot şi *băgau o bucată de hârtie într-o cutie, în spatele unui paravan.* Pentru a nu mai vorbi de toate afişele electorale care zăceau azvârlite peste tot... Şi de cheltuielile pentru campaniile electorale tot mai neconcludente ale partidelor politice.

— De fapt, este pentru prima oară când cineva din familia noastră este selecţionat.

Tras la sorţi.

— Tras la sorţi. Practic, nici fiu ştiu exact cum se desfăşoară propriu-zis votarea.

Fata îşi deschide geanta grea ca de poştaş şi scoate un teanc de broşuri şi chestionare, fotografii, tabele, o pereche de zaruri şi o eprubetă de care este ataşat un balon. Ridică balonul şi arată cu degetul spre el.

— Înainte de toate, votantul trebuie să sufle în balonul-test care înregistrează concentraţia de alcool. Instrucţiunile privind interzicerea accesului la vot a persoanelor în stare de ebrietate sunt, bineînţeles, în vigoare.

Evy priveşte cu vinovăţie la sticla de vin de Porto.

— După aceea mă asigur că cel în cauză poate să citească, ştie în ce an ne aflăm şi că e în stare să judece, în general.

— Nu-i eliminaţi chiar de la început pe cei mai puţin dotaţi intelectual, arieraţi mintal şi psihopaţi?

Fata rămâne cu gura puţin căscată câteva secunde. Se uită în gol la Evy Beck, dar îşi revine repede şi reia:

— Apoi parcurgem împreună broşurile electorale ale celor trei partide parlamentare. Votantul are posibilitatea să-şi exprime acordul sau dezacordul în legătură cu argumentele prezentate de partidele respective.

— Cine întocmeşte broşurile electorale?

— Le elaborăm noi înşine la Biroul Central de Statistică. Trecem în revistă cei trei ani precedenţi şi urmărim modul în care a acţionat respectivul partid. După aceea confruntăm ceea ce s-a făcut cu programul actual al partidului – desigur, înlăturând de la început elementele evident nerealiste.

— Oh, desigur, şi atunci totul este mai obiectiv.

— Exact.

— Apoi votantul se pronunţă pentru un anumit partid?

— Uşurel, uşurel, nu vă grăbiţi. Parcurgem, deci, toate argumentele partidelor şi încercăm să evaluăm antipatia sau simpatia votantului faţă de diferitele poziţii adoptate de un partid sau altul.

— Şi dacă cineva nu ştie?

Fata ia zarul între degetul mare şi arătător, ambele frumos conturate cu unghii bombate de culoarea vinului roşu.

— Atunci hotărâm în privinţa respectivei probleme ca la parlament, prin tragere la sorţi.

— Şi dacă cineva nu vrea?

— Să nu vrea??

— Continuaţi, vă rog. Tata' se trezeşte în câteva minute.

— Sigur. Apoi acordăm puncte cu minus sau plus pentru diferitele propuneri pe care le fac partidele. Ei bine, după aceea nu ne mai rămâne decât să facem adunarea.

— Şi astfel rezultă pentru cine votează votantul?

— Oh, nu, Aţi înţeles complet greşit procedura. Obţinem două cifre pentru fiecare partid: o cifră cu minus şi una cu plus.

— Deci o persoană votează câte puţin pentru fiecare partid?

— Exact. Rezultatul discuţiei duce la o combinaţie de cifre. De exemplu: votantul acordă 20% pentru Dreapta, 5% pentru Stânga şi 70% pentru Centru. Ajungem astfel la ceea ce se numeşte votul *diferenţiat.*

— Daaa, înţeleg, spune Evy zăpăcită.

— Aţi înţeles, deci? întreabă fata încântată. Vă daţi, deci, seama că lipsa de obiectivitate care caracteriza vechiul sistem a fost înlăturat, la fel cum s-a terminat şi cu promisiunile nerealiste, precum şi cu uzarea excesivă a localurilor şcolare unde se vota… Şi mai presus de toate, a dispărut şi momentul *manipulărilor!* De acum înainte putem, pe drept cuvânt, afirma că votantul, fie el bărbat sau femeie, e conştient de ceea ce face

Pe neaşteptate bătrânul apare în uşă. Este îmbrăcat în cel mai bun costum negru pe care îl are, cu vestă, şi la butonieră şi-a înfipt o garoafă de culoarea vinului roşu. N-a mai arătat atât de vital de ani de zile.

— Mă gândesc să mă duc să mă plimb puţin, spune

Evy.

Tata îşi freacă mâinile crăpate şi rânjeşte în aşa fel încât buza superioară i se crâmpoţeşte:

— Ei, acum e acum. fir-ar al dracului, blestemaţilor!!!

SOARELE MÂNDRU de sfârşit de primăvară arde intens. În camera de la mansardă, unde Evy Beck are biroul, pătrunde o lumină plăcută, atenuată, ferestrele fiind astfel construite încât atunci când lumina tot mai puternică a soarelui bate în geamuri, sticla se întunecă, căpătând o culoare de chihlimbar. Când soarele apune, culoarea ferestrelor se deschide, ca şi când ai turna sifon într-un pahar de whisky.

Evy stă în scaunul „de gândire” şi răsfoieşte un material tipărit la offset „Norme de clasificare pentru animale de experienţă”, redactat de asistenta pentru animale de laborator, Hedda Sjogren. Auzise de numele ei pomenit în treacăt cu un prilej oarecare. Timp de câteva decenii existase la IMCAN un post de asistent pentru animale de laborator, exact ca şi la alte instituţii biologice de învăţământ superior. Dar din vreun motiv sau altul postul rămăsese neocupat de mai mulţi ani. Era posibil ca motivul să fie legat de calificare: asistenţii pentru animale de laborator sunt numai tehnicieni, tineri absolvenţi de colegii şi nu veterinari – sau „felceri” cum sunt numiţi cu un aer de superioritate de veterinarii cu diplomă.

Evy Beck găsise materialul întocmit de Hedda Sjogren din pură întâmplare la biblioteca internă a administraţiei institutului. Are senzaţia că este un arheolog care subit ajunge să fie confruntat cu vestigiile unei culturi dispărute – o cultură care, în multe privinţe, pare să fie comparabilă sau chiar superioară celei actuale. O cuprinde un fel de veneraţie. Ceea ce scrie această asistentă (pentru animale de experienţă) în introducerea materialului găsit sunt exact problemele cu care este confruntată Evy Beck: Dificultatea de a şti în ce constă de fapt munca ei, aşteptările înşelătoare, eşecurile, greutatea obţinerii de informaţii, singurătatea şi sentimentul paralizant că cele mai importante evenimente au loc de cealaltă parte a unui

zid de sticlă, impenetrabil.

Ce s-a întâmplat oare cu Hedda Sjogren? De ce a lăsat ea o impresie atât de palidă la Institutul Nobel, încât abia dacă îşi mai aminteşte cineva că a fost angajată vreodată acolo?

„Normele de clasificare a animalelor pentru experienţe” se dovedeşte a fi cu totul altceva decât ţi-ar permite titlul să presupui. Nu este un simplu inventar, împărţit pe coloane, în care animalele să fie plasate după specificul lor: nevertebrate, vertebrate cu sânge rece. mamifere, rozătoare, animale copitate sau păsări. În schimb, Hedda Sjogren scrie: *Principiul călăuzitor care a stat la baza acestei clasificări* a fost cel funcţional, opus celui al speciei. O clasificare funcţională cred că este mai folositoare pentru cine trebuie să repartizeze priorităţile medico-veterinare în cadrul institutului. Cu o consecinţă a acestui punct de vedere, Hedda Sjogren împarte animalele de experienţă în *Animale Individ, Animale liefolosibile şi Animale de Consum.*

Evy Beck aproape că nu mai are nevoie să citească textul – e ca şi cum predecesoarea ei comunicase în câteva silabe valoarea unui simbol dintr-o ecuaţie care rezistase timp îndelungat tuturor încercărilor de a i se găsi o soluţie. Acum, când ştii ce înseamnă *a* nu mai e nevoie decât să tragi puţin la ambele capete de ecuaţie şi aceasta se desface elegant ca un nod marinăresc făcut cu măiestrie.

Trăsătura caracteristică a animalelor* consumabile este că sunt folosite numai o singură dată, de regulă în experienţe standard sau în diagnostice de rutină. Animalele consumabile nu trebuie decât rareori pregătite şi nu sunt niciodată dresate. Un asemenea animal este util numai ca sistem biologic, dar niciodată ca individ. Animalele de consum sunt cel mai adesea ieftine şi se reproduc în număr mare. Perioada lor de viaţă este scurtă. Un animal de consum tipic este cobaiul, cu toate că şi un animal foarte avansat ca maimuţa rhesus face parte din aceeaşi categorie, adică acele maimuţe rhesus care sunt crescute pur şi simplu numai în scopul de a li se extrage

rinichii în vederea cultivării viruşilor.

La celălalt pol faţă de animalele consumabile se situează *animalele-individ.* Caracteristic pentru acestea 1 este capacitatea mare* de dezvoltare, în sensul că în asemenea animale se investesc resurse aşa cum se investeşte capital într-o întreprindere: capitalul respectiv se manifestă sub forma instruirii, dresajului sau transplantului. Perioada de investiţie poate fi de durată şi să treacă ani până când animalul să ajungă în stadiul de a fi supus la o experienţă şi să înceapă să dea un profit. Ca urmare, valoarea animalului creşte rapid: un cimpanzeu neinstruit la pubertate poate costa circa 7.000 de coroane suedeze când este achiziţionat – dar dacă ar fi să moară după trei ani de pregătire, după ce a fost învăţat să lucreze la un strung-revolver, în trei schimburi, cu una din emisferele cerebrale înlocuită de un circuit electronic cu memorie, pierderile materiale se pot ridica la milioane de coroane.

Animalele refolosibile ocupă un loc intermediar. În această categorie sunt incluse în primul rând animalele ce se supun la experienţe de durată, şi nu au caracterul unei singure intervenţii. În animalele refolosibile nu se fac investiţii deosebite dar sunt necesare anumite resurse ca, de exemplu, pentru asigmrărea unei ambianţe adecvate în perioada dintre o intervenţie operativă şi sacrificarea sa. Tot din categoria animalelor refolosibile fac parte acele animale care sunt menţinute mai mult timp în viaţă în scopul obţinerii de ser sau de hormoni. Animalele refolosibile se deosebesc de animalele-individ în principal prin aceea că înregistrează o creştere moderată a valorii lor şi sunt relativ uşor de înlocuit. Animalele refolosibile obişnuite sunt pisicile.

Hedda Sjogren recunoaşte în materialul ei că stabilirea unor demarcări în cazul de faţă poate fi tot atât de difuză ca şi alte contexte biologice. Ea atrage atenţia în continuare asupra faptului evident că diviziunea după criteriul funcţional nu poate fi în întregime independentă de clasificarea după specii: animalele de experienţă

apropiate de om aparţin cel mai frecvent categoriei individ, deşi există excepţii categorice ca, de exemplu, delfinii şi balenele.

După prezentarea clasificării, Hedda Sjogren trece la discutarea modului în care sunt distribuite resursele financiare pentru diferitele activităţi medico-veterinare. Ea respinge ideea de a se acorda prioritate în funcţie de boli sau necesităţi de îngrijire. În schimb, ea porneşte de la principiul investiţiei şi desemnează o figură geometrică, un triunghi echilateral cu vârful în jos. Apoi secţionează triunghiul în trei segmente egal de groase. Segmentul de sus reprezintă animalele individ, cea din mijloc animalele refolosibile şi vârful animalele de consum.

Dacă cineva dispune de o cantitate determinată de resurse financiare, scrie Hedda Siogren, nu rămâne decât să calculeze suprafeţele triunghiului secţionat pentru a obţine o cifră aproximatură cu privire la distribuirea echilibrată a resurselor. Potrivit acestui procedeu. bugetul unei instituţii medicale de învăţământ superior ar putea fi repartizat cu aproximaţie cam în proporţie de 5: 3: 1 pentru ca destinatarii să simtă că li se acordă servicii optime.

Evy Beck îşi scoate fişele cu însemnările făcute în urma multor vizite la instituţiile IMCAN. Este nemaipomenit cât de mult corespunde metoda de calcul folosită de Sjögren cu propriile ei constatări. Spaţiul pentru câini, la Farmacologie, este de 686 mz, pentru pisici de 370 m^2 şi pentru animale mici de 112 m^2. *Dar,* se întreabă ea, nu trebuie oare să fie un raport direct între numărul de animale şi spaţiul destinat acestora? Dacă o instituţie dispune de 5.000 de hamsteri aurii şi 2 urangutani mai poate să corespundă repartizarea reţiul de adăpostire a animalelor – *şi cores*surselor cu formula propusă de Sjögren? Pentru a controla verifică situaţia de la Departamentul de medicină aero şi maritimă, spa*vunde*: un caşalot are nevoie de un volum de bazin, în metri cubi, de peste cinci ori mai mare decât cel necesar pentru 2600 de peşti mici cartilaginoşi.

Citeşte încă o dată, fără să se grăbească, materialul scris de Hedda Sjögren? Simte că e în posesia unui „argument administrativ” care are tot atâta greutate şi este la fel de convingător ca şi formula care îi bântuie visele: PEBARO, ROBAPE. BAPERO.

Înainte de a închide materialul ochii îi rămân pironiţi pe rândul… *cam în proporţie de 5 – 3: 1 – pentru ca destinatarii să simtă că li se acordă servicii optime.* Citeşte cuvintele de mai multe ori şi de fiecare dată i se pare că, cu cât le citeşte mai mult, cu atât semnificaţia lor se pierde, alunecând tot mai departe de ea. „Să simtă” este o noţiune subiectivă, în timp ce 5: 3: 1 este o noţiune numerică obiectivă. Ceea ce până cu câteva momente în urmă i se înfăţişa ca un peisaj deschis şi limpede, dispărea acum dincolo de text încât întrezărea numai o grădină frumoasă ce se ascunde în spatele gardului de fier al literelor bogat ornamentate.

25

ÎNTR-0 SEARA PLOIOASA DE MAI, Evy participă la prima întrunire consacrată protecţiei animalelor. Nils Rosen a devenit indisponibil în ultimul moment şi Evy Beck îi ţine locul, ca rezervă. Nu evită privirea iscoditoare a tatălui ei, când cu pardesiul pe mână se furişează în baie şi ia un calmant. Dar bătrânul nu zice nimic – o priveşte doar, aşa încât să nu poată înghiţi tableta. Toată gura îi e amară până când ajunge jos pe trotuar, unde, în sfârşit, reuşeşte să păcălească pilula s-o ia în jos pe gât.

Întrunirea este organizată de Frontul împotriva vivisecţiei şi are loc în sala de la demisolul fostului sediu al Asociaţiei patronilor din Blasieholm. Când vine grăbită la vale pe strada Hovslagar vede sala de şedinţe prin fereastra subsolului. La o masă lungă stau douăzeci – treizeci de persoane. În dreapta e o măsuţă cu o carafă pentru apă şi o garoafă uscată. Dacă vrea să renunţe acum e momentul s-o facă! Nimic mai simplu decât să meargă la o cabină telefonică, să sune şi să spună că s-a bolnăvit subit.

Dar care este numărul de telefon de la sala de

şedinţe? Şi are ea o monedă de cinci coroane? Coboară scara şi e conştientă că nu chestiunile practice îi stau în cale, ci incapacitatea ei de a minţi.

O întâmpină un domn vesel de vreo patruzeci de ani. Este Love Ahlin, director-adjunct de liceu şi preşedinte al Frontului împotriva vivisecţiei. Acesta i-o prezintă pe soţia sa, care este secretara organizaţiei şi îi face cunoştinţă cu „combatantul” ei, după cum îl numeşte Ahlin. Îl salută pe Henke Kihiman, inginer. Roşeaţa îngrozitoare de pe gât i se accentuează în mod vizibil. Nu se gândise că va fi vorba de o dezbatere, ci de o discuţie cu întrebări şi răspunsuri.

Împreună cu oponentul, inginerul Kihiman, este condusă în încăperea pe care o văzuse din stradă. Directorul adjunct Ahlin face prezentările:

— Prieteni, Frontul vă transmite tuturor un cordial bun venit la cea de-a cincea reuniune din ciclul nostru „întâlnire cu ştiinţa”. Suntem deosebit de încântaţi că Institutul Medico-Chirurgical Nobel a avut bunăvoinţa să ne trimită pe veterinarul său şef, doctor Evy Beck!

Se înclină puţin fără tragere de inimă spre public şi îşi pune mâna pe gâtul în flăcări, de parcă ar avea o infecţie.

— Celălalt vorbitor din această seară nu mai necesită o prezentare amănunţită: e casierul de mulţi ani al Frontului, inginerul Henke Kihiman! Henke a exprimat rugămintea de a începe prin a ne arăta nişte imagini.

Evy Beck se aşază cât mai departe în capătul mesei celei lungi. Înainte de a se stinge lumina, are timp să treacă rapid în revistă publicul. Sunt reprezentate toate vârstele. Chiar în faţa ei stă o doamnă foarte bătrână cu un aparat medical demodat: ochelari auditivi. Lângă doamna cea bătrână e un cuplu în jur de douăzeci şi cinci de ani, îmbrăcat uşor şi elegant, în tunici. Urmează câţiva adolescenţi, o doamnă de aceeaşi vârstă cu ea, cu părul des, tuns paj, vopsit în nuanţe metalice, care arată ca o cască. Apoi un bărbat în uniformă de paznic. O femeie de treizeci şi cinci de ani cu o faţă de păpuşă şi o roşeaţă în obraji care nu mai are prospeţime de rouă. Se face

întuneric şi Evy reflectează: oameni cu totul obişnuiţi!

Diapozitivele pe care le proiectează inginerul Kihiman sunt destul de slabe calitativ, neclare, detaliile distingându-se cu greutate. Mai întâi apare o maimuţă care e supusă unei experienţe spaţiale într-un laborator din Paris. Apoi un câine fumător din America, d oaie cu electrozi în centrii care produc somnul, un iepure expus la experienţa de măsurare a efectelor coliziunilor, una din vestitele pisici W.R. Hess, iepuri raşi la piele şi arşi cu fierul roşu şi doi şobolani cusuţi unul de altul.

Imaginile sunt vechi de 10 – 30 de ani. Ele înfăţişează experienţe pe care Evy nu le-a văzut niciodată în realitate. O irită puţin faptul că informaţiile nu-şi ating obiectivul – nu simte nicio compasiune faţă de animalele din imagini. Pe de altă parte, o deranjează calitatea slabă, comentariile vagi ale lui Kihiman, faptul că foloseşte în mod greşit terminologia de specialitate şi impresia tot mai persistentă că cei prezenţi au văzut imaginile respective de nenumărate ori înainte.

Lumina se aprinde şi îşi dă seama că e rândul ei să vorbească. Ce să spună? Se pregătise să încerce să răspundă la întrebări concrete şi nu să facă o analiză cuprinzătoare sau să-şi întocmească o „apărare” bine chibzuită.

— Vă rog doctor Beck! îi spune directorul adjunct Ahlin arătându-i măsuţa cu carafa de apă şi garoafa uscată.

Se aşază, îşi duce din nou mina la gât pentru a-şi acoperi roşeaţa şi începe:

— Nu am de gând să comentez imaginile arătate. Pentru aşa ceva trebuie să cunoşti în mod normal cu mult mai mult despre situaţia experimentală propriu-zisă decât ceea ce rezultă din imagini. Decât ceea ce crezi că rezultă din imagini.

Simte că o arde în gât din cauza tabletei amare şi e nevoită să strângă salivă. Oamenii din jurul mesei nu reacţionează în niciun fel, nu dau niciun semn despre modul în care au fost percepute frazele ei introductive.

Dacă le-au trezit agresivitate sau înţelegere. I se pare că o privesc ca şi cum s-ar uita la un obiect, ca de exemplu la un aparat de televiziune.

Înghite şi continuă:

— În schimb, aş dori să vă spun câteva cuvinte despre activitatea de medicină veterinară de la Institutul Nobel. În curând se împlinesc şase luni de când am extins asistenţa pe care o acordăm animalelor. Este, desigur, mult prea devreme să ne pronunţăm cu privire la rezultate în afară de faptul că am înregistrat pretutindeni un interes foarte pozitiv.

De ce stau eu aici şi zic „noi”, se gândeşte ea printre rânduri. Ca şi cum ar fi vorba de un întreg aparat şi nu de o singură femeie angajată temporar pe baza unei subvenţii de stat.

— În primul rând, am început prin a analiza cu atenţie furnizorii de animale de experienţă; am realizat, de asemenea o inventariere generală a stocului de animale şi am făcut o serie de recomandări referitoare la localurile în care sunt adăpostite. Pot spune, de asemenea, că încercăm să creăm o „instituţie model”, în speţă Departamentul de Farmacologie, unde ne concentrăm eforturile pentru ca experienţa câştigată acolo să o putem ulterior aplica şi în celelalte instituţii.

Unde mai auzise ea înainte ceea ce tocmai spusese? Cu groază descoperă cât de *uşor* e să vorbeşti.

Nu este anevoios ca atunci când trebuie să lucrezi la un model sau la o ţesătură – ci e ca şi cum ai desface o bucată tricotată: firul încreţit se deapănă din gură fără întrerupere. Toate cuvintele şi undele sonore existau pregătite gata în corpul ei deşi nu fusese conştientă de acest lucru – acum nu rămânea altceva decât să facă ghemul şi să-l deşire.

— Institutul Nobel este cel mai mare centru de cercetări medicale din Scandinavia. Nu se pot efectua schimbări peste noapte. Trebuie să ştii ce vrei să realizezi şi să cunoşti modul în care funcţionează organizarea. Nu ajungi la niciun rezultat dacă te loveşti cu capul de toţi

pereţii. E de la sine înţeles că trebuie avute tot timpul în vedere aspectele bugetare, fondurile alocate pentru protecţia animalelor să fie cântărite în raport cu alte fonduri – nu putem evita acest lucru. În continuare, aş vrea să trec la unele exemple concrete.

Vorbeşte despre epidemia Marburp despre fibroza Davies la cobai, despre atitudinea extrem de strictă a profesorului Rosen în privinţa experienţelor considerate chinuitoare pentru animale car «au loc numai în prezenta sa.

Când se uită la ceas, descoperă că a ţinut-o şnur trei sferturi de oră. Şi mai sunt încă sute de metri de vorbe în ghem de depănat. Închide ochii şi îşi spune că e totuşi cazul să încheie introducerea pentru a nu lua prea mult din timpul afectat discuţiilor.

Se scurge o vreme până să pună cineva o întrebare. Profesorul de liceu Ahlin se uită zâmbind şi cu sprâncenele ridicate peste auditoriul său – în cele din urmă întreabă:

— Cât de mari sunt fondurile pentru protecţia animalelor?

— Este aproape imposibil de spus, răspunde Evy Beck. Fiecare instituţie în parte trebuie să acorde mijloace financiare suficiente din propriul buget.

— Eu” credeam că e aidoma cu decoraţiunile exterioare ale clădirilor, spune directorul adjunct Ahlin. Că un anumit procent din costul clădirii este prevăzut întotdeauna pentru artă, în cazul nostru pentru protecţia animalelor.

— Nicidecum! răspunde ea. Suntem datori să calculăm după *nevoi* şi nu după un procent prestabilit.

Apoi bărbatul în uniformă de paznic întreabă dacă dr. Beck consideră că legea privind protecţia animalelor este respectată la IMCAN.

— Întrebarea ar trebui adresată Consiliului Sănătăţii Publice, ca autoritate superioară, începe ea şi scoate diagrama complicată pe care cu multă trudă a întocmit-o acum câteva luni: Consiliul Sănătăţii Publice, Comisia pentru animalele de experienţă, Comitetul veterinar,

Direcţia generală a agriculturii, revizorii parlamentului şi Ministerul Industriei.

— Şi care este părea dumneavoastră personală.

— Că sra depus o muncă enormă pentru protecţia animalelor, răspunde ea. Dar nimic nu este atât de bine încât să nu mai poată fi îmbunătăţit.

De mai multă vreme, inginerul Henke Rihiman dădea semne că vrea să ia cuvântul; a făcut tot felul de grimase, a încuviinţat din cap, s-a arătat când mirat când. luminat că a înţeles – în ultimele minute şi-a împins scaunul de la masa mare, apropiindu-l de cea mică.

— Henke Kihiman! spune directorul adjunct Ahlin, după care parcă se cufundă, pe jumătate întins, în scaunul lui.

Evy îşi părăseşte locul – aproape în silă pentru că simte un fel de invulnerabilitate ameţitoare. Indiferent ce întrebări i s-ar pune, există argumente cu interconexiuni largi gata pregătite să fie scoase la iveală.

Kihiman îşi atârnă haina pe speteaza scaunului, îşi toarnă apă şi mută garoafa de la locul ei înainte de a-şi împreună mâinile pe masă şi să înceapă:

— Avem noi nevoie de experienţe chinuitoare pe animale, avem, în general, nevoie de experienţe pe animale? întrebarea este strâns legată de dezvoltarea ştiinţei medicale. Şi pentru că este de presupus că ştiinţa există pentru a împiedica chinurile şi bolile umanităţii, trebuie să ne întrebăm: de unde provin în primul rând, aşa-numitele boli umane? Ca răspuns la aceasta vreau să citez ce spunea doctorul White încă în 1956… După cum se ştie, dr. White a fost, la timpul său, medicul personal al preşedintelui Eisenhower. Doctorul White afirma următoarele despre bolile noastre cele mai grave: „Cred că un regim alimentar adecvat poate face mai mult în Vindecarea bolilor de inimă şi vasculare decât orice medicament nou. *Cheia constă în modul de viaţă al omului.*

Evy Beck îşi dă seama că începe să se înfurie şi să se mânie, că o irită amatorismul şi incompetenţa simplificatoare. Dar tableta calmantă o ajută să nu dea

curs propriei agresivităţi. Constată cu sânge rece: Kihiman vorbeşte prostii, ceea ce mă îndreptăţeşte să mă înfurii. Kihiman este periculos, ignorant şi induce în eroare… Dar ea nu acţionează în niciun fel.

— Ceea ce trebuie să schimbăm este modul de viaţă artificial al omului modern. Nu câştigăm nimic folosind mijloace chimice şi intervenţii chirurgicale de corectare. Sunt de părere că ştiinţa medicală a nimerit pe căi greşite care duc la distrugerea în continuare a mediului interior al omului, la o creştere enormă a aşa-numitelor experienţe ştiinţifice pe animale. Şi aceasta are loc în ciuda faptului că oamenii de ştiinţă de frunte au afirmat, în repetate rânduri, că este adesea greu, da, imposibil să se transfere rezultatele de la animale la om.

Evy Beck îşi siipte picioarele moi şi o furnicătură plăcută în corpul relaxat. Oare tipul ăsta îşi dă seama ce îndrugă? Vrea, oare, să ne întoarcem la epoca de bronz, când omul trăia în colibe de lut, se hrănea cu rădăcini şi fructe, iar la ocazii mai importante frigea un ren omorât cu ciomagul… O societate care ducea lipsă de calmante şi antibiotice şi avea o rată a mortalităţii infantile de 80 – 90%?

Inginerul Kihiman continuă să vorbească despre zecile de mii de substanţe chimice care proliferează în societatea modernă şi care nu pot fi verificate prin experienţe pe animale pentru că metodele de experimentare sunt slab dezvoltate.

Dar tipul ăsta se contrazice singur! Să presupunem că într-un paradis îndepărtat omul 1 ar putea să se debaraseze de multitudinea substanţelor chimice – însă în viitorul previzibil suntem obligaţi să trăim cu ele. Şi trebuie să încercăm să le ţinem sub control, printre altele – şi din păcate – prin experienţe cu animale.

Se uită la membrii Frontului împotriva vivisecţiei. Nici de data aceasta nu par să manifeste vreo reacţie oarecare. Ceea ce este şi explicabil: o fi a douăzecea sau a treizeeea oară când casierul Frontului le ţine această prelegere? Se întoarce din nou spre inginerul Kihiman şi

acesta i se revelează dintr-odată ca un agitator naturist, un profet care promite pace în lume numai dacă îndrăznim să ne arătăm goi.

Inginerul Kihiman nu-şi pierde suflul nana la ora nouă şi jumătate tocmai când Evy Beck îşi dă seama că trebuie să se ducă degrabă acasă să se ocupe de tatăl ei. Dar nu reuşeşte să plece imediat, din cauza manifestărilor de afecţiune de la garderobă. Parcă n-ar fi existat nicio diferenţă de opinie. Când Kihiman îşi ia rămas bun, îi pune mâna stângă pe umăr, în timp ce cu cealaltă îi strânge mâna. E ca şi cum ar încerca cu orice preţ să *evite* o confruntare reală, serioasă.

Soţii Ahlin o iau deoparte, deşi îşi spuseseră la revedere de două ori înainte.

— Ştiţi, doctor Beck, resursele financiare ale Frontului nu ne permit, din păcate, să vă oferim vreun onorariu.

— Nu vreau niciun onorariu, răspunde ea surprinsă şi supărată.

— Dar am dori mult să vă arătăm preţuirea noastră printr-un mic cadou.

— Preferă doamna Beck un anumit sort de băutură? întreabă doamna Ahlin.

— În cazul ăsta, vin de Porto, le aruncă ea un răspuns soţilor binevoitori, numai ca să scape în sfârşit, grăbită să ajungă cât mai repede acasă, la tatăl ei.

A doua zi dimineaţa – care e sâmbătă – se întâlneşte cu grupul săptămânal de consfătuire.

— Ai făcut o treabă bună aseară, îi spune Nils Rosen.

— De unde ştii?

— M-a sunat Love Ahlin. A fost foarte mulţumit.

— Ţineţi legătura? întreabă pa.

— Daaa… Cred că este mult mai paşnic dacă încercăm să colaborăm. În acest mod putem să ştim mai bine ce se întâmplă în sectorul lor. Probabil că nu te-au plătit?

— Vorbeau ceva de un cadou…

— Afurisiţii de zgârciţi. Au subvenţii de stat pentru

prelegeri. La fel ca toate celelalte cercuri de studii.

26

SE APOSTROFEAZĂ din ce în ce mai rar cu „Coeficienţi”. Vreun motiv obiectiv să justifice această schimbare nu are: este în continuare o femeie cu studii superioare peste patruzeci şi nouă de ani, fără o slujbă permanentă. I se întâmplă să se oprească din senin; să ridice privirea din carte, să-i scape creionul din mână sau să se oprească din mers – ca oamenii care suferă de o foarte uşoară formă de epilepsie, aşa-numitele „absenţe”. Conştiinţa i se decuplează pentru câteva secunde şi i se face vid în cap. Însă partea curioasă este următoarea: până acum câteva luni totdeauna în spaţiile de pauză instantanee apărea scris „Coeficienţi”. Acum sunt albe.

Nu că i-ar fi teamă că se va vedea că a ajuns la vârsta critică. De câţiva ani umblă cu mâna pregătită să-şi acopere gâtul. Să pună palma în jurul gâtului, ca cei din jur să nu observe cum clocoteşte. Gât alb şi spaţii goale în gândire. Încă din adolescenţă renunţase să mai ţină pasul cu rolul convenţional al femeii. Nu are rost să încerci s-o faci când ştii că eşti grasă ca un butoi şi ai o faţă care probabil ar fi găsit înţelegere în ochii unui Rubens sau

Rembrandt, dar nu la revistele „Femina” sau „Vogue”.

O persoană urâtă, puţin”] ovială şi vizibil neatractivă erotic e firesc să nu simtă îmbătrânirea ca ceva deosebit de dramatic. Dacă eşti „tanti” încă din adolescenţă ai trecut examenul de maturitate. Evy Beck n-a trăit niciodată experienţa pe care o mărturisesc atât de des femeile: că într-o zi îţi dai seama că nu mai eşti în centrul atenţiei, ca bărbaţii privesc prin tine – dacă ajung să se mai uite măcar.

În ultimele luni – de când la serviciu lucrurile merg bine – s-a simţit liberă. Nu este nimic încântător în acest sentiment de libertate, nimic de genul „ei, să fie al naibii acum mi-a venit şi mie rândul”! Cu toate că bătrânul, Institutul Nobel şi Erik îi ocupă aproape toate gândurile, se simte liberă.

Într-o clipă amiază de sâmbătă se plimbă spre centrul Stockholmului. Bătrânului i-a venit din senin ideea că are nevoie de nişte cravate noi. Aşa a fost de când l-a pomeniţi: anunţa subit că are nevoie de o pălărie nouă, de o cravată nouă sau de un palton nou. Fără a ţine cont de slabele resurse financiare ale familiei: de-a lungul anilor, mama se obişnuise cu amărăciune cu felul lui de a fi. Nu aveai cum să-l opreşti pe tata. Cumpărăturile lui neprevăzute de haine nu erau o manifestare de snobism. Cu timpul, Evy şi-a dat seama că e alteşva la mijloc: întotdeauna tata a trăit diverse roluri. Vreme de câteva luni pare că încearcă să imite sau să fie la nivelul unui ideal. Îşi schimbă obiceiurile de a dormi, de a mânca, foloseşte expresii şi maniere noi. Apoi, într-o bună zi, rolul se epuizează şi el trebuie să-şi schimbe piglea. În general, a făcut acest lucru cumpărându-şi o nouă pălărie sau o pereche de mănuşi. Asta l-a ajutat în mod cert să treacă peste necazuri şi crizele temporare de identitate.

Se gândeşte că poate este nedreaptă cu tatăl ei. El n-a fost niciodată oportunist, nici chiar pentru un moment, şi nu îşi schimbă criteriile valorice, ei. aparenţele, micile şiretlicuri cotidiene care îl fac să se împace cu el însuşi. Şi acum sunt deci, cravatele. „Ţi-aş fi extrem de recunoscător dacă te-ai repezi imediat până în centru să-mi cumperi nişte cravate!” îi spusese bătrânul după ce ea se întorsese acasă de la discuţiile obişnuite de sâmbăta dimineaţa, ca să se apuce de spălat. Dacă bătrânul n-ar fi fost atât de sensibil la manifestările de afecţiune, i-ar fi plăcut să-i spună: Tăticule drag, eu cred că meriţi un munte întreg de cravate. Acum şase luni l-ar fi rugat pe Erik să rezolve problema. Chiar dacă ar fi avut mustrări de conştiinţă că îi răpeşte din timp, ar fi suportat şi această neplăcere decât să se ducă (ea însăşi) până în centrul comercial al oraşului. Dintr-o non-persoană fără slujbă, redevenise Evy Beck cu dreptul de a sta cu ambele picioare pe pământul Suediei.

Străbate pasajul pustiu pentru pietoni spre Piaţa Sture şi se opreşte la intrarea în strada Bibliotecii. Paznicul, care poartă o beretă bleudeschis cu iniţialele

magazinului NK, o salută când trece. Nu-i salută – pe toţi – faptul că o face înseamnă că o consideră de-a casei. Se plimbă agale pe strada Bibliotecii şi se uită din mers la vitrinele de sticlă plasate pe mijloc. Deasupra, dintr-o parte în alta a străzii este agăţată o fâşie de pânză pe care scrie: „NU AM AVUT NICIO SPARGERE DE ŞAPTE ANI”.

Deodată observă cât e de cald – tot atât de cald ca într-un magazin universal. Apoi îşi aduce aminte că Erik îi povestise cum fusese izolată strada la ambele capete cu un strat imobil de aer. Nu înţelesese cum funcţionează sistemul în amănunt, însă Erik spusese că se numeşte „folosirea tensiunii de suprafaţă a aerului”. De fapt, este cât se poate de clar, aerul se comportă ca apa diluată. Dacă omul ar fi avut o greutate specifică mai mică, ar fi putut înota min aer.

Nu se grăbeşte câtuşi de rmtin. Are o misiune întemeiată şi tatălui ei n-o să-i pese cum o să arate cravatele – nu cravata or obiect prezintă vreo importantă pentru el. Pentru el contează schimbarea. Cu ani în urmă i se întâmpla să ajungă la schimbarea aceasta, descotorosindu-se ba de una, ba de alta, în loc să cumpere ceva nou. Pe când mai trăia încă mama, tata se apuca pe neaşteptate şi ardea toate albumele din casă. Nu mai rămâneau decât fotografii răzleţe, de amator. Ca să fie sigură, cheia de la camera din pod o ţinea la ea în permanenţă.

Străzile din centrul oraşului care sunt proprietatea companiilor particulare beneficiază de preţuri fără taxe la băuturi alcoolice, tutun şi dulciuri. Dar mărfurile neimpozabile nu pot fi scoase afară, ci trebuie consumate pe loc. Peste tot pe străzile comerciale sunt mici baruri şi automate. Totuşi, nu vezi niciodată vreun beţiv – numai lume bine-îmbrăcată, puţin ameţită şi dornică de cumpărături.

Evy se abate într-un intrând cu trei scaune acoperite cu angora. Fata palidă în costum tirolez de după tejghea apasă paharul de gura sticlei răsturnate cu vin de Porto şi măsoară 60 de grame. Evy Beck plăteşte 18 coroane şi i se

pare că vinul tare pe care îl cumperi fără vamă sau taxe nu este atât de concentrat ca cel de la magazinele speciale unde se vând băuturi alcoolice.

Cu inima uşoară traversează strada şi intră la raionul de cravate din magazinul NK. Ca toate celelalte mari magazine, raionul de cravate nu are secţii pentru bărbaţi, femei sau copii ci este împărţit după producători. Exact ca pe timpuri când puteai merge la un magazin de automobile să-ţi alegi un Volvo, un Saab sau un Volkswagen. La raionul de cravate, tejghelele fantezist aranjate sunt răspândite ici şi colo pe pardoseala de marmură; fiecare din ele este înconjurată de un boschet de palmieri îmbălsămaţi iar deasupra acestor oaze strălucesc ca o himeră însemnele firmelor producătoare: ERREDIECI, SILJA, ENRICO ROBERTO şi RONSONSILK.

Face câţiva paşi şi se uită la vitrine. Domni tăcuţi în salopete de manchester se prefac că nu o văd, până când nu ridică ea privirea.

— Caut o cravată pentru tatăl meu, îi spune ea bărbatului din spatele tejghelei Silja. Dar am uitat ce număr poartă.

— V-aş recomanda să i-o probaţi. Sau poate vreţi să fie o surpriză?

— Da.

— Tatăl dumneavoastră este mai înalt decât mine?

Se uită puţin stânjenită la vânzător, un bărbat de vreo treizeci şi cinci de ani cu capul ras, zvelt, fără şolduri, îmbrăcat într-o salopetă de catifea reiată vişinie cu o cravată aurită imitând pielea de crocodil.

— Să fiu sinceră, nu ştiu.

— Ce număr poartă la guler?

Nu ştie nici asta. Tata are o mulţime de cămăşi care toate par a fi cu cinci numere mai mari la guler. Pune degetul arătător pe o casetă cu capac de sticlă în care, pe pluş roşu se află o cravată croşetată din fir metalic alb.

— Cât costă aceasta?

— 75 de coroane bani gheaţă şi apoi câte 30 de coroane pe lună timp de 24 de luni.

Îşi dă seama că a făcut o prostie să vină la unul din cele mai scumpe magazine.

— Să mai văd şi altele, spune ea şi se duce să se uite, de formă, la încă câteva cravate. Sunt confecţionate din cele mai diverse materiale: piele, metal, plasă, plastic transparent umplut cu apă şi lină naturală rară. Chiar în centru, printre toate cravatele expuse, se află o plăcuţă de metal cât un decimetru pătrat, cu numele fabricii SILJA, şi denumirile nivelurilor de calitate: Amiral, Comandor, Căpitan, Cadet.

Iese din nou pe strada Bibliotecii. Oricum, ceva trebuie să cumpere, ca să nu fie privită ciudat la casă în capătul străzii. Intră la raionul de accesorii pentru cărţi şi merge printre rafturi cu cuţite pentru hârtie, medalioane ex libris, coperţi de plastic, aspiratoare pentru cărţi şi spray-uri antistatice. În cele din urmă găseşte tejgheaua cu semne de cărţi, nişte fâşii subţiri, colorate, din diferite materiale care se folosesc ca semn de carte. Cumpără două bucăţi artizanale din Laponia lungi de o jumătate de metru.

Când arată cumpărăturile la punctul de control de la ieşire, controlorul îi spune glumind:

— Bănuiesc că doamna n-are de gând să le folosească drept cravate?

— Ba bine că nu! răspunde ea cu îndrăzneală. Cumpăr cravate pentru toată familia de la raionul cu accesorii pentru cărţi al magazinului NK.

Acum două luni, meditează ea, n-aş fi avut un asemenea tupeu. M-ar fi pus la punct cât ai zice peşte.

CLĂDIREA ASOCIAŢIEI studenţilor medicinişti mai păstrează urmele vremurilor de glorie ale Institutului Nobel. Uşile placate eu bronz de la intrare n-au fost distruse în întregime de vânătorii de suveniruri – metalul se mai menţine încă în jurul minerului şi ramelor.

Foaierul a ajuns în paragină, iar pereţii zugrăviţi sunt practic tapetaţi cu anunţuri şi afişe care ascund petele de grăsime. În timpul pauzei pentru micul dejun se îngrămădesc aici sute de studenţi să-şi mănânce

sandvişurile. Puţini îşi permit să meargă la cantina-restaurant.

La etajul întâi se afla odinioară sala de lectură a periodicelor, cea de biliard şi biblioteca. Masa de biliard a rezistat, dar îmbrăcămintea de culoarea ierbii este atât de jerpelită, încât petele albe ies. În evidenţă aidoma celor de pe un teren de fotbal mult jucat.

O jumătate a etajului. este ocupată de produsele de vânzare la Asociaţia studenţilor: conserve cu peşte, carne din soia, grăunţe de porumb* şi orz, aşezate în stive înalte pe mesele de ping-pong. Cealalia jumătate a etajului arată ca un vechi magazin de mobilă. Aici au fost înghesuite o sofa de piele cu arcurile atârnând în afară, dăruită de Compania Ferrossan în anul de graţie 1957; un imens televizor color cu tubul catodic coagulat; 16 fotolii masive ale căror braţe au fost retapiţate cil pân

2 ă cerată de atâtea ori, încât s-au îngroşat şi de abia mai rămâne spaţiu de şedere; un dulap de cărţi cu uşile de sticlă, cuprinzând o serie uitată a romanelor de debut scoase de editura Bonnier în 1961 – nimeni n-a spart geamurile pentru că niciun anticariat n-ar da măcar o centimă pe ele; o masă de joc pentru dame şi şah, ale căror piese dispăruseră încă din anii ’70, fiind acum înlocuite cu opt castane şi opt bucăţi de zahăr, patru mosoare, dintre care două mânjite cu pastă albastră de pix, două jeleuri verzi prăfuite şi două jeleuri roşii, două agrafe de birou şi două inele de chei, două sticluţe de plastic: una albă pentru igienă intimă şi una violetă de acetonă pentru lac de unghii şi în sfârşit două râşniţe de lemn pentru piper – una cu pete negre şi alta din mahon deschis – ambele furate de la restaurantul studenţesc. Cea mai grea piesă a magazinului de mobilă este un pian fără capac, cu măruntaiele ca un război de ţesut: cineva începuse să facă o ţesătuă din fire metalice, obosise brusc şi plecase fără să le mai. reteze vârfurile încreţite.

Afară, orologiul de argint din bazinul Nobel bate ora şase, în aşa fel încât reflexele luminoase scânteiază. Evy Beck părăseşte grămada maiestuoasă de vechituri de la

etaj – unde odinioară fusese salonul cel mai elegant al Asociaţiei Studenţilor, cu mobilierul furnizat de firmele de medicamente, care acum nu mai manifestă niciun interes pentru studenţii în medicină. Distribuirea medicamentelor se face de multă vreme printr-o agenţie centrală.

La ora şase Evy Beck trebuie să se întâlnească cu Asociaţia asistentelor de laborator în barul de la subsolul Casei Studenţilor, care se închiriază pentru cercuri de studii. Reuşise să determine Comitetul pentru probleme de – muncă al IMCAN să plătească chiria localului. Evy Beck însăşi începuse tot ca, asistentă cu treizeci de ani în urmă, ca ajutor pentru cercetători. Şi astăzi asistentele de laborator sunt acelea care au raporturi mai apropiate cu animalele de experienţă, aşa cum într-un spital infirmierele şi nu doctorii îi văd mai despre pacienţi.

Toate persoanele cu care discutase fuseseră de acord că îmbunătăţirea condiţiilor de îngrijire a animalelor depindea într-o mare măsură de perfecţionarea pregătirii asistentelor de laborator.

Se iviseră însă două piedici administrative: lipsa de fonduri special alocate în acest scop şi programul de lucru al asistentelor care mi permitea introducerea de ore suplimentare pentru perfecţionare.

Coboară în foaier să vadă dacă portăreasa Casei studenţilor a apărut în ghereta ei de sticlă de lângă intrarea restaurantului. Da, a apărut. Evy Beck este admonestată sever să plătească 425 de coroane drept aconto pentru chiria localului. Plăteşte. Din banii, proprii, deocamdată.

La subsol se găsesc o cameră mare. şi două mai mici. Ea a închiriat-o pe una din cele mici. Încăperea este prost mobilată pentru scopul acestei seri. Puţinele piese de inventar rămase din timpurile de glorie zac ca rămăşiţele unei epave aruncate la mal: câteva perne de plastic aşezate direct pe podea, două lanterne de vapor fixate pe pereţi, răspândind o lumină mizerabilă şi un hamac eu fundul găurit.

La şase şi douăzeci consideră că e cazul să înceapă

şedinţa. Până atunci sosiseră numai cinci din totalul de 1400 de asistente, din Institut. Două dintre ele sunt gravide, în luna a – Apta sau a noua, iar pe alta o cunoaşte pentru că este preşedinta Asociaţiei asistentelor de laborator. Celelalte două sunt îmbrăcate în halate albe şi probabil că au şters-o pentru câteva minute de la obligaţiile., de serviciu, fiind în schimbul de seară.

— Ei, bună seara, spune Evy Beck. Cred că putem începe.

Pentru moment se gândeşte să înceapă cu câteva cuvinte din vremea când ea însăşi fusese asistentă – pentru a crea o atmosferă mai camaraderească – dar se hotărăşte rapid să intre direct în subiect.

— Dacă abordăm orice problemă legată de îngrijirea animalelor, aici, în Institut, nu putem să nu ne referim la procedurile de sacrificare a acestora, adică la modalitatea cea mai rapidă şi mai simplă posibilă de a omorî un animal de experienţă… aveţi vreo pregătire în domeniul acesta?

— Sigur că da, spune preşedinta, puţin ofensată. Este doar unul din cursurile cele mai importante în instruirea asistentelor.

— Teoretic, spune una dintre cele îmbrăcate în halat alb.

— Presupun că în privinţa animalelor mici şi mijlocii dumneavoastră, asistentele, vă ocupaţi în continuare de sacrificarea lor. În timp ce cu maimuţele, câinii şi porcii este o altă poveste?

Cineva chicoteşte nervos.

— Dacă luăm, de exemplu, şobolanii, metoda obişnuită este. să punem şobolanul într-un borcan cu vată îmbibată în eter şi apoi să-i tăiem capul cu o foarfecă sau un alt instrument de decapitare. Sau să-i rupem gâtul, ţinându-l între degetul mare şi cel arătător şi trăgându-l brusc de coadă cu mâna cealaltă.

Una dintre asistentele gravide a adormit pe perna de pe podea unde stă incomod pe jumătate întinsă.

— Dar, continuă Evy Beck, greutatea este că şobolanul vrea să scape. Şi atunci ştiţi că se apucă

animalul de coadă şi i-o răsuceşti între degete până îl apucă ameţeala?

Nimeni nu comentează cele afirmate. Sunt chestiuni banale pentru orice asistentă.

— Cred că niciuna din aceste metode nu este îndeajuns de satisfăcătoare, spune Evy Beck.

— Dacă persoana care efectuează sacrificarea are experienţă nu este nicio problemă, spune preşedinta Asociaţiei asistentelor.

— Şi dacă nu are? întreabă fata care mai înainte subliniase că pregătirea teoretică este bună.

— După câteva săptămâni ajungi să deprinzi meşteşugul.

La noi e o fată care refuză. După. cinci ani!

Discuţia e pe punctul de a aluneca pe un făgaş greşit, chiar dacă Evy Beck ştie că multeau într-adevăr o pregătire slabă în privinţa metodelor tradiţionale de sacrificare.

— E cu siguranţă adevărat ce spuneţi. Dar este, probabil, o excepţie.

— Toţi copiii se târăsc înainte de a merge pe picioare, spune preşedinta.

— Dacă examinăm operaţia sacrificării animalelor, spune Evy Beck se pot distinge două momente. Sacrificarea propriu-zisă, care cred că este o problemă minoră şi perioada dinaintea ei: mă refer la răstimpul scurt, sper, când animalul e cuprins de panică şi încearcă să scape.

— Nu poate fi vorba decât de secunde, spune preşedinta.

Deşi Evy Beck ştie că durează câteva minute, adaugă:

— Procedura ideală ar fi să i se provoace brusc o stare de inconştienţă înainte de a avea timp să simtă frica de moarte. Şi după aceea să fie sacrificat.

— Nu înţeleg exact ce vreţi să spuneţi: Pretindeţi că animalele de la abator sunt scutite de o asemenea frică?

— N-am spus asta.

— Atunci ce rost are tărăboiul ăsta cu animalele

noastre de experienţă?

— În Legea pentru protecţia animalelor se prevede ca acestea să nu fie supuse unor suferinţe inutile.

— Ei bine, este desigur, în cea mai mare măsură, o chestiune de gust şi de opinie.

A-Astăzi există posibilităţi tehnice pentru a produce pierderea instantanee a cunoştinţei, spune Evy Beck. Şi am un astfel de aparat aici, la mine.

Scoate din servietă o lampă cu laser, care nu e mai mare decât o veioză obişnuită.

— Acesta. este, explică ea, noua lampă-laser a firmei Siemens. Este unul din puţinele anestezice care lucrează prin simţul văzului. Se plasează lampa în faţa animalului şi se aprinde. Aparatul emite o rază laser intermitentă, de înaltă frecvenţă. Animalul se uită automat la lumină – şi apoi cade într-o clipă într-un somn hipnotic.

— Eu credeam că razele laser sunt periculoase pentru ochi, spune asistenta însărcinată, cea trează, dar se opreşte şi chicoteşte.

— Aşa este, spune Evy Beck. De aceea nu se utilizează atunci când animalele sunt supuse experienţelor pentru ochi. Se înţelege ca, în acest caz, raza laser ar distruge experienţa însăşi.

— Şi e dăunătoare şi pentru om, nu? întreabă preşedinta.

— Da. Dar se folosesc ochelari de protecţie.

Perna de sub asistenta care doarme alune pe neaşteptate într-o parte şi aceasta se loveşte cu capul de perete.

— Mi-e greaţă, spune ea.

Celelalte îi aranjează câteva perne să se poată odihni o clipă.

— Am aici câteva prospecte de la firma Siemens, spune Evy Beck. Puteţi lua fiecare câte unul să le arătaţi şefilor voştri. Singura modalitate este totuşi ca cercetătorii, care au mai multă influenţă, să înceapă să

solicite asemenea lămpi.

— Avem şi noi o greutate tot atât de mare prin Asociaţie, afirmă preşedinta tăios. Când e vorba de aşa ceva.

Una dintre asistentele mai tinere îmbrăcate în alb chicoteşte din nou.

— Fac apel la *dumneavoastră* pentru că *vă* ocupaţi nemijlocit cu sacrificarea animalelor. Este în interesul *vostru* ca să folosiţi mijloacele tehnice disponibile.

— Dar costă nouă mii, spune preşedinta. Se ridică la aproape un milion de coroane pentru toate instituţiile IMCAN. Ne îndemni să cerem aparatul... fără să ai nici crea mai mică idee de la ce va trebui, mai mult ca sigur, să renunţăm în schimb.

COMUNICARE PENTRU CALCULATORUL CENTRAL SISTEM PAI CARACTER CONFIDENŢIAL

OBSERVATOR DIRECTOR S HORRLIN ADMINISTR INST NOBEL

CUVÂNT CHEIE EVY INGĂ-BRITT BECK FEOFM CONTINUARE ANALIZA MUNCII PATRU RAPORT VERBAL REF MODUL CUM A ACŢIONAT ÎN CAZUL EPIDEMIEI MARBURG VEZI RAPORTUL SPECIAL AL COM PRODUCŢIE ALTFEL B S-A DOVEDIT FOARTE ADAPTABILA DAR ÎN CONTINUARE PREA AMBIŢIOASA ŞI INTIMRINA GREUTĂŢI ÎN A-ŞI DELIMITA. ATRIBUŢIILE A FOST MUTATA ÎN LOCALURILE PROPRII ADMINISTRAŢIEI PENTRU O-MAI BUNA INTEGRARE RECENT S-A PREZENTAT EXCELENT ÎN FAŢA LIGII CONTRA VIVISECŢIEI TREBUIE APRECIATA DIN PROPRIE INIŢIATIVA A ORGANIZAT O ÎNTÂLNIRE CU ASOCIAŢIA ASISTENTELOR POATE FI CONSIDERATĂ DREPT CONTACT UTIL DAR INTENŢIONEAZĂ CLAR SA ÎNDEMNE LA-INTRODUCEREA DE NOI PROCEDURI DE SACRIFICARE CARE IMPLICĂ CHELTUIELI SPORITE TATĂL IEŞIT LA SORŢI PENTRU A PARTICIPA LA ALEGERI PARLAMENTARE ÎN CIUDA DOSARULUI DIN – ARHIVELE SECURITĂŢII

AMBIŢIA PREA MARE TREBUIE ABSOLUT TINU
TA SUB OBSERVAŢIE MĂRITĂ PROGNOZA GREU
DE PREVĂZUT
EVALUARE 1 – 5
COMPETENTA ’4
ADAPTABILITATE 3
SOLIDARITATE 3
MOTIVAŢIE 5
RARA CHELTUIELI

BENGT ORVARSSON este şeful ad-interim al Departamentului de psihologie medicală. Catedra sa reprezintă una din cele aproape o duzină de funcţii de la Institutul Nobel constituite prin pure donaţii ale mai multor firme. Tot ca donaţii au luat fiinţă catedrele Volvo de medicina transporturilor, IKEA, de ergonomie, Farben de toxicologie, Radio Suedia, de cercetări în hipnoză, Marabou de dietetică. Catedra de psihologie medicală este plătită de Consiliul de administraţie a personalului şi, potrivit obiectivului stabilit de donatori, trebuie „să promoveze cercetarea pentru crearea unor condiţii de muncă stimulative din punct de vedere psihologic. Begnt Orvarsson este cel la careapelează Evy Beck în nelămurirea ei: în ce măsură simt animalele anxietatea? Orvarsson se arată foarte incitat de întrebare şi începe imediat să se plimbe de-a lungul pereţilor biroului său, mâzgălind cu carioca tapetul metalic. După douăzeci de ani de activitate în domeniul psihologiei clinice, Orvarsson ar trebui să manifeste o oarecare oboseală şi pesimism în faţa unor atari întrebări complexe. Dar nu e cazul lui. Orvarsson se comportă ca un student extrem de ambiţios în faţa unui examinator suspectat de senilitate. O priveşte drept în ochi, vorbeşte tare, rar şi exagerat de clar – între timp scriind pe perete ca un şcolar, foarte lizibil: DEFINIŢIA? ANXIETATE POZITIVĂ / NEGATIVA? DELIMITAREA PRO

BLEMEI? EXPRESIA CHIMICA A ANXIETĂŢII? CUM SE POATE STIMULA ANXIETATEA?

— Anxietate negativă şi *pozitivă?* întreabă ea.

— Desigur. Din analiza condiţiilor de muncă, rezultă că stresul. În doze potrivite are de multe ori efecte pozitive, adică stimulează productivitatea. Sunt total convins că anxietatea funcţionează în mod asemănător – că anxietatea a apărut de fapt pentru că ea îi este de folos omului. Corpul nu-şi poate permite să aibă numai funcţii pur negative. Anxietatea poate fi considerată, probabil, ca fiind negativă când sistemul biologic se dezechilibrează.

— Dar cum se poate deosebi anxietatea pozitivă de cea negativă?

— Prin raportarea anxietăţii la situaţie. Funcţia fiziologică capătă sens doar când este raportată la un context psihologic total. Asta este ideea de bază a tehnologiei behavioriste.

— Ceea’ ce urmăresc eu, spune ea, este să aflu cu aproximaţie la câtă anxietate suplimentară supunem noi animalele de experienţă. Ai numi asta anxietate negativă?

— Anxietatea, ca toate trăirile intense, dezvoltă întotdeauna personalitatea. Ceea ce pe moment resimţim ca o nelinişte poate, în perspectivă, să constituie în schimb o investiţie psihologică. Un câştig sufletesc.

El reflectează. Halatul alb, pătat, atârnă pe trupul lui slăbănog, ca un giulgiu-pe un schelet.

— Scuză-mă că te întrerup, îi zice ea prudentă.

— Nu face nimic, nimic, înţelegi!

— Dacă un animal urmează să moară… şi îşi dă seama de asta, atunci putem presupune că el simte o puternică anxietate. Dar această anxietate nu poate fi, niciodată o investiţie.

El reflectează din nou. Ea regretă că i-a întrerupt entuziasmul. Probabil că ar fi fost mult mai instructiv să-l lase să continue.

— Credeam că ai în vedere fiinţa umană, zice el.

— Cum adică?

— Credeam că ai întrebat de anxietatea animalelor ca să poţi trage concluzii asupra anxietăţii oamenilor.

— Da, dar eu sunt veterinar.

— Râde stânjenit, se uită la ea şi se scarpină în cap.

— Nu te interesează deloc să faci pasul de la animal la om?

— În cazul ăsta, nu.

Orvarsson scrie încet pe peretele alb: ANXIETATE ANIMALĂ???

— Am venit la tine, îi spune ea, pentru a afla dacă ai putea cumva să-mi spui ceva referitor la anxietatea la animale, ca rezultat secundar al cercetărilor tale…

— Mă – zăpăceşti puţin. Pui întrebarea de-a-ndoaselea: începi cu ginul şi vrei să transferi tehnologia behavioristă umană la animale?

— Aşa e.

— Atunci ar trebui să apelezi la secţia de Cercetări asupra stresului, unde sunt chinuiţi recruţii. După tine, omul trebuie considerat ca animal de experienţă, iar animalul de experienţă ca om.

— Ceea ce vreau eu să ştiu e doar dacă ai încercat să măsori anxietatea la animale. În ce scop ai făcut-o, nu mă interesează.

Orvarsson desenează o pisică şi un iepure pe perete. Pe ele scrie PISICA, respectiv IEPURE; sub PISICA scrie „anxietate prin cădere liberăi iar sub IEPURE „anxietate chimică”.

— Logic vorbind, nu putem şti niciodată dacă animalele simt durerea sau anxietatea. În orice caz, nu înainte de a le învăţa să vorbească.

— Dar tu vrei, totuşi, să faci o analogie cu sugarii, cărora le produci anxietate lăsându-i să cadă liber?

— Exact.

— Iar anxietatea chimică la iepure?

Se – declanşează injectând iepurelui feniletilamină care seamănă cu amfetamina dar e complet lipsită de euforia amfetaminei. Cum s-ar spune, îi rămâne doar molecula de anxietate.

— Ai făcut astfel de experienţe?

— Nu. Dar mă gândeam că aş putea să schiţez rapid câteva experienţe posibile.

— Pe cheltuiala Consiliului de administraţie a forţei

de muncă?

Revine la desene şi schiţează câte un balon mare în dreptul gurii pisicii şi a iepurelui. Schiţa începe să semene cu serialele desenate „Snobul” sau „Pole, codiţă scurtă”. În baloane notează „Gama liberă, respectiv condiţionată în fracţia de noradrenalină”.

— Ştim că gajua liber şi gama condiţionat se degajă la om în stare de anxietate, spune Orvarsson. De aceea avem dreptul să facem – analogii cu alte mamifere.

Se întoarce brusc, pune jos carioca şi se uită la ea.

— Dar, de fapt, ce naibă încerci să faci?

— Ţi-am spus doar: să găsesc un oarecare, punct de plecare, o bază obiectivă pentru a putea afirma că animalele simt anxietatea. Şi dacă este aşa, avem datoria umanitară s-o reducem la minim.

— Întreabă atunci pe cineva care are câine.

Nu-i răspunde. N-ar avea absolut niciun sens să scrie Consiliului profesoral şi să declare: *Aşa cum ştie oricine are câini, câinii pot avea atât sentimente de durere, teamă, cât şi de anxietate. Ţinând seama de acest fapt, prin prezenta se solicită suma ele*ţ *900.000 coroane pentru achiziţionarea imediată a 100 de lămpilaser marca Siemens, model S-320.*

Orvarsson a început să scrie o serie de formule chimice.

— Ştim că trebuie să obţinem gama liberă şi condiţionată chiar în timpul reacţiei de anxietate. Numai atunci pot fi măsurate. După ce anxietatea se converteşte în relaxare, rămân desigur, elementele descompunerii, dar ele nu sunt specifice anxietăţii.

Sub pisică trasează o săgeată verticală lungă şi scrie cu litere majuscule CĂDERE 12 metri. Apoi desenează câteva pisicuţe care cad pe direcţia săgeţii. Cu cât căderea este mai mare, cu atât balonul de la gură se măreştg.

— Aerul expirat este colectat într-un sac subţire de plastic. Pisica trebuie să cadă cel puţin 12 metri, pentru că la începutul căderii pisica îşi ţine din reflex respiraţia.

— Sunt suficienţi într-adevăr doisprezece metri?

O priveşte ca pe o proastă.

— Dacă laşi pisica să cadă prea, mult, balonul de plastic o să ajungă până la urmă atât de mare, încât o să acţioneze ca o paraşută.

— De multă vreme Evy Beck ajunsese la concluzia că asemenea experienţe sunt complet nerealiste în ceea ce o privea. Ar necesita timp şi bani. Iii plus, ea n-are niciun drept să întreprindă cercetări proprii – nu pentru a cerceta i-a dat Institutul slujba. Atunci ce-i ră – mâne? Să folosească argumente pur morale? Stimate Consiliu Profesoral: din motive etico-umanitare, se solicită urgent prin prezenta, suma de 900.000 coroane! Trebuie existe şi alte căi.

— Ascultă Bengt, nu cumva ştii dacă în literatura de specialitate sunt prezentate experienţe similare?

— Când descopăr ceva, pornesc, de regulă, de la ipoteza că este ideea mea proprie, zice el ofensat.

— Bineînţeles.

— Apoi avem iepuraşul... zice el şi începe să deseneze schematic modul de injectare a feniletilaminei în pântecele iepurelui lăsându-l apoi să respire într-un sac de plastic.

Dar nu se mai uită. E dezamăgită, de ea însăşi. Când o să înveţi, Coeficiento, să nu mai umbli haihui, în loc să stai jos şi să *gândeşti?*

Când Orvarsson termină de desenat, îndreaptă carioca spre ea şi-i spune insinuant:

— Evy Beck, tu faci un joc dublu! Dacă eşti atât de a naibii de sensibilă în privinţa animalelor, atunci cum poţi să permiţi să li se producă astfel de anxietăţi?

După prânz, Evy se duce în biroul ei de la mansardă. Un bec roşu e aprins la capătul tubului – a venit poşta. Extrage cilindrul de plastic transparent din tub şi cu oarecare dificultate, reuşeşte să introducă două degete în eh N-au rezolvat încă problema tendinţei scrisorilor de a se lipi electrostatic de pereţii tubului de plastic. Scoate câteva note telefonice, o vedere de la Findus Pharm-Farm, care înfăţişează hotelul personalului întreprinderii din

Gambia, precum şi un plic mic maroniu de serviciu de la Oficiul Forţelor de Muncă.

Deschide plicul de la OFM: Caracterizarea dumneavoastră de serviciu din partea Institutului Medico-Chirurgical Alfr. Nobel a sosit la biroul FEOFM şi întrucât din sus-numita caracterizare de serviciu rezultă că aţi primit de la Direcţia administrativă a IMCAN calificativul „satisfăcător”, FEOFM nu are intenţia ca, deocamdată, să solicite Institutului să vă angajeze permanent, înainte de a vi se face o nouă caracterizare din care să rezulte un calificativ mai bun.

Semnat Edgar Hultin, Şef serviciu personal.

29

— SPER CA NU TE SIMŢI JIGNITA, ce naiba? îi spune Hâkan Rosenquişt, şeful serviciului administrativ.

— Mă gândeam că, totuşi, ai fi putut să-mi arăţi caracterizarea de serviciu înainte de a o trimite la FEOEM. Lucrăm pe acelaşi coridor, doar, îi spune ea.

El îi întinde înapoi plicul maroniu. Biroul lui, aici sus la mansardă, se deosebeşte marcant de celelalte. JCA birocrat cu îndelungată vechime îi cunoaşte pe mai toţi ceilalţi şefi de servicii din instituţiile de stat din Stock –, holm – când unele muzee împrumută obiecte de artă instituţiilor de stat, Hâkan Rosenquist e primul la rând. Când galeria naţională de portrete de la Gripsholm s-a mutat la Wilhelmina, Rosenquist a avut grijă ca două pânze de Roslin să fie depuse în custodie la el. Pe pereţi! atârnă tablourile „Gustav al III-lea în ţinută de încoronare” din 1777 şi „Prefectul de poliţie din Bayer, Dl. Justin de Rosny”, probabil din 1750. Mobila în stil rococo provine din depozitele Muzeului Nordic de la Palat, iar covoarele sunt. de la Institutul de artă populară persană. Candelabrul greu de cristal – pe care trebuie să-l ocoleşti ca să nu te loveşti de el – era suspendat în Castelul Haga în 196.4, în timpul vizitei lui Hruşciov.

— Îmi pare rău, Evy, foarte rău, spune Rosenquist vânzolindu-se în spatele biroului prinţului moştenitor Carol Augustus.

— Nu neapărat de scuze am nevoie. Vreau să ştiu de ce?

— Te referi la calificativul însuşi. Dar, Evy, tu înţelegi prea bine că nimănui nu i-ar trece prin cap să te aprecieze ca „satisfăcătoare”.

— Aşa scrie însă – în scrisoare.

— Dar nu înţelegi că e o simplă formalitate?! se suceşte el pe scaun, în timp ce degetele sale neastâmpărate îşi găsesc liniştea în cutia de corespondenţă a lui Axeivon Persen, care seamănă cu un serviciu de cafea pentru păpuşi.

— Scuză-mă, dar nu înţeleg o iotă.

Rosenquist ia o priză de tabac mentolat din cutia de fildeş Reuterholm, înainte de a-i enumera pe degete: f

— Dacă îţi dăm un calificativ prea bun, FEOFM o să – spună să te angajăm permanent. Dacă îţi dăm unul prea slab, pune pe altcineva în locul tău. În realitate, meriţi, fireşte, calificativul cel mai bun.

— Da?

— Da, dar nu pot să mă duc la Colegiul profesoral să spun că IMCAN trebuie să preia plata salariului tău.

— Aşa încât FEOFM trebuie să creadă că sunt suficient de capabilă ca să mă lase în continuare aici, dar să nu ceară Institutului Nobel să-mi plătească salariul.

— Exact.

Uşurată, se lasă pe spate în fotoliul pentru oaspeţi şi îşi odihneşte ochii pe pictura din tavan, care o reprezintă pe zeiţa vânătorii aşteptându-l printre norii bleu-deschis pe Ares. Dintr-un anume motiv, îi vină în minte o întâmplare de când Erik avea cinci ani. Ea şi Erik ieşiseră afară să se plimbe în toiul iernii. Erik avea mănuşi cu un deget. Deodată i-a zis:

— Mamă, e nedrept ca degetul mare să stea singur. Ea a râs, aşa cum se râde de precocităţii. e copiilor. Apoi Erik s-a răzgândit.

— Nu, mami, degetul mare are nevoie de puţin mai mult confort pentru că este mai folositor decât celelalte degete.

Rosenquist sună dintr-un clopoţel de argint'adus din China de compania Indiilor – de vest în 1762. Evy se ridică.

— Nu, nu, n-am vrut să „pleci. Am sunat-o doar pe Secretară.

Evy Beck îi mulţumeşte şi se duce la ea să-şi ia pardesiul. E patru şi jumătate. Dacă ai „satisfăcător" îţi poţi permite să pleci acasă puţin mai devreme!

Când ajunge acasă, îl găseşte pe tata în bucătărie. Stă şi se uită fix, apatic, pe fereastră, cu tuburile atârnându-i din stomac.

— Dar tată! zice ea aproape strigând.

Îl duce în pat şi îl culcă.

— Mi-au luat ficatul, spune el, ca în transă.

Observă că noptiera e goală. Auto-Heparul a dispărut.

— Cine ţi-a luat ficatul?

— Două… două… fete

— Au intrat, pur şi simplu, aici şi au luat ficatul?!

Bătrânul reuşeşte să se concentreze puţin: după toate aparenţele, două femei tinere au pătruns în locuinţă, în timp – ce bătrânul se odihnea după prânz. L-au decuplat de la ficat cu toate că el se trezise. Apoi au zis „la revedere" şi au părăsit locuinţa, luptându-se cu aparatul greu.

Evy telefonează mai întâi la spitalul Roslagstull de unde i se promite că vor trimite un alt ficat până seara – în caz contrar, bătrânul este binevenit să-şi petreacă noaptea Îţi „Dezintoxicare".

Apoi sună la poliţie să reclame furtul. Centralista îi face legătura şi o lasă să aştepte la coada pentru reclamarea furturilov – timp de două ore nu se întâmplă nimic. Încearcă să închidă şi să telefoneze din nou. Nu se mai poate firul este blocat pe linia „aşteaptă" din centrala telefonică a poliţiei.

Încălzeşte o cană de lapte de proteinizat pentru bătrân şi apoi coboară în stradă la cabina telefonică, sună la poliţie, schimbând reclamaţia în „furtul unui aparat medical de importanţă vitală pentru o persoană

handicapată”. E cuplată şi de această dată pe linia „aşteaptă”. După douăzeci şi cinci de minute se duce la următoarea cabină telefonică, sună la miliţie şi spune că un „instrument electronic” a ajuns pe mâinile cui nu trebuie. Când se întoarce acasă, după patru minute, doi civili de la miliţie o aşteaptă deja la uşă.

— Vizita aceasta trebuie să o consideraţi drept confidenţială, îi spun ei şi intră odată cu ea.

— Să-l aduc pe tata.

— Nu, mi-l aduceţi pe Rodion Beek, spune unul dintre bărbaţi şi se aşază la masa din bucătărie, păstăindu-şi pălăria pe cap.

Celălalt închide uşa camerei bătrânului şi se postează în faţa găurii cheii.

— Să nu-l aduc pe tata? Dar el este singurul martor ocular!

— Nu.

Evy se «uită cu timiditate la omul care păzeşte uşa şi încearcă să zâmbească, încearcă să privească situaţia bizară cu – un dram de umor.

— Aşadar, două femei tinere au intrat aici şi au luat Auto-Hepar-ul tatălui dumneavoastră?

— Dar de ce nu-l întrebaţi pe *el?*

Interogatorul şef nu răspunde la întrebare, dar în schimb se uită de jur-împrejur în bucătărie ca un inspector sanitar în căutarea unui fir de praf, sau a unei pânze de păianjen uitate în tavan.

— Doctor Beck, suntem aproape siguri că aici au fost două narcomane şi au furat ficatul artificial.

— Aşa deci?

— Fiţi amabilă şi daţi drumul la radio, spune omul care păzeşte uşa.

Evy apasă butonul programului trei al tranzistorului. Numai de n-ar ieşi bătrânul, înfuriat de „notele false”. Dar e încuiat.

— Narcomane? se miră ea.

— La bursa neagră aparatele acestea valorează între 30 şi 90 de mii de coroane, spune miliţianul de la masă.

Narcomanii le folosesc în loc de heroină. Se conectează la aparat şi folosesc selectorul. Se „stimulează” astfel cu propriile substanţe din corp.

Evy înţelege. Dacă selectorul îl poate face pe bătrân să doarmă, evident că poate fi folosit şi pentru mărirea cantităţii de stimulatori psihici naturali din sânge.

— Dar cu propriul lor ficat ce se întâmplă? întreabă ea. Nu au cum să-l ocolească, nu?

—! l scot din funcţiune. Narcomanii de azi sunt foarte experimentaţi din punct de vedere tehnic.

— Sper din toată inima să reuşim să obţinem un alt aparat până diseară, spune ea. Îngrijorată.

— Deci cam atât, spune omul şi se ridică de la masă.

— Dar amprentele? Sau semnalmentele?

— Amprentele sunt cu siguranţă falsificate.

— N-ar fi bine, totuşi să vorbiţi şi cu tata? El e cel care le-a *văzut,* nu?

Cei doi bărbaţi se uită unul la altul şi apoi cel care pare să şiit? a comanda îi spune:

— Doctor Beck, sunt convins că înţelegeţi de ce. Pentru că noi am venit aici în mod strict confidenţial.

Se înfurie; de ce toată aiureala asta pentru un furt obişnuit?

— Mă duc să-l aduc pe tata! spune ea.

Miliţianul o apucă de braţ:

— Nu v-aş sfătui s-o faceţi. Categoric nu.

În Jiol, se întoarce spre ea şi-i spune cu subînţeles:

— Nu puteţi să nu fiţi conştientă de trecutul tatălui dumneavoastră. Trecutul lui cu totul deosebit.

Evy se întoarce şi bea un pahar de Porto. Rareori a fost atât de înverşunată din cauza tatălui ei. Că oamenii chicotesc în spatele lui când bate câmpii şi o ţine întruna cu dovezile despre existenţa lui Dumnezeu, asta poate să suporte. Că nu are întâietate pe lista pacienţilor la spital, o înţelege. Că trecutul lui politic îi face pe miliţieni să nu-l tolereze în aceeaşi cameră, ar putea eventual s-o înţeleagă. Dar nici în ruptul capului nu poate accepta aşa ceva.

Este oca unsprezece şi jumătate noaptea. În momentul în care se simte aproape la capătul puterilor, torturată de teama că tata o să facă încă o comă hepatică, sosesc şi cei de la spitalul Roslagstull cu noul ficat, nu este un Auto-Hepar marca Aga, ci o piesă dreptunghiulară, de mărimea unui pian. Emailul alb-albăstrui s-a ştirbit pe la canturi şi unul din – colţuri a fost căptuşit neîndemânatic cu plastic. Ficatul adus are marca Singer Cyborg şi este un model vechi de cel puţin zece ani.

Ştia din discuţiile ei la Institutul de transplantologie din 1MCAN, că Cyborg, denumirea modelului, este o – prescurtare de la „organism cibernetic”. Numai să nu-şi dea seama şi tata! Să înţeleagă şi să interpreteze în mod eronat noţiunea ca o formă de asuprire.

Tata e însă toropit. Ochii i s-au înfundat în orbite şi pupilele i-au rămas pironite în tavan.

— Aşadar, domniţă, îi spune unul din cei cinci bărbaţi, după ce bătrânul a fost conectat la aparat. N-o să vă mai poată fura nimeni monstrul ăsta dacă nu are camion cu macara.

Îi e greu să adoarmă. Singer Cyborg oftează şi geme ca un plă Inn preistoric de fier. Când în cele din urmă reuşeşte să se cufunde în straturile periferice ale somnului, sună telefonul. Un maimuţoi de la Fiziologia nutritivă are dureri de burtă. Evy Beck e obligată să dea curs celei de-a noua chemări nocturne din Iun «aceea.

LUNA ÎŞI SCHIMBA NUMELE şi se numeşte iunie – se produce brusc şi mecanic întocmai ca apariţia datei la un ceas electronic. Iunie vine mult prea repede; perioada dinaintea sfârşitului lunii este absurd de aglomerată. Mestecenii trebuie să înmugurească, lalelele să se ridice din straturi, pomii să aibă timp să dea în floare şi apa să se încălzească înaintea’ verii. Totdeauna a simţit că luna mai are nevoie de şase săp Urnirii. Timpul zboară ca gândul – abia apuci să spui întâi iunie, că au şi venit Sânzienele[1].

După această sărbătoare tata urmează să se interneze pentru a doua „revizie generală”. Este la fel de

1 22 iunie solstiţiul de vară.

emoţionat ca la sfârşitul lui martie. Maşinăria cu aburi, cum o numeşte el pe Singer Cyborg, nu are numai dezavantaje. Mare, grea şi scrâşnitoare aceasta îi menţine bătrânului mai uşor constantele sângelui la nivel stabil decât Auto-Hepar-ul Aga, mic şi delicat. Pielea lui galbenă a devenit aproape normală acum. La început gălbejeala s-a transformat în bronz – acum s-a albit şi arată de parcă s-ar fi întors de vreo zace-douăsprezece de din insulele Canare.

E duminică dimineaţa şi amândoi stau pe balcon, aşteptând serviciul religios de la radio. Evy este somnoroasă. La trei fără un sfert noaptea bătrânul a trezit-o afirmând că aude

un „fâsâit misterios" la maşina de aburi; voia s-o asculte şi ea, s-o controleze cum merge. Până la trei şi jumătate a stat pe marginea patului tatălui ei, tot clipind din ochi şi motăind. Acum tata nu mai ştie nimic din cele întâmplate azi-noapte.

— Tată, zice ea. În curând o să te internezi pentru „revizie".

Nu-i răspunde. Stă şi roteşte antena tranzistorului în aer ca şi cum. ar căuta cel mai bun unghi pentru recepţie. Ţine cutia mică de plastic lipită de ureche. Dar radioul nu este pornit.

— După Sânziene vor fi preţuri reduse de sezon pentru pensionari.

— La spitalul Roslagstull? întreabă el în timp ce. ciocneşte uşor în tranzistor, dând impresia că ar aştepta răspunsul de la el şi nu de la Evy.

— Oamenii nu vor să se interneze în perioada concediilor.

— Vrei să scapi de mine? întreabă tata încet şi scuipă vâscos peste balustrada balconului.

— Tăticule, îl ceartă e: a. Cei de jos au…

Bătrânul se pregăteşte imediat să mai scuipe odată: îşi suge obrajii, plămădeşte saliva, îşi trage buza de jos şi-şi împinge capul înainte: fsss… Eşuează, flegma nu se rupe, iese însă pe gură, se opreşte în aer şi îi cade pe

pantaloni. O şterge cu mâneca.

— Ai putea să stai acolo două săptămâni. Să ţi se facă un control amănunţit.

— Două?

— Zece zile…

— *Trei* săptămâni. Şi un aşa-numit bătrân poate avea nevoie de un mic concediu de

parte de rude.

Evy se simte vinovată. L-a păcălit în mod deliberat determinându-1 să ceară trei săptămâni de spitalizare. Trage lung cu coada ochiului spre profilul tatălui ei – să îndrăznească? Tata arată cel mai bine din profil. Văzut din faţă crezi tot timpul că te tai în el.

— Da, tăticule. Este posibil să plec pentru câteva săptămâni în străinătate…

Tata dă drumul tranzistorului; e matineu Mozart. Dirijează cu antena şi loveşte panselele din jardinieră.

— … în Gambia, în interes de serviciu.

— Interes de serviciu?

— Institutul îşi procură o parte din maimuţe de acolo. De la Findus-Pharm-Farm.

— Se poate merge în interes de serviciu când n-ai serviciu?

Ea ridică de pe podeaua balconului două pansele rupte – una galbenă şi alta violetă.

— De ce te ocupi tu de animalele alea? întreabă tata' sarcastic, împungând-d cu vârful antenei în sânul drept.

O doare. În ultimii doi ani au durut-o aproape tot timpul sânii – nu numai la ciclu, ca înainte.

— Din două motive, îi răspunde ea. Dacă animalele nu sunt îngrijite, rezultatele cercetărilor sunt proaste. Dacă le lăsăm să sufere fără rost, ne comportăm amoral.

— Aş! zice el şi mişcă antena în sus încât ea de-abia apucă să-şi ferească capul. Sentimentalisme!

— Câte mii de animale crezi că şi-au sacrificat viaţa ca să se poată fabrica un ficat artificial?

— Pentru asta deci. Cât despre al doilea motiv – aş!

Nu trebuie să se lase provocată acum. Nu trebuie să rişte plecarea. Amândoi au nevoie să se despartă. Dacă vor să răzbească împreună în cursul toamnei.

— Aş! zice tatăl şi încearcă să-i capteze privirea.

— Mai există şi un aspect juridic, încearcă ea să devieze conflictul pe un plan formal. Există ceva care se numeşte legea pentru protecţia animalelor.

— Stai şi dădăceşti şobolanii în timp ce copiii mor de foame în America Latină" Bangladesh, Japonia şi în răsăritul Africii.

— Una nu o exclude pe cealaltă, tată.

— În timp ce clasele de jos sunt date la o parte ca reziduuri umane, pentru că nu mai e nevoie de ele pe ogoare. Pentru că stau în calea batozelor.

— Totdeauna ai fost de părere că schimbarea trebuie să înceapă *aici.*

— În timp ce fasciştii le smulg degetele comuniştilor din Chile cu cleşti de cuie.

Evy se ridică de pe scaunul pliant şi intră în cameră. De fapt nu fuge de teama unei ciocniri cu tatăl ei. Nu, ci pentru că ştie că nu face faţă acestui gen de discuţii, peste scurt timp se simte depăşită logic, gata să cedeze şi să recunoască că munca ei cu animale de experienţă este ridiculă în faţa suferinţei umane.

Se opreşte la câţiva metri de uşa balconului şi se uită la Singer Cyborg, care stă cu placa laterală ridicată, să se răcească mai repede. O dată pentru totdeauna am acceptat faptul, îşi zice ea. Am acceptat ca o mulţime de animale să sufere şi să moară pentru ca un octogenar fără ficat să mai trăiască încă vreo câteva luni. Accept moartea în masă, dar mă – lamentez când văd că un cobai e chinuit. Ce logică mai e şi asta, Cheficiento?

Pregăteşte prânzul şi-l duce afară pe o tavă. Vine la timp ca să audă la tranzistor psalmul de încheiere a slujbei: „Timpul florilor vine acum cu mare bucurie şi frumuseţe". Bătrânul doarme la soare. Câte contraziceri ale dovezilor despre existenţa lui Dumnezeu n-o fi pierdut el pe ziua de azi?

— Tăticule, zice ea prudent, şi mişcă antena; ţine radioul pe genunchi. Bătrânul încearcă pe furiş să se trezească. Ai putea să crezi că doarme în continuare dacă globurile ochilor nu i s-ar mişca sub pleoape.

— Timpul florilor vine acum… zice tata. Mănâncă în tăcere. În ultimele zile a fost o vreme minun a. Ieri au mâncat şi au băut

Ceaiul de seară aici, afară, pe balcon. Tata face incredibil de multe firimituri. Firimiturile se lipesc de tălpi şi sunt duse în cameră. Va fi necesar, desigur, să aspire pe balcon. Păsărelele erau destul de utile înainte vreme. Acum şobolanii le-au preluat sarcina pe terasele restaurantelor.

— Da, tată, spune ea. Trebuie să-mi dai un răspuns. Eşti de acord să plec în Gambia în timp ce vei fi internat la spital?

— Du-te în Gambia. Sper că o să faci măcar diferenţa între negri şi cimpanzei.

— Ne-am înţeles, deci, tată?

— Sigur că nu te-ai gândit că nu ai voie să scoţi valută din ţară, îi spune el cu şiretenie.

Abia atunci îşi dă şi ea seama: dacă eşti pensionar, bolnav pus în disponibilitate sau plătit de Oficiul Forţelor de Muncă, nu ai arep. tul să scoţi valută din ţară. Bineînţeles că nu. Dar poate vorbi cu Erik. Erik ar putea aranja ceva… Nu! Nu trebuie să-i facă vreo încurcătură lui Erik. El nu trebuie să rişte să-i ştirbească reputaţia.

După ce tata îşi face dializa de prânz, Evy îl sună pe directorul Pedersen. E obligat să-şi ţină mâna la urechea stângă ca să nu audă uruitul şi scrâşnetul maşinii cu abur.

— Salut Evy, îi spune Pedersen radioş; în ciuda originii lui daneze e câteodată mai stockholmez decât stockholmezii înşişi.

— Aş accepta cu plăcere două săptămâni la hotelul pentru personalul vostru din Gambia, îi spune ea.

Dar rămâne problema valutei…

— Sunt multe posibilităţi, zice Pedersen.

— Aşa speram şi eu.

— Nu e nicio problemă. O rezolvăm cu o angajare pe termen scurt la noi. Salariul urmează să fie plătit în Gambia.

31

ÎN TIMP CE STA în sala de aşteptare cu geamuri armate a poliţiei de frontieră, Evy Beck încearcă să recapituleze ce se întâmplase în cursul dimineţii.

Erik venise să-i ia cu maşina la ora zece fix, aşa cum stabiliseră. Ceea ce nu i-a împiedicat pe bătrân şi pe ea, să stea şi să aştepte Ta intrare de la zece fără douăzeci. Bătrânul se repezise, se-nţelege, înainte şi se instalase pe locul din faţă, deîndată ce Erik a oprit maşina. Ea, însă a fost nevoită să stea pe bancheta din spate, în compania bagajelor.

Bătrânul se simţea la largul lui, vorbea şi gesticula pe locul din faţă, îmbăt ea începuse să se nelinişteascâ pentru Erik. În mod normal i-ar fi făcut plăcere să meargă cu maşina la Aeroportul Arlanda, dar acum era prea tulburată în faţa călătoriei care o aştepta. Ce căuta ea – o femeie aproape bătrână – în Africa? O să se descurce bătrânul – şi Erik? Fără îndoială că Erik se descurcase în *toate* problemele şi situaţiile critice de când era mic şi abia putea să meargă; dar ea trăia un sentiment permanent şi contradictoriu faţă de Erik: Erik e puternic, Erik e suveran, dar puterea lui provenea într-un mod tainic de la ea. Acum ea este doar o crustă smochinită, coaja unei portocale în care a încolţit odată sămânţa. Era concomitent şi reziduu, şi sursă de energie.

Erik rezervase o masă la restaurantul aeroportului. Îşi făcea bineînţeles, griji în legătură cu tata. Ar fi putut deveni dificil în două moduri: ori să se manifeste exagerat de cicălitor, să comande mâncare, să-l cheme pe bucătar şi să se plângă că mâncarea e prea rece sau arsă – ori să aibă un acces subit.al vechii lui solidarităţi de clasă, să refuze să fie servit şi să se ducă cu mersul lui ţanţoş la bucătărie, unde să fraternizeze cu personalul care spăla vasele. Dar nu făcu nimic din toate astea. Fusese atât de captivat de Erik încât deâabia se atinsese de mâncare. Deşi îi părea

rău de bani, se bucura totuşi că nu mâncase. Nu era mâncarea potrivită pentru el.

De multă vreme nu mai mâncase ea biftec adevărat. De fapt nu-i simţea gustul – sau poate i se uscase gura înaintea plecării. De la masă aveau o vedere minunată asupra aeroportului. La desert, Erik îl abandonase pe bătrân câteva secunde şi se întoarse spre ea: „Mamă, uite că vine avionul tău. E un Concorde”.

Ea se holbase prostită la avion, un tub metalic lung pe picioroange înalte, cu un nas de ţânţar îndreptat în jos şi acul înfipt în asfalt. Avionul era vopsit în albastru şi alb. Pe coadă scria RESO-RAF-FEL. De fapt nu văzuse deloc avionul, ci doar lăsase cuvântul „mamă” să se afunde încet şi să se aşeze unde trebuie în fiinţa ei. Erik nu-i mai spusese altfel decât Evy de când începuse şcoala primară.

Îşi luaseră rămas bun la masa din restaurant, încât bătrânul putu să-şi termine cafeaua cu adaos de coniac în linişte şi pace; urma să plece direct la spital şi acolo îi scoteau repede coniacul din sânge. Erik o sărutase pe gură. Iar tata…tata se ridicase încet şi solemn, ca pentru a ţine un toast, îi întinsese mâna osoasă şi vânătă cu degetele chircite, o privise direct în ochi şi i-o-strânse pe a ei.

Bagajul fiind deja predat, Evy se dusese direct la controlul paşapoartelor, arătase paşaportul şi permisul de călătorie în străinătate de la O.F.M., care îi fură ştampilate. Apoi stătuse aproape singură în sala de plecare privind aglomeraţia enormă de oameni de la ghişeul unde se vindea carne fără taxe vamale.

Difuzorul bătuse gongul şi codul avionului ei – RR 1027 – se proiectase în tavanul acoperit cu o pânză-albă strălucitoare. O singură dată se uitase înapoi – dar Erik şi tata nu mai erau acolo, conform înţelegerii. Cu haina de ploaie pe braţ, se îndreptase spre punctul de control, dăduse tichetul de îmbarcare şi pornise mai departe prin tunelul îngust care ducea direct în cabina avionului. În momentul acela se hotărâse subit şi irevocabil: *nu mai plec.*

Încercase să meargă împotriva valului de oameni din tunel, dar îi fusese imposibil. Provocase o iritare aproape explozivă numai că rămăsese pe loc. După ce trecuseră toţi pasagerii, îşi reluase drumul înapoi spre punctul de îmbarcare. Aproape în aceeaşi clipă începură şi difuzoarele să zbârnâie: „Doamna Evy Beck? Doamna Evy Beck pentru Gambia?”

La punctul de control stârnise uimire. Doi funcţionari trebuiră s-o ridice peste dispozitivul turnant’care funcţionează într-o singură direcţie. Fuseseră apoi unele discuţii în legătură cu distribuirea greutăţii în avion. O cântăriseră din nou şi se anunţase acru că toţi pasagerii trebuie să-şi schimbe locurile în avion; era suficient să lipsească o „greutate” echivalentă cu 88 kg pentru ca toate „greutăţile” să fie redistribuite. De bagaj nici nu mai putea fi vorba să-l recupereze din cala avionului – era invitată la Aeroportul Arlanda la ora 18, 25 când Concordul urma să se reîntoarcă din Gambia.

Greutăţile propriu-zise au început când s-a pus problema să reintre în Suedia. Nu poţi să intri în patrie printr-un punct de graniţă care e construit pentru ieşirea din ţară a pasagerilor.

A fost întrebată de câteva ori de ce renunţase – era bolnavă? Destul de neinspiratăr negase; dacă ar fi spus că i sg făcuse rău pe neaşteptate, putea să iasă pe la punctul medical.

Acum stă în sala de aşteptare a poliţiei vamale şi îşi zice: ţi-e pur şi simplu teamă, Coeficiento. Ar fi comod s-o numeşti frică de zbor, dar nu prea e adevărat. Mi-e frică doar.

Se ridică şi înaintează spre rândurile înguste de pătrate de sticlă armată, încercând să se uite prin geamul gros de zece centimetri. Totul se vede mult micşorat: uriaşele avioane strălucitoare se târăsc pe pământ ca nişte libelule, rănite. Se târăsc bălăbănindu-se. Se subţiază ca nişte dâre de salivă când ajung în mijlocul unui pătrat. La îmbinarea pătratelor se comprimă în monede.

Pe coadă, pe aripi şi. pe trenul de aterizare se găsesc

nenumărate becuri roşii şi galbene care luminează în impulsuri. Autocisternele arată ca nişte larve viu colorate. Îşi umple plămânii cu aer. Dintr-o singură suflare puternică ar transforma Aeroportul Arlanda în paie şi surcele.

— Doamnă Beck!

Un – poliţist stă de partea cealaltă a barierei şi îi face semn cu mâna.

— Dacă coborâţi scară, găsiţi un autobuz pentru personalul nostru, care pleacă peste cinci minute spre sala de sosire.

— Mii de mulţumiri... sincer 1

În minibuz sunt un şofer, doi piloţi în uniforme de amiral, o femeie de serviciu cu o basma legată pe frunte, cu găleată cu capac, precum şi un soldat de pază cu pistol automat.

Poliţia de la paşapoarte a anunţat la telefon sosirea ei – poliţia de la „intrări” nu-i face niciun fel de greutăţi. I se explică că viza de călătorie în străinătate a OFM este, din păcate, pierdută, cu toate că n-a mers mai departe de sala de plecare. Vama nici nu se sinchiseşte de persoana ei.

Ceasul e aproape două după amiază, când se află din nou în Suedia. Erik şi bătrânul au plecat, desigur – n-are chef să parcurgă şase, km înapoi până la pavilionul de plecare să vadă dacă maşina mai e acolo. Cel mai simplu ar fi să aştepte bagajul care ar trebui să fie înapoi peste patru ore şi jumătate. Dar nu vrea să mai ştie nici de valize. Ca şi cum ar aparţine altcuiva.

Încearcă să-şi cumpere un bilet la autobuzul care transportă pasagerii avionului de la aeroport la Stockholm. Dar nu reuşeşte, pentru că nu are niciun tichet de îmbarcare cu care să dovedească că este pasager de avion.

I se recomandă să ia taxiul ¡oină la Mărsta.

Este 25 iunie şi plouă mărunt. Fără să se fi gândit dinainte la o asemenea escapadă, începe să meargă pe jos spre Stockholm. După câţiva kilometri, trotuarul se termină şi o ia pe o potecă de tractor care şerpuieşte pe terenul mlăştinos cu mesteceni şi arbuşti.

Verdeaţa nu mai are culoarea de verde crud. Iarba,

frunzele de păpădie, acele de brad şi frunzele de mesteacăn au exact aceeaşi nuanţă de verde intens. O vară ploioasă poate fi tot atât de monotonă ca un câmp acoperit de zăpadă cenuşie într-o dimineaţă ceţoasă de decembrie. După câteva minute vântul începe să bată uşor şi picături grele cad lin din copaci. Deodată, observă că nu' mai plouă – freamătul care se aude vine dintr-un crâng cu plopi tremurători, prin care bate vântul.

32

DUPĂ-AMIAZA este umedă şi apăsătoare. Soarele arde puternic deasupra norilor cenuşii care lunecă pe cer. Sunt atât de jos, încât pădurea a devenit înăbuşitoare ca o seră. Tălpile pantofilor albi de vară ai lui Evy Beck s-au udat. Când merge, apa musteşte şi sub talpă, şi în pantofi. Se aşază pe o piatră şi omoară câţiva ţânţari, mai mult ca să facă ceva. Apoi îşi scoate pantofii şi ciorapii – acum ţânţarii îi atacă gleznele. Îşi apără picioarele lovindu-le cu jacheta şi se ridică. Primii metri care-i parcurge desculţă îi simte reci şi plini de pericole; merge şovăielnic, ca un dansator pe sârmă, cu colţurile gurii lăsate şi dinţii de jos descoperiţi.

După câteva minute revine la mersul ei normal, puţin legănat. Nu-i mai pasă că, din când în când, se opreşte să-şi scoată acele de brad din tălpi. Însă e foarte atentă la porţiunile mlăştinoase. Pădurea se răreşte şi ea merge mai departe, pe poteca neagră ca smoala, făcută de tractor peste o mlaştină ce seamănă cu o piaţă acoperită cu pietre de pavaj cafenii. De cealaltă parte a terenului îmbibat de apă, urmele de tractor uscate urcă şerpu ind pe coasta unui deal cu ienuperi. Miroase a ars.

Chiar la marginea mlaştinii dă, pe neaşteptate, peste un mormânt: un dreptunghi, săpat, având o cruce de mesteacăn prinsă cu sârmă ghimpată, ruginită. Niciun nume, nicio floare. Mirosul de cauciuc şi frunze arse devine mai puternic.

Panta mică spre crângul de ienuperi o face să-şi piardă răsuflarea.

De la înălţime, are o privelişte destul de

cuprinzătoare. Departe spre nord se văd turnul de control şi antenele radar de la Arlanda; la est este un lac, sau poate numai o cantitate mai mare de apă, care s-a strâns după ploile din timpul verii. La vest se întinde un imens teren despădurit – o suprafaţă de câţiva kilometri pătraţi, brutal defrişată. Dar cioturile au început să crească din nou: brazi înalţi de un metru cu vârfuri galbene, puieţi, crengi de măceş, mesteceni şi brusturi. La sud, pe cealaltă parte a dealului se află un ogor năpădit de buruieni, în paragină. Nu, nu chiar: într-o margine a terenului de mult timp părăsit sân-l câteva parcele mici, neregulate, de pământ cultivat. Par cu totul nelalocul lor în pârloagă: ca şi cum un excavator uriaş ar fi luat o bucată din zona cu grădini a oraşului, cum era pe vremea copilăriei ei, ar fi dus-o acolo şi ar fi descărcat de-a valma loturile cu tomate, cu cartofi, cu mazăre, pătrunjel şi morcovi.

Evy păşeşte mai departe pe urma de tractor, care a început deja să se usuce şi să crape ca pielea cafeniu-deschisă a unei şopârle. Loturile cultivate se dovedesc a conţine pe alocuri elemente mai profesioniste, cum ar fi sfeclă de zahăr, napi şi o parcelă cu o iarbă cu frunză lată, înaltă de zece centimetri, care trebuie să fie grâu.

Din marginea pădurii se aude un croncănit. Evy înlemneşte de frică şi nu mai îndrăzneşte să respire. Acolo! O cioară fâlfâie lent din aripi aidoma unui steag negru între vârfurile a doi mesteceni.

Încordată, se furişează în preajma copacilor – o cioară sălbatică atât de aproape de oraş! În momentul acela răsună pocnetul unei împuşcături. Două ciori zboară drept în vânt, se întorc şi plutesc departe în spatele dumbrăvii de ienuperi. Evy se înfurie de-a bine-lea şi se grăbeşte, poticnindu-se printre mesteceni ca să-l caute pe vânător. Îl zăreşte aproape imediat. Stă calm în mijlocul urmelor de tractor, fără să facă nici cea mai mică încercare de a fugi. Este un tip bărbos de vârstă nedefinită. Pantalonii albaştri şi largi îi sunt băgaţi într-o pereche de cizme mari de cauciuc, verzi, de culoarea muşchiului, cu tălpi roz. Bustul îi e acoperit de un maiou zdrenţuit di-i

plasă – părul creţ de pe piept este alb. Pe cap are o căciulă veche de schi, violetă, cu cozoroc. Îi rânjeşte cu o gură ştirbă în timp ce îşi miroase ţeava puştii.

— Praf de puşcă, miroase al dracului de frumos! îi zice el şi-i întinde puşca de parcă i-ar oferi-o.

— Nu trebuie să tragi în ciori, îi spune ea furioasă. Sunt protejate de lege.

Individul pune încurcat puşca la picior-arm şi se scobeşte în nas. Ochii nesiguri şi abia mijind nu îndrăznesc să o mai privească.

— Nu ştii că sunt protejate de lege?

El ridică de câteva ori din umeri, dă din cap într-o parte şi în alta şi mormăie ca pentru sine. Apoi încearcă să se uite la ea. Privirea lui instabilă nu se datorează timidităţii – tipul este beat!

— Unde duce cărarea asta? întreabă ea.

Îşi roteşte exagerat de politicos braţul liber în aer, încercând toate punctele cardinale, şi-i răspunde confuz:

— Mărsta, Nbrrsunda, Arlanda, Paris, New York, Tokio…

Apoi face un stânga-mprejur surprinzător de sigur, pune puşca pe umăr şi o porneşte mai departe pe cărare. Ea îl urmează. Văzut din spate, îţi1 lasă impresia că ar sta pe o bară invizibilă chiar când merge: spatele îi este curbat, fundul îi atârnă şi genunchii i se îndoaie în cizme.

Se ţine după el cale de cel puţin doi kilometri fără ca vreunul din ei să spună ceva. Individul cu căciula de schi nu se întoarce, nici măcar o dată. Trec printr-o carieră de piatră, părăsită, cu un conveier ruginit care stă îngrijorător de înclinat, peste un drum asfaltat, parţial deteriorat, unde frunzele de păpădie cresc ca nişte medalioane, printre marcajele albe abia vizibile din mijloc. Drumul are aproape cincizeci de metri şi e retezat la ambele capete de cariera de piatră. Lângă drum se află o clădire ruinată cu acoperişul surpat, care probabil a fost cândva magazin, o pompă de benzină răsturnată şi un

indicator se staţie de autobuz din ţeavă de oţel, pe care orarul ruginise, desigur, de zeci de ani.

Încearcă să menţină o distanţă potrivită între ea şi ghid. Dacă se apropie mai mult de cinci metri, riscă să intre în zona emanaţiilor lui acre, duhoare de urină, transpiraţie, alcool de proastă calitate şi unsoare de puşcă. Traversează un pârâu cu fundul acoperit de ace cafenii de brad şi apoi pătrund într-un crâng de pini, unde câţiva pui de găină aleargă în voie. În interior, printre pini, se află un autobuz militar vechi, cu masonit în loc de ferestre şi un coş negru din tablă cu apărătoare în vârf, care iese prin acoperişul coşcovit.

— Aici locuim noi, spune ghidul schiţând un gest nehotărât spre autobuz. Iar acolo este „cazanul".

Îi arată cu degetul în direcţia colinei de pini cu puii de găină, dar de fapt se gândeşte la conacul dărăpănat care se găseşte la nouăzeci de grade spre sud de deal. „Cazanul" răspândeşte o duhoare aducând a celuloză, este după părerea ei trebuie să fie tescovină.

Apoi rămân faţă-n faţă, la cinci metri unul de altul, fără să ştie precis ce o să se întâmple în continuare. Braconierul, cu gesturile lui ample de ghid, priveşte în pământ şi se scobeşte în nas. Evy Beck se uită împrejur. Nu prea ai ce vedea, în afară de autobuz, conac şi găini, mai sunt o sofa şi două fotolii vechi şi ude, cu tapiţeria verde, un rastel pentru vase, înjghebat din beţe, o motoretă grena, o sfoară de plastic între doi pini – pe sfoară stau câteva cârlige de rufe, înnegrite ca nişte rândunici cu cozile crestate. La câţiva zeci de metri mai încolo o grămadă de gunoi, iar dincolo de ea o livadă cu pomi, atât de sufocată de pânze de păianjen şi licheni cenuşii, încât numai câte o ramură, ici-colo, a reuşit s-o străpungă, cu una-două frunze pe jumătate mâncate. Frunzele sunt crestate pe margini ca urechile vitelor. Printre pomi se zăreşte ceva alb, acoperit de iarbă înaltă de un metru şi crengi căzute şi înnegrite. E o capră.

— Se poate intra? întreabă ea circumspectă şi arată spre autobuz.

Ghidul se îndreaptă de spate, se înclină din şale şi face un gest politicos de invitaţie până dincolo de grămada de gunoi. Evy dă la o parte pânza de sac care acoperă intrarea uşii şi se urcă în autobuz. E aproape întuneric – numai fereastra din spate pare a fi intactă şi lumina de acolo îi cade direct în ochi. Aerul din autobuz este greu, îmbibat de mirosul unor şosete groase şi umede – puse pe un calorifer fierbinte. Se obişnuieşte cu semiobscuritatea pâcloasă: la stânga – pe capota motorului – se află câteva sticle, pahare şi căni de plastic. În locul unde cândva trebuie să fi fost rafturile pentru valize, e acum o sobă neagră din fontă. În autobuzul propriu-zis primele două rânduri de scaune au rămas intacte, iar în spatele lor mobilierul a fost scos şi înlocuit cu paturi suprapuse din scânduri. Evy avansează pe intervalul din mijlocul autobuzului către partea cu paturi. O persoană – sau mai multe! – dorm aici. Se aud sforăituri, pufăituri şi mormăituri: un tremolo timid ca de femeie se alătură corului şi deodată cineva se ridică zbierând, se dă cu capul de patul de sus şi urlă din nou.

— Fir-aral dracului de *dinte blestemat!*

Din întuneric apare o faţă pământie, un cap se împinge înainte şi ea zăreşte figura unui bătrân bărbos cu o perdea veche înfăşurată în jurul frunţii.

— O, pardon! zice omul, îşi scoate degetul din gură şi-i întinde mâna, prezentându-se: Georg Krona.

— Evy Beck.

— Încântat.

— Te dor dinţii, întreabă ea.

Georg Krona se dă jos din pat, intră în intervalul autobuzului, îşi deschide gura cu ambele arătătoare şi-i spune, probabil, uite”.

E mult prea întuneric şi Evy abia distinge între gură şi orbitele ochilor.

— 1 N-ai o lampă?

Cu degetele încă îndoite în colţurile gurii Georg Krona se strecoară pe lângă ea şi se duce spre uşă, dă la o parte cu capul paravanul din sac, şi coboară din autobuz.

Ea îl urmează.

Afară, la lumină, se uită curioasă la Georg Krona. Să aibă vreo patruzeci de ani, e scund şi gras, cu un nas deformat de boxer, ca şi cum i-ar fi fost îndoit într-o parte de curent, în cursul unei cariere sportive scurte dar tumultuoase. îl apucă de perdeaua de bucătărie înfăşurată în jurul capului şi-i suceşte falca spre soarele după-amiezii. Limba i se zbate neliniştită ca un peşte pe uscat. Nu i-au mai rămas mulţi dinţi. În jurul resturilor unui molar înnegriţ gingia e inflamată şi iritată.

— Trebuie să-ţi scoţi dintele ăsta, îi zice ea ştergându-şi mâinile pe jachetă.

Georg Krona îşi scoate degetele din gură şi, extenuat, îşi lasă braţele să-i cadă pe lângă corp. Ea se întoarce să vadă unde s-a dus braconierul, dar acesta a dispărut.

— Okay, îi spune ea. Dacă ai avea vreun câeşte de orice fel, ţi l-aş scoate eu.

Omul se luminează la faţă şi-şi ridică pumnul drept în aer în semn de mulţumire – dar se răzgândeşte la jumătatea drumului şi îşi bagă mâna în buzunar:» %

— Doare? întreabă el cu adâncă suspiciune.

— Doare. Dar merge repede. Sper.

Georg Krona e în agonie. Îşi freacă călcâiele de covorul din ace de brad şi rătăceşte cu privirea, căutând o posibilitate de scăpare. Apoi inspiră adânc, îşi strânge nasul cu două degete şi se gândeşte intens, în timp ce obrajii i se fac tot mai rotunzi şi faţa tot mai vânătă. Apoi expiră şi zice:

— Mai întâi vreau să discut chestiunea cu Contele.

Se urcă în autobuz să vorbească, evident, cu cineva care se numeşte Contele. Şi cum Contele probabil că doarme şi trebuie trezit, Evy nu mai aşteaptă, ci o ia pe cărarea îngustă ce duce la „cazan”. Uşa e deschisă pe trei sferturi şi intră. Înăuntru, braconierul stă pe o damigeană şi fumează o ţigară mototolită pe care şi-a răsucit-o singur; la alambic lucrează un tip foarte înalt şi robust, îmbrăcat în cămaşă de noapte albastră şi cu picioarele goale băgate într-o pereche de cizme enorme de cauciuc.

Cel înalt se întrerupe din lucru şi se uită la ea pe sub braţ, posomorât, apoi se întoarce, se apropie şi se prezintă scurt:

— Larsson!

Se întoarce, la ţeava lui în formă de spirală, dar se „opreşte şi arată spre braconier:

— Pekka Fagerstrom!

Ea se uită îngrijorată spre podea, să nu calce pe aşchii şi apoi se îndreaptă aproape pe vârfuri spre Fagestrom şi-i strânge mâna moale pe care acesta i-a întins-o. Nu se uită la ea, ci e preocupat să-şi stingă „papiroasa” în timp ce o salută.

Evy dă la o parte o grămadă de dopuri învăluite în pânză de păianjen de pe pervazul ferestrei şi se aşază. Bărbaţii nu se mai sinchisesc de ea. Larsson este ocupat cu sursa de căldură, un strat aprins de conuri de pin. De câteva ori, Pekka Fagerstrom se ridică aparent fără vreun motiv, se duce la ţevi şi le dă câteva lovituri cu o bucată de scândură – apoi se aşază din nou, ca un ţimbalist care are doar câteva intervenţii într-o simfonie întreagă. Larrson suflă în jăraticul de conuri şi se uită la termometru cu ochii mijiţi şi gura căscată.

Evy stă aproape o oră şi-i priveşte cu pioşenie pe bărbaţii care fac alcool. E ceva foarte senzual în modul în care. aceştia stăpânesc pe deplin meşteşugul, în liniştea lor posomorâtă, în concentrarea lor. Evy Beck nu s-a mai bucurat de plăcerea de a-i privi pe alţi oameni lucrând, de când, copil fiind, stătuse vrăjită în turnătoria de sticlă din parcul Skansen.

Când sticla goală s-a umplut, iese afară. Se simte ca hipnotizată după ce a privit intens picăturile limpezi ca apa ieşind din ţeava de alamă – s-a uitat şi iar s-a uitat aşa cum te farmecă un ţurţur ce se topeşteziua în amiaza mare.

Lângă autobuz, doi bărbaţi s-au cufundat în sofaua verde. Georg Kroria şi altul înalt şi slab, cu părul argintiu ondulat şi un nas subţire, acvilin. Când Evy se apropie, bărbatul costeliv, îmbrăcat într-un costum gri deschis, dar foarte murdar, se ridică, se îndreaptă. spreaparcă plutind

şi cu-xapul – uşer-rintors-într-o parte. Tăcut îi ia mâna între ale lui, se înclină ceremonios şi schiţează un sărut pe mină, înainte de a-i da drumul. Trebuie să fie Contele.

Evy se aşază pe braţul unuia dintre fotolii, pentru a nu se uda la spate – tapiţeria arată

*

ca un teren cu muşchi îmbibat cu apă. Krona şi Contele stau unul lângă altul pe sofa.

— Eu nu sunt stomatolog, ci veterinar, zice ea. Dar pot să-ţi scot dintele. Deşi ar fi mai bine, se-nţelege, dacă Krona s-ar duce la un cabinet stomatologic.

Krona pare a nu auzi, dar Contele dă din cap afirmativ, adânc îngândurat şi spune apoi cu o voce nazală care, probabil, este o combi/ naţie de nas foarte înfundat, dialect din Stockholm şi aspiraţie către un ton aristocratic.

— Prietenul meu nu este convins că va fi bine primit la cabinetul de stomatologie. După o scurtă pauză Contele adaugă: şi cred că, în această privinţă, prietenul meu are dreptate.

— Atunci, dacă aveţi un instrument potrivit, i-o scot eu, zice Evy.

Contele se ridică de pe sofa, pluteşte până la motoreta grena şi ia trusa cu unelte de pe portbagaj. Pune trusa pe masa de sufragerie maron, rotundă, lustruită. Apoi, cu multă grijă, aşterne pe masă cleştele plat, cleştele de sârmă, cleştele de cuie, cheia reglabilă, şurubelniţe, o rolă de nailon, cleştele de tăiat, cleştele pentru ţevi, cleştele de telefonie, cleştele de îndepărtat izolaţia, cleştele bliţ pentru’ţevi, o lupă de ceasornicar şi un cuţit cu teacă. Apucă fiecare instrument cu vârful degetelor ca şi cum s-ar teme să nu le murdărească.

Krona se apleacă grăbit şi arată spre cleştele bliţ pentru ţevi: cu fălcile lui reglabile, minerul îndoit, este cu siguranţă cel mai potrivit. Evy apucă cleştele bliţ, în timp ce Contele o priveşte stând cu corpul aplecat şi cu mâinile împreunate.

Fără ca ea să-i fi observat că au venit, în spatele sofalei se află acum şi Pekka şi Larsson. Larsson pune

sticla plină pemasă, iar Pekka aşază cinci borcane de muştar de diferite mărimi şi modele, folosite ca pahare. Paharele sunt umplute în tăcere – Krona şi-l bea imediat pe al său şi după aceea i se toarnă din nou, fără să mai ceară. Ceilalţi aşteaptă politicoşi şi apoi ridică paharele spre Evy Beck. Ea dă din cap încurajator şi cufundă cleştele în paharul ei.

După ce toţi au băut, îl întreabă discret pe Krona dacă este gata.

— M-am cam răzgândit, se frământă el.

Camarazii săi se arată îngrijoraţi, iar Larsson spune scurt şi acru:

— Nu mai suport încă o noapte cu urletele alea îngrozitoare! –

— Doctorul ne poate da, cu siguranţă, garanţii că durerile voidispare, spune Contele.

Toţi bărbaţii iau câte o înghiţitură şi reflectează. Şi ea începe să aibă îndoieli în privinţa pacientului: există un risc evident ca acesta să se îmbete criţă înainte ca toată treaba să înceapă. Dar probabil că el rezistă la multe – iar alcoolicii înveteraţi în general, nu mai au reflexe de vomă.

— Ar fi bine să începem cât mai este încă lumină, propune ea.

Dar mai durează cel puţin trei sferturi de oră înainte de a se apuca la lucru. Mai întâi trebuie găsit un scaun potrivit: sugestiile sunt multe, însă puţine corespund realităţii – în cele din urmă, Evy îi determină pe bărbaţi să aducă un scaun obişnuit din nuiele, de la „cazan”. Krona este aşezat cu picioarele desfăcute pe scaunul de bucătărie dar nu se simte încă pregătit. Au loc noi discuţii referitoare la eventualele aversiuni ale cabinetului stomatologic din Mărsta faţă de Krona. În cele din urmă Larsson le pune capăt, conchizând:

— Krona nu poate. apărea într-o cameră mobilată cu o falcă degradată ca a lui!

Krona e obligat să cedeze: n-ar fi în stare să îndure ruşinea” de a căsca gura şi a expune treizeci de ani de neglijenţă. Pe deasupra, nici nu are perie de dinţi. Şi un

lucru îşi aminteşte el de la cabinetul stomatologic din şcoală: ultimul lucru pe care-l face oricine, înainte de a merge la dentist, este să se spele pe dinţi.

După ce toţi s-au grupat în jurul scaunului. de la bucătărie, după ce Evy şi-a şters transpiraţia din podul palmelor şi a apucat cleştele, iar Krona a mai. lua o ultimă înghiţitură – cere încă o amânare ca să se ducă în spatele autobuzului să facă pipi.

— N-ar fi posibil… încă puţin… sugerează Contele şi ridică sticla; dar înainte ca ea să aibă timp să dea din cap că nu, o pune înapoi cu un surplus de gesturi respectuoase.

Krona revine hotărât de după autobuz. Se încheie la şliţ în timp ce merge cu privirea fixată spre o ţintă îndepărtată, în livadă. Larsson îi iese repede înainte şi-l prinde de braţ. Krona îl urmează ca un robot, se aşază cu picioarele depărtate pe scaun, îi apucă atât de strâns spătarul încât i se albesc nodurile degetelor şi deschide larg gura.

De îndată ce simte cleştele pe buze, încearcă să se răsucească şi să scape. Dar Evy Beck, a cărei întreagă experienţă dentară se bazează pe tratamentul cailor, îl cuprinde cu braţul stâng pe după gât, îi pune genunchiul sub bărbie, are noroc şi-i prinde dintele, apoi i-l suceşte. Dintele înnegrit iese afară ca un cui dintr-un lemn putrezit. După aceea, bea şi ea o înghiţitură zdravănă.

33

S-A FĂCUT aproape unsprezece sara. Pă –, durea e întunecată şi tăcută. Cerul însă continuă să fie atât de luminos, încât-Evy trebuie să-şi mijească ochii, atunci când se uită în sus. Face câteva tururi în jurul autobuzului şi respiră adânc la fiecare pas. Ştie că n-are sens şi că nici exerciţiile de respiraţie şi nici plimbările nu te trezesc din băutură. Oricum, se simte mai bine. Înainte de a urca în autobuz, se apleacă peste butoiul cu apă de ploaie şi îşi stropeşte faţa.

Când se întoarce, este întâmpinată de patru braţe întinse. Pekka şi Contele stau pe bancheta de lângă capota

motorului, în timp ce Larsson meditează posomorât pe locul şoferului, cu braţul sprijinit pe volan. Georg Krona şi-a luat la revedere mai devreme – pe motivul că este proaspăt operat – şi s-a retras în patul lui din fundul autobuzului.

— Bună, băieţi, le zice Evy şi este trasă pe banchetă între Pekka şi Conte. Pe capota motorului a fost aşternută o muşama în pătrăţele galbene şi albe, iar pe ea sunt furculiţe, pahare cu alcool, pâine crocantă, morcovi fragezi cu frunze şi o cratiţă arsă, plină cu napi fierţi şi cârnaţi groşi afumaţi. Farfurii nu sunt – napii şi cârnaţii se sefvesc cu furculiţa iar dedesubt se ţine o felie de pâine uscată, ca sosul să nu pice prea mult.

— După cum spuneam, zice Contele şi o cuprinde de mijloc cu braţul ca o reptilă.

Pekka începe să chicotească şi să împroaşte cu sos de napi. Poartă în continuare fesul de schi pe cap, dar şi-a scos maioul. În autobuz e incredibil de cald – ard cinci lumінări şi o lampă cu petrol. Se uită fascinată la Pekka Fagerstrom. Bustul său puternic bronzat este vlăguit şi în acelaşi timp muşchiulos. Nu sunt muşchi proeminenţi, de om tânăr, la care braţul să arate ca un tot de plastic. La Pekka fiecare muşchi în parte se vede ca un elastic întins sub pielea subţire. Şi fibrele muşchilor se întrepătrund de-a lungul şi de-a latul, acţionează, se încordează sau se destind, ca într-o construcţie mecanică complexă, ca într-un desen al lui Leonardo da Vinci.

— După cum am spus, zjce Larsson întunecat; el a băut cel mai mult, dar nu arată nici cel mai mic semn că s-ar fi îmbătat –

faţa lui grea este imobilă şi severă. Cum am spus… Să nu crezi că aici ducem o viaţă afurisit de patriarhală!

— Nici n-am crezut.

— Cum am spus… Poate acum vara. Căci altfel este o viaţă de *porci.*

— Aşa e, scumpă Evy, spune Contele şi se uită la ea de sus. Dar acum o să vorbim despre lucruri mai plăcute, că avem în vizită o doamnă.

Pekka chicoteşte de i se ridică coşul pieptului; muşchii stomacului i se frământă deasupra curelei.

— Cum am spus, continuă Larsson. Umed şi rece şi tot timpul, cu riscul să ne asfixiem de la sobă.

— Larsson are studii superioare de farmacist, explică Contele.

— Eşti farmacist? exclamă Evy cu o surprindere de care se jenează imediat; un farmacist ratat nu e chiar atât de surprinzător – ea însăşi este un veterinar care a nimerit-o pe de lături.

— Nu există nicio ordine, zice Larsson. Prietenii mei de aici trag la măsea ca nişte sugative.

Chicoteala lui Pekka a atins un asemenea punct, că trebuie să iasă afară. Stângaci, o calcă pe Evy pe picioare, se dezechilibrează şi o loveşte puternic cu cotul ascuţit în sânul stâng, care o doare.

— Cere-i scuze doamnei, începe Contele, dar Pekka a şters-o deja din autobuz.

— De cât timp locuiţi aici? întreabă ea.

— De cât timp locuim aici? repetă Larsson sinistru.

— În ceea ce mă priveşte, fac patru ani în august, spune Contele şi o bate compătimitor pe mână.

— Cum am spus, trăim aici ca porcii, repetă Larsson.

— Suntem în orice caz relativ independenţi, spune Contele. Înţelegi, Evy „nu ne supunem” nici unui fel de control direct.

— Atâta timp cât stăm aici, da! zice Larsson.

— Ce părere are poliţia că produceţi alcool la domiciliu? întreabă, ea şi consideră că e. timpul să guste puţin din Vmharul pe care Contele i-l umple mereu, spâna la refuz.

— Dacă porcii seporcesc, nu-i o chestiune care să privească poliţia, răspunde Larsson.

— Atâta timp cât producem pentru nevoile „casei” nu-i nicio problemă, explică Contele.

— Şi nu vindeţi? intervine Evy.

— Pe dracu’, sigur că vindem! zice Larsson. Cum am putea altfel să facem rost de bani pentru cele necesare?!

Pekka revine, îl împinge în lături pe Conte, se sprijină cu pumnul în poala lui Evy, o calcă pe picioare şi cade la locul lui. Şi-a luat o mină sumbră, inexpresivă cu scopul de a-şi preveni chicoteala.

— Nu călca doamna pe picioare, Alfonso nenorocit ce eşti! îi zice Contele, înlăturându-l parcă printr-un gest pe Pekka.

— Dar acum vara, este destul, de plăcut aici, spâne Evy încurajator.

— Iarna, elicopterul Crucii Roşii mai dă drumul câte unui pachet, spune Pekka. Niciodată, însă, vara.

E aproape întâia oară când îl aude pe Pekka spunând ceva în seara asta. Se apleacă spre el – ca să evite respiraţia Contelui – şi-l întreabă:

— Dar autorităţile sociale? Nu vin niciodată aici?

— Nu, de când am tras după ei, zice Pekka, care a atins, din nou, punctul de chicoteală. Cu mâinile la gură îşi apleacă capul spre genunchi.

Evy se uită la spinarea lui slabă. Are omoplaţii atât de proeminenţi, încât se simte tentată să-i ridice şi să vadă ce se află sub ei.

— Cum zic & am, spune Larsson. Conveţuirea cu blestematul ăstte de psihopat din vestul sălbatic îşi are consecinţele ei. În primăvară a tras drept în siguranţele cablurilor de înaltă tensiune. În aceeaşi seară ne-am şi trezit cu poliţia din Mărsta peste noi!

— Un timp a trebuit s-o lăsăm mai moale cu vânzarea de alcool spune Contele, apăsând-o cu umărul lui ascuţit.

Urmează apoi o scurtă pauză, în care se mănâncă şi se bea. Alcoolul are acelaşi gust ca votca, dar nu miroase frumos. Evy s-a îmbătat deja şi îşi simte faţa complet rigidă. Îi 6 foame şi greaţă de mâncare în acelaşi timp.

— M-am tot gândit, spune ea. Krona ar trebui să ia antibiotice. Are abces la măsea.

— Putem împrumuta penicilină de undeva din groapă, zice Larsson.

— Dacă doctoriţa nu rămâne cu noi, adaugă Contele plin de speranţă şi continuă s-o împingă cu umărul.

— În groapă? Mai locuiesc şi alţii ca voi aici?

— Pădurea e plină de oameni liberi! exclamă Contele, gesticulând expansiv cu mâna până la plasa de bagaje.

— Cum spuneam, mai locuiesc oameni pe aceste meleaguri, zice Larsson. Pionieri, ca şi noi. Regiunea se găsea înainte vreme sub culoarul de aterizare spre Aeroportul Arlanda şi avioanele făceau un zgomot îngrozitor. Mai târziu situaţia s-a schimbat. Dar deja pământul nu mai avea nicio valoare. Ogoarele erau năpădite de buruieni, pădurea crescuse şi se întinsese, şanţurile erau acoperite, ţevile sparte de ger. Iar drumurile, drumurile au fost distruse de compania care exploatează cariera de piatră, încât nu mai ajunge nicio maşină aici.

— O viaţă liberă pentru oameni liberi şi tari! izbucneşte Contele, cutremurându-se cu capul dat pe spate.

— Tacă-ţi fleanca, Don Juan neputincios şi blestemat, îi zice Larsson. *Tu* te descurci pentru că avem noi grijă de tine. Cum ar fi dacă şi noi ne-am comporta la fel de aristocraţie ca tine, să nu mai vorijim.

Pekka Fagerstrom a apărut din nou. Evy se înspăimântă – pe faţa lui butucănoasă curg lacrimile şiroaie:

— Fratele meu ne-a părăsit în aprilie. Evy îşi scoate batista din mânecă şi îi şterge faţa.

— Fratele tău a murit aici?

— Kent Fagerstrom, fratele lui Pekka, a decedat aici în a douăzeci şi” treia zi a lunii aprilie, spune Contele semioficial.

— Din ce cauză? întreabă ea.

— Din ce cauză! Din ce cauză! izbucneşte Larsson. Noi suntem alcoolici! Suntem subnutriţi! Ne e frig! Ducem lipsă de vitamine! Autorităţile nu dau doi bani pe noi!

— Apoi l-am îngropat acolo pe câmp, spune Pekka şi se şterge la nas cu dosul palmei.

Pe Evy o cuprinde somnul. Stă şi clipeşte ca să-şi aline iritaţia ochilor. Contele înţelege greşit situaţia şi-i

aruncă o ocheadă lungă, teatrală.

— Poate că e timpul să punem punct? spune Contele.

— Eu în orice caz nu pot să dorm, zice farmacistul Larsson şi roteşte furios volanul inert într-o parte şi alta.

— Unde o culcăm pe doamna? se întreabă Pekka şi-l arată cu capul spre Evy.

— Eu dorm afară, spune ea.

— Nu, zice Larsson. O să te mănânce ţânţarii.

— Atunci la cazan… Nu, se răzgândeşte ea.

— Poţi să dormi în locul fratelui meu, pe bancheta din spate a autobuzului, e de părere P. Ekka.

— Cameră separată pentru doamna, cameră separată pentru doamna, spune Contele şi se ridică-n sus clătinându-se. Eu mă ofer să duc salteaua la „cazan”!

Dar ea e obosită moartă. Cu p anumită dificultate reuşeşte să se desprindă de Conte, iese şi se aşază să facă pipi. Când dă să se ridice, cade în faţă, pe genunchi. Dar nu simte nimic. Te-ai îmbătat, Coeficiento… se gândeşte ea; probabil, cu voce tare.

Cinci minute mai târziu, doarme adânc pe bancheta din spate a autobuzului, fără să mai aibă puterea să-şi scoată hainele.

În timpul nopţii se trezeşte de două ori. Prima dată, e cineva care, în mod stângaci, îi ia geanta folosită drept pernă. Nu-i pasă şi adoarme imediat cu nasul în tapiţeria banchetei care pute a muc de ţigară.

A doua oară, e în plină zi şi soarele intră prin fereastra din spate. Cineva o zgâlţâie. Nu-şi poate ridica capul greu ca de piatră, iar gura îi e uscată ca o iască. O dor ochii din cauza luminii şi abia reuşeşte să crape un ochi câţiva milimetri.

E Contele. Stă în picioare lângă banchetă îmbrăcat în cămaşă cu manşete şi vestă gri deschis. În jos nu are nimic pe el. Îşi ţine poala cămăşii ca o balerină gata să facă o reverenţă. Se apleacă peste ea şi încearcă s-o oblige să-şi desfacă picioarele.

Evy rămâne complet nemişcată, ca şi cum n-ar fi vorba despre ea. Contele se aşază în

m

genunchi, între picioarele ei, şi începe să-i tragă chiloţii.

— Pardon! murmură Contele şi dispare pe nesimţite.»

34

ÎN DIMINEAŢA celei de-a cincea zile, Evy Becir se săturase deja de viaţa la ţară, de muştele verzui strălucitoare, de grămada de gunoi, şobolani, mirosul de tescovină şi de capra mizantropă din livadă. În timp ce bărbaţii dorm anesteziaţi de alcool, Evy se pregăteşte de plecare. Se spală, atât cât poate s-o facă, la butoiul cu apa de ploaie şi îşi leagă părul ţepos şi gras cu o eşarfă. Apoi ridică perna unuia dintre fotoliile îmbibate de ploaie şi-şi scoate geanta furată în prima noapte. Cele 1100 de coroane, bani gheaţă, sunt la locul lor; ia 200 pentru ea şi pupe înapoi în geantă 900.

Urcă încet în autobuz şi îl trezeşte pe Pekka Fagerstrom. Pe ceilalţi nu vrea să-i întâlnească; vrea să evite privirile pline de reproşale depresivului Larsson, recurioaştinţa capricioasă a lui Georg Krona pentru tratarea dintelui, nu vrea să-l vadă pe sărmanul Conte, istovit şi îngrozit la gândul că ea ar putea să răspândească zvonul că e impotent.

Pekka e cel mai J: are dintre bărbaţi. Scund şi vânjos, tăcut şi fără sentimente de afecţiune umană. Cea mai mare parte a timpului e plecat cu puşca, nu ia parte la alte activităţi decât la „cazan” şi, spre deosebire de ceilalţi, trage la măsea puţin mai sistematic. În timp ce Larsson toarnă în el cincizeci-şaizeci de grame pe seară fără să se înveselească măcar un pic, Pekka stă şi soarbe două-trei înghiţituri în total, permanent handicapat de chicoteala lui.

La două minute după ce s-a trezit, Pekka se află deja lângă. motocicletă, înibrăcat în maioul de plasă, căciula de schi cu apărătoarele urechilor lăsate şi puşca atârnată la spate. Apasă pe pedală şi o încearcă puternic – rânjind continuu cu gura lui fără dinţi. Şi, pentru că îi lipsesc dinţii, i se vede limba ca piticului Toker din Albă ca Zăpada

a lui Disney, primul film pe care l-a văzut Evy.

Oricât s-ar părea de ciudat, Pekka reuşeşte să pornească motorul înecat de ulei. Evy ia loc pe portbagaj şi Pekka bagă în viteză rapid, astfel încât motocicleta se ridică pe loc. Înspăimântată, Evy îşi aruncă braţele în jurul lui Pekka şi o iau din loc pe potecă. Fiecare neregularitate a drumului se transmite prin janta anvelopei slab umflată a roţii din spate şi Evy simte că i se rupe vertebra codală.

Merg peste brazde de pietriş şi peste ogoare arse. Uneori trec pe lângă ruinele vreunei case, dar mai ades pe lângă livezi în paragină, care şi-au scuturat florile şi au prins rod. În general, poteca urmează linia de iniţă tensiune – linie care reprezintă coridorul păzit cu gelozie de civilizaţie prin teritoriul nimănui. Când în faţă le apare un drum bun, neted şi asfaltat, Evy inspiră adânc şi îndrăzneşte să se lase iarăşi pe portbagaj cu şezuturi care o doare – dar Pekka traversează şoseaua şi o ia pe o cărare prin pădurea de peste drum.

Înainte de Mărsta întâlnesc doar o singură persoană. Într-o poiană sălbatică stă o femeie, într-un costum de circ incredibil, cu câteva fuste pe ea şi o pălărie imensă cu flori de plastic în jurul calotei. În mină are un băţ lung, iar prin iarbă se zăresc câteva oi. Pekka frânează brusc, aduce puşca la piept, trage un glonte şi apoi porneşte imediat mai departe. Femeia se ridică în grabă şi flutură în vânt, după ei, o batistă roz.

Se apropie de Mărsta. Turnuri de beton în formă de cantarelă străpung pădurea de pini. Pekka încetineşte şi coboară, conducând prudent într-o zonă cu blocuri de trei etaje ce se întind pe un teren deschis. Casele sunt părăsite şi într-un grad avansat de decădere. Ferestrele sunt ori sparte, ori rudimentar bătute în cuie; unele balcoane s-au desprins şi atârnă ca nişte felii de marţipan îndoite pe faţadele de un verde şters. Este aproape imposibil să conduci pe străzile dintre case – blocuri de beton, pietriş, fier de armătură, borduri desprinse blochează drumul. Ici şi colo, sunt caroserii vechi de automobile fără roţi. Evy a mai văzut câteva suburbii părăsite şi înainte. Oamenii nu

vor să locuiască în Mărsta, Jordbro sau Bâlsta. Cei mai mulţi vor să stea ori într-un oraş propriu-zis, ori undeva la ţară.

Ajung la capătul construcţiilor părăsite. De cealaltă parte a unei culmi se ridică clădiri cu ferestre strălucitoare, intacte. Pekka frânează în faţa unui pavilion – pe jumătate ruinat, cu siguranţă fosta băcănie părăsită a zonei. În faţa lui se află priponit un ponei de Gotland şi trei motociclete devastate. Câteva bidoane de benzină sunt sprijinite pe o capră şubredă de lemn.

— Încolo este gara Mărsta! îi spune Pekka şi arată vag în direcţia de unde veniseră.

— Atunci nu-mi rămâne decât să-ţi mulţumesc, zice ea.

Pekka se jenează, se suceşte şi îşi pune mâna la gură, ca să nu i se vadă limba jucăuşă. Apoi intră în magazin, îndoindu-şi genunchii, în timp ce trage mereu de cozorocul căciulii.

Evy nu-şi dă seama dacă este vorba de vreun salut sau dacă vrea să-şi tragă căciula peste ochi.

La 14 şi 12 minute Evy coboară din trenul local la staţia Kariberg. N-are de gând să meargă acasă şi ia autobuzul rapid spre Institut. E 3 iulie şi e îngrozitor de cald. După ce a făcut un duş şi s-a spălat pe cap, se duce să mănânce la restaurantul-cantină. Este singură şi durează mai mult de nu se rt de ceas până să poată să-şi ridice chiftelele din soia de la ghişeu.

Fiind practic în concediu nu se simte legată de sarcini de serviciu cuprinse în vreun plan de muncă. De aceea face o plimbare de voie printre nenumăratele clădiri din cărămidă roşie. În faţa Institutului de medicină etologică

s îşi aduce aminte că, de fapt, n-a fost niciodată aici – din diverse motive. Etologia n-a fost inclusă în programul ei sistematic de vizite. Urcă scara mică şi pune degetul pe dispozitivul electronic. Închizătoarea se deschide – aşadar zonă permisă.

În principiu. Etologia arată la fel pa celelalte 108

instituţii ale IMCANS: câteva etaje cu coridoare lungi şi încăperi mici de cercetare, pe uşa fiecăreia aflându-se mai multe plăcuţe cu nume. Un laborator de curş, deteriorat, cu dulapuri metalice pentru studenţi. O sală de prelegeri care a devenit prea mică şi a fost transformată în centru de dactilografiat. La subsol sunt încăperi de depozitare, camera de serviciu şi unele utilaje grele. Pe mai multe uşi de aici se află semnul cu trei frunze de avertizare pentru radioactivitate, aşa încât Evy nu intră.

În pod, sub acoperişul înclinat se află câteva laboratoare supramobilate şi labirintice, iar jos, la unul din capetele corpului clădirii, sunt încăperile pentru animale, construite ulterior.

Nicăieri nici urmă de oameni.

Evy intră în sectorul pentru animale. Întreg parterul constă dintr-o singură cameră imensă. În momentul în care împinge uşa, este aproape asurzită de zgomotul puternic al ventilatoarelor şi o izbeşte putoarea râncedă de şobolani. Încăperea enormă nu are ferestre, dar acoperişul este prevăzut cu reflectoare care luminează în jos un fel de bazin cu pereţii de sticlă. Bazinul are circa 15 – 20 m şi e plin cu nisip. Ici şi colo, se ridică stâlpi de metal cu boxe şi instalaţii pentru adăpare şi hrănire automată. Pe fundul bazinului se îngrămădesc mii de şobolani albi.

Evy a citit în mai multe rânduri despre laboratorul acesta în publicaţiile de specialitate. De la începutul deceniului al şaselea, etologii, au lăsat o familie de şobolani să se reproducă liber şi să se îngrijească singuri. Primesc apă şi hrană şi, în general, se intervine în bazin numai în cazuri cu totul excepţionale. La început, numărul şobolanilor proveniţi de la un mascul şi o femelă, a crescut la peste 12.000 Apoi a avut loc o oarecare stabilizare şi de mulţi ani încoace numărul variază în jurul a 9.000 de şobolani. Costul experimentului pe termen lung este suportat de Comesu, Comitetul de organizare medicală pentru situaţii de urgenţă, cu acces la fondurile mult râvnite ale Ministerului Apărării. Cointeresat este şi Concep, Consiliul de cercetări al poliţiei.

Evy încearcă să deosebească modele de comportare în societatea şobolanilor. Mari porţiuni de nisip sunt complet libere. În alte locuri animalele se înghesuie unele peste altele în straturi duble sau triple. Câmpuri magnetice sociale puternice au trasat cercuri precise. În mai multe părţi e agitaţie în mase. când şobolanii se înfruptă din vreun tovarăş care a devenit socialmente vânat legal, din punct de vedere social. Masculii mari zac ici şi colo în valurile de pietriş şi dorm cu o zonă goală în jurul lor sau se împerechează repede şi neangajant. Aproape toţi şobolanii mai mici sunt într-un fel sau altul mutilaţi. O coadă întreagă este ceva neobişnuit; precum şi două urechi la acelaşi individ. În ciuda hrănirii automate, toate animalele par răpciugoase, pline de eczeme şi subnutrite. În acest bazin al iadului legea protecţiei animalelor este abolită, pentru că întregul experiment se bazează pe neintervenţia umană.

Evy Beck este convinsă că experimentul – care se numeşte „packing" – este de fapt inutil. De cel puţin douăzeci îşi cinci de ani în întreaga lume se făceau numeroase experienţe similare pentru a se constata ce se întâmplă în societăţile supraaglomerate. Era puţin probabil că vor apărea date noi. Dar devenise ca un sport ce trebuia continuat. O competiţie pentru obţinerea unui record mondial de rezistenţă între diferite universităţi.

— Evy priveşte în jos la gheto-ul rău mirositor şi se gândeşte la una din discuţiile mult prea aprinse pe care a avut-o cu Erik. Erik nu înţelege „văicăreala" ei în legătură cu animalele de la Institutul Nobel. Suferinţa nu se poate niciodată totaliza, îi explicase Erik. Logic este imposibil. De aceea este totuna dacă se chinuie unul sau zece mii de şobolani. Fiecare şobolan îşi trăieşte suferinţa lui personală.

Evy simte o căldură neplăcută inundându-i pieptul, îşi deschide nasturele de sus, de la bluză şi-şi face vânt. Din bluză. vine un miros care-i produce greaţa. E ca şi cum nu şi-ar fi făcut duş ci ar fi înmagazinat duhorile din pădurea de la Arlanda în căldura propriului corp: tescovină,

sudoare, urină, benzină amestecată cu ulei şi un miros greu de şosete groase umede. Se apleacă înainte şi vomită în bazinul cu şobolani. O trupă de cinci spioni albi se desprinde imediat dintr-un grup din apropiere – câteva secunde mai târziu o sută de şobolani chiţăitori se înfruptă din chiftelele de soia de la restaurantul-cantină.

COMUNICARE PENTRU CALCULATORUL CENTRAL SISTEM PAI CARACTER CONFIDENŢIAL

OBSERVATOR DIRECTOR SUPLINITOR ADMINISTRA LIDMAN INST NOBEL CUVÂNT CHEIE EVY INGA-BRITT BECK FEOFM CONTINUARE ANALIZA MUNCII CINCI RAPORT VERBAL B A REACŢIONAT NEGATIV LA CARACTERIZAREA DE SERVICIU OBIECTIVA A INSTITUTULUI CĂTRE OFM REPROşlNDU-I ŞEFULUI SECŢIEI ROSENQUIST ÎNTR-O DISCUŢIE PARTICULARA B ŞI-A ÎNTRERUPT BRUSC CONCEDIUL ŞI S-A ÎNTORS LA LUCRU FĂRĂ A ANUNŢA PE CINEVA DE ÎNCEPEREA SERVICIULUI UMBLÂND PE LA DIFERITE INSTITUTE ÎN SCOPURI NECUNOSCUTE PARE A MANIFESTA UN INTERES DEOSEBIT PENTRU INSTITUTUL DE ETOLOGIE PARE A FI ÎNŢELES GREŞIT CONCEPTUL DE MEDICINA VETERINARA PREVENTIVA PARE A ÎNŢELEGE ÎN MICA MĂSURĂ PROPRIILE-I LIMITE

MAI BUNA INTEGRARE MAI BUNA INTEGRARE MAI BUNA INTEGRARE MAI BUNA INTEGRARE EVALUARE 1 – 5 COMPETENŢA 3 ADAPTABILITATE 3

SOLIDARITATE 3 *.

MOTIVAŢIE 5 FĂRĂ CHELTUIELI

ESTE MIJLOCUL LUI IULIE. Evy stă pe balconul din care ies aburi, după ploaia torenţială şi priveşte în apartament prin uşile duble deschise. Bătrânul este la Spitalul Roslagstull, Singer Cyborgul l-au luat înapoi. Până şi patul ingenios a fost returnat Centralei paturilor. Este prea scump pentru a sta nefolosit.

Ridică cu grijă câteva flori şi le pune în cutie; flori tare au fost rupte de furtună. Ultima săptămână s-a simţit ruptă în două: are concediu, dar în acelaşi timp îşi petrece

după-amiezile plimbându-se prin instituţiile pustii. Cu toate, acestea evită să meargă în biroul ei. Se simte ca un spion.

„Hasse”, şopteşte ea încet pe firul telefonic ce duce cu decenii în urmă în memorie: „Hans-Olof, ar fi trebuit să rămân la Şcoala superioară veterinară şi să continui în cercetare”.

Îşi reproşează tot mai des că n-a vrut sau n-a reuşit să continue să cerceteze. A cerceta înseamnă a face utilizabilă o mică, mică parte din realitate. În acelaşi timp ştie că nu a fost la largul ei în anii când şi-a scris teza de doctorat. Se simţea izolată, stresată – şi apoi, aproape păcălită „când în cele din urmă s-a dovedit cât de uşor luase profesorul întreaga problemă. Evy nu scrisese teza de dragul de *a,* scrie sau de dragul ştiinţei – o scrisese pentru Hans-Olof. Titlul era „Despre funcţiile ciclo-metabolice la mamifere”. Pe prima pagină ar fi trebuit să fie scris „Lui N-O.S”. Dar n-a îndrăznit.

A fost o teză bună? Răspunsul este deopotrivă simplu şi brutal: nu. În cazul unei teze bune se acordă titlul de lector, sau ţi se oferă posibilităţi să continui în cercetare. „Despre funcţiile ciclo-metabolice la mamifere” seamănă exact cu autorul ei, se gândeşte ea: prea grasă, prea ambiţioasă şi prea cinstită.

Ca subiect pentru lucrare îşi alesese să descrie în mod amănunţit câteva mecanisme din ceea ce popular se cheamă ritmul biologic. Subiectul nu era original. În deceniul al şaptelea cercetarea asupra ritmului zilnic, săptămânal şi lunar al corpului uman căpătase o amploare deosebită. A vorbi despre ritmul biologic devenise peste noapte la fel de obişnuit cu a vorbi despre stres – şi la fel de eronat. Pentru orice se dădea vina pe perturbări în ritmul obişnuit al omului: răceli, tulburări erotice, muncă grea, proastă dispoziţie, alienare. Politicieni de seamă afirmau în parlament: ţelul politicii este de a forma societatea în concordanţă cu ritmul biologic al omului.

Dacă s-ar fi orientat pe moment, ar fi putut să meargă în sensul curentului. Dar n-a fost ageră la minte. A

fost greoaie, timidă şi i-a lipsit ceea ce profesorul obişnuia să numească eleganţă logică. Din această cauză dizertaţia ei s-a ţinut după ce publicul larg şi Consiliul cercetării se îndepărtaseră pe jumătate de ritmul biologic, îndreptându-se spre noi directM

de cercetare.

„Ai citit teza mea de doctorat, Hasse?" întrebă ea pentru a suta oară, acolo, departe în Australia. „O lucrare onorabilă, Evy", răspunde Hasse. Ai citit-o într-adevăr? Nu putea să i-o trimită după şaptesprezece ani. Adresa ar fi aflat-o – dar nu avea niciun motiv. Hasse nu ştia nimic de Erik. În ultimii ani, în câteva rânduri, era cât pe-aci să-i spună că au un fiu. Nu de dragul ei şi cu atât mai puţin al lui Erik. Ci pentru Hasse. I-ar fi oferit, bucuroasă, prilejul să fie mândru de un fiu atât de bun şi plin de succese cum era Erik. Nu îndrăznise mai mult decât să aibă grijă să se trimită două exemplare ale tezei la facultăţile de medicină veterinară din Sydney şi Canberra – aşa cum fusese trimisă şi la alte universităţi din lume.

Pe podeaua balconului ploaia a amestecat firimituri de pâine cu pământ de flori. Strânge masa vâscoasă cu un făraş şi o pune în cutia de flori. Puţină pâine cu marmeladă nu le strică.

Se duce în camera goală a tatălui. Parchetul luceşte. În mijloc se află bagajele pentru Gambia. Le-a adus de ieri dar nu le-a deschis. A fost o idee neinspirată să se răzgândească brusc. Ar fi avut nevoie să evadeze puţin. Ar fi avut nevoie să-şi încarce bateriile şi să capete o oarecare perspectivă asupra existenţei. Şi pe deasupra ar fi fost instructivă – chiar dacă deplasarea era un fel de concediu deghizat, fusese totuşi invitată să «studieze instalaţia de aer condiţionat Pharm-Farm pentru maimuţe. Ştie mult prea puţin despre maimuţe şi bolile tropicale ale animalelor.

„Evy!" spune Hasse, încât ecoul se aude de jur-împrejurul pereţilor. Nu maimuţele sunt problema. Ele primesc doar aceeaşi îngrijire ca şi pacienţii particulari de la cea mai bună clinică din Stockholm.

Curăţenia, maturatul, frecatul, aspiratul, gătitul, spălatul şi călcatul – cu mulţi ani în urmă le simţea ca pe o povară. Dimpotrivă, toate acestea sunt o posibilitate de divertisment, de evadare. După ce-şi pune pe ea halatul de casă se simte ca atunci când, copil fiind, se aşeza în primul pătrat la şotron.

„Ce crezi, Hasse?” întreabă ea. „N-ar fi la fel de bine dacă m-aş retrage şi aş trăi din pensie?”

„De ce ţi-e teamă de luptă, Evy? Tu eşti tare, nu? Şi echilibrată. Şi în siguranţă”.

Niciodată n-a încetat s-o uimească următorul lucru: cei din jur o consideră drept o persoană echilibrată şi realistă – cineva pe care te poţi sprijini. Ea însăşi se consideră molatică, împrăştiată, uşor de păcălit şi inconsecventă.

„Eşti tare ca un cal”, îi zice Hans-Olof. Este foarte adevărat! Caii nu sunt deosebit de puternici. Asta o ştie şi ea, pentru că animalele pe care le-a folosit în teza ei de doctorat au fost tocmai caii. Puţine alte animale mari au p capacitate de muncă atât de inegală ca ei.

Puţine alte animale ¡Unt atât de sensibile la perturbări în ritmul lor natural. Aceasta face ca diferitele sporturi hipjce să fie atât de riscante. Când şi-a publicat teza de doctorat putea să indice căile prin care se puteau reduce tulburările în ritmul biologic al cailor. În realitate aşa stau lucrurile şi cu tine, Coeficiento, se învinuieşte ea şi singurul folos practic pe care l-ai adus în lumea asta este că ai dat trapului şi galopului *a* mână de ajutor nemeritată.

După ce a făcut curat în tot apartamentul – a treia oară în săptămâna aceea – a venit timpul să-l sune pe medicul şef de la Roslagstull. Evy a trebuit să aştepte la rând pentru o convorbire telefonică particulară:

— Tatăl meu a stat internat mai mult decât era prevăzut, îi este rău?

— Deloc, doamnă Beck. Este într-o stare excelentă.

— Pot să-l iau acasă astă seară?

— Din păcate, nu.

— Dar a avut nevoie doar de un control general?!

— Tatăl dumneavoastră se simte excelent. Dar momentan nu avem resurse să-i punem la dispoziţie un ficat la domiciliu. Aşa încât suntem de părere să-l ţinem aici. Deocamdată.

36

ÎN NOPŢILE URMĂTOARE EVY este trezită de câteva ori de un semnal telefonic. Dar nu se mai aud alte semnale. Când ridică receptorul, nu răspunde nimeni. Îşi dă seama că visează că sună telefonul.

Îi e greu să mai adoarmă din nou. În prima noapte stă o oră în baie du picioarele în – apă călduţă. În cea de-a doua încearcă să citească, în a treia şi a patra, iese şi se aşază pe balcon în noaptea blândă de vară târzie.

Acum, în timpul orelor neobişnuit de tăcute pe balcon se hotărăşte să facă ceva împotriva respingătorului experiment „packing” de la Etologie. Când se apleacă în faţă să se uite în jos pe îngusta stradă Roslag, i se pare că vede mii de şobolani albi. Şobolani care se mănâncă unul pe altul fără să se audă vreun zgomot.

Mai întâi încearcă să alunge asemenea vedenii ca pe nişte născociri prosteşti. Dar apoi ajunge să considere că ceea ce trăieşte noaptea nu sunt vise sau fugă de realitate – ci confruntarea cu propria ei convingere intimă: că trebuie să pună capăt chinului animalelor, în a cincea noapte, când nu poate să doarmă deloc, îi scrie o scrisoare lui Erik. De ce, nu ştie precis. Poate dintr-o nelinişte vagă că va dispărea şi se va transforma în fum în momentul în care va bate cu pumnul în masă.

Erik!

M-ai. sfătuit să nu mai continui la Institutul Nobel. Îţi inâaqinai că n-o să fac faţă. Ai avut dreptate, Erik. Am intrat într-o situaţie în care nu mă mai descurc. S-a ajuns atât de departe, încât trebuie să pun problema deschis şi să spun ce gândesc cu adevărat. Institutul trebuie să ia chestiunea protecţiei animalelor în serios. Erik, nu eu am dorit această confruntare. Ştiu că nu sunt destul de tare, că îmi lipseşte consecvenţa, că sunt aproape întotdeauna convinsă să dau înapoi, atunci cana spun ce gândesc. Dar

trebuie! Chiar dacă n-are niciun rost, Erik. Nu pot să continui şi să mă dispreţuiesc. Nu sunt nebună, Erik. Hotărârea asta s-a copt de mult.

A ta Evy

După ce a terminat scrisoarea, stă şi se gândeşte ce o să se întâmple. Cum o să reacţioneze Nils Ttosen. Ce va face Sundell. Ea îşi dă seama că nu are sens să încerce să prevadă reacţiile în detaliu. Dar e neliniştită şi neliniştea i se alină dacă stă şi-şi închipuie ce o să se întâmple. Totdeauna a fost aşa când a avut de luat o decizie mai dificilă. La început trăieşte decizia sau pasul pe care uirmează să-l facă. Apoi trăieşte situaţia în realitate. După aceea reia firul întâmplărilor şi le frământă la nesfârşit. Este foarte obositor şi devine greu să ai o iniţiativă proprie.

Sâmbătă dimineaţa îşi face o toaletă neobişnuit de amănunţită şi îşi dă chiar cu puţin ruj pe buze. Scrisoarea lui Erik o pune rezemată de maşina de măcinat piper, pe masa de bucătărie. Înainte de a părăsi locuinţa mai face un ocol să vadă dacă e închis şi stins peste tot.

DUPĂ o oră evy e împreună cu cei trei profesori, Rosen, Sundell şi Orvarsson, la Farmacologie, la discuţiile obişnuite de sâmbătă. Este prima întâlnire din trimestru. Tocmai le-a spus *Cer ca Institutul Nobel să înceteze imediat experimentul „packing” de la Etologie cu* q*ei nouă mii de şobolani.*

— Evy eşti doar o persoană rezonabilă!

spune Nils Rosen von Rosenstein.

— Cred că asta are caracterul unei iniţiative, spune Sundell.

Evy priveşte afară prin ferestrele albăstrui. Vede Casa studenţilor, Facultatea de Chimie şi zăreşte pilcul de copaci din jurul Lindgârden-ului. Pe de altă parte, aproape că n-o interesează să se uite la cei trei profesori. Ştie deja cum arată. A repetat această scenă de atâtea ori, încât e ca şi cum ar fi văzut acelaşi film pentru a patra oară.

— M-am exprimat destul de clar? întreabă Rosen.

— Întrebarea este dacă eu m-am exprimat destul de clar, spune ea.

De la sfârşitul verii, Evy a parcurs literatura de specialitate, a luat interviuri prin telefon câtorva specialişti, a reflectat, a inspectat din nou Etologia şi în cele din urmă s-a hotărât: îngrămădirea a 9.000 de şobolani în bazinul cu nisip nu este justificată, rezbitatele scontate sunt aproape egale cu zero şi se pare

m

că nimeni nu-şi mai asumă o responsabilitate proprie pentru experimentul vechi de decenii. Animalele sunt supuse unor torturi sistematice fără valoare ştiinţifică. Trei directori au fost schimbaţi de când a început experimentul. Cel care răspunde de el în prezent, pe hârtie, este un profesor asociat, dar nu şi-a preluat postul de opt luni, funcţionând ca profesor suplinitor la Văxjo.

— O demonstraţie de forţă, spune Orvarsson.

— Să pun întrebarea altfel, spune ea. Poate. cineva dintre dumneavoastră să-mi dea vreun argument de ce să-i lăsăm pe etologi să continue?

Niciun răspuns. În timpul repetiţiilor imaginare ale acestei întâlniri, ea şi-a închipuit următoarele reacţii din partea celor trei profesori: mai întâi o surpriză trecătoare, apoi o oarecare lipsă de interes şi câteva priviri grăbite spre ceas. După aceea, posibilităţile se diversifică. În urma explicaţiilor suplimentare date de ea se aşteptase la: agresivitate, rezistenţă pasivă, interes distrat, încercări de amânare, extindere rapidă a problemei în scopul de a o diminua – sau reversul: sofisticarea şi tehnocratizarea problemei. A contat, de asemenea, pe un soi de interes nou trezit pe care îl ai faţă de un copil care, deodată, spune ceva, jenant, dar în acelaşi timp, foarte evident. Ca de exemplu: mamă, nu vreau să mor! în cel mai bun caz, se aşteptase la o înţelegere uşor crescândă şi la anumite sugestii privind mo3QQ

dalitatea de a-i face pe etologi să renunţe repede şi elegant.

Nimic din toate acestea nu se întâmplă. Pur şi simplu

cei trei bărbaţi nu se pot hotărî în privinţa unei linii de conduită – se gândesc de mai multe ori în diferite direcţii, ca apoi să revină la punctul de plecare: oboseală şi iritare stăpânită. Dar ea aşteaptă, nu peste mult timp trebuie, totuşi, să aibă o reacţie. Întrucât ei nu reacţionează, Evy se simte doar somnoroasă – nu pot *să înceapă odată!*

— Niciunul dintre noi nu este medic etolog, zise Mats Sundell.

Evy Beck se apleacă spre el şi încearcă să pară interesată, dar lui îi scapă replica. pe podea. Se uită la fiecare dintre ei, pe rând: Nils Rosen o fixează, stând în expectativă, întocmai ca profesorul care-şi priveşte elevul favorit, când acesta a făcut deodată ceva neaşteptat. Mats Sundell îşi Dipăie nasul. Bengt Orvarsson evită realitatea încercându-şi rigla de calcul şi reglând-o, după inactivitatea din timpul nopţii în buzunarul halatului.

— Experimentul „packing" este subvenţionat de Comitetul de organizare medicală pentru situaţii de urgenţă, de Consiliul de cercetări al poliţiei şi Consiliul naţional de cercetări medicale, spune Evy. Câţi etologi se află în aceste organizaţii?

Oricât ar fi de ciudat, răspunsul corect este că în prezent niciun medic etolog nu face parte din ele.

— Niciunul, răspunde ea la propria-i întrebare.

— În principiu, sunt de acord cu tine, zice Nils Rosen. De ce nu te duci direct la etologi?!

— Eu singură? Eu, care nici măcar nu am o fişă a postului? Care nu sunt angajata Institutului? Care nu am niciun mijloc să fac presiuni?

— Eu n-aş vedea problema astfel, spune Sundell. Aş considera drept un avantaj faptul de a fi nespecialist, independent şi de a putea aborda chestiunea de pe o poziţie neutră.

Înţelege foarte bine că el vrea să spună exact contrariul: dacă profesorii din grupul de sâmbătă sunt implicaţi într-o asemenea problemă. ar putea apărea dificultăţi. Tocmai pentru că ei sântangajaţi ai IMCÂN. fac parte din Consiliul profesoral şi pot vota în şedinţă sau

exercita presiuni prin Consiliul de cercetare.

Reclapiă-i la poliţie pentru încălcarea legii privind protecţia animalelor, spune Orvarsson, pe un ton sugerând că orice altă discuţie este superfluă: ori este o încălcare a legii., ori nu.

— Ce ai de gând să faci? întreabă Rosen.

— Ce aveţi *voi* de gând să faceţi?

Acum simte, pur fizic, cum se lărgeşte prăpastia dintre ea şi cei trei bărbaţi. Când îi scrutează cu privirea, i se pare că îşi iau zborul cu scaune cu tot şi se contopesc într-un gigant cu trei capete, în halat alb, care stă cu spatele ţeapăn, ca un zeu egiptean, la capătul celălalt al camerei. Întrebarea nu mai poate fi trecută cu vederea ca o glumă, o izbucnire de mizantropie temporară sau ca un balon de încercare. Grupul s-a divizat, Evy Beck, de o parte, *împotriva,* lui Nils Rosen, Mats Sundell şi Bengt Orvarsson, de cealaltă parte.

— Să închidem Etologia? întreabă Sundell. Şi. dacă vom crea un precedent?

— Asta şi vrea, se-nţelege, zice Orvarsson.

— În *principiu, da,* Evy. Dar ai ales metoda greşită, spune Rosen.

Îl priveşte pe Nils Rosen drept în faţă. Adevărul este că ea *nu* a ales *mă o* metodă. Ea doar a expus problema: experimentul cu îngrămădirea şobolanilor nu îşi găseşte justificarea. Ce este de făcut?

— Hai să spunem aşa, continuă Rosen. Evident că nu ştim exact ce va aduce viitorul în acest domeniu. Interesele comerciale susţin încă de pe acum că vom putea trece la viaţa *sintetică* în forme diferite. Tu însăţi ai fost la Findus-Pharm-Farm. Dar ei au luat-o desigur cu mult înainte. Ca de obicei. Însă într-o perspectivă ceva mai îndepărtată, dezvoltarea ne face, cu siguranţă, să depăşim aceste probleme; aşa cum, la un moment dat, omul a putut schimba calul din faţa plugului cu tractorul.

— Când?

El se uită la ea ca şi cum ar fi pus o întrebare neobişnuit de prostească. Niciun cercetător serios nu

poate să spună când va ateriza omul pe Venus, când se va putea controla definitiv codul genetic sau când vor dispărea diferenţele de clasă în Suedia.

— Am o propunere, zice ea. Am putea aplica formula POBARE.

— Poftim??

— S-ar putea pretinde etologilor să raporteze despre activitatea lor pe baza programului stabilit de Comisia pentru programe din Direcţia învăţământului superior. Ştiţi: chestia despre obiectiv, buget, analiză, realizări şi-eficienţă.

Evy e confruntată cu o nedumerire totală.

— Da, întocmai ca toţi ceilalţi, şi etologii trebuie să prezinte o dare de seamă, continuă ea. Doar aşa cere Consiliul de cercetare. Chiar şi pentru o îndeletnicire atât de neînsemnată ca a mea.

Ei nu par să fie deloc de acord.

— P de la program, O de la obiectiv, B de la buget, A de la analiză, R de la realizări şi E de la eficienţă, spune ea.

Rosen trece lent de la totală neînţelegere la aprobare uşoară din cap, ce creşte în intensitate. În cele din urmă, dornic s-o oprească, ridică mâna, ca un poliţist de circulaţie:

— DA!»

Apoi se întoarce către colegii săi:

— Ea se referă la aiureala aia de la Comisia de programe pentru care trebuie să punem secretarele să lucreze la fiecare întâi iulie.

Toţi trei rid îngăduitor.

— Nu bănuiam că ei te chinuiau cu *programul,* îi spune Sundell.

— De ce nu? întreabă ea aproape jignită. E munca mea atât de neimportantă, că nu are nevoie să fie analizată?

— Evy, i-ai luat prea în serios pe tipii ăia de la Comisia pentru programe. *Noi* ştim ce urmăresc ei. E clar că trebuie să le mâzgălim formularele. Dar dacă ne lăsăm

controlaţi de ei, nu mai facem nicio treabă.

Evy se simte deopotrivă uşurată şi înşelată. Uşurată pentru că îşi făcuse griji în legătură cu analiza muncii ei în termeni POBARE, în ziua în care i se va cere raportul de activitate. Înşelată pentru că a investit energie într-o treabă pe care nimeni nu pare să o ia în serios.

— Adevărat, Evy, spune Sundell. Aşa că am putea, eventual, considera problema încheiată.

De data asta, Evy se înfurie. Nu se poate trece cu vederea faptul că animalele sunt torturate sistematic şi nejustificat, numai pentru că nu există o modalitate concretă ca etologii să fie traşi la răspundere în termeni POBARE.

— *Bine. O* să-i reclam la poliţie pe etologi pentru cruzime faţă de animale. Nimeni nu sare în sus şi nu vorbeşte de scandal, şantaj, exagerare sau s-o acuze de copilărie flagrantă. În schimb, toţi trei arată îngrozitor de obosiţi şi plini de responsabilitate.

— Cred că Evy şi cu mine o să avem o mică discuţie despre chestiunea asta, spune Rosen.

Ceilalţi doi se ridică uşuraţi şi-i spun un neobişnuit de prietenos „la revedere”.

— Să nu crezi că nu te înţeleg, îi spu’pe Rosen, care nu s-a ridicat.

Ea nu răspunde. Nu e nimic de spus. Dacă Rosen afirmă că el înţelege, este binevenit cu propuneri concrete.

— Îţi dai seama că *înţeleg?*

Ea dă din cap afirmativ.

— Câteodată noi, oamenii, suntem implicaţi în asdmenea conflicte care sunt... da, hai să o spunem clar: *morale.*

Ea-şi clatină capul din nou.

— Atunci suntem confruntaţi cu problema acţiunii. În cazul de faţă tu vrei să pui capăt unui experiment care se desfăşoară de vreme îndelungată, în care sunt implicaţi mulţi, despre care s-au scris multe, în care s-a investit bani... pot să-ţi spun confidenţial că din întâmplare ştiu că etologii au suficiente resurse de a continua „packingul”

încă cel puţin doi ani. De aceea nu este atât de simplu cum crezi tu să fie întrerupt.

— Nu

— Întâi de toate, avem obligaţia morală ca într-adevăr să reflectăm serios asupra proble30 a mei, astfel încât să nu ne pripim. Să nu facem ceva care nu trebuie. Să înrăutăţim în loc să îmbunătăţim.

— Da.

— De aceea, Evy, cred că ar fi mai bine să reflectăm în continuare. Înainte de a trece la acţiune.

— Da.

— Nu xâi să te descurci singură. Nu-i de ajuns un singur om pentru a da viaţă unei idei.

— Da.

O priveşte iritat din cauza răspunsurilor ei scurte.

— N-ai nimic de spus?!

— Până acum suntem întru totul de acord, spune ea.

— Evy, eu cred, că ai avea de câştigat dacă ai discuta situaţia cu cineva care are experienţă în asemenea gen de chestiuni morale.

— Asta şi încerc. Cu voi aici în convorbirile de sâmbătă.

— M-am gândit la o cunoştinţă de a mea. N-o s-o interpretezi ca o încercare de a te calma. Dar cred că ai avea de câştigat dacă ai cere sprijinul unui *centru de etică.*

— Centru de etică?

— Câteodată ai nevoie să fii împreună cu alţi oameni care se află în aceeaşi situaţie. Centrul de etică organizează asemenea cercuri de discuţii.

— *Noi* de ce nu putem avea aici discuţiile noastre morale?

»»

— Numai pentru a câştiga timp. Tu vezi că atât Sundell c-ît şi Orvarsson au anumite greutăţi în *a înţelege.* Nu este suficient ca doar tu şi cu mine…

— Aşa, deci, e doar pentru a câştiga, timp, spune ea.

— Am să telefonez chiar eu. Îţi pot-spune că directorul Centrului de etică se bucură de o *foarte* bună

apreciere. Este un secret mai mult sau mai puţin oficial că o serie dintre politicienii noştri de frunte se duc din când în când pentru o mică „împrospătare” etico-ideologică la profesorul Morgan Fischer de la Centrul de etică. E ca şi cum ţi-ai spăla geamurile.

Când Evy ajunge acasă, aruncă scrisoarea pentru Erik la incinerator.

INFORMARE SUPLIMENTARĂ INFORMARE SUPLIMENTARĂ

INFORMARE SUPLIMENTARĂ INFORMARE SUPL CALCULATORUL CENTRAL SISTEM PAI CARACTER CONFIDENŢIAL

OBSERVATOR DIRECTOR ADMINISTR S HORRLIN IMCAN

CUVÂNT CHEIE EVY INGA-BRITT BECK FEOFM ANALIZĂ SUPLIMENTARĂ

RAPORT VERBAL CUM ERA DE AŞTEPTAT B S-A ABĂTUT TOTAL DE LA TIPARELE OBIŞNUITE A PUS ÎN MIŞCARE O ACŢIUNE ÎMPOTRIVA INSTITUTULUI DE ETOLOGIE ÎNCERCAT SĂ-I COOPTEZE PE ROSEN SUNDELL ORVARS-SON STRÂNGEREA RÂNDURILOR APARENT FĂRĂ EFECT SE RECOMANDA SĂ LUCREZE CU CINEVA ÎN BIROU PROGNOZA PESIMISTA PENTRU MOMENT NU SE POATE RECOMANDA PRELUNGIREA ANGAJĂRII DIN BUGETUL FEOFM PENTRU INC A 12 LUNI EVALUARE 1 – 5 COMPETENŢA 3 ADAPTABILITATE 2 SOLIDARITATE 2 MOTIVAŢIE 5 FĂRĂ CHELTUIELI

EVY STA CU BĂTRÂNUL pe un deal în partea de vest a spitalului Roslagstull. Au vedere spre Bellevue, golful Brunn şi parcul Haga. Bătrânul s-a îngrăşat. Arată de parcă ar avea un strat subţire de aluat din turtă dulce sub piele. Aceasta îi dă tenului său un lustru grimetalic.

— Dar, tăticule… îi zice ea. Am putea foarte bine să ne repezim până acasă. E doar la poalele dealului.

— Nici vorbă!

— Chiar dacă luăm un taxi?

Îşi întoarce încet către ea capul tremurând de

moşneag; gura începe să frământe cuvintele, cu mult înainte de a le pronunţa.

— Pe mine nu mă păcăleşti tu.

Ochii îi sunt întunecaţi şi ficşi. Ca şi cum ar privi în obiectivul unui aparat de fotografiat.

— Puţină schimbare, tăticule.

— Şi sora mă sâcâie cu asta. E la fel de grasă ca tine. Duceţi-vă acasă la fiica dumneavoastră, domnule Beck! Dar, vezi, nu sunt prost. Ştiu eu.

— Ce ştii?

— Că dacă plec acasă, îmi iau patul. îl internează pe altul în locul meu.

— Nu în cazul în care pleci pentru o *jumătate de oră.*

Nu mai catadicseşte să răspundă. În schimb, se scobeşte sacadat în nasul lui subţire cu nări largi. Totdeauna Evy a fost de părere că nările lui seamănă cu cele ale unui eline curios, care adulmecă. E aproape indecent.

— M-am gândit să vorbim în linişte. Acasă. Să nu mă înţelegi greşit, tată. Am o cunoştinţă la ceva care se numeşte Findus-Pharm-Farm. Poate aranja să obţii un loc din cele repartizate firmei lui, la Azilul Sophia. Singur în cameră. Gratis.

— Te culci cu el?

Este atât de surprinsă, încât probabil că arată şi foarte vinovată. Bătrânul o străfulgeră cu privirea. Apoi dă din cap afirmativ, plescăind din buze.

— *Nu.*

— Şi răspunsul meu este tot *nu,* spune tata. N-am de gând să mă las dus cu vorba şi să ies din spital.

— Un ficat al tău. tăticule... Nu doar un furtun conectat la dializatorul central. Un Auto-Hepar propriu. Cel care ţi-a plăcut foarte mult.

— Am aproape optzeci de ani. Cred că e timpul ca industria şi finanţele să mă lase în pace.

Ea renunţă. Undeva în adâncul sufletului e mai mulţumită aşa – nu pentru bătrân, ci pentru ea însăşi. Dacă el ar fi fost de acord cu propunerea, ea ar fi fost aceea care

şi-ar fi creat o obligaţie.

— Vreau să-mi scriu testamentul, zice bătrânul agitând. furios bastonul spre o caravană de furnici roşii, care şerpuieşte peste stâncile fierbinţi.

IU

— Dar, tată! începe ea considerând că măcar de data aceasta e practic şi logic; medicul şef a lăsat să se înţeleagă că i-au mai rămas cel mult doar câteva luni.

— Vreau să discuţi cu medicul şef că pot să-mi ia corpul pentru transplant. Ce vor ei. Toate părţile. Însă picioarele ar fi bine să le arunce la gunoi. Din cauza varicelor.

I-ar spune bucuroasă: „Da, tată. Fără îndoială – dacă eşti socialist, aşa rămâi până la moarte”. Dar trebuie să fie cinstită.

— Tată, eu nu cred.

— Sunt prea bătrân?! întreabă el aprig, şi începe să se ridice.

Ea îl susţine neliniştită şi are grijă ca el să proptească bine vârful de cauciuc al bastonului. Stă încovoiat şi scrutează cu privirea dealurile verzi din Bellevue. Încearcă să-l ia de braţ, dar este respinsă de o împunsătură violentă dată cu cotul lui ascuţit.

— *Sunt,* deci, prea bătrân, zice el. Atunci vreau să-mi dai corpul la Anatomie. Ca să aibă şi studenţii ceva material didactic. E păcat să fii ars sau să ajungi îngrăşământ în cimitirul din pădure. Mai este cremarea obligatorie?

— Nu. Dar în schimb acum avem locuri de veci în excedent.

— Nu vreau să fiu îngrăşământ!

Lui Evy îi pare rău de bătrân. Toată viaţa lui de adult a privit moartea în mod firesc, nesentimental. Ghinionul lui este că, după cât se pare, o să moară tocmai într-o perioadă când e la modă să-ţi oferi cadavrul ştiinţei, lucru cu care să frapezi în anunţurile mortuare: „Conform voinţei defunctului, rămăşiţele pământeşti vor fi predate Institutului Medico-Chirurgieal Alfred-Nobel”.

— Nu vreau ca proteinele mele să alungă înapoi în pământ, zice tata. Hoitul meu bătrân mai conţine încă o mulţime de cunoştinţe şi secrete… care mai este acum nivelul studenţilor de la medicină?!

— Foarte bun, răspunde ea, deşi ştie că realitatea este alta – nu o lasă inima să-i spună cum e: niciun student capabil nu mai studiază azi medicina; ei se îndreaptă – ca şi Erik – spre tehnica bugetară şi ştiinţele administrative.

Bătrânul o porneşte cu paşi mici pe potecă /şi se îndreaptă spre clădirea spitalului. Se opreşte după câţiva metri şi-i face semn cu bastonul. S-o ia *înainte.*

— Dar nu Institutului Nobel. Ai auzit? Eu vreau să fiu predat unei facultăţi de medicină care mai are ceva urme de demnitate. Medicina şi dinamita nu au nimic comun una cu alta.

— Da, sigur tată, zice ea.

— Hai, fată, du-te, spune el şi o bate uşor cu bastonul pe spate.

O doare niţel, dar bătrânul nu vrea să fie suspectat că ar alinta-o. Ca să nu-l supere, nu se întoarce să-i facă cu mâna în timp ce coboară panta dealului.

CENTRUL DE ETICA din Vasastaden este adăpostit într-un pavilion de sticlă, construit. În grabă şi folosit iniţial drept cap de linie pentru autobuzele pentru Aeroportul Arlanda. Evy străbate pe jos promenada dinspre Bellevue, dar se opreşte înaintea zidurilor îmbrăcate în sârmă ghimpată din jurul clubului Stallmästaregârden. Un alsacian latră la ea de pe acoperiş, aşa că face un ocol destul de lung. Ajunge la Centrul de etică cu douăzeci de minute mai devreme – ca de obicei.

Se plimbă puţin prin apropiere. Se uită la apa din golful Brunn, la terenurile de tenis din capătul celălalt al parcului Haga şi la Judecătoria Haga. O buclă a şoselei înconjoară? ca într-o capcană de asfalt, frumoasa clădire galbenă, în stil Jugend.

La şapte fără cinci, Evy intră în Centrul de etică! Pe uşa de sticlă e lipit un anunţ din carton, scris dezordonat:

„Astă seară – consultaţii”. Chiar lângă intrare este recepţia, unde o femeie de origine indiană stă şi tricotează un pulover islandez. cu cârlige din metal, groase cât un creion. Evy îi dă legitimaţia femeii de la ghişeu şi trebuie să plătească 35 de coroane; activitatea centrului este serios subvenţionată de municipiu.

— Aveţi trimitere? întreabă recepţionera.

— Nu. Adică profesorul Nils Rosen a vorbit la telefon cu profesorul Fischer.

m

Recepţionera apasă succesiv pe butoanele in – terfonului:

— Morgan? Morgan? Morgan 1 Morgan? Morgan!

Butoanele interfonului au lipite pe ele etichete bătute la maşină: Secretariat. Camera de odihnă.

— Luaţi loc. Profesorul Fischer vine îndată.

Evy se aşază pe un scaun din plastic gros, ca de ceară, de culoarea roşie a tomatei, cu picior metalic şi fundul în formă de cupă. Nu se mai află nimeni în sala de aşteptare, ceea ce pare încurajator. E sufocant. Soarele serii încinge pervazul de aluminiu al ferestrei.

De fapt se gândise să anuleze întrevederea. Nu se simte bine azi: umerii îi sunt ţepeni şi fe puţin ameţită, ca şi cum ar încerca-o o gripă. Dar nu constatase că are febră şi atâta vreme cât n-ai febră eşti sănătos. Ca să fie sigură, îşi mai ia o dată temperatura – pune termometrul-oglindă în faţa ochiului. Termometruloglindă este alcătuit din benzi înguste ce indică variaţia de la starea normală la strălucirea produsă de febră mare. Evy compară reflexia propriului ochi cu benzile. Nici de data asta nu are strălucirea de febră în ochi.

— Morgan? Morgan… strigă recepţionera în interfon.

— Dar, Morgan, răspunde o voce de bărbat neobişnuit de subţire.

— Ai terminat de băut cafeaua?

Recepţionera îi bate cu cârligul în geam lui

Evy Beck:

3 (5 /

— A treia uşă la dreapta, vă rog!

O ia pe coridorul scurt, bate la uşa lui Morgan Fischer şi intră. Încăperea este mică. Mobilierul constă numai din două fotolii mobile şi o măsuţă cu interfon şi. dictafon. Crăpături fina se întind pe tencuiala cenuşie, murdară, a pereţilor, întocmai ca o reţea de pârâiaşe. Pe spatele uşii se află un afiş de anticariat, pus în ramă cu sticlă, al lui Che Guevara. Pervazul ferestrei e ticsit cu diverse suveniruri: o lampă indiană din alamă* o pipă din spumă de mare în suport, un pinguin din plastic, o maimuţă din ebonită, o luminare din ceară sub forma unui penis, o sticlă de bere goală, un model al marelui orologiu de la Kremlin şi a baghetă magică foarte lustruită, răsucită în mod ciudat. Într-unul din fotoliile rotative stă profesorul Fischer. Picioarele încălţate cu botine şi le-a pus pe pupitrul cu dictafon.

— Bine ai venit la o scurtă convorbire-intake, îi spune el şi-i face semn spre scaunul gol.

Ea se aşază prudent. Se uită fascinată la profesor. E îmbrăcat ca un universitar original, care nu şi-a schimbat stilul în ultimii douăzeci şi cinci de ani. E scund şi subţire – are cel mult 1 metru şi 60 cm şi probabil în vârstă de 55 – 56 de ani. Părul, gri ca sârma de oţel, îi ajunge până la umeri. Faţa îi e mică şi foarte bronzată. Poartă o jachetă de jeans, bleu-spălăcit, roasă pe margini. Nu şi-a încheiat-o. Pe dedesubt nu are nicio cămaşă şi pieptul slab, ars de soare, i se vede de la gât până la buric.

În jurul gâtului are mai multe bijuterii înşirate pe fâşii subţiri din piele: un simbol al păcii, un semn zodiacal – Săgetătorul, un deschizător de bere, o lupă şi o inimă de aur, mare cât o unghie. Pantalonii sunt din piele de cârtiţă, de culoare violetă iar cusătura pe lung este decorată cu franjuri. Peste mijloc are o curea din piele, cu catarama închipuind două scări de şa îngemănate. Evy este adânc impresionată de o persoană atât de indiferentă la schimbările modei.

— Ai avut o serie de probleme morale, începe prudent cu vocea lui caldă, aproape de femeie.

— Rosen v-a sunat, nu-i aşa?

— Sigur, răspunde el şi se uită la ea cu doi ochi mici, cenuşii, vioi.

— Înainte de toate, v-aş fi recunoscătoare dacă mi-aţi spune puţin despre ce este vorba.

— Cu plăcere, răspunde el zâmbind; are dinţii mici şi înghesuiţi unul în altul, ca de şobolan. Aici tu însuţi expui problemele şi tu însuţi le rezolvi. Noi, cei de la Centrul de etică, suntem doar un fel de naşi ai procesului la care tu însuţi trebuie să-ţi supui propriul eu. Ca să vorbesc mai clar, conştiinţa ta. La această consultaţie pregătitoare încerc să decid dacă te adaptezi formei de grup. Şi, în caz afirmativ, căruia din grupurile noastre etico-terapeutice. Numai în grup vei ajunge la; limpezirea problemelor.

— Ia mult timp? întreabă ea.

— Rezolvările pripite sunt rezolvări aparente. Numai dacă îţi acorzi timp poţi spera să-ţi asiguri o platformă care să dureze multă vreme. Cu concepţiile asupra vieţii nu e acelaşi lucru ca şi cum ai intra într-un magazin universal şi ai cumpăra haine noi, spune el, şi-şi frecă una de alta botinele împodobite cu steluţe de argint.

— Nu ştiu ce v-a spus Rosen deja. El consideră că am nevoie de puţină perspectivă…

— Îhâm.

— … asupra problemei.

— Da?

— Mă chinuie gândul că protecţia animalelor ocupă, într-un fel, un loc secundar în Institutul Nobel.

— De ce spui că „mă chinuie gândul”?

Evy reflectează. E ca şi cum, în aceste zile care s-au scurs, aşteptând întâlnirea de la Centrul de etică, hotărârea ei începuse să se risipească, să o abandoneze. Când a pus problema la şedinţa de sâmbătă şi a dat cu pumnul în masă, a consumat atâta energie psihică, încât angajarea în chestiunea propriu-zisă şi-a pierdut din intensitate.

Morgan Fischer se apleacă spre ea; are spatele foarte flexibil:

— Nu trebuie *să-ţi ţie ruşine* de implicarea ta! spune el. Noi, aici, la Centrul de etică, pornim de la ideea că pacienţii noştri iau lucrurile foarte în serios.

— Da, da, răspunde Evy, trage aer în piept şi-şi adună puterile ca să continue: cu siguranţă că Institutul Nobel nu este mai rău decât alte instituţii de cercetare, dar lipseşte acolo sentimentul că animalele de experienţă sunt fiinţe vii.

— De ce spui „cu siguranţă mai rău decât”? Oare nu este de fapt adevărat că prin amploarea sa Institutul Nobel a ajuns să trateze animalele mai rău decât alte institute de învăţământ superior?

— E posibil.

— Posibil? *Este* aşa?

— Dar nu trebuie să se lase provocată. Există vreo dovadă că Institutul Nobel este în vreun fel cel mai rău?

— S-ar putea, răspunde ea cu mare ezitare. Poate că însăşi activitatea pe scară largă este negativă, i

— Mergem mai departe. Tu eşti o persoană care într-adevăr vrea să ştie ce vorbeşte. De aceea „s-ar putea” este un răspuns relevant.

— Am încercat să pun capăt unui experiment etologic care se numeşte „packing”. Dar, de fapt, nu cred că este asta. Cred că, în realitate am căutat multă vreme un exemplu într-adevăr flagrant de tortură a animalelor. Vreau să spun că peste tot la Institut animalele sunt supuse unor chinuri inutile, deşi nu toate în aceeaşi măsură.

— Eşti de acord cu mine dacă zic astfel: tu eşti mai degrabă revoltată împotriva unei stări de lucruri, decât împotriva unor anumite cazuri concrete de tortură a animalelor.

— *Da,* răspunde Evy şi începe să se simtă bucuroasă că este pe cale de a fi înţeleasă cum trebuie.

— Ce *dovezi* ai că animalele simt de fapt durerea şi anxietatea? întreabă el brusc şi dur.

Ea rămâne perplexă – un minut mai înainte întâlnise înţelegere.

— Din punct de vedere logic şi filosofic nu ai nicio dovadă, spune el blând, gesticulând cu mâinile lui mici şi înguste – le mişcă în acelaşi fel ca atunci când se cântă „Ekerin păianjen suie pe burlan”...

— Eu nu sunt filosof, răspunde ea. Eu sunt un om obişnuit.

— Durerea şi anxietatea sunt senzaţii subiective, continuă Fischer şi gesticulează prin aer cu mâinile sale expresive. Durerea şi anxietatea sunt experienţe de natură pur *individuală* şi accesibile numai celui expus respectivei experienţe. Prin conversaţii descriptive noi, oamenii ne putem convinge că trăirea durerii este general umană. Dar nu avem aceleaşi posibilităţi ca să facem schimb de experienţă cu animalele. Cu toate acestea, presupunem că şi animalele au posibilităţi asemănătoare de a trăi suferinţa. Această presupunere se bazează pe unele cunoştinţe biologice generale. Mecanismul durerii îndeplineşte o funcţie clară de conservare a vieţii. Senzaţia de durere face ca o parte a corpului care este afectată să fie circumscrisă şi apărată. Ştim că oamenii cărora le lipseşte simţul durerii pot supravieţui cu greu; ei ignoră rănile mici care se infectează, nu au grijă de organismul lor. De aceea este firesc să presupunem că resimţirea durerii are o importanţă atât de mare pentru continuarea vieţii, încât ea trebuie să existe şi la majoritatea speciilor animaliere mari.

— Şi la şobolani?

El respinge cu un gest această întrebare de detaliu şi continuă cu principiile.

— Atât la animale cât şi la oameni scoarţa cerebrală relevă acelaşi tipar de semnale psenţiale, înregistrate fie în timpul odihnei, fie în activitate. Asemănările neuro-anatomice sunt izbitoare, precum şi cele chimice. De aceea *se cuvine* ca în activitatea noastră practică să pornim de la ipoteza că animalele simt durerea. *.

— Eu sunt veterinar şi ştiu.

Nicio asemenea informaţie îl a-l tulbură, Ekerin, păianjen se caţără din nou în pom.

— Totuşi, aceasta nu ne împiedică să interpretăm critic analogiile ştiinţifice dintre experimentarea, durerii la animale şi la oameni. Nu trebuie, de exe mplu, să ne lăsăm înşelaţi de faptul că animalele decapitate pot face mişcări de apărare complicate şi chiar să încerce să fugă sau să zboare. Avem motive. serioase să credem că „în astfel de situaţii, este vorba despre mişcări reflexe inconştiente.

— Dar şobolanii?

— Bună întrebar.e. Sistemul spino-talamic, care se consideră ca transmite impulsurile dureroase prin măduva spinării până la părţile superioare ale creierului, există deopotrivă la rozătoare şi la animalele de casă. Însă sistemul lor nu a atins aceeaşi dezvoltare ca la maimuţe şi la oameni.

El se lasă pe spate în scaun şi îşi bagă mâinile de păianjen în buzunarul blugilor. Se vede clar că aşteaptă ca Evy să-şi spună părerea, dar ea simte că i-a pierit graiul. Brusc, se apleacă din nou spre ea:

— De aceea nu este corect când îţi imaginezi că eşti în locul animalului şi încerci să-ţi închipui prin ce ar putea să treacă. Şi încă un lucru: cercetarea depinde de dezvoltarea rapidă şi de productivitatea înaltă. Din această cauză metodele de tratare care perturbă animalele şi nu corespund nevoilor lor de bază dispar automat.

Morgan Fischer s-a apropiat foarte mult de faţa ei, ca să-i surprindă reacţia. Ea însăşi este curioasă ce crede, dar nu ştie încă.

— În concluzie, spune el. În concluzie, putem afirma că întrebării referitoare la capacitatea animalelor de a simţi durerea şi de a trăi suferinţa i se poate da greu un răspuns strict ştiinţific corect.

Cu ultima parte crede că poate să fie de acord. Îşi linge buzele uscate; şi totuşi, are febră?

— Evy Beck! Subscrii la ce am spus?

Adevărul este că ea auzise numfii o parte din cele spuse – avea impresia că mâinile lui ca de păianjen s-ar fi interpus sfârtecând raţionamentul.

— *Nu,* Evy Beck. *Nu* eşti de acord cu mine! spune el

brutal.

Ea deschide gura să răspundă – dar n-ave nimic de zis, aşa că rămâne cu gura căscată.

— Tot ce-am sporovăit până acum, ştii de unde este?

Ea dă din cap că nu.

— E un citat dintr-un vechi manual de cunoştinţe despre animalele de experienţă.

— Un citat?

— Dar tu nu crezi. Tu, Evy Beck, consideri că animalele au, că-şi oamenii, o valoare intrinsecă; că animalele de experienţă trebuie îngrijite nu pentru a fi productive, pentru cercetare, ci pentru că sunt vii. Tu, Evy Beck, refuzi deocamdată să clasifici viaţa în superior şi inferior; pentru tine un cimpanzeu care costă o grămadă de bani nu are o valoare intrinsecă mai mare decât un şoricel alb. de 1, 75 coroane.

— Probabil că aşa este. răspunde ea, puţin speriată. Eu nu mi-am formulat punctul de vedere la fel de consecvent ca tine…

— *Grav,* spune el. Adu-ţi aminte că între pereţii aceştia totul este *grav.*

Îţi sunt recunoscătoare, spune ea.

Cu tocul botinei negre din piele de mănuşi Morgan Fischer apasă butonul interfonului marcat „Recepţie”.

— Alo?!

— Da, se aude de la recepţie.

— Pune-o pe Evy Beck în grupul de joi. În cel de seara.

AZI A FO’: r O ZI GREA. Trimestrul de toamnă, care a început puţin şovăitor şi cam în joacă, abia a intrat azi cu adevărat în ritmul lui alert. Evy stă la masa din bucătărie şi sterpe cu degetul stratul de gheaţă depus pe sticla cu vin alb, de Porto, care a stat la congelator. Vinul a b şi dulce se cuvine să fie bine răcit ca şi cum ai pune picioarele în apă rece. Te reconfortează.

Chiar înai-nte de ora cinci, şeful de serviciu Rosenquist a trecut pentru. câteva minute prin camera ei

de lucru şi i-a adus la cunoştinţă că n-o să poată rămâne singură. În birou toată toamna. Probabil că vor fi obligaţi să o determine să împartă camera câteva ore pe zi cu intendentul care va fi angajat pentru a se ocupa de picturile în ulei ale Institutului Nobel, de decoraţiunile sculpturale şi, nu în ultimul rând, de planificarea pe termen lung a extinderii Ceasului-Nobel.

Evy se felicită că nu este atât de proastă. A accepta pe cineva în birou nu este neapărat o provocare, un vot de neîncredere. Dar pe lângă toate celelalte: şedinţe anulate, inspecţii amânate şi apeluri telefonice fără răspuns; când roagă să se pună. pe masa celui căutat un mesaj, nu primeşte niciun telefon de la nimeni. Evy – se gândeşte: ei, şi tu, Coeficiento – aşa este când începe să-ţi bată vântul împotrivă.

Cineva sună la – uşă. Îşi târaşte picioarele» până acolo şi deschide – e aproape zece seara.

— Ik!

— E atât de surprinsă, că rămâne în prag şi-i blochează trecerea.

— Se poate intra…?

Ea îl prinde de umeri şi-l trage înăuntru. Se uită. neliniştită la expresia feţei lui: spun trăsăturile feţei ceva? A murit bătrânul?

— M-am gândit şti trec pe aici, spune Erik – ezitând puţin.

— Slavă Domnului! Credeam că s-a întâmplat ceva.

Îl conduce în bucătărie şi-l aşază la masă. Jenată, pune sticla cu vin în spatele perdelei de la fereastră. Erik nu bea alcool. Încet „se aşază şi ea vizavi de el. Faţa lui e arsă de soare, netedă şi aerodinamică. E o faţă liniară, frumoasă. Dar ceea ce se remarcă e faptul – că este atât de *concretă*: gura e gură, fruntea e frunte, iar ochii nu exprimă nici jin simbol confuz – sunt pur şi simplu ochi.

— Ai necazuri, Evy?

Se relaxează uşor. O cuprinde o bucurie liniştită – ca şi când ar fi luat o înghiţitură de băutură. Simte o amorţeală plăcută în picioare, obrajii i se încordează puţin.

Evy îşi pune mâinile peste ale lui, care sunt fine şi bronzate.

— Erik! Mă bucur din suflet că ai venit aşa, pe neaşteptate.

În momentul acela sună telefonul. Ea clipeşte, rămâne nemişcată cu mâinile întinse spre el: nu acum!

— N-ai de gând să răspunzi?!

Ea se duce şi ridică receptorul. Este de la Institutul Nobel, Secţia de tanatologie experimentală. Tehnicianul veterinar de serviciu cere ajutor.

— Tu nu eşti niciodată liberă? întreabă Erik.

— Nu mai e altcineva în afară de mine. Îmi pare atât de rău, Erik, dar *trebuie* să plec. Unui cimpanzeu i-a sărit maxilarul din articulaţie.

— Atunci te conduc.

În momentul în care maşina neagră şi mare a lui Erik opreşte în faţa Institutului, pe scară se află o femeie în halat alb, fluturând. Ea coboară treptele mici ale scării joase şi largi de un metru ca o pasăre care înaintează greoi prin apă. Femeia se numeşte Elizabet Skoglund şi este tehnicianul veterinar de serviciu.

Intră cu toţii în căldire şi apoi urcă la etajul doi. Într-o cameră mare, cu pereţii verde deschis, se află patru cuşti din plexiglas aşezate lângă perete ca paturile într-un salon de spital. În trei din ele cimpanzeii dorm – câte unul în fiecare cuşcă. În cea mai apropiată de uşă stă un cimpanzeu cu gura căscată, într-un mod anormal. Maimuţa are lacrimi în ochi, ca şi cum ar fi râs mult.

— Aici, spune Elizabet Skoglund. Nu ştiu cât timp a stat aşa. Când am făcut rondul la ora opt, totul era normal.

— De ce stau cimpanzeii aici? întreabă Erik politicos. Vreau să zic: ce se întâmplă aici?

Elizabet Skoglund îl priveşte atentă, ridică o mână ca să explice, dar se opreşte, se uită vinovată la Evy Beck şi spune:

— N-aş fi sunat, dacă n-ar fi fost urgent.

Evy Beck dă zăvorul la o parte şi împinge în jos, spre

podea, un geam lateral, ca să ajungă la cimpanzeu. Cimpanzeul îşi pune amândouă mâinile înf jurul obrajilor şi dă din cap necăjit. Evy pipăie prudent şi uşor cu vârfurile degetelor colţurile mandibulei.

— Maxilarul a ieşit din încheietură, spune ea. Partea proastă e că nu ştim dacă e şi ceva rupt. Cum s-a întâmplat?

În locul Elizab Aei Skoglund răspunde acum însuşi cimpanzeu] – nu cu cuvinte, ci cu o ploaie de gesturi vii, în limba surdo-muţilor.

— Ce înseamnă asta? întreabă Erik. Semnalizează?

— Cimpanzeii inteligenţi pot stăpâni câteva sute de semne din alfabetul surdo-muţilor. explică Evy Beck – se întoarce apoi către tehniciană veterinară: ce-a spus maimuţa?

Tehniciană veterinară Skoglung se preface că n-a înţeles, dar nu reuşeşte fără să roşească puternic.

— Bineînţeles că ştii alfabetul surdo-muţilor, spune Evy Beck furioasă. Nu l-aţi învăţat pe cimpanzeul ăsta de dragul distracţiei!

— Marta, aşa o cheamă, spune că a râs atât de mult, că n-a mai putut închide gura după aceea.

— A râs? întreabă Erik şi râde.

— Spune-i Martei că am de gând să-i îndrept maxilarul. O s-o doară. Dar merge repede, ca atunci când scoţi un dinte.

Elizabet Skoglund gesticulează, loveşte o mână de articulaţia celeilalte, se bate pe obraz, formează cuvântul „durere” şi apoi transmite cu energie noţiunea „bucurie”.

Maimuţa dă din cap atentă şi apoi răspunde lent, cu câteva gesturi docile.

— Marta spune că este pregătită, răspunde tehniciană veterinară.

— Nu mai spune şi altceva? întreabă Erik, cu bruscă asprime.

Tehniciană veterinară roşeşte şi priveşte de jur-Împrejurul pereţilor.

— Pentru că noi folosim simbolurile alfabeiului surdo-

mut în tehnica internaţională a calculatoarelor, ştiu aproximativ ce spune cimpanzeul: e ceva în legătură cu *moartea?*

— Maimuţa spune: am să mor, totuşi, în curând.

— Explică mai amănunţit, spune Erik.

Evy, îl întrerupe, aplecându-se spre maimuţă

Îi dă jos mâinile de la obraji şi apoi o apucă strâns de fălci. Observă cum maimuţa, împotriva voinţei ei, scoate limba şi îşi dirijează mişcările cu vârful limbii. Poate că merge! Dacă nu este îndemânatice e posibil să rupă ligamentul sau să frângă gâtul fragil al mandibulei. Presează rapid maxilarul înainte şi înapoi. Marta ţipă în momentul în care capătul mandibulei alunecă în încheietura ei. A merş!

— Frumos, Evy! spune Erik. N-am avut curajul să mă uit.

Ea îi zâmbeşte. Slăticiunea asta mică îl face pe Erik uman – faptul că îi e frică de spital şi nu suportă să vadă sânge.

— Acum putem să stingem lumini spune Elizabeta Skoglund care pare să se grăbească.

— N-aţi putea să ne mai spuneţi râţe ceva – despre cimpanzeu? întreabă Erik.

— Dacă vreţi detalii, trebuie să cer aprobarea superiorilor, răspunde tăios tehniciană veterinară.

Cu oarecare groază, Evy Bepk îl vede pe Erik întorcându-se la cimpanzeu Marta cu care încearcă, cu stângăcie, să închege o conversaţie în alfabetul surdo-mut… Se întoarce spre tehniciană şi-i zice:

— Pot să scriu undeva o trimitere la r-ze? Trebuie să-i faceţi o radiografie mâine dis-de-dimineaţă ca să fim siguri că mi s-a rupt ceva.

Împotriva voinţei ei tehniciană Veterinară iese din încăpere şi o conduce pe Evy Beck la secretariat, câteva uşi mai incolor Evy Beck se aşază, îşi potriveşte indigoul şi începe să scrie o trimitere la radiologie: „Luxaţie de articulaţie a mandibulei – în seara zilei de 26 august.

Repunere manuală în aceeaşi seară. Niciun semn clinic de fractură. Rugăm control röntgen. Fractură? Fisură? (Amplasare greşită?

Când se întorc în salon, Erik continuă să stea pe vine în faţa cuştii cimpanzeului. Vorbesc gesticulând încet şi foarte clar.

— Trebuie să sting lumina, spupe Elisăbet Skoglund.

— Un moment, un moment.

Dând din cap, Erik interpretează o succesiune de mişcări lungi şi complicate ale maimuţei. Apoi amândoi stau nemişcaţi şi se uită unul la altul.

Tehniciană veterinară stinge lumina în sală.

— Erik! îl cheamă Evy Beck cu voce scăzută.

În cele din urmă iese şi el pe coridor. Se întorc la maşină. Elisăbet Skoglund nu îi conduce până la ieşire. În maşină Erik îi spune:

— Al naibii de interesant. Toţi patru cimpanzeii au leucemie. Şi ştiu că o să moară.

Evy tace. Într-o situaţie obişnuită tehnicianul veterinar de serviciu i-ar fi povestit mai mult decât bucuros despre experiment, mai ales atunci când este chemată aici, seara târziu. În asemenea împrejurări, a răspunde la întrebări este o politeţe obişnuită. Dar, evident, nu astă seară. Elisăbet Skoglund trebuie să fi fost în conâact cu şeful instituţieide la care a primit ordin: niciun cuvânt în plus lui Evy Beck.

— Cu asta te ocupi tu, Evy? Răspunzi la toate chemările, ca oricare doctor de provincie? El nu aşteaptă răspunsul, ci continuă: Ştiai că s-a ajuns atât de departe cu cimpanzeii, încât li se inoculează leucemie şi apoi se urmăreşte procesul de moarte psihologică?

— Sigur, răspunde ea obosită. Există un comportament verificat de practică la oamenii care ştiu că vor muri: la început tristeţe şi depresiune – rar, agresivitate. Apoi, represiunea, „negarea”. Urmează regresiunea, adică mai mult sau mai puţin o comportare copilăroasă. Probabil o nouă agresiune şi, în cele din urmă, resemnarea: după ce omul şi-a curmat legătura afectivă cu

viaţa.

— De ce se folosesc atunci cimpanzeii?

— Pentru că nu au rude care să se amestece.

Maşina o ia pe „centura exterioară”, adică pe autostrada care merge paralel cu graniţa dintre Stoekholm şi Şolnă. – Nu putem, opri puţin? întreabă ea?

— Nu, micuţă Evy. Pe autostradă nu este voie să opreşti.

Ea vrea să vorbească cu Erik în linişte şi pace. Sunt aproape zece ani de când n-au mai stat de vorbă ca lumea, unul cu altul. Odinioară era altfel: Evy îşi aminteşte de nenumăratele discuţii politjce, religioase şi pe teme general morale pe care le avea cu Erik, mult timp înaintea adolescenţei. Obişnuiau să stea la masa din bucătărie. Seri lungi, însufleţite, când Erik perora şi predica cu obrajii îmbujoraţi. La început ea avea superioritatea, dar când el a ajuns pe la paisprezece – cincisprezece ani, s-a transformat într-o ascultătoare pasivă. Când Erik a împlinit şaptesprezece ani conversaţiile din jurul mesei au încetat brusc. Camarazii lui şi-l disputau şi de ea nu mai era nevoie.

— Nu vrei să urci să iei o ceaşcă cu ceai? întreabă ea după ce el a frânat în faţa porţii?

— Nici aici n-am voie să parchez.

Ea îi pune mina pe genunchi.

— Şi dacă plătesc amenda?

Erik sare aproape în picioare în maşină.

— Evy! Nu trebuie să spui asta!

În timp ce face ceaiul, se întoarce de câteva ori, numai ca să-l vadă stând la masa din bucătărie – ca înainte.

— Erik, înţelegi tu de ce mă ocup eu în realitate la Institutul Nobel?

— Faci un lucru admirabil.

Evy aduce ceainicul la masă şi se aşază. Îi e puţin teamă ca el să nu-i evite privirea în momentul în care ea îi cuprinde mâinile. Dar Erik n-o evită – o plivire mai sinceră nici că există.

— Erik, pur şi simplu nu mă *descurc.*

Stau în tăcere câteva clipe – apoi Erik îşi trage mâna dreaptă şi-i toarnă ceai.

— Trebuie să te descurci, Evy. Te au doar pe tine.

Ea începe să-i povestească, să-i spună cum a început să-i fie teamă pentru ea însăşi, teamă din două motive diametral opuse. Unul, pentru că n-a reuşit să se facă ascultată că animalele înseamnă viaţă şi nu marfă de consum – şi în acelaşi timp, teamă pentru că reuşeşte să lucreze mai departe, în ciuda faptului că se simte sfâşiată de sus până jos.

— Dar asta e problema tuturor, Evy. Mai mult sau mai puţin. Probabil deosebit de clară în cazul tău. Dar nu trebuie să ne lăsăm p. – a-r-a-l-i-z-a-ţ-i.

— Ce să fac atunci? Să las etologii să continue cu iadul lor experimental de şobolani?

— Evident că nu. Dar trebuie să găseşti căile adecvate, Evy. Numai cel care se repede orbeşte poate să se lovească drept în frunte. Un institut medical este un sistem administrativ foarte dezvoltat şi delicat. Sau ca să folosim o metaforă: un număr mare de închizători complicate. Pentru – a deschide, trebuie să ai cheia potrivită. N-ai făcut nimic clacă te apuci să dai cu picioarele în închizătoare.

Erik are, evident, dreptate. Cu reacţii impulsive nu ajungi nicăieri.

— Te poţi compara cu un chirurg, Evy. Un chirurg care nu suportă să vadă sânge şi care se îngrozeşte db fiecare dată când taie un pacient.

Ea se simte deopotrivă liniştită şi ¿drobiţa. Erik are dreptate. Dar şi ea trebuie să *simtă* că Erik are dreptate.

— Cheia potrivită şi închizătoarea bine unsă, spune Erik.

După ce şi-au băut ceaiul, Evy îl ajută să-şi pună haina uşoară de vară. El o sărută – ca odinioară – pe frunte. Când să închidă uşa liftului după el, Erik îi spune:

— Cimpanzeul ălai să fie condamnat la moarte şi să râdă pina-i sare maxilarul din articulaţie!

ÎNTR-O SEARĂ DE JOI, în septembrie, Evy merge la prima întâlnire în grup, la Centrul de etică din Vasastaden. Este puţin dezamăgită că grupul nu este condus de Fischer Morgan – dar, se-nţelege, directorul nu le poate face pe toate. Grupul de joi este condus de doi soţi. Don şi Doreen Hafez. Amândoi sunt cetăţeni britanici, dar au lucrat mult timp în Suedia. Don e puţin trecut peste cincizeci de ani, scund, cu pieptul mare, capul dat pe spate, cu chelie avansată şi păr cărunt, ondulat. Ochii îi sunt foarte negri, iar pielea seamănă cu a bătrânului: mai degrabă cenuşie decât măslinie. Doreen are aproape zece animai puţin, corpul subţire, părul până la umeri, strident colorat în roşu, rujată în stilul tipic al englezoaicelor: gros şi clisos. Doreen e vioaie, aproape epatantă şi vorbeşte bine suedeza. Don e mai domol, vorbeşte cu accent gros, pronunţat, dar ara o autoritate gravă.

Încep prezentările – nume, vârstă şi problema pe care o are fiecare:

Eifod Erlandsson, 18 – refuză să facă serviciul militar.

Kerstin Wahirot, 39 – asistentă la secţia avorturi.

Gustaf Strandberg 47 – gardian – la o închisoare.

Wibeke Hall-Nordlund 47 – răspunde de rubrica întrebărilor personale” dintr-o revistă săptămânală.

Evy Beck, 53 – veterinar la animale de experienţă.

Hans Jonsson, 29 – vicar. – *1*

Wolfgang Widen, 35 – şef de birou la Agenţia suedeză de asistenţă pentru ţările în curs de dezvoltare (SIDA).

După scurta prezentare – cineva încearcă să-şi dezvolte problema dar e oprit – soţii Hafez se ocupă de detaliile practice. Camera în care se află este rece şi nemobilată, în afară de zece scaune simple aşezate într-un cerc larg. Lamijlocul cercului se află o farfurie din metal negru în care se face focul. Deâasupra farfuriei, atârnă din tavan un absorbant electric pentru fum şi căldură.

— *Un* rog să luaţi loc cu toţii, spune Doreen.

După ce s-au aşezat, unii de la început, alţii după mutări repetate, Doreen aduce un carton cu cărbuni

pentru grătar.

— Observaţi ce zgomot face cărbunele – zăngăne ca sticla – spune xea săn goleşte, ce

— Remonios, cărbunele în farfurie.

Don aduce un tub cu lichid pentru aprins focul şi împrăştie un nor strălucitor peste farfuria cu cărbuni. Doreen are în mâna ridicată o cutie de chibrituri şi un chibrit lung de trei decimetri.

— De fiecare dată, explică ea şi se uită în juru-i ca toţi să înţeleagă. De fiecare dată, începem prin a aprinde focul. Când tot cărbunele... Iar se uită în juru-i: când tot cărbunele s-a transformat în cenuşă, am terminat şi noi. Timpul de ardere e aproape exact nouăzeci de minute. Focul din cărbuni este ceasul nostru viu!

Don ia chibritul şi cutia de chibrituri şi dă foc cărbunilor.

— Astă seară, spune el, o să arătăm doar tehnica pentru etico-terapie. Data viitoare vom începe cu adevărat.

Don ia un scaun liber şi se aşază la câţiva metri în afara cercului mare.

— Don este directorul, explică Doreen. El conduce, Eu, spune ea şi arată cu degetul spre ea, între doi sâni mici şi ţuguiaţi, sunt – directorul adjunct. Eu îl ajut pe Don. împreună îndrumăm etico-terapia. Cine vrea să înceapă?!

Nimeni nu vrea să înceapă.

Doreen se uită în juru-i, zâmbind. Apoi se duce spre tânărul de 18 ani, Eifod. Erlandsson, care refuză să poarte armă şi îl ia de mină.

— Vrei să-ncepi?

Eifod Erlandsson se ridică lent şi stângaci. Dore, en se aşază înfaţa lui şi îi ţine mâinile:

— Vrei să fii drăguţ şi să ne povesteşti când ai spus tu unei persoane că nu vrei să porţi armă?

— Erlandsson se uită la focul de cărbuni şi pare că vrea să se scarpine, dar are ambele mâini prinse. În loc de asta, pufneşte cu nasul în mâneca puloverului.

— Nu te sfii. Toţi suntem în aceeaşi situaţie, spune Doreen.

ooa *ooO*

— Da, ofiţerul care făcea înscrieri la recrutare mi-a dat trimitere aici.

Doreen se uită pe lângă Erlandsson, spre Don. E sigur că primeşte un semn de la el, căci continuă:

— Nu, nu vorbim acum de trimitere. Când a fost prima dată când ai spus vreunei persoane că nu vrei să porţi armă?

Niciun răspuns. Tânărul de 18 ani, înalt şi plin de coşuri, priveşte în tavan, la foc şi manifestă un puternic interes pentru absorbantul de fum şi căldură.

Brusc, Don apare în cerc, se aşază în spatele lui Erlandsson, îşi pune mâinile pe umerii lui, se ridică pe vârfuri şi îi spune peste umăr lui Erlandsson:

— Am vorbit cu tatăl meu acum doi ani…

— Nu! zice Exdandsson morocănos.

Doreen îi dă drumul mâinilor, în timp ce

Don mai rămâne încă, cu ale lui, pe umerii tânărului care refuză să poarte armă.

— Ce face Don acum se yiumeşte „a dubla”. De la englezescul „double”. Asta înseamnă că Don răspunde în locul lui Eifod. Eifod poate accepta interpretarea sau poate s-o respingă… Fiecare dintre voi, continuă ea şi indică pedagogic spre fiecare: fiecare dintre voi se poate ridica „să dubleze”, se poate ridica să spună ce *crede* el că Eifod vrea într-adevăr să zică.

Doreen apucă din nou mâinile grele şi ostile ale lui Eifod Erlandsson, îl priveşte prietenos şi-l întreabă:

— De ce nu vrei să porţi armă?

Nici acum nu răspunde, ci respiră adânc, aşa încât umerii îi ajung până la urechi.

Brusc se ridică Wibeke Häll-Nordlund, chicoteşte niţel, se duce pe vârfuri în spatele lui Eifod şi îl ciupeşte de umeri.

— Pentru că nu vreau să fiu omorât! spune că eu o voce ascuţită.

Eifod se pită din nou ţintă în tavan după ajutor. Apoi se uită la Doreen şi dă negativ din cap.

— O greşeală tipică pentru începători, spune Doreen, este că nu se vorbeşte, ci se dă doar din cap.

Don vine repede în cerc, se aşază în spatele lui Eifod şi spune:

— Refuz să ucid ceea ce Domnul a creat!

— Nu, spune Eifod hotărât. Am motive politice, nu etice!

— Bun! izbucneşte Doreen şi-l trage de mâini.

— Foarte bine, spune Don şi-l bate pe Eifod pe amândoi umerir.

— Acum o să schimbăm rolurile, continuă Don, după ce l-a condus pe Eifod înapoi la scaunul său. Evy Beck – eşti aşa de amabilă să joci rolul lui Eifod?

Ea se ridică cu greutate: i-a amorţit fundul pe scaunul tare. Îşi şterge repede palmele de fustă şi le întinde spre Doreen.

— Ascultaţi: Evy Beck preia rolul lui Eifod. Te întreb acum pe tine *Eifocl*: de ce nu vrei să porţi armă?

— Să răspund ce cred eu… însămi?

Doreen dă din cap încurajator.

— Pentru că am motive politice să nu port armă, spune Evy.

Don păşeşte în cerc şi le desparte pe Evy şi Doreen, ca şi cum ar fi doi boxeri:

— Poţi răspunde ce vrei. De preferinţă altceva.

— Pot să inventez?

Don dă din cap afirmativ, le lasă şi se întoarce la locul lui de observaţie. Doreen se uită la ea din nou, zâmbeşte şi întreabă, subliniind în acelaşi timp cu capul:

— De ce, Eifod, tu nu porţi armă?

Evy Beck reflectează. Pentru că, până acum nu a trebuit să ia o poziţie personală faţă de întrebare, încearcă să-şi amintească argumente pe care le-a auzit sau citit:

— Refuz să fac serviciul militar pentru că sistemul întăreşte societatea bazată pe clase, spune ea şi se gândeşte că sună destul de prostesc.

Don se repede în cerc din nou:

— Foarte ingenios. Un răspuns bun!

Doreen repetă:
— Acum am învăţat să dublăm şi să preluăm roluri. Acum vom învăţă să preluăm rolul opus.
— Ea face semn clericului Hans Jonsson, Don pune mina uşor pe braţul lui Doreen, ceea ce ar putea să însemne ori „sunt de acord cu tine” sau „ia-o mai uşor”.

— Acum Hans Jonsson este Eifod. Evy Beck este ofiţerul de la recrutare, spune Doreen şi râde puţin afectat. Eifod, spune-i ofitorului de la recnţtare din ce cauză refuzi să porţi armă.
Evy Beck se uită la Hans Jonsson şi încearcă să stabilească un contact din priviri cu el, dar acesta pare bă se uită ţintă la sânii ei. Simte cum începe să-i şiroiască din nou transpiraţia în palme. Încearcă să-i descleşteze puţin mâinile lui Hans Jonsson dar el o ţine spasmodic.
Refuz să port armă pentru că Dumnezeu ne interzice. să omorâm! spune prebtul cu voce sigură şi o priveşte drept în ochi.
Evy Beck se descumpăneşte puţin: brusc nu mai ştie cine e.
— Argumente pentru contrapartener! spune Doreen încurajator.
— Dar există şi în armată preoţi, spune Evy Beck.
— Excelent! spune Don şi vine în faţă. Scopul este ca Eifod să-şi vadă problema *din i afară.*
Doreen completează ca şi cum ar urma un dialog gata scris:
— Întregul grup ia parte la problema lui
Eifod. Eifod îşi rezolvă problema singur. Dar grupul e acela care tal ajută să găsească propria soluţie.
— Să ne aşezăm cu toţii, spune Don şi rămâne singur în cercul din jurul farfuriei cu jăratic.
!
— Eu am o întrebare, spune Doreen şi ridică braţul în unghi drept cu antebraţul.
— Da, Doreen? spune Don.
— Dar dacă Eifod, se întristează sau este adânc

impresipnat să se vadă el însuşi din afară. A avea revelaţia asta este pentru mulţi un proces chinuitor. Cum îl ajutăm?

— Bună întrebare, spune Don şi se uită binevoitor la cei din jur. Are cineva vreo idee cum l-am putea ajuta pe Eifod?

Membrii grupului nu se mai uită în podea din timiditate – în schimb se uită unii la alţii şi-şi şoptesc propoziţiuni incomplete, de încercare.

La uh semn din partea lui Don, Doreen se duce şi se aşază lângă Eifod, pe scaun. Ca să poată sta – amândoi, trebuie să se înlănţuie şi să se lipească unul de altul.

Don explică:

— Asta se numeşte simpatie.

Doreen adaugă:

— A simpatiza înseamnă că cel ce riscă să vină în contradicţie cu grupul nu trebuie lăsat niciodată singur. De aceea mă duc şi mă aşez lângă Eifod, mă aşez pe acelaşi scaun cu Eifod. Eu simpatizez cu Eifod.

— Alte întrebări? întreabă Don, dar nu aşteaptă răspuns ci părăseşte cercul lăsând locul pentru Doreen:

— De fiecare dată încheiem prin a sufla în ceasul nostru viu.*

Doreen – se aşază pe vine şi suflă uşor în focul de cărbuni. Flăcări albe şi gri urcă învăluindu-se. Nu se mai aprinde niciun tăciune.

— Hai, veniţi eu toţii, spune Doreen.

Ezitând şi jenându-s. e îngenunchează cu toţii în jurul farfuriei cu jăratic. La semnul lui Doreen toţi suflă foarte uşor în cenuşă. Din cenuşă se ridică un fuior. Toţi trebuie să sufle la fel de tare – altfel fuiorul s-ar destrăma şi ar intra în ochii vreunui participant.

42

SEPTEMBRIE ESTE O LUNĂ GREA. Nimic nu-i reuşeşte. Evy se duce de patrmori la Centrul de etică, dar nu mai simte altceva decât înstrăinare. Rareori doarme noaptea fără a fi deranjată: ca şi cum în Institutul Nobel noaptea ar clocoti nevoia de ajutor, pentru cel mai neînsemnat lucru telefonul sună şi o trezeşte. Dar nu şi

ziua. Între orele nouă. şi cinci Institutul Nobel nu arată oficial nici un fel de interes faţă de consultantul lui în medicină veterinară.

Când vine la birou în dimineaţa zilei de întâi octombrie, camera este remobilată. În ea se află două birouri, iar pereţii albi sunt mâzgăliţi cu carioca. Baroc-7, Neoclasicism-18; Romantism-l, Realism-3, Impresionism-4; Postimpresionism-o, Suprarealism-12; Coperetism-9; Pragmatism-2;

— Bună dimineaţa, Evy Beck, îi spune cineva aflat în spate.

Un tânăr de vreo douăzeci şi cinci de ani stă în prag. Are o faţă deschisă, veselă. Părul este şaten, tuns scurt şi cu cărare la mijloc. Poartă un costum negru, la două rânduri, cămaşă albă şi cravată de culoareaporumbelului. În picioare are pantofi de lac. Întreaga lui înfăţişare vorbeşte clar despre ceea ce e: un artist!

— Bine ai venit, spune ea, apropiindu-se şi dându-i mâna. Presupun că eşti noul meu coleg de birou.

— August Klevberg, se prezintă el cu o înclinare abia perceptibilă a corpului.

— Aha... zice ea. Să sperăm că o să ne simţim bine împreună.

— Cu siguranţă, spune Klevberg bucuros.

Evy Beck. se aşază la biroul ei şi Klevberg la al lui. Se uită unul la altul zâmbind.

— BOFM? întreabă ea.

— Niciodată! răspunde Klevberg. Şeful de birou de aici e iubitor de artă. A aranjat imediat un post de intendent pro tene (e.o.)

— Ce înseamnă toate astea pe care le-ai scris pe pereţi? întreabă ea.

— Înseamnă că am început să inventariez operele de artă din Institut, spune el. Este de remarcat că *nimeni nu ştie* câte opere de artă se află împrăştiate în diferitele instituţii. Nu

— E nici. O ordine. O parte sunt împrumutate, o

parte cumpărate, altele donate. Sunt tablouri de care nimeni nu ştie de ce sunt atârnate aici.

— Ei, se pare că, de fapt, eşti o persoană indispensabilă. Vreau să spun că situaţia, nu e deloc cum trebuie.

El sare vioi de la birou, se apropie de al ei şi se apleacă, sprijinindu-şi nodurile degetelor de masă:

— Şi acum, Evy, o să mă conduci prin zonă? Rosenquist e de părere că nimeni altcineva nu şi-a băgat nasul prin toate ungherele ca tine. Ar fi al naibii de amabil…

— Da, desigur, spune ea.

Toată ziua Evy colindă împreună cu intendentul de artă August Klevberg prin clădirile Institutului Nobel. Se simte înviorată – brusc vede întregul aşezământ cu alţi ochi. În lo. e să intre la Anatomie şi să vadă câţi cobai sunt sub masă în camera de developare a laboratorului foto sau câţi crapi mari respiră în borcanele tulbuii din pod, August Klevberg se repede direct la secretara profesorului şi întreabă de Braque, Klee, Oile Olsson – Hagalund sau Torsten Renquist.

Facultatea de anatomie posedă o imensă frescă semnată Orozco. Reprezintă câţiva oameni dispuiaţi, vlăguiţi, care stau şi se uită la un bărbat gol, căzut la pământ. Evy Beck are impresia’ că seamănă cu un tablou care-i descrie pe prizonierii din lagărele de concentrare. O plăcuţă metalică datată 1960 menţionează că este o donaţie de la C.H. Boehringer Sohn

Ingelheim am Rhein, producătorul de atunci, al preparatului de slăbire Preludin.

Klevberg are cu el un mini-aparat de fotografiat cu bliţ şi ia câteva instantanee ale operei lui Orozco. Face şi o scurtă prezentare a picturii în caietul său de însemnări.

Apoi mulţumesc şi merg mai departe la Institutul de medicină legală. Aici li se arată mai întâi micul muzeu, unde se păstrează printre altele o colecţie restrânsă de piei umane – tatuate, strânse la autopsii, de pe timpul când Institutul de medicină legală era situat chiar în cartierul

rău famat. Dar pe August Klevberg mi-l prea interesează aceste piei ilustrate şi le consideră mai curând drept simple curiozităţi. Totuşi, la urmă se răzgândeşte şi le include rubricii „artă populară comercială”.

Apoi Klevberg îl roagă pe paznic să le arate marele relief în lemn al lui Bror Hiorth din capelă.

— Străinii nu au acces, acolo, spune paznicul. La secţia de autopsii nu se dă voie nimănui. Se povesteşte că în anii ’50, când bătrânul rege se afla în vizită aici, nu i s-a permis nici măcar lui să intre acolo. Dar totuşi a intrat.

— Vedeţi degetul acesta? spune August Klevberg şi ridică mâna dreaptă.

— Da, pare normal, spune paznicul.

— Este un deget A – răspunde Klevberg.

Două minute mai târziu sunt conduşi prin

secţia de autopsie rău mirositoare şi se află în faţa imensului tablou, cu un bogat colorit, al lui Bror Hiorth din capelă.

În timpul pauzei de prânz trec în revistă arta din Casa studenţilor. În camera cu masa de biliard deteriorată, unde se vând la mâna a doua cursuri şi compendii, atârnă un Oile Bonnier murdar şi afumat.

— Acesta, trebuie restaurat, spune Klevberg.

Este unic. s

— De unde aveţi bani pentru asta? întreabă ea.

El se face că nu aude întrebarea. Apoi merg mai departe la bibliotecă şi se uită la câteva picturi destul de noi, din şcoala pragmatică. Ei pui plac. Una nu are decât doi ani şi este o clipie după El Greco.

— De ce s-or face numai reproduceri în ziua de azi? întreabă ea.

August Klevberg se aprinde şi-i ţine un discurs lung despre funcţia artei. Ea nu înţelege decât fragmente: nu trebuie să te laşi orbit de felul în care arată o operă de artă izolată. La fel de important este contextul în care a apărut opera. De aceea-un El Greco pictat azi are o cu totul altă funcţie decât un El Greco făcut în 1605.

Merg mai departe, la Institutul de Fiziologie şi găsesc

o adevărată comoară: un Picasso din perioada de început. Tabloul este un dar personal din partea unui fost ministru spa. niol al învăţământului şi ştiinţei, José Luis Villar Palasi. A fost dăruit Fiziologiei în 1973, când unui fiziolog suedez i s-a acordat titlul de doctor honoris causa” al Universităţii din Madrid. – Oare cât poate să valoreze un astfel de Picasso? se întreabă Evy Beck.

August Klevberg se uită în tabelul său de buzunar:

— Au scăzut continuu în ultimii ani… 2, 1 milioane.

La Fiziologie refuză să bea o ceaşcă cu cafea şi îşi continuă drumul spre colţul de sud-est al zonei IMCAN, unde se aflǎ departamentele de stomatologie. Facultăţile de medicină au fost de mult timp unite cu cele de odontologie dar dentiştii au avut totdeauna o poziţie slabă şi au fost trataţi ca nişte rude sărace.

Un mare pas spre integrare însă l-au făcut departamentele de stomatologie după ce Amalgam International a donat un grup sculptural exterior, care, spre furia Comitetului de construcţii şi terenuri, blochează o mare suprafaţă a parcului de 2000 metri pătraţi.

Grupul sculptural este. alcătuit din peste treizeci de piese de marmură roşu-maronie. Dacă stai în interiorul suprafeţei de parc ai sentimentul că te afli într-un loc de joacă pentru copii construit cu ambiţie şi artă, sau pe un teren arheologic. Dacă te urci pe acoperişul Institutului de analiză dentară, cum au făcut Evy Beck şi August Klevberg, observi că sculpturile alcătuiesc împreună o înşiruire neregulată de dinţi groteşti şi smălţuiţi – unii cu carii, alţii cu abcese bulboase sau extensii.

— Aceasta este cea mai mare operă a 4 ui Henry Moore din afara Angliei şi a SUA, explică intendentul de artă.

— Ce valoare are? întreabă Evy Beck, deja contaminată de fixaţia colecţionarilor, neofiţi asupra preţurilor.

August Klevberg răsfoieşte tabelul lui de buzunar, plin de amprente:

— E de nepreţuit şi în acelaşi timp e imposibil de

vândut. Nimeni n-a reuşit încă să vândă un Henry Moore care a fost expus.

Fotografiatul şi documentaţia operelor lui Henry Moore ia timp. Începe să plouă mărunt şi acoperişul de metal devine înşelător de alunecos. Evy Beck e gata să-l părăsească pe Klevberg şi să se întoarcă în biroul ei, ca să vadă dacă n-o aşteaptă vreun mesaj centra vizite sau şedinţe. Se îndoieşte. De câte\ a săptămâni n-a mai primit niciun astfel de mesaj.

— Aş vreay foarte mult să-ţi arăt un M: – tisse, spune Klevberg.

Ea se hotărăşte să-l însoţească şi să mai vadă încă un tablou. Apoi, gata.

— Ar trebui să mai fie două tablouri de Matisse la secţia de etologie medicală…

Evy Beck se opreşte:

— Nu, ajunge pentru azi.

El o cuprinde vesel cu braţul şi o trage după sine.

— Matisse este extraordinar de bine reprezentat la Institutul Nobel. Trebuie să vezi! Cu multă vreme în urmă, un colecţionar de artă a depus aici câteva tablouri de el. Apoi a trebuit ca să emigreze grabnic în Elveţia. Acum ele se află aici!

Contra voinţei ei, Evy îl urmează spre Etologie. Să n-am nici cel mai mic curaj civic, se gândeşte ca când ştiu că am dreptate în ceea ce priveşte „packingul”, ar trebui să intru cu curaj la Etologie… Dar pulsul îşi înteţeşte ritmul şi ea îşi cuprinde cu mina gâtul care se înroşeşte. *.

Niciodată nu l-a înţeles pe Matisse. Stau şi privesc ţintă la un tablou imens ce atârnă în hol. Tabloul are cu siguranţă patru metri pe patru şi constă din câteva linii şi flori împrăştiate şi amplasate rar pe un fundal alb. În mijloc se află o figură din linii care pare să reprezinte un chinez.

— Nu-i aşa că e *subtil?* spune Klevberg. Ea nu răspunde: niciodată nu s-a priceput să fie ipocrită. În schimb, se uită drept la tablou, încercând să pară absorbită.

— M-ai întrebat mai înainte de unde avem bani pentru renovarea şi păstrarea operelor de artă, spune intendentul. Da, am să-ţi spun: un număr de opere de artă, ca de exemplu Matisse, sunt sechestrate ca datorie de perceptorul general…

August Klevbergtace în momentul în care un om cu glugă de ploaie intră pe uşa exterioară şi se opreşte brusc.

— Evy Beck? spune omul bucuros şi îşi trage gluga de pe ochi.

Simte că leşină: este ultimul om pe care vrea să-l întâlnească – profesorul Henrik Engquist, numit temporar şef, aici la Etologie.

Engquist se apropie şi dă mina:

— Frumos Matisse, nu?

— Subtil, spune Klevberg.

— Ascultă, Evy Beck, spune Engquist şi o ia de braţ: avem ceva de discutat împreună. Ai început o acţiune pentru a pune capăt experimentului nostru „packing”.

— Eu încerc să-mi urmez convingerea mea, spune ea încet.

— Fără îndoială! Vreau să-ţi spun că am lucrat doi ani să opresc porcăria asta. Nu ne putem permite să ocupăm jumătate din spaţiul de laboratoare cu această mizerie.

Ea nu mai înţelege nimic. Toţi cei implicaţi par a fi de acord să pună capăt „packing”-ului – şi totuşi nu merge.

— Partea grea este, înţelegi, Evy, că procedura de lichidare este foarte lentă, spune Engquist şi arată spre o pictură de Matisse care parcă ar fi un fel de diagramă a procedurilor administrative ale Institutului.

— Nu mai înţeleg, reuşeşte să spună ea.

— Nici eu! Dar sunt Consiliul naţional al cercetării, Comitetul medical pentru acţiuni de urgenţă şi Consiliul de cercetări ale poliţiei. Apoi mai sunt şi o serie de angajaţi care îşi pierd slujba, dacă punem capăt experimentului… Ştii, sunt atât de multe piedici afurisite, că aş fi bucuros dacă aş putea pune capăt mizeriei-ăsteia în trei ani.

Ea începe să înţeleagă ce voia să spună Erik cu cheile şi închizătorile bine unse.

— Ştii, câteodată mă întreb dacă n-ar fi mai înţelept să dăm foc întregii porcării!

Ea chicoteşte derutată, simţindu-se demascată.

— Dar, spune Engquist –, mai întâi se-nţelege, să avem grijă să ne luptăm cu acest imens Matisse.

43

TOCMAI ÎN NOIEMBRIE; când Evy merge la Centrul de etică pentru a unsprezecea oară, începe să se producă o schimbare. Ca de obicei, ea ajunge prima şi trebuie să aştepte aproape un sfert de oră înainte de a se strânge toţi. Eifod Erlandsson nu mai vine; a întrerupt după a opta şedinţă.

Au discutat cazul Eifod Erlandsson şi au ajuns la concluzia că a fost o greşeală să includă un tânăr de 18 ani într-o grupă care, în general, cuprindea oameni de vârstă mijlocie.

Se aşază, în cerc, la locurile lor obişnuite. Doreen pune cărbunele pentru foc în farfurie – aceasta se întâmplă totdeauna într-o linişte deplină. Cărbunele zuruie. Apoi, Doreen îi întinde chibriturile lui Don, care apucă unul lung chiar sub măciulia de sulf. Ca şi cum ar înmâna minerul unui ciţţit, Don îi dă lui Evy Beck capătul alb al chibritului şi se înclină uşor.

Timp de câteva secunde, Evy stă cu chibritul în mână, fără să-şi dea seama că astă-seară este seara ei. De celelalte zece ori a venit aici şi s-a gândit: astă seară nu fac faţă, astă seară Coeficienta e cea care se duce acolo. Dar azi a uitat pur şi simplu să se neliniştească. Acum repetă ceremonia pe care a văzut-o desfăşurându-se înzecit. Se ridică şi se îndreaptă spre farfurie. Don ia spray-ul ş „stropeşte cărbunele cu lichidul de aprins. Evy Beck dă foc, apoi aşteaptă până când flăcările. lungi şi galbene se micşorează şi devin albastre. Cu inima zvâcnind, spune:

— Eram doar de şase ani când am văzut pentru prima oară cum este omorât un animal. Aveam un vecin care creştea iepuri. Era în timpul războiului. Eu şi prietena mea urma să fim de faţă când trebuiau să omoare un iepure alb,

pe care noi îl hrănisem cu frunze de păpădie toată vara. A venit un om, a prins iepurele de piciorul din spate şi a început să-l învârtească în aer. Apoi l-a izbit cu capul de o placă de ciment de pe poteca spre grădină. După ce a întins iepurele pe spate ca să-l spintece, i-a smuls penisul şi a zis: „Exact ca al unui băieţel”.

Evy simte două mâini nerăbdătoare pe umeri, apoi aude vocea dornică de contact a lui Wibeke Häll-Nordlund:

— De aceea asociez totdeauna animalele cu obscenitatea!

Ea nu răspunde, simte că a fost întreruptă şi nu vrea să piardă şirul.

— Acceptă Evy interpretarea asta? întreabă Don.

— Nu.

Aude un oftat dezamăgit în «paiele ei, în momentul în care Wibeke Häll-Norlund se aşază.

Wolfgang Widen de la SIDA, care stă vizavi de ea, se ridică, îi face semn încurajator cu capul, ocoleşte şi îşi pune mâinile pe umerii ei:

— Atunci m-am – hotărât să mă fac veterinar, pentru că am văzut penisul iepurelui care semăna cu al fratelui meu mai mic.

— N-cim niciun frate, spune Evy. Clipeşte şi caută altă imagine în memorie, una din experienţele de pe vremea când şi-a dat seama că discriminarea om-animal este falsă. Imaginea iepurelui despicat persistă, ca şi cum s-ar fi înţepenit în proiector: intestinele verzui, strălucitoare, grăsimea galbenă, inima mare, pe care măcelarul o ţinea în palmă şi o arăta cum sălta, precum o broscuţă, când scuipai pe ea. ¿Tot timpul murmurase pentru sine: *eu* nu arăt aşa pe dinăuntru.

Doreen se ridică şi îi apucă mâinile.

— Eu sunt Evy! spune Doreen.

Puţin abătută Evy Beck se duce şi se aşază.

Se uită la Doreen, la corpul ei zvelt, la mijlocul ei, la încheieturile, subţiri ale mâinilor, la degetele ascuţite. Nimic nu se potriveşte.

— Când eram mică, am avut un şoc. Mi-am dat seama

că lumea este rea.

Unul după altifl vin în faţă, o iau pe Doreen de mină şi dau interpretări1, mai mult sau – mai puţin adecvate experienţelor din copilărie ale lui Evy Beck. După câteva minute observă că ea nu mai ascultă, că e ca şi cum ar sta la teatru în semiîntuneric şi s-ar uita la ceva care se desfăşoară la distanţă. De-abia observă schimbarea.

— Gustaf, vrei să joci tu acum rolul lui, Evy, spune Don* din scaunul lui de regizor.

Gustaf Strandberg, gardian de penitenciar se ridică în picioare. Timp de trei seri la rând, grupa-a discutat intens incapacitatea lui Gustaf de a folosi violenţa – a fost trimis la Centrul de etică pentru că în mai multe rânduri a intrat în concediu medical pentru a evita să aibă de-a face cu deţinuţi violenţi.

La început, Gustaf susţinea că violenţa nu era compatibilă cu părerea lui despre drepturile omului. Grupa, i-a dat lui Gustaf perspectivă asupra situaţiei, arătându-i că, de fapt, lui îi era teamă de propria lui agresivitate, de incapacitatea lui de a-şi stăpâni sentimentele. Toată educaţia lui se rezumase practic la înfrârtarea sentimentelor. După ce Gustaf şi-a dat seama de asta, au putut să-l facă să accepte ideea că trebuie să existe o „violenţă dozată”.

— Adică anumite violenţe necesare şi strict supravegheate, pe care o societate democratică trebuie să le îngăduie, pentru a-şi apăra existenţa. Gustaf a înţeles aste. Joia precedentă a explicat că este mândru de faptul că societatea a avut încredere în el şi i-a încredinţat o astfel de sarcină delicată. Toţi au fost de acord cu concluzia lui: Suedia greşeşte când îi priveşte de sus pe cei care exercită violenţa în mod legitim, pe poliţişti şi pe militari. Ei sunt aceia care îşi asumă sarcina ingrată de care profită întreaga societate – dar pe care aproape nimeni nu vrea s-o recunoască: uluitoarea încredere acordată de a exercita violenţa necesară.

Evy Beck şi priveşte noul ego: Gustai se potriveşte mai bine în rol decât Doreen: este mic de statură, are

umeri drepţi, braţe vânjoase, burta mare, picioare scurte şi strâmbe. Gustaf ar fi putut fi fratele meu, se gândeşte Evv.

— Sunt împotriva vivisecţiei, pentru că este un atac la adresa celor fără apărare, spune Gustaf repede şi hotărât.

Evy Beck dă afirmativ din cap: de fapt, aşa simte şi ea.

— În realitate, mă opun *tuturor* experienţelor pe animale! spune Gustaf.

— Nu, zice ea. Nu sunt de acord.

— Fii amabilă şi nu-l întrerupe, spune Don blând.

Gustaf începe să meargă în jurul farfuriei cu mangal. Se numeşte „a circula” şi este un mod de a arăta că nu vrei să fii întrerupt.

— Afirm că accept experienţele necesare pe animale, dar, în fapt, nu le accept defel. De îndată ce o să ajung într-o poziţie corespunzătoare în Institutul Nobel voi interzice toate experienţele cu animale.

— Nuu, aproape că strigă Evy.

Doreen îi pune mina ei uşoară la gură şi o mângâie liniştitor pe frunte.

— Omul este o specie animală tună Gustaf. Nicio specie de animale nu are dreptul a asuprească o altă specie!

Evy Beck scânceşte ca un câine pus la punct.

— Mi-am dat seama, continuă Gustaf, că omul ţine animale nu pentru că în primul rând sunt folositoare. Nu, ci pentru a arăta că el e *stăpân!* Pentru a arăta că el însuşi nu este animal. Scopul principal cu toate milioanele de animale ţinute în captivitate în Suedia este de a devia agresivitatea omului faţă de oameni. Omul este animalul cel mai crud dintre creaturi. Pentru a nu ne omorî. Între noi, trebuie să lovim fără cruţare în animalele lipsite de apărare. Este necesar pentru demnitatea noastră.

— Nu, nu… murmură Evy Beck şi aproape. O muşcă de mână pe Doreen.

Gustaf s-a oprit chiar în faţa ei, îşi apleacă faţa greoaie colţuroasă spre ea şi strigă:

— Îi omorâţi! îi tăiaţi! îi violaţi! îi decapitaţi! îi anesteziaţi! Le suciţi gâtul... îi zdrobiţi de chiuvete!!

Evy izbucneşte în lacrimi. Se muşcă de mână şi plânge fără oprire! E mai puţin de un an de când n-a mai plâns – însă atunci au fost doar câteva lacrimi tăcute, când a aflat că se terminase cu ficatul bătrânului. Dar acum plânge ca şi cum ar fi. hăituită, ca şi cum băieţi răi ar urmări-o prin boschete şi ar lovi-o peste picioarele goale cu nuiele pline de ţepi.

Doreen se aşază lângă ea pe scaun; „jenată, Evy îi face loc şi continuă să plângă pentru că este atât de grasă, pentru că este atât de urâtă. Don se apropie şi-o cuprinde de mâini:

— Plângi – îi spune el cu voce mângâietoare. Descarcă-te...

Nu-şi recapătă controlul decât în momentul în care trebuie să cadă în genunchi şi să sufle în cenuşă. Însă nasul îi e atât de înfundat din cauza plânsului, încât suflă prea încet. Nu poate să reziste. Simte cum fulgii de cenuşă i se depun pe obraji şi-i. Se lipesc de lacrimile pe jumătate uscate.

Când să plece de la Centrul de etică, Gustaf vine la ea şi-i zâmbeşte prietenos. Apoi stau tăcuţi aproape cinci minute şi se proptesc unul de altul, spate în spate. Asta se numeşte „relaxare" şi este recomandată după puternice confruntări personale între doi membri ai grupului.

Don şi Doreen o însoţesc până la taxiul pe care l-au comandat; Ea le face semn cu mâna, recunoscătoare, prin fereastra din spate. În timpul scurtei călătorii spre casă în Roslags – gatan o cuprinde o sfârşeală plină de împliniri, ca după o competiţie sportivă câştigată. Sau că atunci când eşti chinuit multă vreme de o problemă complicată – şi în sfârşit, o *înţelegi.* Sau ca atunci când ceri cuiva iertare. Şi eşti îmbrăţişat.

NU E ÎNCĂ ŞASE DIMINEAŢA în ziua de 2 decembrie. Noaptea a fost rece şi senină, dar nu a nins încă. Evye Beck *mepge* legănându-se pe coamele maronii

de pământ îngheţat dintre urmela. adânci pe care le-a săpat tractorul. În partea de sud-vest de IMCAN terenul a fost defrişat şi lăsat în părăsire în jurul „clădirii noi” – acel complex pedagogic nou construit şi folosit de peste zece ani, fără să se fi găsit resurse pentru amenajarea lui. Fondurile. infime puse la dispoziţie au fost folosite în schimb pentru suprimarea vegetaţiei sponfâne şi diminuarea încercărilor perpetue ale naturii de a produce lăstari, puieţi de mesteacăn, de castani şi măceşi.

În timp ce se apropie de corpul cel mare al clădirii din cărămidă cafenie, se întâlneşte cu oameni care se îndreaptă spre casă. Sunt din ce în ce mai mulţi. Zgribuliţi de frig, ei lasă în urmă dâre lungi de aburi. Sunt lucrătorii de la arhivă şi studenţii care şi-au abandonat studiile. În cadrul IMCAN se află peste o mie trei sute de lucrători la arhivă. Mai mult de – jumătate din ei lucrează numai în schimbul de noapte: dacă toţi muncitorii de la arhivă ar lucra ziua, n-ar avea suficient spaţiu. Dar tata, care interpretează greşit aproape totul, este de părere că serviciul de noapte urmăreşte să-i ascundă pe aceşti muncitori, pentru a nu fi văzuţi. Astfel încât oamenii obişnuiţi să fie scutiţi de a-şi mai face griji.

Evy se dă la o parte, pentru a face loc celor v care trec. Mulţi dintre ei sunt tineri, studenţi care, din diferite motive, au renunţat la cursurile de zi. Pentru ei se organizează cursuri noaptea, cinci sălile ar fi stat, altfel, goale.

Evy Beck se simte recunoscătoare. În ceea ce o priveşte, aparţine aristocraţiei celor mai puţin productivi – poate lucra şi la lumina zilei, poate lucra în specialitate. Începe să numere oamenii care se perindă. Nu termină, înainte de a fi trecut cu mult peste două sute.

La ce sunt folosiţi aceşti oameni? O parte din ei au slujbe calificate, care ar trebui plătite ca atare. Alţii sunt grav bolnavi, suferinzi, sau atât de rătăciţi, încât vin aici mai ales ca la o formă de terapie. Dar majoritatea? Majorităţii i se oferă şansa de a avea o motivaţie a muncii, făcând catalogări fără sens, curăţenie prin pod sau

inventare. Alternativa este şomajul.

Se uită după ultimii care au trecut şi se gândeşte: Ce irosire îngrozitoare de capacitate umană. Dacă un computer ar sta nefolosit peste noapte! ar fi multă zarvă şi s-ar face o anchetă. Dar nimeni nu pare să reacţioneze la faptul că peste un milion de oameni normal înzestraţi nu lucrează. Dacă această capacitate intelectuală nefolosită ar fi pusă la un loc – câţi Einsteini ar putea să apară?

Gânduri prosteşti. Ar trebui să fii bucuroasă şi recunoscătoare, Coeficiento! Şi în felul tău de a-ţi arăta recunoştinţa n-ar trebui să despici firul în patru şi să ai mustrări de conştiinţă ca în povestea cu bobul de mazăre. Faţă de toţi aceşti oameni care desfăşoară o muncă fără rost eşti datoare, un lucru: să-ţi faci meseria cu grijă şi sârguinţă. Altfel, ar fi un dispreţ faţă de cei care nu lucrează, care nu pot să-şi utilizeze capacitatea.

Şi încă un lucru, Coeficienţi! Sunt destui oameni pricepuţi şi calificaţi care gândesc şi planifică, care reflectează asupra problemelor morale şi politice delicate, care îşi investesc toată onestitatea şi puterea în realizarea unei societăţi mai bune. Tu nu faci parte dintre ei. În schimbte. numeri printre aceia care se pot afirma bine ca veterinari, numai să vrea. În timp ce oamenii din vârf gândesc, cineva trebuie să pună umărul la treabă.

Ultimele persoane din schimbul de noapte dispar în spatele colinei de lângă Farmaeokvgie. Un alt gând! trece prin minte: dacă toţi s-ar uni – dacă toţi muncitorii de la arhivă, toţi pensionalii înainte de vârstă, tofuoameniicoeficienţi s-ar uni *împotriva* celor privilegiaţi şi rentabili, ar face societatea faţă? Dacă toţi aceştia-s-ar grupa într-un colţ al Suediei, nu s-ar da peste cap întreaga ţară?

Se ruşinează puţin. De ce se referă ea la ei? Ea însăşi este doar o cotă parte, un coeficient. De ce nu noi? îşi dă seama că e o copilărie să gândească astfel – toţi suedezii sunt *voi,* or noi suntem oameni-cotă-parte ori cetăţeni întregi, rentabili. Aşa trebuie să priveşti lucrurile. Trebuie?? Nu, Coeficiento, se gândeşte ea, nu aluneca de

colo-colo, ca o cioară rănită.: şontâc încoace, şontâc încolo, şontâc în şanţ. O să-i pasez întrebarea lui Erik! se hotărăşte ea şi o ia în sus spre complexul pedagogic.

Trece pe lângă bazinul mare, în formă de rinichi, din faţa clădirii, care n-a apucat să fie terminat niciodată şi a ajuns să fie folosit ca bazin acoperit, din beton, pentru cel mai mare rug de foc din Stockholm, în noaptea Walpurgiei[2]. Deja de acum, diid. decembrie, zac grămezi de gunoi, mobile aruncate, lemne amestecate cu mortar, crengi şi hârtie careaşteaptă primăvara.

Evy intră în hol şi îşi pune degetul pe dispozitivul electronic plasat sub ceas. Acesta arată 06.03.59 Aproape tot parterul este ocupat de un hol larg. În mijloc se află o încăpere de sticlă – asemănătoare turnului de control dintr-un aeroport. Este punctul – Informaţii – dar la ora asta nu e nimeni. În hol se află câteva sute de scaune simple din plastic, un număr mic de mese şi un şir lung de automate cu cafea, băuturi răcoritoare, ţigări, sandvişuri, chiftele din soia şi dulciuri. În părţile interioare ale holului se zăresc şiruri de dulapuri din metal, vopsite în verde, unde studenţii îşi păstrează hainele şi materialele.

În tot holul nu se află o floare, un ghiveci, sau măcar un cactus. În schimb, au încercat să înveselească mediul golaş, expunând o serie de obiecte din vechiul muzeu de anatomie.

Vreo cincizeci de schelete de vârste diferite, înfăţişând cele mai diverse anomalii ale sistemului osos, sunt aranjate frumos în grupuri mici sau irî diferite poziţii. Evy Beck se opreşte să le privească. De fiecare dată când trece pe aici are sentimentul că păşeşte într-un muzeu de ceară, care se încălzeşte repede şi – se pasteurizează, încât toată ceara se topeşte.

Evy se rupe de schelete şi începe să alerge cu paşi mărunţi pe pardoseala de piatră către lifturi. Paşii răsună atât de tare, încât o dor dinţii. Intră în lift şi spune:

— Culoarul animalelor:

Liftul, cu o capacitate de douăzeci şi patru de

---

2 **30 aprilie — sărbătoarea venirii primăverii.**

persoane, o duce jos la subsol. În dreptul fiecărui nivel sunt anunţate secţiile printr-un difuzor din tavan.

— Nivel minus unu: osteologie, embriologie şi microscopie. Nivel minus trei: intestine, vase şi nervi. Nivelul minus patru: culoarul animalelor şi adăposturi anti-atomice.

Evy intră în culoar şi se dezbracă. Culoarul propriu-zis constă dintr-o instalaţie cu iluminare fluorescentă prin care animalele – majoritatea şoareci şi cobai – trebuie să se strecoare pentru a ajunge dincolo de culoar. Procedeul este un filtru eficace pentru animalele cu boli ce pot fi descoperite la röntgen. Înainte ca animalele să fie împărţite studenţilor în diferitele laboratoare pentru experienţă, conformregulamentului, ele trebuie să fie supuse unui control pentru depistarea bolilor molipsitoare. Cuplează la curent instalaţia cu iluminare fluorescentă. În timp ce aceasta se încălzeşte, bea o ceaşcă cu cafea de la automatul din spatele ei.

După câteva minute se aprinde primul tub röntgen şi ventilatoarele încep să funcţioneze. Ferestruica verde de la înălţimea scaunului din faţa ei se luminează încet, ca nişte zori de iarnă neprimitori. Evy potriveşte imaginea şi apasă pe butonul „intrare”. După câteva secunde apare primul şoarece, strecurându-se prin culoar şi adulmecând. Următorii se înghesuie cu nasul în coada celui dinainte. Toţi şoarecii se văd la aparat: mustăţile care se îndoaie de pereţii tubului, bulgăraşul alb al inimii care pulsează vioi – şi coada lungă care conţine o crenguţă de bambus* de un verde strălucitor.

Evy ţine piciorul drept pe o pedală din fier turnat, montată în podea. De îndată ce apare în imagine un animal cu umbre suspecte la plămâni sau «cu devieri în schelet, ea apasă pedala şi animalul dispare imediat. Nu-i place munca asta brutală din pasaj, dar în acelaşi timp ştie că este importantă şi plină de responsabilitate. Este sarcina medicului veterinar calificat care apără sănătatea studenţilor şi are grijă ca ei să lucreze cu animale de experienţă bune. Animale care să le dea cunoştinţele

necesare despre posibilităţile de a se salva viaţa copiilor, adulţilor şi bătrânilor.

INFORMARE PENTRU CALCULATORUL CENTRAL SISTEM-PAI

CARACTER CONFIDENŢIAL

OBSERVATOR DIRECTOR ADMINISTR. S. HORR-LIN IMCAN

CUVÂNT CHEIE EVY INGA-BRITT BECK FEQFM CONTINUARE ANALIZA MUNCII G RAPORT VERBAL B ŞI A REVENIT BINE MENŢIONEAZĂ UN RAPORT SPECIAL DE LA CENTRUL DE ETICĂ DIN VASASTADEN E NECESAR TOTUŞI SA URMEZE CURSUL ÎN CONTINUARE INTEUCIT TULBURAREA SA ESTE INTRE MO – DERATA ŞI SEVERA I SE VOR ATRIBUI ÎN VIITOR SARCINI BINE STRUCTURATE NU TREBUIE SĂ I SE PERMITĂ SA SE A BATĂ NU E CAZUL SA FIE LUATĂ ÎN CONSIDERARE PENTRU ANGAJARE PERMANENTA LA IMCAN DUPĂ OBSERVAŢII SUPLIMENTARE ESTE TOTUŞI POSIBILĂ O RECOMANDARE PENTRU ANGAJARE FEOFM MULŢI BENEFICIARI MULŢUMIŢI ÎNDEOSEBI CU ASISTENŢA ACORDATĂ ÎN CURSUL NOPŢII EVALUARE 1 – 5 COMPETENTA 3 ADAPTABILITATE 2 SOLIDARITATE 3 MOTIVAŢIE 4 FĂRĂ CHELTUIELI

ESTE ORA UNSPREZECE SEARA când Evy trece grăbită prin părculeţul triunghiular de lângă Roslagstull, îndreptându-se spre spital. Faţada clădirii din capătul străzii Valhalla este acoperită de o imensă reclamă de neon ce se aprinde intermitent. Mai întâi se luminează simbolul etern al Uniunii Cooperativelor, de un albastru strălucitor. În secunda următoare străluceşte în roşu MAXIMA LUNII CURENTE. Apoi reclama apare în orange şi afirmă în litere mari de un metru: *„Iubeşte-ţi aproapele! – este o bună orientare”.*

Porţile spitalului Roslagstull tocmai se deschid când Evy ajunge gâfâind, după urcuşul dealului. Vreo cincizeci de vizitatori curg pe poartă. Niciunul dintre ei nu are flori sau pungi cu struguri. Ea urmează mulţimea dezordonată

care se îndreaptă spre secţia de dializă.

Salonul de vizite de la secţia de dializă este împărţit prin mijloc de un perete gros din plexiglas cu uşoare străluciri verzui. În marele acvariu de după peretele de sticlă, pacienţii îşi aşteaptă rudele. Unii stau în picioare şi se sprijină cu fruntea de sticlă, alţii stau în cărucioare, iar vreo zece sunt întinşi în paturile lor mari de spital care au fost aduse în faţă şi aşezate cu picioarele în faţa peretelui de sticlă. Pacienţilor care sunt internaţi la secţia de dializă le lipseşte ori ficatul ori rinichii. O infecţie banală ca de exemplu o răceală sau o viroză intestinală ar însemna pentru mulţi din ei moartea. Din această cauză trebuie protejaţi ermetic faţă de mediul înconjurător.

Bătrânul nu s-a trezit de-a binelea; stă şi moţăie în cărucior. Evy trebuie să ciocăne în sticlă de câteva ori până când îl face să-şi ridice pleoapele şi să bâjbâie somnoros după receptorul telefonului. Ea îşi ia receptorul ei şi-i spune cât poate de bucuroasă:

— Bună dimineaţa tată! Ai dormit bine?

— Dormit? spune el morocănos. Cât e ceasul?

— Unsprezece şi *zece.*

Acum bătrânul este în schimbul de noapte. Ziua întreagă doarme în patul său cu tuburile cuplate la aparatul centralde dializă, la „ficatul cel mare” – instalaţia, care valorează mai multe milioane şi pe care municipalitatea nu-şi permite să nu o folosească nici măcar câteva minute în douăzeci şi patru de ore.

O asistentă în halat verde închis, care-i vine până la glezne, cu bonetă de pânză, mască de plastic transparentă pe faţă şi mănuşi de cauciuc până la cot, îi aduce bătrânului tava cu micul dejun. Zâmbeşte în momeiâtul în care îi fixează tava în suportul căruciorului. Bătrânul cască şi se freacă la ochi.

— Ia puţin suc, ca să te trezeşti, îi spune Evy.

El întinde o mână tremurătoare spre cana cu suc. Dar un fenomen pe de-a-ntregul normal îl împiedică: cel care nu este total trezit, nu poate să îndoaie mâinile.

Ea priveşte într-o parte şi-n alta. A asistat le-scena

asta de cel puţin treizeci ori. Rude obosite care bat cu receptoarele în sticlă pentru a-i trezi pe pacienţii somnoroşi de dimineaţă.

— Ce face Erik? întreabă t-ta.

Are receptorul la o. distanţă de aproape o jumătate de metru de faţă aşa încât Evy nu aude exact ce spune, dar e atentă la buzele lui. În afară de asta, ştie că bătrânul totdeauna începe prin a întreba de Erik.

— Cu siguranţă că bine! spune ea liniştitor.

— Sigur? mormăie bătrânul.

Acum şi-a apropiat receptorul de buze. Când vorbeşte, nu se uită prin sticlă şi nici la faţa ei. În schimb se uită oblic în jos spre gura receptorului, ca şi cum ar vorbi într-un telefoq, obişnuit. Privirea îi e aţintită în gol, de parcă între ei s-ar întinde fire telefonice pe kilometri întregi.

— Nu-ţi face griji pentru Erik, tată. E doar atât de ocupat. Îşi pregăteşte lucrarea pentru a deveni profesor.

— O să ajungă departe băiatul ăsta, spune bătrânul pentru sine, mulţumit şi aruncă un zâmbet spre tava cu micul dejun.

— Şi eu sunt mândră de el.

— Tu?! mormăie el răutăcios, dar se înmoaie repede şi spune absent: da, da.

Evy nu este sigură dacă îndrăzneşte să-i spună că a vorbit iarăşi cu medicul şef ca să-l ia acasă. Sau, cel puţin, să-l mute la secţia unde au noaptea dializă de ficat individuală, în aşa fel încât bătrânul să poată fi treaz ziua, ca toţi oamenii. Dar el se pare că i-a citit deja gândurile, Unind în mină firul telefonului răsucit în spirală – trage uşor de fir, ca de o undiţă.

— N-o să-mi mai dea niciun Auto-Hepar nou, spune el ca şi cum n-ar fi vorba de el. Ar fi trebuit să ai grijă să fie o închizătoare „cu şapte lacăte” la uşa exterioară.

N-o acuză direct, dar ea se simte adânc vinovată.

Evident că ar fi trebuit să prevadă că ficatul artificial putea fi furat. Când nu poţi lăsa un telefon obişnuit în birou, la Institutul. Nobel, fără să fie păzit, e curată

nebunie să oferi, practic, un Auto-Iâepar de 90.000 de coroane. De-abia acum, când se gândeşte mai bine, înţelege de ce societatea de asigurări refuză să asigure orice fel de instrument electronic pe care îl ai în casă.

Bătrânul scoate un ziar subţire pe care l-a avut băgat în halat. Îşi ţine receptorul fixat între umăr şi obraz şi desface ziarul. Astă seară tata este într-o stare de spirit relativ bună. În alte seri, lasă pur şi simplu receptorul să cadă pe podea, când crede că a sosit timpul să scoată ziarul.

Ea nu se simte ofensată că el citeşte în timpul vizitei. Este de acord cu el, că dacă ar fi stat amândoi acasă, ar fi fost cât se poate de firesc să răsfoiască ziarul în timp ce ar fi vorbit de una, de alta.

Acum, când bătrânul se cufundă în lectura ziarului subţire care este tipărit la spital în condiţii sterile, Evy îndrăzneşte să-l cerceteze cu privirea. În ultimele luni s-a îngrăşat. Dar nu este o grăsime naturală. De parcă braţele şi picioarele i-ar fi fost inundate de apă, făcând ca pielea să pară luciosşi pufoasă. În fiecare seară se gândeşte: acum e ultima dată când îl mai văd pe tata. Dar până acum şi-a repetat asta de atâtea ori, încât gândul şi-a pierdut o parte din tragism. Terapia etică prin care a trecut i-a dat o mai adecvată imagine a bătrânului: trebuie să accept că tata moare – şi că eu trec în primele rânduri. Primele rânduri care deţin în ceaţă propria ei moarte de partea cealaltă a câmpului de luptă.

Brusc, tata murmură ceva în receptor, neinteligibil:

— … singur!

Plânsul i se opreşte în nas, aşa încât trebuie să deschidă gura să ia aer. Asta n-a recunoscut-o niciodată înainte bătrânul: că probabil se simte îngrozitor de singur. Mustrările de cuget i se strecoară pe spinare ca şi cum ar duce un rucsac de treizeci de kilograme. Evy se ghemuieşte şi caută batista clin mâneca jachetei. Dacă aş fi ştiut să încui Auto-Heparul, l-aş fi avut acum pe tata acasă.

— Pot să vin de două ori pe zi, tată, şopteşte ea în

receptor. Îţi promit că am să vin şi la vizita a doua, între patru şi cinci dimineaţa.

— Ce dracu’ vorbeşti acolo? zice bătrânul tăios. A lăsat ziarul să cadă peste omleta de regim şi o priveşte sever, drept în ochi.

— N-aş vrea să te simţi singur, tată…

— Eu? Singur?

Se uită înspăimântată la el. E senil, sau rău dializat, că nu-şi mai aminteşte ce-a spus de la o secundă la alta?

— Ce dracu’ vorbeşti? repetă el şi se apleacă înainte, încât ziarul se afundă mai adânc în omletă. Nu sunt singur. Nicio secundă. Am atât de multă treabă să-mi pun ordine în toate ideile şi în imaginaţia mea.

Apoi zice prietenos, aproape zâmbind:

— Tu eşti cea care eşti singură, Evy. Dar nu trebuie să fii. E timpul să te maturizezi şi să stai pe propriile picioare.

Apoi bătrânul face un gest care aproape o scoate din fire. Întinde mâna spre geam ca şi cum ar mângâia-o pe obraz. Îşi sprijină buricele degetelor pe sticlă, în jurul lor apar mici halouri de aburi. El nu zâmbeşte. Pare mai degrabă sever, ca şi cum s-ar gândi să o tragă de păr.

46

DE SF. LUCIA Evy Beck şi Nils Rosen von Rosenstein sunt invitaţi la Stallmăstaregârdens Country Club. De când restaurantul a fost transformat în club particular, a suferit prefaceri radicale. împrejmuind şirurile de clădiri din sec. XVIII cu pereţi de beton înalţi de cinci metri, arhitectul a reuşit să protejeze vechiul restaurant de mediul nepropice dimprejur: terasamentul înalt, autostrada cu şase piste şi portul murdar pentru ambarcaţiuni. În interiorul zidurilor se află şirurile de clădiri galbene, joase, înconjurate de o grădină de iarnă luxuriantă şi strălucitoare. Paravane din plexiglas şi perdele de aer cald menţin un climat constant mediteranean. Lămâi şi mimoze înfloresc în peluza de iarbă deasă, înaltă de câţiva centimetri, care ici şi colo a fost decorată cu roţi de moară vechi, landouri, un Apollo şi un Venus din imitaţie de marmură, roci mici de grădină şi

fântâni arteziene. Peste jocul de culori exploziv al straturilor de flori zburdă duzini de păsări colibri, nu mai mari decât bondarii.

Evv Beck şi Nils Rosen sunt plasaţi pe o sofa de fier forjat, vopsită în alb, în faţa unui ceas solar antic. Un reflector nevăzut se roteşte extrem de încet, în ritm cu soarele, aşa încât o limbă de umbră este aruncată pe cifrele romane ale ceasului. Ospătarul-şef serveşte două gin-fizz-uri, iar un grădinar cu un şorţ albastru până la glezne şi saboţi îi întinde graţios lui Evy Beck un trandafir. În stratul de aer dens, la cinci metri deasupra capetelor lor, se reflectă o lumină albastră, aşa încât cerul străluceşte ca în primele ore ale unei dimineţi de vară.

Directorul Pedersen se apropie grăbit pe aleea grădinii cu pietricele mici, roşii şi albe.

Nu face zgomot când merge. Paşii lui sunt moi, o călcătură de mocasini pe o mochetă.

— Bună, bună! gâfâie el. Mii de souze!

Dau mâna, iar Pedersen miroase ştrengăreşte trandafirul pe care Evy l-a pus la butoniera taiorului.

Chelnerul-şef apare cu un pahar de Bourbon înmânând, în acelaşi timp, listele de meniuri, mari ca nişte ziare. Grădinarul vine cu paşi mici, aducând morcovi cruzi tăiaţi, amestecaţi cu praz şi măsline negre cu codiţă.

Încep să bea şi Evy Beck se relaxează puţin. Este o tradiţie veche ca profesorii şi directorii din Institutul Nobel să ia prânzul de Sf. Lucia la Stallmästaregården. Evy consideră drept o mare onoare pentru ea să fie acum aici. Este surprinzător că Pedersen i-a invitat tocmai pe Rosen şi pe ea. Findus Pharm-Farm invită numai doi oaspeţi de Sf. Lucia în fiecare an. Anul trecut, povesteşte Rosen, au fost invitaţi rectorul institutului-şi preşedintele personalului lucrător, Edvin Karlsson.

După ce au băut, Pedersen îi scoate dintr-o dilemă grea: sugerează apetitivul, felul principal şi desertul. Când şeful cramei se apropie cu vinul lunii într-un butoiaş, Pedersen refuză să guste şi cere în schimb câteva sticle din colecţia de vinuri depusă de Findus.

După un sfert de oră sunt conduşi la masă de ospătarul-şef. împrejur, în restaurant, sunt multe figuri cunoscute. Sunt puţini aceia pe care Evy Beck nu-i cunoaşte din peregrinările ei prin institutele IMCAN.

— Am aşteptat cu nerăbdare ocazia asta, spune Gorm Pedersen. Dintr-un motiv special…

— Puteam să-mi închipui, îi scapă lui Evy care simte un val de ameţeală involuntară ce-i invadează gâtul şi obrajii.

— Te fascinează şi istoria medicinei? întreabă Pedersen cu o surprindere moderată?

— Istoria medicinei?

— Nu? răspunde Pedersen şi priveşte râzând la Rosen. – Înţelegi, Evy, spune Rosen, Gorm Pedersen şi cu mine facem planuri grozave ca să determinăm Findus-ul şi Institutul Nofcel să investească bani într-un muzeu de istorie a medicinei. Istoria bolilor este cel puţin la fel de importantă ca istoria politică a evoluţiei umanităţii de-a lungul secolelor.

— Da, Evy, trebuie să fii pe deplin conştientă de asta!

— Şi eu? De ce sunt invitată?

— Tu? zice Pedersen şi ridică paharul spre ea. Pentru că ne eşti dragă.

— Pentru că vedem istoria medicinei ca pe un întreg, Evy, clarifică Nils Rosen. Ar fi greşit să limităm muzeul la medicina umană. Trebuie să cuprindem întreg domeniul.

— Noroc pentru medicina veterinară!

Evy şi Nils Rosen îşi înclină spre gazdă paharele de vin, mari cât un pepene, pline pe trei sferturi.

— Ne-am gândit să începem prim a prelua colecţiile de istorie a medicinei din Ăsogatan, spune Rosen. Donatorul actual nu mai face faţă.

— Tu, Evy… chicoteşte Gorm Pedersen. Ştii ce! Ştii cine o să fie şef al acestui muzeu? Când o să iasă la pensie?

Ea se uită la Nils Rosen care zâmbeşte bucuros şi sincer.

— Aici punem la cale intrigi în mod deschis, spune el.

— Şi eu? întreabă ea.

— Tu? zice Pederseh.

— Nu este atât de uşor, spune Pedersen cu o severitate prefăcută. Nu ne putem asuma responsabilitatea instituirii peste noapte a unei catedre de istoria medicinei veterinare. Tu vei fi consultant de specialitate.

Deodată Evy simte o mână pe umăr. Întoarce speriată capul şi dă cu gura în părul şefului de serviciu Rosenguist, aplecat spre ea.

— Evy… şopteşte Rosenquist, după ce ea şi-a mişcat capul, aşa încât urechea îi ajunge în dreptul frizurii lui. Azi, chiar de Sf. Lucia, am trimis o nouă caracterizare a ta la FEOFM. Trebuie să ştii că acum suntem foarte mulţumiţi de tine!

Înainte ca ea să apuce să răspundă, şeful ei de serviciu se îndreaptă de spate şi toastează încet şi serios cu toţi trei. Apoi se duce tăcut la masa lui, %unde Evy l-a zărit pe colegul ei de birou August Klevberg, directorul Hörrlin şi încă vreo două persoane de la administrativ.

Urmează apoi câteva minute de linişte, când cu o concentrare de chirurg, toţi trei tşie fileele de vacă groase de un decimetru, făcute la grătar. Evy n-a mai mâncat carne de la prânzul de adio de la Arlanda. Dar asta este cu totul altceva. Erik povestea odată că Stallmăstarekâubben are bucătăria cea mai bună din ţările nordice.

— Păcat că nu te-ai dus în Gambia, Evy, spune Pedersen.

— Tatăl meu s-a îmbolnăvit.

— Poate că mai sunt şi alte ocazii, spune Rosen.

— Nu, nu e sigur, răspunde Pedersen şi pare sincer îngrijorat.

— Daaa… spune Rosen. Am auzit nişte zvonuri că aţi închide filiala.

— Da, nu e rentabilă. Cimpanzeii ăştia. Trebuie transportaţi ca pasageri de clasa în’ai cu avionul. Altfel nu suportă. Mutăm întreprinderea în Polonia. Acolo au experienţă bogată în creşterea cailor. Credem că şi cimpanzeilor le va merge bine.

— E adevărat că aţi ajuns atât de departe, încât puteţi extrage sufletul animalelor? întreabă Rosen.

— Sufletul? Conştiinţa vrei să zici?

— Vreau să spun că se poate suprima dezvoltarea anumitor părţi din scoarţa cerebrală, explică Rosen. Se poate suprima posibilitatea simţirii durerii şi a agoniei la animalele de experienţă?

— Nu şi la cimpanzei…

— Atunci la care animale? întreabă Evy.

— Nu se poate spune încă!

— Ţi-e frică să nu provoci o dezbatere etico-morală?

— Nu! râde administratorul Pedersen şi face semn cu degetele către ospătar ca să umple paharele; apoi se apleacă spre ei şi le spune clipind din ochi: secret de serviciu.

Evy Beck simte că a băut prea mult vin. Mişcările o iau înaintea gândului. Înainte de a avea timp să gândească pot să pun coatele pe masă, se trezeşte cu capul în mâini şi simte că gura îi zâmbeşte.

— Dar să nu vorbim de afaceri! spune Pedersen, cuprinzându-i pe Evy şi Rosen de braţ. Acum să discutăm despre muzeul nostru de istorie a medicinei!

Rămân la masa de prânz până la trei şi jumătate. Rosen trebuie să plece acasă, ca să pregătească discursul ce-l va ţine în aceeaşi seară la Casa studenţilor pentru premiaţii Nobel în medicină ai anului. Şeful restaurantului însuşi vine cu nota, pe care n-o desface.

47

ÎN SERILE URMĂTOARE Evy Beck stă şi buchiseşte la o scrisoare de sărbători pentru Erik, care îşi petrece a doua jumătate a lunii decembrie într-o călătorie de studii şi de vacanţă în Noua Zeelandă.

Dragă Erik.

Mulţumesc pentru vedere! De cină ai plecat, n-a avut loc nicio schimbare majoră în starea sănătăţii bunicului. Zace în continuare fără cunoştinţă. Ieri am stat puţin lângă incubator, dar – el nu şi-a dat seama nicio clipă că am fost acolo. Medicul-şef mi-a spus că cu greu putem spera ca

Rodion să-şi recapete cunoştinţa. Nimeni nu ştie cât timp va sta acolo. Ar putea dura luni întregi.

În ceea ce mă priveşte, o duc bine. Nu-ţi face griji pentru mine. Am enorm de mult de lucru la Institutul Nobel. Şi, Erik! Mă simt utilă.

Am preferat să nu te tulbur cu micile mele necazuri, dar gândind. u-mă mai bine am simţit nevoia să-ţi povestesc cum a fost. Poţi să-ţi imaginezi că am reflectat mult la ce mi s-a întâmplat astă vară când am „fugit" ele la Arlando şi apoi am luat-o puţin razna, sau cum vrei să-i spun. Un timp am crezut că sunt bolnavă. Dar oricât aş întoarce şi aş suci lucrurile, nu pot scăpa de ceea ce a urmat, scandalul referitor la „packing" şi celelalte, pe care în ce mă priveşte le-am resimţit adânc şi sincer. Erik. n-am „pozat" aşa cum obişnuiai să spui tu când erai mic.

Acum, în urmă, îmi dau seama că presiunea devenise prea mare. Pur şi simplu n-am fost destul de tare sau de matură să fac faţă problemelor de conştiinţă în care am intrat: să muncesc ca înainte sau să spun ce gândesc. Nici acum nu ştiu precis. Să nu mă fi certat?

Greşeala a fost că mama ta stângace a spus-o cum nu trebuia. Ai perfectă dreptate în problema cu cheile şi închizătorile. Ăi încercat de mai multe ori să mă faci să înţeleg. În schimb, eu am dat cu piciorul în uşă şi apoi am regretat, Erik.

Sunt îndatorată până peste cap lui Nils Rosen, care a fost amabil şi mi-a aranjat tera. pia aceea etică. Normal că am fost sceptică la început. Nici nu-ţi imaginezi de câte ori am. fost pe punctul de *a întrerupe şi renunţa. Abia la a zecea şedinţă am început să înţeleg că toţi îmi voiau binele. Eram într-adevăr neîncrezătoare. Să nu poţi învăţa niciodată să ai încredere în oameni, numai pentru că arată ciudat, vorbesc ciudat sau se comportă puţin neobişnuit.*

Nu ştiu dacă ai imvresia că mama ta este amabilă şi tolerantă. Alţii şi-au făcut-o, o ştiu.

Şi cu o am, deşi nu în toate aspectele. Dimpotrivă, simt în mine o serie de prejudecăţi şi intoleranţe, pe care trebuie să le rezolv. Aşa încât m-am înscris la un alt curs,

în primăvară, la Centrul de etică. Cu toate că nu ştii niciodată dacă eşti primit. Şi nu vreau să stau în calea celor care au probleme mai grele şi o mai mare nevoie de loc.

Ai apucat să vezi „Maxima lunii curente” înainte de a pleca? „Iubeşte-ţi aproapele! – este o bună orientare”. Nu se poate ca asta să nu mă deranjeze puţin. Tu, Erik, nu ai fi recurs la o formulare atât de stângace. Nici tu, nici eu, nu am fi afirmat că orientarea trebuie să fie pe primul plan, ca o bună orientare este de fapt scopul însuşi al eforturilor noastre. Orientarea nu e decât un mijloc pentru a-ţi atinge un scop. Nu-i aşa, Erik? Recunoaşte că marna a înţeles bine. Orientarea este una din acele „chei” de care avem nevoie pentru a merge spre o viaţă mai bună, deşi îmi dau seama că nici asta nu e ceva de care să faci prea mare caz. Nu poţi să faci din toate un caz. Trebuie să fii realist. Cel care a formulat „Maxima lunii curente” a vrut cu siguranţă binele tuturor.

Crede-mă că ţi-am citit cu plăcere articolul din „Afacerile săptămânii”. Scrii atât de clar şi uşor! Şi atât de spiritual. Este prima dată când am întâlnit noţiunea de „hiperuman” în loc de „inimii sângerândă”, pe care o foloseam înainte. Îndeosebi discuţia ta despre „scopul mare şi cel mic” m-a frapat ca fiindu-mi adresată direct mie. Noi, cei care ne administrăm mijloacele noastre mărunte, trebuie, se-nţelege, să ne supunem scopurilor mari, cu bătaie lungă. O îngrijire nesatisfăcătoare a animalelor nu trebuie să cunoştituie un motel pentru a pune beţe în roate întregului Instrukut Nobel.

Mă întreb ce-ar fi spus bătrânul dacă ar fi citit ce scrii tu despre socialism şi birocraţie. Poate că ar fi fost de partea ta, Erik. Nu trebuie să-l subaprecieri. Scrii că puterea asupra mijloacelor de producţie este doar unul dintre primii paşi spre dezvoltare. Că noi ne-am uitat prea mult ca orbii la ea, în loc să tratăm întâi şi-ntâi problemele mari ale. timpului, cum se folosesc şi se controlează organizaţiile şi sistemele administrative. Aşa este. În anii de tinereţe, am venit în contact prin tata, cu mulţi

socialişti şi comunişti, care s-au împotmolit, ca şi ceilalţi, în reţeaua birocraţiei. Iar nodurile nu s-au dezlegat singure!

Şi în final, chestiunea cu „uleiul de închizătoare” cum îi spui tu. Şiu că pot, Erik. Ştiu că pot spune cuvintele potrivite, cele care calmează pentru moment, aşa încât, în linişte şi tihnă, să dobândesc puterea şi timpul pentru a lucra mai departe la ceea ce vreau să realizez în perspectivă. Nu trebuie să fii „hiperuman”, ca anti-vivisecţioniştii rupţi de realitate. În cazul ăsta, poţi da peste compania nedorită. Nimic nu este adevărat sută la sută, aşa cum scrii tu în „Afacerile săptămânii”, când e vorba de a stabili priorităţile. E cazul să pui în balanţă pro şi contra. Trebuie să fii în stare să alegi argumentele care cântăresc cel mai greu, chiar dacă diferenţa în greutate între diferite păreri este mică.

Observ că încep să devin confuză. Bănuieşti, desigur, că am un păhărel de Porto pe birou, lângă mine. Terapia etică m-a învăţat să nu am conştiinţa încărcată pentru asta! E ridicol, Erik. Pentru prima dată în al cincizeci şi patrulea an de viaţă încep să mă simt matură.

Înainte de a termina, trebuie în orice caz să-ţi povestesc la ce a făcut aluzie azi Nils Rosen. El afirmă hotărât că în cercurile intime se spune că o să-ţi obţii titlul de profesor. Să nu spui că ştii deja. Bănuiam.

Şi, Erik! Trebuie să mă laud niţel. Şeful de birou Rosenquist a zis mai zilele trecute că-mi vor face o caracterizare bună către FEOFM. Asta poate duce cu siguranţă la o angajare permanentă în Institut. Încep să se aranjeze lucrurile şi pentru mama. Astă toamnă eram sigură că am să fiu obligată să mă retrag şi să-mi iau pensia înainte de vârstă.

Acum mama ta se va duce să se culce. Sper să dorm la noapte. Au fost multe tulburări în ultima vreme. Obositor, dar ai şi ce învăţa. Suspiciunea împotriva mea pare a fi dispărut acum. Să nu crezi că toţi sunt atât de respingători ca în noaptea aia când m-ai condus la institutul de tanatologie. Cred că, de fapt, m-am reabilitat

acum. Şi eu şi Institutul Nobel ştim că ne aparţinem reciproc.

Închei prin a-ţi ura sărbători fericite. Îţi urez la fel şi din partea bunicului, chiar dacă trebuie s-o fac „cu creionul în mână", cum se spune.

ÎNCHEIERE

1

CEA MAI DE SEAMA DISTINCŢIE pe care o poate obţine un doctor nu este premiul Nobel – ci faptul că unei boli i se dă numele său. Laureaţii sunt adesea la fel de repede uitaţi ca stelele de cinema din anul trecut. Cu cât se nasc mai multe miliarde de oameni pe pământ, cu atât creşte numărul cazurilor de boală. Ştiinţa medicală nu reuşeşte să facă faţă milioanelor de oameni care anual sunt victimele celor peste 7.000 de boli diferite înregistrate, şi numerotate de O.M.S.

Cel care însă, precum Friedrich Daniel von Recklinghausen a reuşit să dea numele său la un mai puţin de trei boli, nu va fi uitat atâta timp cât se află oameni pe pământ.

Dar mai sunt şi alte feluri de a-i onora pe cei care se cuvin a fi onoraţi. Odinioară, când încă mai existau pete albe pe planşele anatomice, cercetători renumiţi puteau să-şi dea numele lor unor părţi ale corpului sau unor organe nou descoperite. Pe de altă parte, facultăţi sau clinici renumite ca de exemplu Universitatea Stanford sau Clinica Mayo şi-au luat numele de la fondatorii sau donatorii lor.

O distincţie cu caracter mai limitat este aceea de a denumi un animal de experienţă după numele unui medic. În sala de animale din laboratorul de osmoză se află o mică cabană din placaj cât o căsuţă de joacă pentru copii. La capătul cel mic, deasupra intrării, atârnă o plăcuţă cu un text gotic greu descifrabil. Literele mari sunt desenate în roşu, iar cele mici în negr-u. Vreun amator ahtiat după stil şi-a irosit, probabil, săptămâni întregi cu plăcuţa asta care are următorul text:

Euer wird keiner im hintersten Winkel bleiben, an

den nicht die Hunde scheissen werden. Ich sage euch, mein Gauchhaar im Gnick weiss mehr, denn ihr und all'cure Scribenten, und meine Schurinken seindt gelehrter, denn euer Galenos und Avicenna.[3]

Paracelsus

Citatul nu este pus la întâmplare pe căsuţă. Aici locuieşte un ţap de vârstă mijlocie care răspunde la numele de Paracelsus. Vestitul Paracelsus, numit adesea şi Luther al medicinei, a trăit mulţi ani ca vagabond şi vraci, înainte ca în 1525 să obţină titlul de profesor la Basel. Paracelsus a susţinut că esenţial pentru medicină este experienţa şi nu scrierile scolastice.

Ţapul Paracelsus se deosebeşte de confraţii săi printr-o calitate cu totul spepială. El are montat în creier un fir subţire de argint. Firul de argint pleacă de la un contact din frunte şi merge până la creier, la centrul care reglează setea. Dacă Paracelsus este cuplat la o baterie obişnuită de 1, 5 volţi, începe să bea ca un campion bavarez la concursul de băut bere. Recordul personal al lui Paracelsus este de 24, 6 litri de apă la micul dejun.

Legătura dintre ţapul Paracelsus şi Lutherul medicinii nu este vizibilă imediat. Adesea însă există o relaţie considerabil mai strânsă între un cercetător renumit şi animalul de experienţă care-i poartă numele. La Institutul de endocrinologie se află un curcan în vârstă de treisprezece ani care se numeşte Ivar Sandstrom. Curcanului i s-a extirpat glanda tiroidă şi îi datorează recunoştinţă omului care a descoperit acest organ, ivăr bandstrăm a fost profesor, asociat de anatomie la Uppsaia, a înnebunit şi a murit ia treizeci şi şapte de ani în 1889.

Dacă Sandstrom ar fi avut privilegiul să trăiască în a doua jumătate a secolului XX, ar fi fost scutit de suferinţa lui mare, datorită delfinului de apă dulce Anne de la Neurofiziologie. Anne este numit astfel după renumita

---

3 **Nu va rămîne unul dintre voi în cel mai îndepărtat colţ de lume pe care să nu-şi facă nevoile cîinii. Zic *vouă că părul meu de pe ceafă ştie mai mult decît voi şi toţi cărturarii voştri iar părul meu tuns este mai învăţat decît Galenos şi Avicena ai voştri.**

clinică de psihiatrie St. Anne din Paris, unde a fost introdus preparatul clorpromazin. La timpul său, acest preparat a revoluţionat şi a îmbunătăţit radical posibilităţile de a trata stările de anxietate acută şi psihozele cronice.

Dacă Ivar Sandstrom n-ar fi putut beneficia de rezultatele obţinute pe delfinul Anne ar fi primit în schimb acelaşi ajutor de care s-a bucurat una din cele mai scumpe gorile ale institutului. Această gorilă, care răspunde la numele de Monitz, este singura supravieţuitoare a unei specii mai mici, căreia mai întâi i s-a provocat schizofrenie şi apoi i s-a făcut lobotomie. Gorila Monitz poartă numele părintelui psihochirurgiei, E. Monitz, care a descoperit lobotomia şi a fost distins cu premiul hobel.

Un animal de experienţă, foarte popular în rândul studenţilor este porcul „Prusacul", numit astfel după un examinator şi cercetător în cromozomi, foarte temut la timpul său, care în ciucia poreclei, nu purta mustaţă. „Prusacul" este cei mai Datnn porc în viaţa un lumea apuseană care activează în serviciul cercetam meaicaie asupra senilităţii, în ultimul timp „Prusacul" a devenit un lei se animal-sim Doi ai institutului IMODel – cam cum era lupoaica pentru Roma antică – şi este hrănit cu resturi de la cantina studenţilor.

Faptul că această atribuire a numelor animalelor după cunoscuţi cercetători în medicină a putut continua atâta vreme necontrolată şi nesupravegheată, trebuie privit ca o iresponsabilitate. Revizorii Institutului Nobel au început să cerceteze acordarea numelor din punct de vedere al eficienţei. Interesul lor este dictat de raţiuni economice. S-a spus pe şoptite că donatorii Institutului Nobel s-au simţit desconsideraţi. De ce animalele de experienţă recunoscute pe plan internaţional în viaţa ştiinţifică primesc numai numele cercetătorilor? Evident că s-a aflat la Farmacologie un câine numit Doctor Honoris Causa – dar titlul a fost acordat cu adresă prea generală ca măcar un singur donator să se simtă personal onorat.

Problema n-a fost uşor de rezolvat. Trebuie să se aibă

în vedere că sfera persoanelor îndreptăţite să-şi împrumute numele nu se rezumă la cercetători şi donatori. Politicienii şi persoanele de vază din cadrul mişcărilor populare nu pot fi, desigur, excluşi fără o analiză amănunţită. Mai sunt şi alte obstacole. Institutul nu vrea să repete greşeala pe care direcţiunea spitalului Karoiińska a făcut-o la timpul său. Cmd Institutul de cercetări fondat de Gustav al V-lea urma să-şi sărbătorească a 40-a aniversare, s-a dovedit că, de mulţi ani, în institut se afla un berbec reumatoid care, mai mult sau mai puţin oficial, se numea Gussie Vee. Dezvăluirea a dus la un comentariu înţepător din partea administraţiei curţii regale. Institutele nu pot îngădui ca acordarea numelor să fie lăsată la voia întâmplării. Grupul de lucru pentru atribuirea numelor animalelor de experienţă, deja alcătuit pe plan intern, trebuie îndrumat cu eficienţă, în aşa fel încât, pe viitor, acordarea numelor animalelor de experienţă să se facă pe criterii mai stricte iar procedura să aducă bugetului Institutului bani lichizi.

2

PRIMA ŞEDINŢA a consiliului profesoral, după ziua distribuirii premiului Nobel, 10 decembrie, are loc într-o atmosferă de apatie. Renumitul ceas Nobel a fost, în timpul toamnei, obiectul renovării. În ciuda promisiunilor ferme din partea comitetului de construcţii, ceasul n-a fost gata de 10 decembrie şi nici la ceremonia tradiţională din seara Sf. Lucia. Când, conform planurilor, cei cinci laureaţi în medicină ai premiului Nobel ar fi trebuit să iasă în curtea Institutului şi să-şi graveze cu propriile mâini autografele pe giruetele de argint, n-a fost nicio giruetă disponibilă. Ceasul Nobel a stat acolo, în întunericul de decembrie, acoperit cu prelata de plastic negru, ca un cireş sau o mimoză cu sensibilitate la frig. În mare grabă s-a făcut rost de o carte mare de oaspeţi pentru cei cinci laureaţi. Anul acesta premiul s-a împărţit între sovieticii O. Jefimov, L. Mandel, M. Wartanian şi Ito Agaki şi Eleonore Sasebo din Japonia. Toţi şi-au adus contribuţii la aşa-numita teorie antibodvbody asupra cauzelor schizofreniei.

Experţii în domeniu din institut n-ar fi vrut să împartă premiul Nobel la cinci. Ca şi anul trecut, ar fi preferat să premieze doar un singur om de ştiinţă. S-a considerat că dacă premiul se împarte la mai mulţi se poate lesne crea o inflaţie de merite recunoscute. Dar anul acesta s-a întâmplat ceva deosebit în Institutul Nobel: profesorii de teorie care îşi au loial la întinsa masă de şedinţe. îmbrăcată în vei de au trebuit să-şi împartă puterea. Dar nu cu colegii lor de clinică din cercul exterior şi nici cu reprezentanţii proletari ai medianei sociale sau a psihiatriei pediatrice de la ferestre. Puterea s-a scurs către şeful serviciului financiar al Institutului Nobel, nou numit. Hâkan Rosenquist, care înainte nu era decât membru asociat al consiliului profesoral. Nici măcar reprezentantul personalului, Edvin Karlsson nu s-a putut amesteca în această nouă împărţire a puterii. Din cercurile înalte departamentale a venit un ordin arbitrar: în viitor, decernarea premiilor Nobel nu se mai face numai după merite ştiinţifice. Situaţia economică naţională cere să se ia în considerare şi legăturile internaţionale, în general, şi modul cum se poate consolida eficient poziţia Suediei în lume. În această toamnă Ministerul Comerţului a propus să se ridice trei degete pentru Uniunea Sovietică şi două pentru Japonia.

Şedinţa după ziua decernării premiului Nobel se deschide, în mod obişnuit, sub semnul oboselii. După-amiaza se mai adaugă apatia şi ceva care s-ar putea numi mai precis paralizie de a acţiona. E ca şi cum caii bătrâni nu mai găsesc drumul spre grajd. Rectorul se aşază în capătul care nu trebuie al mesei, iar profesorul de chirurgie toracică umblă ca un somnambul prin sala de şedinţe şi se aşază pe scaunul Psihiatriei judiciare, din colţ, lângă ieşirea de incendiu. Numai cei lustruiţi, plecaţi şi duşi de mult, care atârnă în câteva nivele pe pereţi, îşi menţin posomorâţi poziţiile fixe, fără să le tremure monoclul sau să-şi adune, încurcaţi, firele de păr de pe halatele albe.

Cu un gest obosit, rectorul ridică ciocanul de

preşedinte, ca pe un steag alb, apoi lasă femurul aurit să cadă pe masa de biliard:

— Şi acum declar deschisă şedinţa de azi!

După aceea, aruncă o privire şovăitoare spre şeful serviciului financiar Rosenquist. Şeful serviciului financiar rânjeşte nestânjenit cu dinţii lui galbeni de nicotină şi se hâţână pe scaun, făcând să-i scârţâie acestuia picioarele din spate.

— Punctul doi! continuă rectorul: Distribuirea plachetelor – Nobel de anul acesta. Doi funcţionari care aşteptaseră lângă uşă păşesc în faţă. Sunt încărcaţi cu casete lăcuite din imitaţie de piele tărcată, pe care le poartă ca pe nişte stive de psalmi sau Cântări ale Sionului. Fiecare membru va primi cinci cutii plate. În fiecare casetă se află un medalion cu câte un câştigător al premiului Nobel, din profil. Medalioanele ar fi trebuit, de fapt, să fie distribuite deja la şedinţa anterioară, dar fabrica de monede şi medalii n-a putut face faţă unei comenzi atât de masive într-un timp atât de scurt. Ici şi colo câte un membru deschide caseta indiferent şi aruncă un ochi plictisit la zăpada care a căzut anul trecut.

— Punctul trei! zice rectorul după ce distribuirea lentă pare a se fi terminat, cel puţin pentru cercul restrâns. Punctul trei: propunerea de principiu, a şefului serviciului financiar, ca premiul în medicină de anul viitor să fie dat la cel puţin şapte laureaţi.

Nimeni, nu ridică mâna. Privirea rectorului trece peste obişnuiţii din jurul mesei, ca privirea celui rutinat care strigă la o licitaţie. Un tremur de nară, o umbră în colţul ochiului sau un dinte din faţă arătat pe jumătate, ajunge… Dar toţi se uită ţintă la stiva cu cărţi de cânt ce se află pe masă, întocmai ca o congregaţie care se roagă în linişte şi aşteaptă textul zilei.

Numai şeful serviciului financiar ia cuvântul fără să-l fi cerut:

— Nu este firesc să punem toate ouăle în acelaşi coş.

Adunarea reflectează o clipă la acest citat biblic. Apoi Nils Rosen von Rosenstein îşi drege vocea şi zice:

— O să fie greu să găsim şapte laureaţi calificaţi care s-au ocupat de una şi. aceeaşi problemă.

— Da’ de unde! spune Rosenquist. Cercetarea devine din ce în ce mai mult o muncă de echipă.

— Mă gândeam că… adaugă rectorul.

— Da? îl încurajează Rosenquist.

— Că, în afară de cercetători, s-ar putea include şi alte persoane care se ocupă cu un anumit proiect.

— Nu ne putem permite să stăm la masa asta şi să dăm aorobări din partea sindicatului! mormăie Edvin Karlsson. Patronul va cere cu siguranţă ceva în schimb.

— Nu m-am gândit în primul rând la tehnicienii veterinari saula îngrijitoare, continuă rectorul. Nimic n-ar fi mai normal decât să lărgim cercul, cuprinzându-i şi pe donatori. Pe cei care prin sacrificiul lor economic au făcut posibilă o descoperire ştiinţifică.

— O monedă mică drept mulţumire pentru una mare? se miră Rosenquist.

— Mă gândeam în primul rând la onoare, continuă rectorul.

— Bună propunere de altfel, replică Rosenquist satisfăcut. Ar stimula dorinţa de investiţii. Pe lângă aceasta, în ceea ce priveşte Suedia, ar însemna că banii pentru premiul Nobel ar merge, pur şi simplu, înapoi în casa statului.

Nu urmează nicio dezbatere. Nimeni nu se simte suficient de tare ca să treacă la contraatac. Nesiguranţa e mare. Vulpile bătrâne se gândesc cu suspiciune că, dacă premiul Nobel s-ar împărţi la şapte persoane, colegii săraci din nişele ferestrelor ar avea ceva de câştigat. În cadrul medicinei cu aplicaţie socială se întâmplă rar ca cineva să aibă o sclipire de geniu, epocală, într-o noapte. neagră, în faţa microscopului electronic cu băleai. În general, medicina socială progresează prin truda multor oameni.

— Punctul patru, anunţă rectorul: comorile de artă ale Institutului.

Şeful serviciului financiar Rosenquist are cuvântul.

— Dună cum a fost deja informat consiliul profesoral,

în toamnă a fost angajat un intendent de artă pentru a pune ordine la acest capitol. Întrucât toate operele de artă din Institut sunt sechestrate de poliţia districtuală, avem în vedere să determinăm această instituţie să răspundă de îngrijirea şi de repararea lor. Asemenea valori de milioane nu pot fi lăsate să se deterioreze. În continuare vom planifica vizite cu grupuri de turişti interesaţi de artă…

— Şi pentru personalul nostru, adăugă Edvin Karlsson.

— … şi pentru personalul Institutului:

— Putem conta şi pe un anumit venit de la aceste vizite? întreabă rectorul.

— Desigur, răspunde Rosenquist.

— Punctul cinci al ordinii de zi se referă la administraţie, care vreme îndelungată a privit cu îngrijorare modul arbitrar de acordare a numelor animalelor de experienţă, cunoscute pe plan internaţional prin publicaţii şi lucrări. Ca exemplu Rosenquist l-a dat pe Paracelsus. Administraţia n-a putut găsi în hârtii vreo legătură clară între noţiunea de ţap, noţiunea de sete artificială şi cea de Paracelsus.

Îmbujorarea de jenă se răspândeşte printre profesori ca rubeola. Cineva se întoarce pe furiş spre singura nişă de fereastră goală, din fundul încăperii. Dar au trecut mulţi ani de când postul de profesor asociat în istoria medicinei e liber.

— Aşa cum spuneam, zice rectorul. Dar am impresia că dumneata Rosenquist, ai de făcut o propunere concretă.

— Propun să înfiinţăm un grup nou, mai eficace, care să dea nume animalelor de experienţă, cu drept central de decizie în toate problemele referitoare la nume.

Rectorul încearcă să se uite cu coada ochiului pe o hârtie, apoi încetează să se mai prefacă şi citeşte direct de pe hârtia pe care i-a strecurat-o Rosenquist.

— Ca membri în acest grup vreau să-i propun pe Edvin Karlsson, intendent de artă, August Kleevberg, şi ca preşedinte pe Rosenquist.

Nimeni nu are nimic de spus, ceea ce este –

echivalent au asentimentul.

Penultimul punct – punctul şase – se referă la numirea în posturi. Rosenquist citeşte tare de pe o listă propunerea serviciului administrativ: cinci revizori, trei programatori, trei ingineri cercetători şi un supraveghetor şef peste femeile de serviciu. Rectorul ridicase deja ciocanul poleit de judecător, când Nils Rosen întreabă:

— Dar Evy Beck?

— Problema se referă numai la persoanele ce vor fi numite în posturile care se află deja enumerate pe listă, subliniază rectorul.

— Mă gândisem de fapt s-o discutăm pe Evy Beck la „Diverse”, spune Rosenquist. Dar poate că merge şi acum.

— Aşadar, Evy Beck este medic veterinar, care a funcţionat la noi în ultimul an, cu subvenţie de la F.E.O.F.M. în situaţii cu totul speciale, este posibil ca o atare persoană să fie angajată permanent.

— N-are importanţăcine-i dă salariul, spune profesorul de chirurgie toracică. Principalul este că persoana are o slujbă şi că e de folos.

— De folos ne este, spune profesorul Nilson-Roth de la Fizică. Evy ne-a scăpat de epidemia aceea de Marburg.

Rosenquist inspiră aşa încât să-i ajungă pentru un potop de vorbe:

— Mai întâi am lăsat-o să hoinărească în voie. Nimeni n-a avut timp ca s-o îndrume mai

«amănunţit. Ea s-a orientat şi şi-a găsit propriile-i atribuţiuni de serviciu. Da, un timp a mers bine. Îngrijirii animalelor nu i s-a dat îtv toate situaţiile atenţia optimă. Evident că am primit ajutor. Mai ales noaptea, Evy Beck s-a dovedit a fi folositoare. Cred că sunt mulţi în jurul acestei mese care pot confirma, nu-i aşa?

Câţiva profesori dau uşor din cap; unul se uită la ceas.

— Cum spuneam, asistenţa veterinară este necesară. Dar când vine vorba de aspectul profilactic, sunt singurul care am sentimentul că un astfel de veterinar ar putea pune piedici în libertatea de mişcare a instituţiilor. Vreau

să spun că nu putem permite unei persoane să umble de colo-colo şi apoi să ridice pretenţii care să ne răstoarne calculele.

Trei, patru profesori dau din cap – ceva mai energic de data asta.

Nils Rosen se ridică brusc de pe scaun, care cade cu zgomot pe podea:

— Evy Beck s-a zbătut într-adevăr să facă tot ce poate mai bine. Eu, care am urmărit-o îndeaproape, pot confirma că nu este altcineva mai bine pregătit decât ea. Şi pe deasupra i s-a promis, mai mult sau mai puţin un post.

— Ei, promis! răspunde Rosenquist. O caracterizare bună va obţine. Ce ne lipseşte nouă cu desăvârşire sunt serviciile de noapte.

Rosen îşi îndreaptă scaunul şi se aşază cu toată greutatea:

— Cât o priveşte, ea a luat-o ca pe o promisiune clară. Şi în afară de asta, cine a spus că o să facă numai serviciu de noapte?

De data aceasta Edvin Karlsson cere cuvântul, îşi vâră degetele mari ale mâinii sub bretele şi îşi ridică suportul burţii la locul cuvenit:

— Chestiunea eu serviciul de zi şi de noapte are tradiţie veche. O.F.M.-ul este de regulă răspunzător pentru cel de noapte. Şi pe lângă aceasta, trebuie să recunosc că au fost mici controverse. Referitoare nu numai la îngrijirea animalelor ci şi la protecţia muncii. Nu cred că a dat dovadă de prea mult discernământ faţă de aceste delimitări, greu de făcut.

— Cineva ar fi văzut-o în drum spre Centrul de etică din Vasastaden, intervine rectorul.

— Capitolul este încheiat, tpune Rosen. Nu pot decât să-mi exprim dezamăgirea profundă în cazul când consiliul profesoral consideră că nu poate să-i dea lui Evy Beck o slujbă.

— O să stăm acum o sută de şefi de instituţii şi să discutăm despre asta toată după amiaza!? zice profesorul

de medicină internă.

— Să vedem ce putem face în cadrul bugetului pe anul viitor, spune Rosenquist. Deaeamdată ea ştie că o apreciem. Mult. Aşa de mult încât îşi va putea păstra biroul la noi la administraţie.

— Putem trece la punctul şapte? întreabă rectorul.

Nils Rosen se ridică din nou, mai prudent de data aceasta.

— Evy Beck a depus o muncă enormă în îngrijirea profilactică a animalelor. Acum când s-a dat pe brazdă, cum se spune, sunt convins că va fi extraordinar de folositoare pentru Institut.

— Are toate nopţile la dispoziţie, spune Edvin Karlsson. De ce să nu lucreze în schimb de noapte şi cei cu studii superioare?

Discuţia o ia razna din nou. Nils Rosen se reaşază pe scaun şi-şi prinde în mâini capul mare, frumos conturat.

Rectorul dedică problemei un minut de tăcere, apoi ridică ciocanul pentru a da startul la noul punct de pe ordinea de zi.

— O clipă spune şeful serviciului personal Rosenquist. O clipă. Dacă problema este atât de infectă… am să fac următoarea propunere: în noul nostru grup de acordare mai eficientă a numelor animalelor de experienţă ne lipseşte nu numai expertul în istoria medicinei. Întrucât animalele sunt acelea care vor primi numele, ar fi foarte important să avem în grup un veterinar. De aceea propun ca Evy Beck, în afară de serviciul de noapte să asiste şi la şedinţele noastre. Ca membru asociat.

— Consiliul este de acord cu propunerea? întreabă rectorul.

Nimeni nu răspunde sau nu ridică mâna – ceea ce este echivalent cu aprobarea.

Câteva minute mai târziu, membrii consiliului care n-au îndrăznit să se facă nevăzuţi, se adună în jurul ceasului Nobel. Ceasul se inaugurează peste o săptămână. Punctul şapte al ordinii de zi este inspectarea noului ceas Nobel. 43 de domni şi două doamne din consiliu se înşiruiesc de

voie pe marginea lată, din piatră, a bazinului.

Personalul comitetului de construcţii dă la o parte prelata neagră din plastic.

La început, ceasul consta dintr-un număr de vergele verticale cu câteva giruete pe fiecare. Acum el a fost completat cu benzi subţiri de argint, intersectate, un ghem de halouri. În fiecare cerc se poate mişca imaginea unei stele sau a unui animal. Ceasul se poate opri în semnul Racului sau în anul Porcului. Mobilul cu faimă mondială funcţionează acum nu numai ca anemometru, ceas sau busolă – ci şi ca zodiac.

Lector: MIRCEA BUCURESCU
Tehnoredactor: ELENA DINULESCU
Coli de tipar: 12, 5
Bun de tipar: 22.03.1989.
Tipărit sub cd. nr. 5043/989 ia

ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ BACĂU Str. Mioriţei nr. 27. REPUBLICA SOCIALISTA ROMÂNIA

